T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜSKÜDAR AHMEDİYE MAHALLESİ'NİN KÜLTÜREL MİRAS POTANSİYELİ VE 274 ADA 6 PARSELDE YER ALAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ BATTALBAŞ EVİ'NİN RESTORASYON PROJESİ

BÜŞRA RESULOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. ELİF ÖZLEM AYDIN

ŞUBAT 2026

T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÜSKÜDAR AHMEDİYE MAHALLESİ'NİN KÜLTÜREL MİRAS POTANSİYELİ VE 274 ADA 6 PARSELDE YER ALAN SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ BATTALBAŞ EVİ'NİN RESTORASYON PROJESİ

BÜŞRA RESULOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. ELİF ÖZLEM AYDIN

ŞUBAT 2026

T.C.

GEBZE TECHNICAL UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

THE CULTURAL HERITAGE POTENTIAL OF ÜSKÜDAR'S AHMEDIYE NEIGHBORHOOD AND THE RESTORATION PROJECT OF THE BATTALBAŞ HOUSE, A CIVIL ARCHITECTURE EXAMPLE LOCATED AT PLOT 274, PARCEL 6

BÜŞRA RESULOĞLU

A THESIS OF MASTER OF SCIENCE

DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

ADVISOR: PROF. DR. ELİF ÖZLEM AYDIN

FEBRUARY 2026

YÜKSEKLİSANS JÜRİ ONAY FORMU

GTÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun 27/01/2026 tarih ve 2026/07 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 16/02/2026 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Büşra Resuloğlu'nun tez çalışması Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE
(TEZ DANIŞMANI) : Prof. Dr. Elif Özlem AYDIN

ÜYE : Prof. Dr. Aysun ÖZKÖSE

ÜYE : Dr. Öğr. Üyesi Merve ARSLAN ÇİNKO

ONAY

Gebze Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun ……./……./...…. tarih ve …..…/…..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

Aileme

ithafen

ÖZET

Bu çalışmanın konusu İstanbul İli, Üsküdar İlçesi, Ahmediye Mahallesi, Dönme Dolap Sokak, 274 Ada 6 parselde yer alan tescilli sivil mimarlık örneğidir. Yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 19.yüzyıl sonu-20.yüzyıl başında inşa edildiği düşünülen sivil mimarlık örneği yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 08.01.1971 tarihli 5684 karar numaralı toplantısında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.06.1976 tarih ve 9176 sayılı kararı ile yapının koruma grubu, II olarak belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında, uzun süredir bakımsız kalan ve süreç içerisinde çok fazla bozulmaya maruz kalan yapının geleceğe aktarılabilmesi için müdahale önerileri hazırlanmıştır. Öncelikle yapının mevcut durumu detaylı bir biçimde belgelenmiştir. Yapının drone ile fotoğrafları çekilmiş, daha sonra yapı Faro marka lazer cihazı ile taranmıştır. Belgeleme çalışmaları neticesinde hazırlanan rölöve projesi üzerinde malzeme ve hasar analizleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda yapının iki farklı dönemine ait restitüsyonu hazırlanmıştır. Çalışmanın sonunda, yapının özgün işlevi olan konut olarak varlığını sürdürebilmesi için müdahale önerileri geliştirilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde literatür özeti, tez çalışmasının amacı, katkısı, kapsamı, yöntemi ve açıklanmıştır. İkinci bölümde, yapının yer aldığı Üsküdar ilçesinin konumu ve sınırları, tarihsel gelişimi ve bu süreç içerisindeki yerleşimin gelişimi ve dönüşümüne değinilmiştir. Üçüncü bölümde Ahmediye Mahallesi'ndeki 274 numaralı adanın tarihsel gelişim süreci incelenmiştir. Bu kısımda Ahmediye Mahallesi'ndeki kültürel ve tarihi değere sahip anıtsal ve sivil mimarlık örnekleri açıklanmıştır. Dördüncü bölümde yapının tarihi ve mevcut durumuna değinilmiştir. Bu başlık altında kat planları açıklanmış, alt başlıklarda ise tek tek mekân özellikleri incelenmiştir. Sırası ile cephe özellikleri, yapım tekniği ve malzeme özellikleri, yapıda gözlemlenen bozulmalara sebepleri ile beraber yer verilmiştir. Beşinci bölümde, iki farklı döneme ait restitüsyon önerisi ve bu önerilerin hazırlanmasında yararlanılan kaynaklar sonucunda oluşturulan restitüsyon analizleri yer almaktadır. Altıncı bölümde, yapının gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için önerilen koruma yaklaşımı ve yapıdaki sorunların çözülmesinde kullanılabilecek müdahalelerle ilgili bilgiler verilmiştir. Yedinci ve son bölümde, çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üsküdar, Ahmediye Mahallesi, Sivil Mimarlık Örneği, Koruma, Restorasyon Projesi.

ABSTRACT

The subject of this study is a registered example of civil architecture located at Dönme Dolap Street, Block 274, Plot 6, Ahmediye Neighborhood, Üsküdar District, Istanbul Province. Although its exact construction date is unknown, this example of civil architecture, believed to have been built at the end of the 19th or beginning of the 20th century, was registered as a cultural asset requiring protection by the High Council of Immovable Assets and Monuments on January 8, 1971, with decision number 5684. It was further registered as a Group II immovable cultural asset requiring protection by the High Council of Immovable Assets and Monuments on June 12, 1976, with decision number 9176.

As part of the study, intervention proposals were prepared to ensure the preservation of the structure, which had been neglected for a long time and had deteriorated significantly over time. First, the current state of the structure was documented in detail. Photographs of the structure were taken using drone, and it was scanned using a Faro laser scanner. Material and damage analyses were performed on the architectural survey prepared as a result of the documentation work. As a result of the research, a restitution study was prepared for two different periods of the structure. At the end of the study, intervention proposals were developed to ensure that the cultural asset could continue to serve its original function as a residence.

The first section of the study provides a literature review and explains the purpose, contribution, scope, and methodology of the thesis. The second section discusses the location and boundaries of the Üsküdar district where the structure is located, its historical development, and the settlement pattern within this process. The third section examines the historical development process of plot number 274 in the Ahmediye Neighborhood. This section explains the monumental and civil architecture examples of cultural and historical value in the Ahmediye Neighborhood. The fourth chapter discusses the historical and current state of the building. Under this heading, floor plans are explained, and the characteristics of each space are examined in subheadings. In order, the facade characteristics, construction technique and material characteristics, and the causes of the deterioration observed in the building are discussed. The fifth section contains restoration proposals for two different periods and the sources used in preparing these proposals. The sixth section provides information on the proposed conservation approach for passing the building on to future generations and the interventions that can be used to solve the problems in the building. The seventh and final section provides an overall assessment of the study.

Keywords: Üsküdar, Ahmediye District, Civil Architecture Example, Conservation, Restoration Project

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim boyunca engin bilgi birikimiyle beni yönlendiren, sakin ve sabırlı yaklaşımıyla her zaman ilgi ve desteğini esirgemeyen, aynı zamanda Utkaner Mimarlık'ta çalışma fırsatı bulmama vesile olan kıymetli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Elif Özlem Aydın'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.
Yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimleriyle katkı sağlayan, desteklerini esirgemeyen Gebze Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğretim üyelerine de şükranlarımı sunarım. Tez çalışması kapsamında incelenen yapıda bana çalışma imkânı tanıyan ve mesleki bilgi birikimiyle yolumu aydınlatan Utkaner Mimarlık'ın kurucusu Yüksek Mimar Yusuf Utkaner'e teşekkür ederim. İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nde gerçekleştirdiğim arşiv çalışmalarında yardımcı olan, başta arşiv görevlileri olmak üzere tüm çalışanlara teşekkür ederim. Her zaman yanımda olan, desteğini ve sevgisini benden esirgemeyen canım annem Hüsna Resuloğlu'na; tüm eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini hissettiren babam Mustafa Resuloğlu'na; sevgili kardeşlerim Taha Yasin ve Muhammed'e; bu süreçte yanımda olan tüm arkadaşlarıma ve desteğiyle her zaman bana güç veren nişanlım Mimar Özgür Eylem Meniye'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
TABLOLAR DİZİNİ	xxiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Literatür Özeti	1
1.2. Tezin Amacı ve Katkısı	2
1.3. Tezin Kapsamı ve Yöntemi	3
2. ÜSKÜDAR İLÇESİ	5
2.1. Konumu ve Sınırları	5
2.2. Tarihsel Süreci	6
2.3. Tarihsel Süreç İçerisinde Yerleşimin Gelişimi ve Dönüşümü	9
3. AHMEDİYE MAHALLESİ	16
3.1. Ahmediye Mahallesi ve 274 Nolu Adanın Tarihsel Süreç İçerisindeki Gelişimi	20
3.2. Ahmediye Mahallesi'nde Yer Alan Kültürel Miras Yapı ve Alanları	28
3.2.1. Anıtsal Yapı ve Alanlar	29
3.2.1.1. Abbasağa Çeşmesi	29
3.2.1.2. Ahmediye Külliyesi	30
3.2.1.3. Hayrettin Çavuş Cami	32
3.2.1.4. İbn-ül Emin Ahmed Ağa Çeşmesi	33
3.2.1.5. İnadiye Çeşmesi ve Hazire	33
3.2.1.6. İnadiye Tekkesi	34
3.2.1.7. İskender Baba Tekkesi	37
3.2.1.8. Kurban Nasuh Cami ve Türbesi	39
3.2.1.9. Malatyalı İsmail Ağa Cami ve Ağa Hamamı	41
3.2.1.10. Rufai Tekkesi	44
3.2.1.11. Saçlı Hüseyin Baba Tekkesi	45
3.2.1.12. Şehit Süleyman Paşa Cami, Çeşme ve Haziresi	45
3.2.1.13. Şehzade Numan Çeşmesi	48
3.2.1.14. Tavaşi Hasan Ağa Cami	49
3.2.1.15. 256 Ada 2 Parsel Üzerindeki Hazire	51
3.2.1.16. 273 Ada 38 Parsel Üzerindeki Hazire	51
3.2.1.17. 273 Ada 40 Parsel Üzerindeki Hazire	51
3.2.1.18. 273 Ada 72 Parsel Üzerindeki Hazire	52
3.2.1.19. 274 Ada 7 Parsel Üzerindeki Hazire	52
3.2.1.20. 276 Ada 37 Parsel Üzerindeki Hazire	53
3.2.1.21. 276 Ada 42 Parsel Üzerindeki Hazire	53
3.2.1.22. 276 Ada 47 Parsel Üzerindeki Hazire	53
3.2.1.23. 403 Ada 36 Parsel Üzerindeki Hazire	54
3.2.1.24. 406 Ada 1 Parsel Üzerindeki Hazire	54

3.2.1.25. 408 Ada 22 Parsel Üzerindeki Hazire 55
3.2.1.26. 462 Ada 1 Parsel Üzerindeki Hazire 55
3.2.2. Sivil Mimarlık Örnekleri 56
3.2.2.1. 254 Ada 34 Numaralı Tescilli Parsel 57
3.2.2.2. 256 Ada 52 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 58
3.2.2.3. 269 Ada 19 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 58
3.2.2.4. 269 Ada 21 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 59
3.2.2.5. 272 Ada 31 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 60
3.2.2.6. 272 Ada 32 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 61
3.2.2.7. 273 Ada 7 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 62
3.2.2.8. 273 Ada 31 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 63
3.2.2.9. 273 Ada 36 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 64
3.2.2.10. 273 Ada 81 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 65
3.2.2.11. 274 Ada 4 Numaralı Tescilli Parsel 66
3.2.2.12. 274 Ada 12 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 67
3.2.2.13. 274 Ada 20 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 68
3.2.2.14. 276 Ada 12 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 69
3.2.2.15. 276 Ada 17 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 70
3.2.2.16. 276 Ada 44 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 70
3.2.2.17. 276 Ada 45 ve 46 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örnekleri 71
3.2.2.18. 398 Ada 39 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 73
3.2.2.19. 403 Ada 47 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 74
3.2.2.20. 403 Ada 49 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 75
3.2.2.21. 403 Ada 54 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 75
3.2.2.22. 403 Ada 58 Numaralı Tescilli Parsel 76
3.2.2.23. 403 Ada 74 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 77
3.2.2.24. 403 Ada 78 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 78
3.2.2.25. 403 Ada 84 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 79
3.2.2.26. 404 Ada 50 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 80
3.2.2.27. 404 Ada 63 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 81
3.2.2.28. 408 Ada 3 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 82
3.2.2.29. 408 Ada 17 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği 83
3.2.2.30. 408 Ada 52 ve 84 Numaralı Tescilli Parseller 84
4. 274 ADA 6 PARSELDE YER ALAN TESCİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ YAPI 98
4.1. Yapının Konumu 99
4.2. Yapının Genel Özellikleri 100
4.3. Yapının Tarihi Geçmişi 104
4.4. Yapının Mimari Özellikleri 107
4.4.1. Planimetrik Özellikler 110
4.4.1.1. Vaziyet Planı 110
4.4.1.2. Bodrum Kat Planı 113
4.4.1.3. Zemin Kat Planı 123
4.4.1.4. Birinci Kat Planı 143
4.4.1.5. Çatı Katı Planı 164
4.4.1.6. Çatı Planı 168
4.5. Yapının Cephe Özellikleri 170
4.5.1. Kuzeybatı Cephesi 170
4.5.2. Güneybatı Cephesi 174

4.5.2.1. Güneybatı Cephesi I 175
4.5.2.2. Güneybatı Cephesi II 178
4.5.3. Güneydoğu Cephesi 179
4.5.3.1. Güneydoğu Cephesi I 179
4.5.3.2. Güneydoğu Cephesi II 183
4.5.4. Kuzeydoğu Cephesi 185
4.6. Yapım Tekniği ve Malzeme Özellikleri 189
4.6.1. Temeller 189
4.6.2. Duvarlar 189
4.6.3. Döşemeler 192
4.6.4. Çatı 194
4.6.5. Merdiven 195
4.6.6. Kapılar 195
4.6.7. Pencereler 198
4.6.8. Füruş, Konsol, Silme ve Süslemeler 200
4.7. Hasar Analizi 202
4.7.1. Strüktürel Hasarlar ve Bozulmalar 203
4.7.2. Malzeme Hasarları ve Bozulmaları 204
4.7.3. Kullanıcı Kaynaklı Hasarlar 205
5. YAPININ RESTİTÜSYONU 207
5.1. Restitüsyon Çalışmasına Temel Oluşturan Kaynaklar 207
5.1.1. Tipolojik Karşılaştırma 208
5.1.1.1. Altunizade'deki Ev 208
5.1.1.2. Dr.Fazıl Canatan Yalısı 209
5.1.1.3. Kahvecibaşı Konağı 209
5.1.1.4. Lombardo Yalısı 210
5.1.1.5. Refi Ateş Tüzel Evi 210
5.1.1.6. Teşvikiye'deki Ev 211
5.1.1.7. Sütlüce'deki Konut 212
5.1.2. Haritalar 212
5.1.3. Parsel Ölçeğinde Araştırmalar ve Belgelerin Değerlendirilmesi 215
5.2. Kaynakların Değerlendirilmesi ve Restitüsyon Analizleri 219
5.3. Restitüsyon Önerileri 224
5.3.1. Birinci Dönem Restitüsyonu 224
5.3.1.1. Vaziyet Planı Restitüsyonu 224
5.3.1.2. Plan Restitüsyonu 225
5.3.1.3. Cephe Restitüsyonu 234
5.3.2. İkinci Dönem Restitüsyonu 240
5.3.2.1. Vaziyet Planı Restitüsyonu 240
5.3.2.2. Plan Restitüsyonu 241
5.3.2.3. Cephe Restitüsyonu 244
6. RESTORASYON 248
6.1. İşlev Kararları 248
6.2. Onarım ve Müdahale Kararları 249
6.2.1. Temizleme ve Eklerden Arındırma 252
6.2.2. Sağlamlaştırma 254
6.2.2.1. Taşıyıcı Sistemin Sağlamlaştırılması 254
6.2.2.2. Malzeme Sağlamlaştırılması 255
6.2.3. Bütünleme 255
6.2.4. Yenileme 256

6.2.5. Çağdaş Ek 258
7. SONUÇ VE ÖNERİLER 260

KAYNAKLAR 263
ÖZGEÇMİŞ 267
TEZ METNİNDEN TÜRETİLEN YAYINLAR 268
EKLER 269
CD İçerikleri

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

cm	:	Santimetre
m	:	Metre
m^2	:	Metrekare
vb.	:	Ve benzeri
GEEAYK	:	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
GTÜ	:	Gebze Teknik Üniversitesi
ICOMOS	:	International Council on Monuments and Sites
İBB	:	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İKVKBKM	:	İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü
KTVYK	:	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu
VGM	:	Vakıflar Genel Müdürlüğü

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1: Üsküdar'ın sınırları ve çevresindeki ilçeler **(Web 1, 2025).** 5
Şekil 2.2: Liber Insularum Archipelagi-1442 yılı tarihli haritada Üsküdar **(Koca, 2014).** 10
Şekil 2.3: 1584 yılı tarihli Lokman Çelebi Minyatürü'nde Üsküdar **(Müller Wiener, 2001)** 11
Şekil 2.4: Fr. Kauffer haritasında Üsküdar **(Kauffer, 1786).** 12
Şekil 2.5: Stolpe haritasında Selimiye, İcadiye ve Yenimahalle **(Stolpe, 1882).** 14
Şekil 3.1: Ahmediye Mahallesi'nin konumu ve çevresinde yer alan mahalleler **(Web 1, 2025).** 16
Şekil 3.2: Ahmediye Mahallesi'nin sınırları ve tez çalışması kapsamında incelenen yapı **(Web 1, 2025).** 17
Şekil 3.3: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan yapıların taşıyıcı sistemleri ve tescilli yapıların gösterimi. 18
Şekil 3.4: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan tescilli yapıların taşıyıcı sistem analizi. 19
Şekil 3.5: 1786 tarihli Fr. Kauffer haritasında 274 numaralı adanın konumu **(Kauffer, 1786).** 20
Şekil 3.6: 1786 tarihli Fr. Kauffer haritası ile güncel alan haritasının çakıştırılması **(Kauffer, 1786).** 21
Şekil 3.7: 1882 tarihli Stolpe haritasında Ahmediye Mahallesi'nin sınırları ve 274 numaralı adanın konumu **(Stolpe, 1882).** 21
Şekil 3.8: 1882 tarihli Stolpe haritası ile ile güncel alan haritasının çakıştırılması **(Stolpe, 1882).** 22
Şekil 3.9: 1922 yılı Stamboul haritasında yapı adasının konumu **(Raymond, 1922).** 22
Şekil 3.10: 1922 tarihli Stamboul haritasında Ahmediye Mahallesi'nin sınırları ve 274 numaralı ada **(Raymond, 1922).** 23
Şekil 3.11: Alman Mavileri haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Alman Mavileri, 1913-1914).** 23
Şekil 3.12: Alman Mavileri haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Alman Mavileri, 1913-1914).** 24
Şekil 3.13: Pervititch haritasında yapının konumu **(Pervititch, 1931).** 25
Şekil 3.14: 1966 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).** 26
Şekil 3.15: 1987 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).** 26
Şekil 3.16: 1982 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).** 26
Şekil 3.17: 2006 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).** 27
Şekil 3.18: Dönme Dolap Sokak'taki betonarme yapılar. 27
Şekil 3.19: Dönme Dolap Sokak'taki betonarme yapılar. 27
Şekil 3.20: Ahmediye Mahallesi'ndeki tescilli yapılar ve parsellerin özgün işlev analizi. 28
Şekil 3.21: Abbasağa çeşmesi ve yanında yer alan büfe **(İKVKBKM Arşivi).** 29

Şekil 3.22: Abbasağa çeşmesi. 29
Şekil 3.23 Gündoğumu Caddesi üzerinde yer alan Ahmediye Külliyesi. 30
Şekil 3.24: Ahmediye külliyesi **(Haskan, 2001).** 30
Şekil 3.25: Esvapçı sokakta yer alan Ahmediye külliyesine giriş kapısı. 31
Şekil 3.26: 254 ada 49 parselde yer alan muhdes birimler **(İKVKBKM Arşivi).** 32
Şekil 3.27: 254 ada 49 parselin mevcut durumda çocuk parkı olarak kullanımı. 32
Şekil 3.28: İbn-ül Emin Ahmed Ağa çeşmesi. 33
Şekil 3.29: İnadiye çeşmesi **(İKVKBKM Arşivi).** 34
Şekil 3.30: İnadiye çeşmesi ve aynı parsel içerisinde yer alan hazire. 34
Şekil 3.31: İnadiye tekkesi **(Haskan, 2001)**. 35
Şekil 3.32: İnadiye tekkesinin ahşap meşrutası **(Pervititch, 1931).** 36
Şekil 3.33: Ahşap meşruta yerine inşa edilen betonarme yapı. 36
Şekil 3.34: İnadiye Tekkesi ve tez kapsamında incelenen yapının Pervititch haritası üzerinden gösterimi **(Pervititch, 1931).** 37
Şekil 3.35: İskender Baba Tekkesi. 38
Şekil 3.36: İbrahim Paşa Çeşmesi. 38
Şekil 3.37: Pervititch haritasında İskender Baba Tekkesi **(Pervititch, 1931).** 38
Şekil 3.38: Kurban Nasuh caminin yerleşim planı **(Haskan, 2001).** 39
Şekil 3.39: Kurban Nasuh cami ve avlu giriş kapısı. 40
Şekil 3.40: Pervititch haritasında Malatyalı İsmail Ağa Cami ve Hamamı**(Pervititch, 1931).** 41
Şekil 3.41: Malatyalı İsmail Ağa cami ve hamamının yerleşim planı **(Haskan, 2001)** 41
Şekil 3.42: Malatyalı İsmail Ağa cami. 42
Şekil 3.43: Malatyalı İsmail Ağa cami ve hamamının yerleşim planı **(Haskan, 2001).** 42
Şekil 3.44: Malatyalı İsmail Ağa hamamının planı **(Haskan, 2001).** 43
Şekil 3.45: Malatyalı İsmail Ağa hamamı. 43
Şekil 3.46: Rufai tekkesinin zemin kat planı **(Tanman, 1990).** 44
Şekil 3.47: 402 ada 8 parselde yer alan Vakıf Bankası ve 9 numaralı parselde yer alan şeyh evi. 45
Şekil 3.48: Şehit Süleyman Paşa caminin kadınlar mahfili ve son cemaat yeri. 46
Şekil 3.49: Şehit Süleyman Paşa Caminin minaresi. 47
Şekil 3.50: Pervititch haritasında Şehit Süleyman Paşa Cami **(Pervititch, 1931).** 47
Şekil 3.51: Alman Mavileri haritasında Şehit Süleyman Paşa Cami **(Alman Mavileri, 1913-1914).** 47
Şekil 3.52: Viransaray Sokak üzerinde yer alan kitabe. 48
Şekil 3.53: Şehzade Numan çeşmesinin eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 48
Şekil 3.54: Şehzade Numan çeşmesi. 49
Şekil 3.55: Tavaşi Hasan Ağa cami ve avlu duvarları. 49
Şekil 3.56: Pervititch haritasında Tavaşi Hasan Ağa Cami **(Pervititch, 1931).** 50
Şekil 3.57: 256 ada 2 parselde yer alan hazire. 51
Şekil 3.58: 273 ada 38 parselde yer alan hazire. 51
Şekil 3.59: 273 ada 40 parselde yer alan hazire. 52
Şekil 3.60: 273 ada 72 parselde yer alan hazire. 52
Şekil 3.61: 274 ada 7 parselde yer alan hazire. 52
Şekil 3.62: 276 ada 37 parselde yer alan hazire. 53

Şekil 3.63: 276 ada 42 parselde yer alan hazire. 53
Şekil 3.64: 276 ada 47 parselde yer alan hazire. 54
Şekil 3.65: 403 ada 36 parselde yer alan hazire. 54
Şekil 3.66: 403 ada 36 parselde yer alan hazire. 54
Şekil 3.67: 408 ada 22 parselde yer alan hazire. 55
Şekil 3.68: 462 ada 1 parselde yer alan hazire ve muhtarlık binası. 55
Şekil 3.69: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan tescilli sivil mimarlık örneği yapıların taşıyıcı sistem analizi. 56
Şekil 3.70: 254 ada 34 numaralı tescilli parselin mevcut durumu. 57
Şekil 3.71: 254 ada 34 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 57
Şekil 3.72: 256 ada 52 parselde yer alan tescilli ahşap yapı. 58
Şekil 3.73: 269 ada 19 parselde yer alan tescilli ahşap yapı. 59
Şekil 3.74: 269 ada 21 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi)** 59
Şekil 3.75: 269 ada 21 parselde yer alan yapı. 60
Şekil 3.76: 272 ada 31 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 60
Şekil 3.77: 272 ada 31 parselde yer alan tescilli yapı. 61
Şekil 3.78: 272 ada 32 parselde yer alan tescilli yapı. 61
Şekil 3.79: 272 ada 32 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 62
Şekil 3.80: 273 ada 7 parselde yer alan yapı **(İKVKBKM Arşivi).** 62
Şekil 3.81: 273 ada 7 parselde bulunan tescilli ahşap yapı. 63
Şekil 3.82: 273 ada 31 parselde yer alan tescilli ahşap yapı. 64
Şekil 3.83: 273 ada 36 parselde yer alan yapıların eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).** 64
Şekil 3.84: 273 ada 36 parselde yer alan tescilli yapılar. 65
Şekil 3.85: 273 ada 81 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 65
Şekil 3.86: 274 ada 81 parselde yer alan tescilli yapı. 66
Şekil 3.87: 274 ada 4 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi)** 66
Şekil 3.88: 274 ada 4 numaralı tescilli parsel. 67
Şekil 3.89: 274 ada 12 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 67
Şekil 3.90: 274 ada 12 parselde yer alan tescilli yapı. 68
Şekil 3.91: 274 ada 20 parseldeki tescilli yapının uyglama öncesi fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).** 68
Şekil 3.92: 274 ada 20 parselde yer alan tescilli yapı. 69
Şekil 3.93: 276 ada 12 parselde yer alan tescilli ahşap yapı. 69
Şekil 3.94: 276 ada 17 parselde yer alan tescilli ahşap yapı. 70
Şekil 3.95: 276 ada 44 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).** 70
Şekil 3.96: 276 ada 44 parselde yer alan tescilli yapı. 71
Şekil 3.97: 276 ada 45 ve 46 parsellerde yer alan yapıların eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi)** 72
Şekil 3.98: 276 ada 45 ve 46 parsellerde yer alan tescilli yapılar. 72
Şekil 3.99: 398 ada 39 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).** 73

Şekil 3.100: 398 ada 39 parselde yer alan yapı. 74
Şekil 3.101: 403 ada 47 parselde yer alan ahşap yapı. 74
Şekil 3.102: 403 ada 49 parselde yer alan ahşap yapı. 75
Şekil 3.103: 403 ada 54 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).** 75
Şekil 3.104: 403 ada 54 parselde yer alan yapı. 76
Şekil 3.105: 403 ada 58 parselde yer alan tescilli yapının yıkılmadan önceki fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 76
Şekil 3.106: 403 ada 58 numaralı tescilli parselde devam eden rekonstrüksiyon çalışmaları. 77
Şekil 3.107: 403 ada 74 parseldeki yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 77
Şekil 3.108: 403 ada 74 parselde yer alan tescilli ahşap yapı. 78
Şekil 3.109: 403 ada 78 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 78
Şekil 3.110: 403 ada 78 parselde yer alan tescilli yapı. 79
Şekil 3.111: 403 ada 84 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 79
Şekil 3.112: 403 ada 84 parselde yer alan tescilli yapı. 80
Şekil 3.113: 404 ada 50 parselde yer alan yapının fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).** 81
Şekil 3.114: 404 ada 50 parselde yer alan tescilli yapı. 81
Şekil 3.115: 404 ada 63 parselde yer alan tescilli yapı. 82
Şekil 3.116: 408 Ada 3 parselde yer alan İbrahim Paşa konağı. 83
Şekil 3.117: İbrahim Paşa konağının birinci kat planı **(Aras, 1991).** 83
Şekil 3.118: 408 ada 17 parselde yer alan yapı. 84
Şekil 3.119: 408 ada 17 parselde yer alan yapının fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).** 84
Şekil 3.120: 408 ada 52 ve 84 numaralı parsellerde yer alan tescilli yapının eski tarihli fotoğrafı (**İKVKBKM Arşivi).** 85
Şekil 3.121: 408 ada 52 ve 84 parselde yer alan tescilli yapı, 51 parselde inşa edilen betonarme apartman **(İKVKBKM Arşivi).** 85
Şekil 3.122: 408 ada 52 ve 84 numaralı tescilli parseller. 86
Şekil 4.1: Ahmediye Mahallesi, çevresindeki mahalleler ve tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Web 1).** 98
Şekil 4.2: Ahmediye Mahallesi'ndeki yapı adaları ve tez kapsamında incelenen yapının yer aldığı 6 numaralı parsel **(Web 1).** 99
Şekil 4.3: B01 Giriş mahali ve mahalde yer alan döner merdiven. 100
Şekil 4.4: Dönme Dolap Sokak üzerinde yer alan moloz taş örgü bahçe duvarı. 100
Şekil 4.5: Yapının zemin katında, güneybatı cephesinde yer alan çift kanatlı ahşap kapı. 101
Şekil 4.6: Yığma yapım tekniği ile inşa edilen müştemilat mahali. 101
Şekil 4.7: Yapının kuzeybatı cephesinde yer alan cumba. 102
Şekil 4.8: Yapının güneybatı cephesinde, birinci kata ulaşımı sağlayan muhdes merdiven. 102
Şekil 4.9: Yapının kuzeydoğu cephesi. 103
Şekil 4.10: GEEAYK'nun 08.01.1971 tarihli 5684 sayılı tescil kararı **(İKVKBKM Arşivi).** 104

Şekil 4.11: GEEAYK'nun 12.06.1976 tarih ve 9176 sayılı koruma grubu kararı **(İKVKBKM Arşivi).** 105
Şekil 4.12: Yapının Pervititch haritasındaki konumu **(Pervititch, 1931).** 105
Şekil 4.13: Kadastro Beyanname ve Kayıt Varakası'nda yapıya ait bilgiler **(Battalbaş Arşivi).** 106
Şekil 4.14: Aplikasyon krokisi **(Battalbaş Arşivi).** 108
Şekil 4.15: Kot Kesit Belgesi **(Battalbaş Arşivi).** 109
Şekil 4.16: Kaldırımdaki rögar kapağı, ±0.00 kotu. 109
Şekil 4.17: Rögar kapağı, ±0.00 kotunun yapı ile ilişkisi. 110
Şekil 4.18: Yapının bahçesi ile ilişkisi. 110
Şekil 4.19: İki farklı bahçe kotu arasında yer alan beş basamaklı merdiven. 111
Şekil 4.20: İki farklı bahçe kotu arasında yer alan moloz taş örgü duvar. 111
Şekil 4.21: Drone fotoğraflarında çalışma kapsamında incelenen yapı ve çevresi. 112
Şekil 4.22: Drone fotoğraflarında çalışma kapsamında incelenen yapı ve çevresi. 112
Şekil 4.23: Vaziyet planı. 113
Şekil 4.24: Bodrum kat planı-Parsel sınırları ile beraber. 114
Şekil 4.25: Bodrum kat planı. 115
Şekil 4.26: B01 Giriş mahali. 116
Şekil 4.27: B01 Giriş mahalindeki döner merdiven. 116
Şekil 4.28: B01 Giriş mahalinden bodrum kata ulaşımı sağlayan niteliksiz kapı. 116
Şekil 4.29: B01 Giriş mahalindeki merdivenin altı. 117
Şekil 4.30: B01 Giriş mahalindeki volta döşeme. 117
Şekil 4.31: B02 Oda mahalindeki özgün kapı boşluğu. 118
Şekil 4.32: B02 Oda mahalinde yer alan çift kanatlı pencereler. 118
Şekil 4.33: B02 Oda mahalinde yer alan muhdes tezgah. 119
Şekil 4.34: B02 Oda mahalinden B03 Oda mahaline geçişi sağlayan niteliksiz kapı. 119
Şekil 4.35: B02 Oda mahali pasalı ahşap tavan kaplaması. 119
Şekil 4.36: B03 Oda mahalindeki pencereler. 120
Şekil 4.37: B03 Oda mahali tavanındaki ahşap kasa. 120
Şekil 4.38: B03 Oda mahali döşemesindeki moloz atıkları ve duvardaki döşeme izi. 121
Şekil 4.39: B03 Oda mahalindeki merdiven yıkıntısı. 121
Şekil 4.40: B03 Oda mahalinin duvarları. 122
Şekil 4.41: B02 Oda ve B03 Oda mahalinin müşterek tuğla duvarı. 122
Şekil 4.42: Zemin kat planı-Parsel sınırları ile beraber. 123
Şekil 4.43: Zemin kat planı. 124
Şekil 4.44: Zemin kata erişimi sağlayan çift kanatlı ahşap giriş kapısı. 124
Şekil 4.45: Çift kanatlı ahşap giriş kapısının içeriden görünümü. 125
Şekil 4.46: Z01 A Pabuçluk mahalindeki karosiman kaplamalar. 125
Şekil 4.47: Z01 A Pabuçluk mahalindeki karosiman süpürgelik. 125
Şekil 4.48: Merdiven boşluğunda yer alan çift kanatlı pencere. 126
Şekil 4.49: Z01Sofa mahalinde yer alan ahşap merdiven. 127
Şekil 4.50: Z01 Sofa mahalinin genel görünümü. 127
Şekil 4.51: Z01 Sofa mahalinden Z04 Oda mahaline geçiş. 127
Şekil 4.52: Z01 Sofa mahalinde yer alan bitkisel motifli karosiman kaplamalar. 128

Şekil 4.53: Z01 Sofa mahalinin çıtalı ahşap tavanı. 128
Şekil 4.54: Z02 Oda mahalinin ahşap kapısı. 129
Şekil 4.55: Z02 Oda mahalinde yer alan giyotin pencereler. 129
Şekil 4.56: Z02 Oda mahalinin genel görünümü. 130
Şekil 4.57: Z02 Oda mahalinin ahşap tavanında yer alan altı kollu yıldız motifi. 130
Şekil 4.58: Z03 Müştemilat mahali ve ahşap yapı ile birleşim yerindeki söve. 131
Şekil 4.59: Z04 Oda mahalinden Z03 Müştemilat mahaline geçişteki kapı ve yanında yer alan giyotin pencere. 132
Şekil 4.60: Z03 Müştemilat mahalinde yer alan bölücü duvar ve kuyu kapağı. 132
Şekil 4.61: Z03 Müştemilat mahali duvarlarındaki niteliksiz kaplamalar. 133
Şekil 4.62: Z03 Müştemilat mahalinin tavanındaki niteliksiz kaplamalar. 133
Şekil 4.63: Z01 Sofa mahalinden Z04 Oda mahaline geçişte yer alan kapının kasası. 134
Şekil 4.64: Z04 Oda mahalinin duvarları. 134
Şekil 4.65: Z04 Oda mahali ile Z03 Müştemilat mahali müşterek duvarındaki malzeme farkı. 135
Şekil 4.66: Z05 Hela mahalinin niteliksiz ahşap kapısı ve döşemedeki şap. 136
Şekil 4.67: Z05 Hela mahalinde yer alan giyotin pencere. 136
Şekil 4.68: Z05 Hela mahalinde yer alan özgün hela taşı. 137
Şekil 4.69: Z06 Oda mahalindeki sonradan değiştirilen pencereler. 137
Şekil 4.70: Z06 Oda mahalinin genel görünümü. 138
Şekil 4.71: Z06 Oda mahalinin çıtalı ahşap tavan kaplaması. 138
Şekil 4.72: Z06 A Yüklük/Gusülhane mahali. 139
Şekil 4.73: Z06 A Yüklük/Gusülhane duvarındaki ahşap vasistas pencere. 139
Şekil 4.74: Z06 A Yüklük/Gusülhane mahali döşemesindeki moloz atıkları. 140
Şekil 4.75: Z06 A Yüklük/Gusülhane mahali tavanındaki bağdadi çıtalar ve ahşap döşeme kirişleri. 140
Şekil 4.76: Z07 Oda mahalinin ahşap kapısı. 141
Şekil 4.77: Z07 Oda mahalindeki ahşap giyotin pencereler. 142
Şekil 4.78: Z07 Oda mahali ve Z06 Oda mahali müşterek duvarındaki ahşap kapı. 142
Şekil 4.79: Z07 Oda mahalinin çıtalı ahşap tavan kaplaması. 142
Şekil 4.80: Birinci kat planı-Parsel sınırları ile beraber. 143
Şekil 4.81: Birinci kat planı. 144
Şekil 4.82: Birinci kata erişimi sağlayan muhdes merdiven. 145
Şekil 4.83: Bahçedeki merdiven altının depo olarak kullanılması. 145
Şekil 4.84: 101 A Sahanlık mahali döşemesindeki karo mozaik kaplamalar. 146
Şekil 4.85: 101 Sofa mahalinde yer alan ahşap merdiven. 147
Şekil 4.86: Z01 Sofa mahali duvarlarındaki sıva kopmaları ve bağdadi çıtalardaki eğilmeler. 147
Şekil 4.87: 101 Sofa mahali güneybatı duvarındaki muhdes kapı. 148
Şekil 4.88: 101 Sofa mahali cumba duvarları üzerinde yer alan pencereler. 148
Şekil 4.89: 101 Sofa mahalinin çıtalı ahşap kaplamalı tavanı. 149
Şekil 4.90: 101 Sofa mahalinin döşemesindeki sehim. 150
Şekil 4.91: 102 Oda mahalinin çift kanatlı giriş kapısı. 150
Şekil 4.92: 102 Oda mahalindeki giyotin pencereler. 151
Şekil 4.93: 102 Oda mahali tavanındaki sekiz kollu yıldız motifi. 151
Şekil 4.94: 102 Oda mahalinin ahşap kaplamalı tavanı ve koltuk silmesi. 152
Şekil 4.95: 103 Oda mahalindeki sonradan yükseltilen döşeme. 152

Şekil 4.96: 103 Oda mahali döşeme kaplamalarındaki kırılmalar. 153
Şekil 4.97: 103 Oda mahalindeki ahşap giyotin pencere kasaları. 153
Şekil 4.98: 103 Oda mahalinin yıkılan kuzeydoğu duvarı. 154
Şekil 4.99: 103 Oda mahalinin ahşap kaplamalı tavanında oluşan deformasyonlar. 154
Şekil 4.100: 104 Hela mahalinde yer alan pencere. 155
Şekil 4.101: 104 Hela mahalinin ahşap kaplamalı tavanı 155
Şekil 4.102: 104 Hela mahalinin döşemesinde yer alan özgün hela taşı. 156
Şekil 4.103: 105 Oda mahalinin kuzeybatı duvarında yer alan giyotin pencereler. 156
Şekil 4.104: 105 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarında yer alan, muşamba ile kapatılan giyotin pencere. 157
Şekil 4.105: 105 Oda mahalinin sıvalı ve boyalı duvarları. 157
Şekil 4.106: 105 Oda mahalinin çıtalı ahşap kaplamalı tavanı. 158
Şekil 4.107: 105 Oda mahalinde yer alan 105 A Yüklük/Gusülhane mahali. 158
Şekil 4.108: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeybatı duvarı. 159
Şekil 4.109: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin güneydoğu duvarında da yer alan ahşap vasistas pencere. 159
Şekil 4.110: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin döşemesindeki yıkıntılar. 160
Şekil 4.111: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin duvar eteklerinde yer alan karo mozaik kaplamalar. 160
Şekil 4.112: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin tavanında yer alan bağdadi çıtalar. 161
Şekil 4.113: 106 Başoda mahalinin kuzeybatı duvarındaki giyotin pencereler. 162
Şekil 4.114: 106 Başoda mahalinin güneybatı duvarındaki giyotin pencere. 162
Şekil 4.115: 106 Oda mahalinin çıkma duvarlarında yer alan giyotin pencere. 162
Şekil 4.116: 106 Başoda mahalinin ahşap kaplamalı tavanı ve tavan göbeği. 163
Şekil 4.117: Drone fotoğrafları ile çatı katı mahallerinin tespiti. 164
Şekil 4.118: Kesit ortofotolarında çatı katı. 164
Şekil 4.119: Çatı katı planı. 165
Şekil 4.120: Birinci kattan Z01 Sofa mahaline ulaşımı sağlayan ahşap merdiven. 166
Şekil 4.121: 201 Sofa mahalinin kuzeydoğu duvarına çakılan dikey tahtalar. 166
Şekil 4.122: Güneybatı cephesi ortofotosunda 201 Sofa mahaline ait giyotin pencereler. 167
Şekil 4.123: 201 Sofa mahalinin ahşap tavan kaplaması. 167
Şekil 4.124: Drone fotoğraflarında yapının çatısı. 168
Şekil 4.125: Drone fotoğraflarında yapının çatı katmanlarının tespiti. 168
Şekil 4.126: Çatı planı. 169
Şekil 4.127: Kuzeybatı cephesinin ortofotosu. 170
Şekil 4.128: Dönme Dolap sokak üzerinde yer alan bahçe demir giriş kapısı. 171
Şekil 4.129: Bodrum kat beden duvarları ve cephe düzeni. 171
Şekil 4.130: Kuzeybatı cephesinin zemin ve birinci katı. 173
Şekil 4.131: Kuzeybatı cephesi. 174
Şekil 4.132: Güneybatı cephesi ortofotosu. 175
Şekil 4.133: Yapının güneybatı cephesi. 176
Şekil 4.134: Güneybatı cephesi I. 178
Şekil 4.135: Güneybatı cephesi II. 179
Şekil 4.136: Güneydoğu cephesi ortofotosu. 180
Şekil 4.137: Z03 Müştemilat mahali ile ahşap yapının birleşimi. 180

Şekil 4.138: Z03 Müştemilat mahali ile ahşap yapının birleşimi. 181
Şekil 4.139: Güneydoğu cephesi I. 183
Şekil 4.140: Yapının güneybatı cephesi. 184
Şekil 4.141: Güneybatı cephesi II. 184
Şekil 4.142: Kuzeydoğu cephesi ortofotosu. 185
Şekil 4.143: Yapının kuzeydoğu cephesi. 186
Şekil 4.144: Yapının kuzeydoğu cephesinde yer alan yüklük mahalleri. 187
Şekil 4.145: Kuzeydoğu cephesi. 188
Şekil 4.146: Yapının temel seviyesindeki moloz taş malzeme. 189
Şekil 4.147: B03 Oda mahali duvarında kullanılan tuğla ve taş malzeme. 190
Şekil 4.148: Z03 Müştemilat mahali duvarında kullanılan delikli tuğla. 190
Şekil 4.149: Ahşap çatkı sistemi **(Eldem, 2021).** 191
Şekil 4.150: Lambalı cephe kaplaması detayı **(Talat, 2008).** 192
Şekil 4.151: Zemin kat döşemesinin altında yer alan bir sıra moloz taş dizisi. 193
Şekil 4.152: Yapının çatı fotoğrafı. 194
Şekil 4.153: Alın tahtasının kopmasıyla açığa çıkan ahşap çatı konstrüksiyonu. 194
Şekil 4.154: Z01 Sofa mahalinde yer alan ahşap merdiven. 195
Şekil 4.155: Yapının çift kanatlı ahşap giriş kapısı. 196
Şekil 4.156: 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki ahşap kapı. 197
Şekil 4.157: 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki çift kanatlı ahşap kapı. 198
Şekil 4.158: 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde ahşap çift kanatlı pencereler. 199
Şekil 4.159: 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler. 199
Şekil 4.160: Cumba altında yer alan ahşap konsollar. 200
Şekil 4.161: Saçak altında yer alan ahşap füruşlar. 201
Şekil 4.162: Saçak altında devam eden ahşap süsleme elemanları. 202
Şekil 5.1: Altunizade'de yer alan ahşap evin planı **(Eldem, 1954).** 208
Şekil 5.2: Dr. Fazıl Canatan yalısının kat planları **(Akbıyık, 2018).** 209
Şekil 5.3: Kahvecibaşı konağının planı **(Eldem, 1954).** 210
Şekil 5.4: Lombardo yalısının birinci kat planı **(Eldem, 1954).** 210
Şekil 5.5: Refi Ateş Tüzel evinin zemin kat planı **(Akbıyık, 2018).** 211
Şekil 5.6: Teşvikiye, Ihlamur Caddesi üzerinde yer alan evin planı **(Eldem, 1954).** 211
Şekil 5.7: Sütlüce Bademlik'te yer alan konutun planı **(Eldem, 1954).** 212
Şekil 5.8: Alman Mavileri haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Alman Mavileri, 1913-1914).** 213
Şekil 5.9: Alman Mavileri haritasında yapının kuzeybatı duvarı ve bahçe duvarı **(Alman Mavileri, 1913-1914).** 213
Şekil 5.10: Pervititch haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Pervititch, 1931).** 214
Şekil 5.11: Pervititch haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapı **(Pervititch, 1931).** 215
Şekil 5.12: Tahrir Varakası'nda yapının bodrum, zemin, birinci ve ikinci kattaki mahalleri **(Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri).** 216
Şekil 5.13: 1955 yılı tarihli Zamâim ve Tenzilât Defteri'nde yapıya ilişkin bilgiler **(Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri).** 217

Şekil 5.14: Bahçe duvarı içerisinde yer alan çift kanatlı ahşap giriş kapısı **(İKVKBKM Arşivi).** 217
Şekil 5.15: Zemin ve birinci katta yer alan Yüklük/Gusülhane mahallerine ait ahşap vasistas pencereler **(İKVKBKM Arşivi).** 218
Şekil 5.16: Z03 Müştemilat mahalinin güneybatı duvarında yer alan pencereler ve kapı, ahşap yapının çatı örtüsü **(İKVKBKM Arşivi).** 218
Şekil 5.17: Ahşap yapının çatısında yer alan alaturka tipi kiremitler **(İKVKBKM Arşivi).** 219
Şekil 5.18: Yapının kuzeydoğu cephesi ve tespit edilen pencereler **(İKVKBKM Arşivi).** 219
Şekil 5.19: Birinci Dönem Restitüsyon Önerisi- Vaziyet planı. 224
Şekil 5.20: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Bodrum kat planı. 226
Şekil 5.21: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Zemin kat planı. 229
Şekil 5.22: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Birinci kat planı. 232
Şekil 5.23: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı katı planı. 233
Şekil 5.24: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı planı. 234
Şekil 5.25: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeybatı cephesi. 235
Şekil 5.26: Birinci dönem restitüsyon önerisi-Güneybatı cephesi. 237
Şekil 5.27: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Güneydoğu cepheleri. 238
Şekil 5.28: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeydoğu cephesi. 239
Şekil 5.29: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Vaziyet planı. 240
Şekil 5.30: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Bodrum kat planı. 241
Şekil 5.31: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Zemin kat planı. 243
Şekil 5.32: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Birinci kat planı. 243
Şekil 5.33: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı katı planı. 244
Şekil 5.34: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı planı. 244
Şekil 5.35: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeybatı cephesi. 245
Şekil 5.36: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Güneybatı cephesi. 246
Şekil 5.37: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeydoğu cephesi. 246
Şekil 5.38: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Güneydoğu cephesi I. 247
Şekil 5.39: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Güneydoğu cephesi II. 247

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1: 5505 Sayılı GEEAYK kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007)** 87
Tablo 3.2: 10200 sayılı GEEAYK kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).** 87
Tablo 3.3: 14 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).** 91
Tablo 3.4: 378 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).** 92
Tablo 3.5: 5424 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).** 92
Tablo 3.6: 660 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).** 92
Tablo 3.7: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan tescilli yapıların koruma kanunları ve ilke kararları doğrultusundaki değişimi. 94

1. GİRİŞ

İstanbul'un Anadolu yakasında yer alan Üsküdar, Osmanlı dönemi yerleşim dokusu ve yapı karakterini günümüze kısmen de olsa taşıyabilen nadir bölgelerden biridir. İstanbul'un fethiyle beraber bölgede birçok anıtsal eser inşa edilmiştir. Bu anıtsal yapılar odak noktaları haline gelerek çevreleri meskûn mahalleler olarak gelişmiştir. Bu bağlamda Üsküdar, İstanbul'un fethinden itibaren Türk sivil mimarisinin karakteristik örneklerini barındırmıştır. Tarihi ve mimari kimliği ile zengin anıtsal ve sivil mimarlık örneklere ev sahipliği yapan Üsküdar'da, sivil mimarlık örneklerinden çok az bir kısmı günümüze ulaşabilmiştir.

Bu çalışmanın konusu; İstanbul İli, Üsküdar İlçesi, Ahmediye Mahallesi, Dönme Dolap Sokak, 274 ada 6 parselde yer alan tescilli sivil mimarlık örneği yapıdır. Çalışma kapsamında, uzun süredir bakımsız durumda olan ve bu nedenle çeşitli koruma sorunları barındıran yapının geleceğe aktarılabilmesi amacıyla müdahale önerileri geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, yapının mevcut durumu ayrıntılı bir biçimde belgelenmiş; alan çalışmaları sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda yapının rölövesi hazırlanarak malzeme ve bozulma analizleri gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında koruma sorunları tespit edilen yapının özgün nitelikleri korunarak konut işleviyle varlığını sürdürebilmesini sağlayacak müdahale önerileri geliştirilmiştir.

1.1. Literatür Özeti

İnşa edildiği dönemin tarihsel, kültürel ve sosyal yaşamının izlerini barındıran kültürel miras ögeleri, geçmişin izlerini geleceğe aktararak toplumsal aidiyeti sağlayan en önemli unsurlardandır. Günümüze ulaşan sivil mimarlık örneklerinin kentsel hafızanın bir ögesi olarak kabul edilmesi ve korunması gerekmektedir.

Tez kapsamında incelenen sivil mimari örneği, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun (GEEAYK) 08.01.1971 tarihli ve 5684 sayılı genel kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. GEEAYK'nun 12.06.1976 tarih ve 9176 sayılı kararı ile tescilli olan ahşap yapının koruma grubu II olarak belirlenmiştir. Yapının yapım tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte 19.yüzyıl sonu-

20.yüzyıl başı Osmanlı sivil mimari özelliklerini taşımaktadır. İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'nde (İKVKBKM) yapılan arşiv taramalarında yapı ile ilgili onaylı rölöve, restitüsyon ve restorasyon çalışmaları bulunmamaktadır.

Tez çalışması kapsamında belirlenen geleneksel konut ile ilgili detaylı literatür taraması yapılmıştır. Belirlenen çalışma alanı ve yapı ile ilgili koruma alanında herhangi bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Üsküdar ilçesi Ahmediye Mahallesi'ndeki geleneksel konut örnekleri hakkında da herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması, belirlenen bölge içerisinde çalışmanın ilk belge niteliği taşıması açısından önemlidir.

Kadıköy Life dergisinin 74. sayısında, 1904 yılı doğumlu çocuk doktoru Sami Ulus'un doğup büyüdüğü evin Üsküdar Dönme Dolap Sokak'ta 1 numaralı ev olduğu belirtilmiştir **(Ünal, 2017).** Çocuk doktoru Sami Ulus'un yaşamış olduğu konut, tez çalışması kapsamında incelenen geleneksel sivil mimarlık örneği yapıdır. İlgili yayın, yapının kullanıcıları hakkında bilgi sunan tek kaynaktır.

1.2. Tezin Amacı ve Katkısı

Çalışmanın amacı; özgünlüğü yeni yapılaşma baskısı altında tehlike altında olan Ahmediye Mahallesi'nde, 274 ada 6 parselde bulunan ve uzun süredir kullanılmayan tescilli sivli mimarlık örneği yapının yeniden kullanılabilmesi ve özgünlüğünü koruyarak geleceğe aktarılabilmesidir.

Yapının tez konusu olarak seçilmesindeki amaç, ahşap taşıyıcı sistemin özgün örneklerinden biri olan ve ulusal kültür envanterinde tescillenen geleneksel yapının mekânsal özelliklerini ve bütünlüğünü kaybetmeden korumaya yönelik müdahaleleri belirlemek ve yapının sonraki kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır. Konutun kapsamlı rölöve ile mimari belgelenmesi ve restitüsyon çalışmasının hazırlanmasıyla, yapının yapıldığı dönemden günümüze geçirdiği değişimin saptanması; hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda ise zaman içinde oluşmuş koruma sorunlarının çözümü ve önerilen işleve yönelik gerekli müdahalelerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu tez çalışması ile Üsküdar'da sayıları günden güne azalan ahşap sivil mimarlık örneklerinden biri belgelenmiştir. Tez kapsamında hazırlanan özgün mimari özellikleri ile yeniden işlevlendirilmesini kapsayan restorasyon projesi önerisi ile yapının gelecek

kuşaklara aktarılması ve yaşatılmasını sağlayacak mimari koruma çalışması hazırlanmıştır.

1.3. Tezin Kapsamı ve Yöntemi

Tezin ilk iki bölümünde, yapının bulunduğu Üsküdar bölgesinin konumu ve sınırları, tarihsel gelişimi, tarihsel süreç içerisindeki mimari yerleşimi, Ahmediye Mahallesi özelinde yapının yer aldığı 274 numaralı adanın gelişimi, Ahmediye Mahallesi'nde inşa edilen diğer sivil mimarlık örneği yapılar ve anıtsal yapılar, alan uygulama araştırmaları ve konuyla ilgili yazılı ve görsel arşiv belgeleri irdelenerek ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Üçüncü bölümde yapıda yürütülen mimari belgeleme sürecinde tespit edilen yapının ayrıntılı mimari özellikleri, yapım tekniği ve malzeme özellikleri belgeleme çizimleri ve yapıdan çekilen fotoğraflar referans verilerek aktarılmıştır. Yapının mevcut durumu, lazer tarama teknolojisi ile elde edilen dijital nokta bulutundan ortofotoların oluşturulmasıyla belgelenmiştir. Ortofotolar, dijital ortamda AutoCAD 2018 programına aktarılarak iki boyutlu çizim altlıkları hâline getirilmiştir. Bilgisayar ortamında hazırlanan çizimler üzerinden sahada şerit metre ve lazer metre ile ölçü kontrolleri yapılmıştır. Kapı, pencere, tavan koltuk silmesi, tavan çıtaları ve ahşap yüklük detayları profil tarağı ile alınmıştır. Vaziyet planı 1/200; plan, kesit ve görünüşler 1/50; kapı, pencere ve yüklük detayları 1/10 ve 1/2; diğer detaylar ise genel olarak 1/2 ölçekte çizilmiştir. Malzeme ve hasar analizleri, rölöve çizimleri üzerinden taramalarla ifade edilmiştir.

Dördüncü bölümde, yapının iki farklı dönemine ait restitüsyon çalışması hazırlanmıştır. Yapı ile bulunduğu çevrenin tarihsel, mimari ve sosyal gelişimine ilişkin yayınlar ve belgeler incelenmiştir. Resmî kurumlar tarafından hazırlanmış belgeler, eski fotoğraflar, tezler, makaleler, bildiriler ve Üsküdar ile ilgili kitaplar değerlendirilmiştir. Bu araştırmalar için; Atatürk Kitaplığı Arşivleri, T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, İslam Araştırmaları Merkezi Arşivi, İstanbul 6 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü Arşivi ve Salt Araştırma Arşivi'nden yararlanılmıştır. Yapının restitüsyonuna kaynak oluşturabilecek yakın dönem konut tipolojisi araştırılmış ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Yapıdaki değişiklikleri saptamak ve yapının özgün durumunu belirlemek için mevcut izler,

yazılı ve görsel belgeler, karşılaştırmalı çalışmalar ve bunların yetersiz kaldığı durumlarda da mimari gereklilikler baz alınarak restitüsyon analizleri ve restitüsyon çalışmaları hazırlanmıştır. İkinci dönem restitüsyon önerisi doğrultusunda yapının özgün niteliklerini gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlayan, aynı zamanda çağdaş konfor koşullarını karşılayabilen müdahale önerileri belirlenmiş ve restorasyon projesi hazırlanmıştır.

2. ÜSKÜDAR İLÇESİ

2.1. Konumu ve Sınırları

Üsküdar, İstanbul'un Anadolu Yakası'nda yer alan bir ilçedir. İlçe; kuzeyde Beykoz, kuzeydoğuda Ümraniye, doğuda Ataşehir, güneyde Kadıköy ve batıda İstanbul Boğazı ile sınır oluşturmaktadır **(Şekil 2.1).** Üsküdar, toplam 33 mahalleden oluşmaktadır.

Üsküdar'ın en yüksek noktaları, 263 metre yüksekliğindeki Büyük Çamlıca Tepesi ile 229 metre yüksekliğindeki Küçük Çamlıca Tepesi'dir. Bu tepeler, ilçenin batı ve güneybatı kesimlerinde yer almaktadır. Üsküdar, Marmara Bölgesi'nin genel iklim özelliklerinin etkisi altındadır. Yaz ayları genellikle sıcak ve kurak, kış ayları ise ılıman ve yağışlı geçmektedir. Özellikle kıyı bölgelerinde deniz etkisi belirgin olup iç kesimlere doğru gidildikçe bu etki azalmakta; buna bağlı olarak sıcaklık, nem ve diğer iklimsel faktörlerde farklılıklar görülmektedir **(Aycan, 2024).**

Şekil 2.1: Üsküdar'ın sınırları ve çevresindeki ilçeler **(Web 1, 2025).**

2.2. Tarihsel Süreci

Üsküdar, tarih boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış bir yerleşim alanıdır. Bölgenin bilinen en eski adı antik dönemde günümüz Kadıköy sınırları içinde bulunan ve Yunan anakarasından gelen kolonistlerce kurulan Kalkhedon Antik Kenti halkı tarafından belirlenen Khrysopolis'tir. Onbinler'in Dönüşü adlı eserinde Ksenophon, (M.Ö. 40l-400) "Altıncı gün Kalkhedonia'dan Khrysopolis'e vardılar, ganimetleri sattılar ve orada yedi gün kaldılar" diyerek Üsküdar'dan 'Khrysopolis' diye bahsetmektedir **(Haskan, 2001).**

Khrysopolis adı "Altın Şehir" anlamına gelmektedir ve neden bu ismin kullanıldığı ile ilgili çeşitli açıklamalar bulunmaktadır. Bunlardan ilki, İranlıların Anadolu'yu işgal ettiği dönemde topladıkları altın ve ganimetleri bu bölgede saklamaları nedeniyle bu şekilde adlandırıldığı yönündedir. İkinci görüş ise Yunan mitolojisine dayanmaktadır. Mitolojiye göre Mikel Kralı, Agamemnon'un oğlu Krizes'in Klytaimnestra'dan kaçarak Üsküdar'a geldiğini, burada öldüğünü ve mezarının burada bulunduğunu ve şehrin isminin Krizes'in isminden geldiğini öne sürmektedir. Üçüncü görüş ise, Üsküdar'da oluşan gün batımı manzarasının şehrin "Altın Şehir" olarak anılmasına sebep olmuş olabileceği ileri sürülmektedir **(Konyalı, 1976).**

Khrysopolis adının Skutarion'a nasıl dönüştüğü ile ilgili de çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Antik çağda kalkanların deriden yapılması ve kalkanlı muhafızların Üsküdar'da bulunması, Skutarion adının Grekçe ham veya tabaklanmış deri anlamına gelen skitos'tan türemiş olabileceği düşünülmektedir **(Mazlum, 1994).** Roma dönemine ait kaynaklarda ise Üsküdar'ın adı "Scutari" şeklinde geçmektedir. Bu dönemde "Scutari" adıyla bilinen Roma askerlerinin bölgede kışlasının bulunduğu bilinmektedir **(Haskan, 2001).**

Evliya Çelebi, Seyahatnâme'sinde Üsküdar'ın adının kökenine ilişkin asıl isminin 'Eski Dar' olduğunu belirtmektedir. Üsküdar denilmesinin sebebi de Seyyid Battal Gazi'nin Üsküdar bahçesi yanında Harun Reşid'in çadırı önünde yaptırarak oturduğu Dar (yer) olarak açıklamaktadır **(Çelebi ve Zilli, 2006).**

Üsküdar adının kökeninin Farsçaya dayandığı düşünülmektedir. Farsçada "Menzil" anlamına gelen bu adın, Üsküdar'ın Anadolu ve Asya'ya uzanan posta yollarının ilk durağı olması nedeniyle Farsçadan geldiği düşünülmektedir **(Haskan, 2001).**

Üsküdar bölgesi tarih boyunca Bithynialılar, Frigler, Fenikeliler, Persler, Romalılar, Bizanslılar, Emeviler, Abbasiler, Danişmendliler ve Osmanlılar gibi pek çok farklı medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Üsküdar'da bulunan liman ile bölge ticari açıdan önem kazanmıştır. Aynı zamanda Asya ile Avrupa arasında önemli bağlantı noktalarından biri olması yüzyıllar boyunca bölgeyi değerli kılmıştır **(Konyalı, 1976).**

Khrysopolis, M.Ö. 508'de Pers Kralı Darius'un egemenliğinde iken M.Ö 410'da Atinalı Alkibiades'in zaferiyle kaybedilmiştir **(Mazlum, 1994).** Daha sonra bölge M.Ö. 280-255 yılları arasında Bithynialılar'ın egemenliği altına girmiştir. Bir dönem Roma ve bir dönem Pontus hâkimiyetine giren Üsküdar, M.Ö. 63 yılında Pontus kralı Mihirdad'ın ölümüyle tekrar Roma imparatorluğunun hâkimiyetine girmiştir. M.S. 395 yılında Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesiyle Üsküdar bölgesi, Doğu Roma İmparatorluğu/Bizans'ın egemenliği altındadır. Bizans döneminde Üsküdar, konumu itibariyle önemli ticaret ve konaklama yerleşimlerinden biri olmuştur. Dönem dönem Arap ve Persler'in istilasına ve yağmalamalarına uğramıştır **(Haskan, 2001).** Araplar birçok kez İstanbul'u kuşatmak istemişler, ilk hedefleri ve karargâh noktaları Üsküdar olmuştur. Anadolunun Türkleşmesiyle Danışmentilerden Turasan Bey'in Üsküdar'a kadar geldiğini ve burada Bizanslılar ile savaşırken öldüğünü ifade eden kaynaklar bulunmaktadır **(Mazlum, 1994).**

1094-1270 tarihleri arasında süren Haçlı Seferleri esnasında Üsküdar, çok fazla yağmalanmaya maruz kalmıştır. 1204 yılında İstanbul, Haçlılar tarafından işgal edilerek Latin İmparatorluğu himayesine girmiştir. 1261 yılında Latin İmparatorluğu yıkılmış, İstanbul tekrar Bizans İmparatorluğu egemenliği altına girmiştir **(Haskan, 2001).**

Osmanlı döneminde Sultan Orhan, Bizans'ın Bitinya bölgesini ele geçirerek Üsküdar'ın Doğancılar tepesine kadar gelmiştir. 1347-1348 yıllarında Orhan Gazi'nin, eşi Bizans prensesi Teodara ve çocukları ile birlikte Üsküdar'da kız kulesine hâkim bir noktada otağ kurdukları bilinmektedir. Sultan Orhan 1352 yılında Venediklilere yenilen Cenevizlilerin yardım isteğini geri çevirmemiş, Üsküdar ve Kadıköy bölgelerine süvari kuvveti göndererek bu bölgeleri fethetmiştir. 1352 yılından 1402 Ankara Muharebesi'ne kadar Üsküdar, Osmanlıların himayesinde kalmıştır. Fetret Devri'nde Bitinya'daki bazı yerlerin kaybedilmesiyle Üsküdar, Bizans'ın eline geçmiştir. Daha sonra I.Mehmet Bizanslılardan Üsküdar'ı geri almıştır **(Mazlum, 1994).**

İstanbul fethedildikten sonra ise Anadolu'dan gelen Türkler, şenlendirme politikaları kapsamında Üsküdar'a yerleştirilmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Salacak bölgesine kendi adıyla bir mescit yaptırmış ve İskele Meydanı civarına bir bedesten inşa ettirmiştir **(Haskan, 2001).**

1514 ve 1516 yıllarında Yavuz Sultan Selim'in Üsküdar'dan geçtiği ve Kanuni Sultan Süleyman'ın da seferlere çıktığında Üsküdar'da kaldığı bilinmektedir. Kanuni Sultan Süleyman döneminde Üsküdar'da çok fazla cami ve mescit inşa edilmiş, inşa edilen yapılar ile İstanbul nüfusunun onda birinin Üsküdar'da yaşadığı tahmin edilmektedir **(Mazlum, 1994).**

1565 yılı tarihli belgeden İstanbul-Üsküdar arasında kayık seferlerinin düzenli bir şekilde yapıldığı anlaşılmaktadır.16. ve 17.yüzyıllarda önemli ticaret kentlerinden biri olan Üsküdar, Anadolu'dan İran ve Ermenistan'a ulaşan ticaret yollarının başlangıç noktasıdır **(Mazlum, 1994).**

17. yüzyılın ilk yarısında Üsküdar'daki yapıların sayımı yapılmıştır. Sayıma göre, 12 saray, 12 cami ve mescit, 5 medrese, 4 darülkurra, 3 imaret, 11 aşhane, 6 tekke, 4 kervansaray, 5 hamam, birçok han ve dükkanın olduğu belirtilmiştir. 1640 yılında Kösem Valide Sultan tarafından inşa edilen medrese, mektep, çeşme, sebil, hamam ve Çinili Cami 17.yüzyılın en önemli yapılarıdır **(Mazlum, 1994).**

18. yüzyılda İstanbul'daki nufüsun artmasıyla beraber Üsküdar'da da yoğunluk artmıştır. Gülnuş Emetullah için inşa ettirilen Yeni Valide Cami ve III. Mustafa'nın inşa ettirdiği Ayazma Cami bu dönemin en önemli anıtsal yapılarındandır. Üsküdar iskelesinde bulunan 1728'de inşa ettirilen III. Ahmet Çeşmesi, meydan çeşmelerinin ilk örneklerinden biridir **(Mazlum, 1994).** 17.yüzyılda yaşayan Evliya Çelebi ise Üsküdar'da 70 Müslüman, 11 Rum ve Ermeni ve 1 adet Yahudi mahallesi olduğunu bildirmektedir **(Çelebi ve Zilli, 2006).**

Üsküdar aynı zamanda Osmanlı ordusunun seferlerindeki toplanma ve çıkış noktasıdır. Osmanlı döneminde İstanbul'da 12 adet kervansaray bulunmaktadır. Bunlardan on birinin Üsküdar'da bulunması, Üsküdar'ın aynı zamanda önemli bir konaklama merkezi olduğunu göstermektedir **(Demirarslan, 2004).**

Üsküdar, Mekke ve Medine'ye gitmek isteyen hacı alaylarının oluşturduğu Surre-i Hümayun buradan yola çıkmasıyla ve önemli şahsiyetlerin türbelerinin de yer almasıyla beraber İstanbul'un dini merkezlerinden biridir. Önemli devlet adamları ve

âlimlerin mezarlarının yer aldığı, İstanbul'un fethinden itibaren Müslümanların kabristanı olarak kullanılan Karacaahmet Mezarlığı da Müslümanlar için manevi bir değere sahiptir **(Mazlum, 1994).**

19.yüzyılda Atik Valide Külliyesi'nin üstünden Bulgurlu'ya ulaşan bir yolun planlanması, bu civarda yeni bir mahallenin oluşmasını sağlamıştır. 1858'de Kabataş-Üsküdar arasında vapur ile ulaşımın sağlanmaya başlaması, bölgedeki nüfusun arttığına işaret etmektedir. Öte yandan, 1873 ve 1921 yıllarında Üsküdar'da çıkan yangınlar sonucunda birçok yapı yok olmuştur **(Mazlum, 1994).** Yangınların önüne geçmek amacıyla Ebniye Nizamnameleri hazırlanmıştır. Ebniye Nizamnameleri sokak genişlikleri, sokak yapıları, yol standartları, yapı tipleri, yangın tedbirleri gibi düzenlenmeleri içeren kararlardan oluşmaktadır. Sırasıyla 1848, 1849, 1864 ve 1882 yıllarında hazırlanan nizamnamelere göre yol genişlikleri artırılacak ve çıkmaz sokaklar kapatılacaktır. Yangınlara karşı tedbir olarak ahşap yapı inşası yasaklanarak kâgir inşa etme zorunluluğu getirilmiş olsa da, kâgir yapı inşasının daha maliyetli olmasından ötürü uygulanamamıştır **(Bilgili ve Şimşek, 2016).**

1918 ve 1924'te ayrı bir vilayet olan Üsküdar, 1926'da ilçe yapılarak İstanbul'a bağlanmıştır. 1927'de Üsküdar-Kadıköy semtleri arasında tramvay seferleri başlamıştır. 1973'te 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nün (Boğaz Köprüsü) açılması ile Üsküdar ve çevresi İstanbul halkı tarafından daha çok tercih edilen semtlerden biri haline gelmiştir. 1988'de Fatih Sultan Mehmet Köprüsü tamamlanmış, köprü güzergâhındaki yolların çevresinde yapılaşma artmıştır **(Ekimci, 2011).**

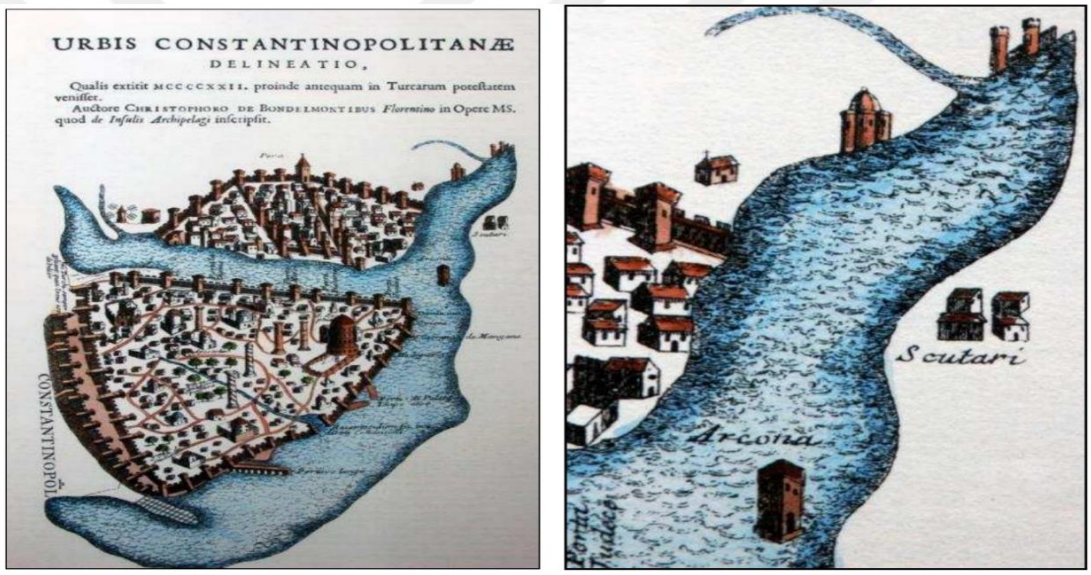
2.3. Tarihsel Süreç İçerisinde Yerleşimin Gelişimi ve Dönüşümü

Haskan, Üsküdar'ın paleolitik ya da neolitik dönemlerde yerleşim yeri olduğu konusunda herhangi bir somut veri bulunamadığını belirtmektedir **(Haskan, 2001).** Üsküdar'da yürütülen Marmaray kazılarında, Üsküdar Meydanı'nın olduğu bölgenin Bülbül ve Çavuş derelerinin birleştiği kısım antik bir limandır ve Kız Kulesi de antik liman için gözetleme kulesi olarak inşa edilmiş olmalıdır. Marmaray kazıları esnasında bulunan çanak çömlek parçaları, Üsküdar tarihinin milâttan önce VI-V. yüzyıllara kadar dayandığını kanıtlamaktadır **(Karagöz, 2008).**

Bizans döneminde ise ileri gelen zenginlerin denizi görecek şekilde villalarını inşa ettikleri bilinmektedir. VI. yüzyılda imparator Mavrikios'un sarayının da Salacak'ın

yüksek yerlerinde inşa edildiği tahmin edilmektedir. Ayrıca Hagia Maria adındaki manastırın bir tepe eteğinde ve bataklık civarında olduğu bilinmektedir. Bahsi geçen manastırın Bülbülderesi civarında inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda Haçlı Seferleri sırasında, ileri gelenlerden bazıları Scutarion Sarayı'nda kalmıştır **(Eyice, 2003).** Muhtemelen Bizans'a ait mimari yapıların büyük bir kısmı Haçlı Seferleri esnasında yağmalanmalar sonucu yıkılmıştır. Günümüze sadece kız kulesi ulaşabilmiştir.

İstanbul'un fethinden önce Christoforo Buondelmonte tarafından hazırlanmış olan 1422 tarihli haritada İstanbul Üsküdar Scutari olarak adıyla ve iki yapıyla betimlenmiş, kız kulesi ise bir kale olarak gösterilerek Arcona olarak ifade edilmiştir **(Şekil 2.2).**

Şekil 2.2: Liber Insularum Archipelagi-1442 yılı tarihli haritada Üsküdar **(Koca, 2014).**

1453 yılında İstanbul'un fethiyle Üsküdar hızla gelişmeye başlamıştır. Bölgede birçok anıtsal yapılar inşa edilmiştir. 91 adet cami veya mescit, 51 tekke, 12 hamam, 11 kervansaray, 2 imaret, 7 medrese, 260 çeşme, 5 iskele, 2 darüşşifa, 2 menzilhane, tabhane, sıbyan mektebi, darülhadis, kütüphane, sebil ve posta teşkilatı gibi birçok anıtsal eser inşa edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet, 1455 yılında Salacak'ta kendi adıyla bir cami inşa ettirmiştir. Yine aynı tarihte Durbali Mescidi, 1460 yılında Hamza Fakih Cami ve 1471 yılında da Rum Mehmet Paşa Cami inşa edilmiştir **(Haskan, 2001).** Bu dönemde Üsküdar, Rum Mehmet Paşa Mahallesi, Toygar Hamza Mescidi Mahallesi ve Salacak Mahallesi olmak üzere üç mahalleden oluşmaktadır **(Ayverdi, 1958).**

16.yüzyılda ise Üsküdar'da 4 adet külliye ve on altı adet cami inşa edilmiştir. Mimar Sinan bu dönemde Üsküdar'da önemli yapılar inşa etmiştir. Mihrimah Sultan Külliyesi, Şemsi Mehmet Paşa Külliyesi, Mahmut Hüdayi Efendi Külliyesi ve Valide i Atik Külliyesi 16.yüzyıl yapılarıdır. Mimar Sinan'ın Üsküdar'da 34 yapı inşa ettiği tahmin edilmektedir **(Haskan, 2001).** Valide-i Atik Külliyesi'nin Üsküdar'ın güneydoğusunda, iç kısımlarda inşa edilmesi ile yapılaşmanın sahil şeridinden iç kesimlere doğru genişlediği söylenebilir. Lokman Çelebi'nin 1584 yılında hazırladığı minyatürde Valide-i Atik cami görülmemektedir. Çevresindeki yapılaşma seyrek olduğundan ötürü minyatürde göz ardı edilmiş olmalıdır. Külliye ve cami gibi anıtsal yapıların Üsküdar iskelesi ile Salacak bölgesi arasında konumlandırıldığı görülmektedir. Bu yapılar mahallelerin çekirdeklerini oluşturmaktadır. Minyatürde konutların anıtsal yapıların çevresinde kıyıya paralel bir şekilde manzaraya dönük inşa edildiği görülmektedir **(Şekil 2.3).**

Şekil 2.3: 1584 yılı tarihli Lokman Çelebi Minyatürü'nde Üsküdar **(Müller Wiener, 2001)** Numaralandırılan yapılar: 1.) Mihrimah Sultan Külliyesi, 2.) Şemsi Ahmed Paşa Külliyesi, 3.) Rum Mehmed Paşa Külliyesi, 4.) Mihrimah Sultan Bahçe Sarayı?, 5.) Salacak İskelesi, 6.) Kavak İskelesi, 7.) Ayazma Bahçe Sarayı, 8.) Üsküdar Sarayı/Kavak Sarayı

17.yüzyılda inşa edilen tek külliye Çinili Külliyesidir. 17. yüzyılın ilk yarısında Üsküdar'daki yapıların sayımı yapılmıştır. Sayıma göre, 12 saray, 12 cami ve mescit, 5 medrese, 4 darülkurra, 3 imaret, 11 aşhane, 6 tekke, 4 kervansaray, 5 hamam, birçok han ve dükkanın olduğu belirtilmiştir **(Mazlum, 1994).**

18. yüzyılda ise Üsküdar'da Ahmediye Külliyesi, Yeni Valide Külliyesi, Ayazma Külliyesi ve Beylerbeyi Külliyesi inşa edilmiştir. Aynı zamanda bu dönemde çok fazla çeşme inşa edilmiştir. Hanefi Bostan'ın sicil kayıtlarına göre 18.yy'da Üsküdar'da, Arakiyeci Cafer Ağa, Aşçıbaşı, Ayazma, Debbağlar, İhsaniye, Kadıasker Ahmed Efendi, Selami, Sinan Paşa, Şeyh Selami Ali Efendi ve Şüca'bağı' olmak üzere on adet yeni mahalle kurulmuştur **(Bostan, 2018).** 1786 yılı tarihli Fr. Kauffer haritasından da görülebileceği gibi belirtilen dönemde Üsküdar'ın kıyıları ile külliye ve camiler çevresinde gelişen bir yerleşim düzeni görülmektedir. Kauffer haritasında İhsaniye, Selamsız ve Bülbülderesi'nin henüz seyrek ama gelişmekte olan bir yapı dokusunun olduğu anlaşılmaktadır. Kuzguncuk ise bu dönemde yamaçlara doğru genişlemiştir **(Ertuğrul, 2011) (Şekil 2.4).**

Şekil 2.4: Fr. Kauffer haritasında Üsküdar **(Kauffer, 1786).**

Tarihi yarımadada çıkan yangınlar, Anadolu ve Rumeli'den gelen halkın buraya yerleştirilmesi, padişah ve devlet yöneticilerinin Üsküdar'da saraylar ve köşkler

yaptırmaları ile 18.yy'da Üsküdar'ın yerleşimi genişlemiş ve bölgedeki nüfus artmıştır **(Denel, 1982).**

19.yüzyılda Üsküdar'da artan nufüs ihtiyacına binaen inşa edilen kamu yapıları, dini yapılar, eğitim yapıları, hastane ve tiyatroların inşası bölgenin gelişimini hızlandırmıştır. Üsküdar'da inşa edilen Selimiye Kışlası, 19.yüzyılın önemli yapılarından biridir. Kışla ve çevresi, Osmanlı'nın geleneksel organik sokak dokusundaki değişimin ilk örneğidir. Mahalledeki sokaklar birbirlerini dik kesen ızgara düzeninde inşa edilmiştir **(Ertuğrul, 2006).**

1882 tarihli Stolpe haritası, Üsküdar'ın yerleşim düzenine ilişkin en eski ve en ayrıntılı belgelerden biridir. Harita, Franz Kauffer'in 1786 tarihli İstanbul haritasından yaklaşık bir yüzyıl sonraki kentsel durumu göstermesi bakımından önemlidir. Bu dönemdeki en belirgin değişim, eski Kavak Sarayı kalıntılarının bulunduğu alana Selimiye Kışlası'nın inşa edilmesi olmuştur. Selimiye, Yeni Mahalle ve İcadiye bölgeleri, 19. yüzyılın planlı kentleşme anlayışını yansıtmaktadır. Ayrıca haritadan Selamsız, Bülbüldere ve Yeni Mahalle bölgelerinde yapı yoğunluğunun arttığı; Kuzguncuk ve Beylerbeyi yerleşimlerinin ise yamaçlara doğru genişlediği okunabilmektedir. Aynı zamanda haritada müslümanların yaşadığı yerler açık pembe, Hristiyanların yaşadığı yerler ise açık gri ile renklendirilerek Üsküdar'ın demografik özellikleri hakkında da bilgi vermektedir **(Şekil 2.5).**

Üsküdar'da nüfusun artışına bağlı olarak 19. yüzyıl boyunca mevcut mahalle dokusu yoğunlaşmış, bunun yanında Altunizade ve Çamlıca gibi bölgelerde yeni yerleşmeler oluşmaya başlamıştır. Saray çevresine mensup ileri gelenlerin tercih ettiği bu alanlar, dönemin prestijli konut bölgeleri hâline gelmiştir. Aynı dönemde Kuzguncuk, Bağlarbaşı ve İcadiye gibi Gayrimüslim nüfusun yoğun yaşadığı bölgeler de yerleşim alanı olarak gelişme göstermiştir. Yüzyılın sonuna gelindiğinde Üsküdar'ın yerleşim sınırları kuzeyde Kuzguncuk, güneyde Selimiye, doğuda Çamlıca ve Karacaahmet bölgelerine kadar genişlemiştir. Böylece önceki dönemlere ait küçük mahalleler birleşmiş, bazı bölgelerde yeni semtlerle bütünleşen daha geniş bir kent dokusu ortaya çıkmıştır **(Ertuğrul, 2011).**

Şekil 2.5: Stolpe haritasında Selimiye, İcadiye ve Yenimahalle **(Stolpe, 1882).**

20. yüzyıldan itibaren arabanın yaygınlaşması ile yol genişletme çalışmaları başlamıştır. Liman ve çevresinin yatay eksende planlanan geleneksel dokusu tahribata uğramış, bu hatta yer alan geleneksel konut örnekleri ve anıtsal yapıların bir kısmı çalışmalar esnasında yıkılmıştır. Buna ek olarak Üsküdar İskelesi, yeni açılan Hâkimiyet-i Milliye Caddesi ve Dr. Fahri Atabey Caddesi ile dikey eksende müdahaleye uğramıştır **(Özgül, 2015).**

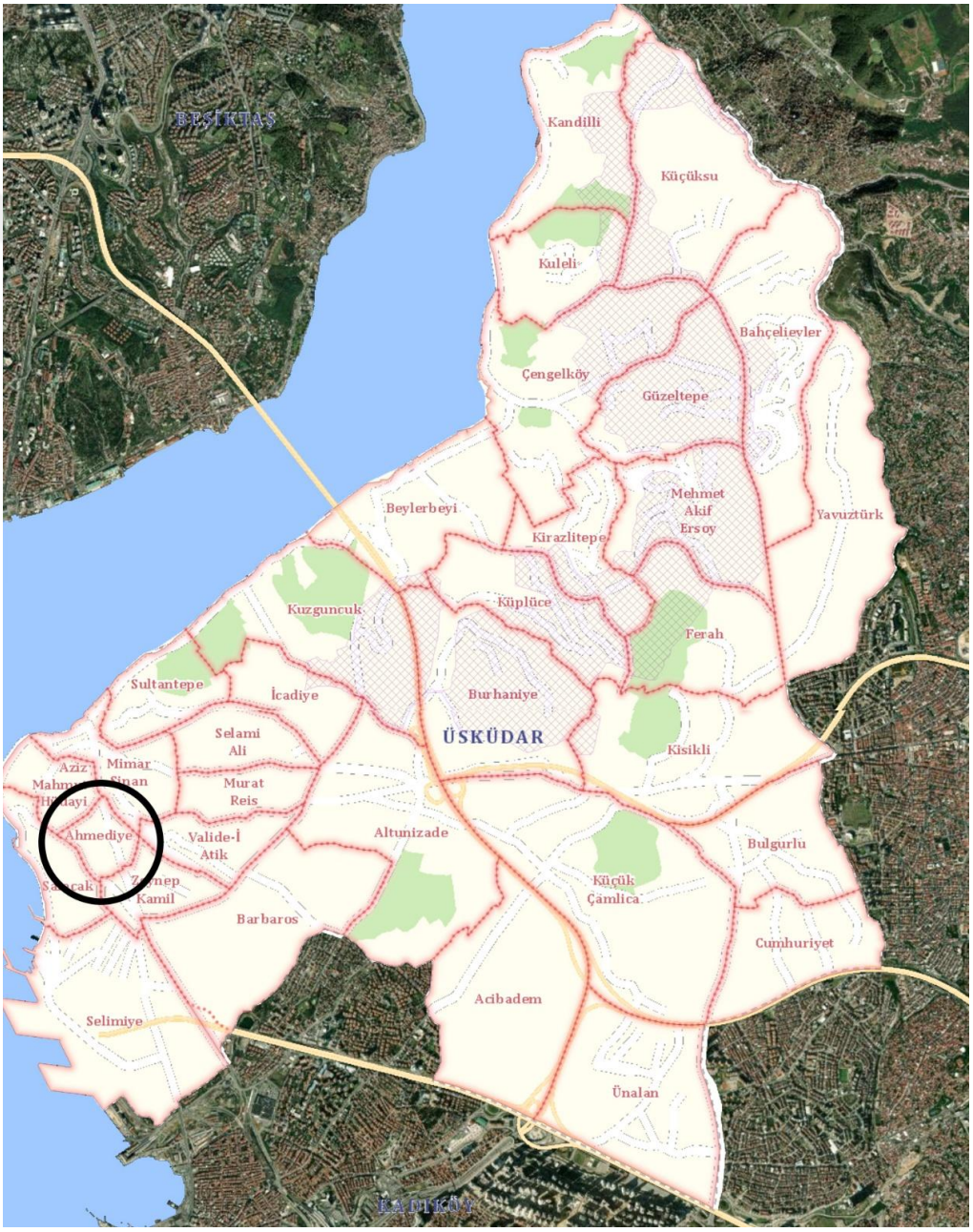
İstanbul'un nazım planını hazırlayan ünlü Fransız mimar Henri Prost 1940 yılında, Üsküdar ve Kadıköy'ün nazım imar planını oluşturmuştur. Üsküdar'da, II. Dünya Savaşı'nın bitimine kadar Osmanlının eski kent dokusu ve geleneksel mimarisi; Selamsız, Bülbülderesi ve Şemsipaşa ile İnadiye ve İmrahor mahallelerindeki birkaç sokakta korunmuştur. 1950 sonrasında, yoğun nüfus artışı ve hızlı apartmanlaşma sürecinde Üsküdar'ın da mimari kimliği bozulmuştur. 1960'ta Çamlıca ve Bulgurlu

gibi bölgelerde hızlı bir gecekondulaşma faaliyetleri görülmüştür. 1973'te 15 Temmuz Şehitler Köprüsü'nün (eski adı ile Boğaz Köprüsü) açılması ve özel otomobil kullanımının yaygınlaşması ile Üsküdar ve çevresi, İstanbul halkı tarafından tercih edilen semtlerden biri haline gelmiştir. Üsküdar'daki yoğun nüfus artışına bağlı olarak Ümraniye, 1987 yılında Üsküdar'dan ayrılarak ayrı bir ilçe yapılmıştır. 1988'de Fatih Sultan Mehmet Köprüsü tamamlanmış, köprü güzergâhındaki yolların çevresinde yapılaşma artmıştır **(Ekimci, 2011).**

Mahalleleri, çıkmaz sokak ve anıtsal yapılarıyla Osmanlı kentlerinden biri olan Üsküdar, günümüzde yoğun yapılaşma baskısı altındadır. Geleneksel dokuyu oluşturan kâgir ve ahşap karkas karma düzende inşa edilen Türk evleri hızlıca kaybedilmiş, yerlerine betonarme yapılar inşa edilmiştir.

3. AHMEDİYE MAHALLESİ

Üsküdar'ın otuz üç adet mahallesinden biri olan Ahmediye Mahallesi, Üsküdar iskelesinin güneyinde Salacak bölgesinin doğusunda yer almaktadır. Ahmediye Mahallesi'nin çevresinde Mimar Sinan, Valide-i Atik, Zeynep Kamil, Salacak ve Aziz Mahmut Hüdayi mahalleleri yer almaktadır **(Şekil 3.1).**

Şekil 3.1: Ahmediye Mahallesi'nin konumu ve çevresinde yer alan mahalleler **(Web 1, 2025).**

Ahmediye Mahallesi, yapılaşmanın düzensiz olduğu bir yerleşim morfolojisi sergilemektedir. Organik sokak dokusuna sahip olan mahallede, adaların yola cephe veren kısımlarında yapıların inşa edildiği görülmektedir. Adaların iç kısımlarında ise yeşil alanlar bulunmaktadır. Mahalle genelinde yer alan tüm yapıların oturum alanlarının, mahallenin toplam yüz ölçümüne oranlanması sonucunda yapılaşma oranının yaklaşık %63 olduğu tespit edilmiştir. Ahmediye Mahallesi'nin büyük bir bölümü 3, 4 ve 5 katlı yapılardan oluşmakta olup bu durum, mahallede orta-yüksek yoğunluklu bir yapılaşma karakterine işaret etmektedir **(Şekil 3.2).**

Ahmediye Mahallesi'nde yükselti değerleri 0–70 metre arasında, eğim değerleri ise %0 ile 14 arasında değişkenlik göstermektedir **(Aycan, 2024).**

Şekil 3.2: Ahmediye Mahallesi'nin sınırları ve tez çalışması kapsamında incelenen yapı **(Web 1, 2025).**

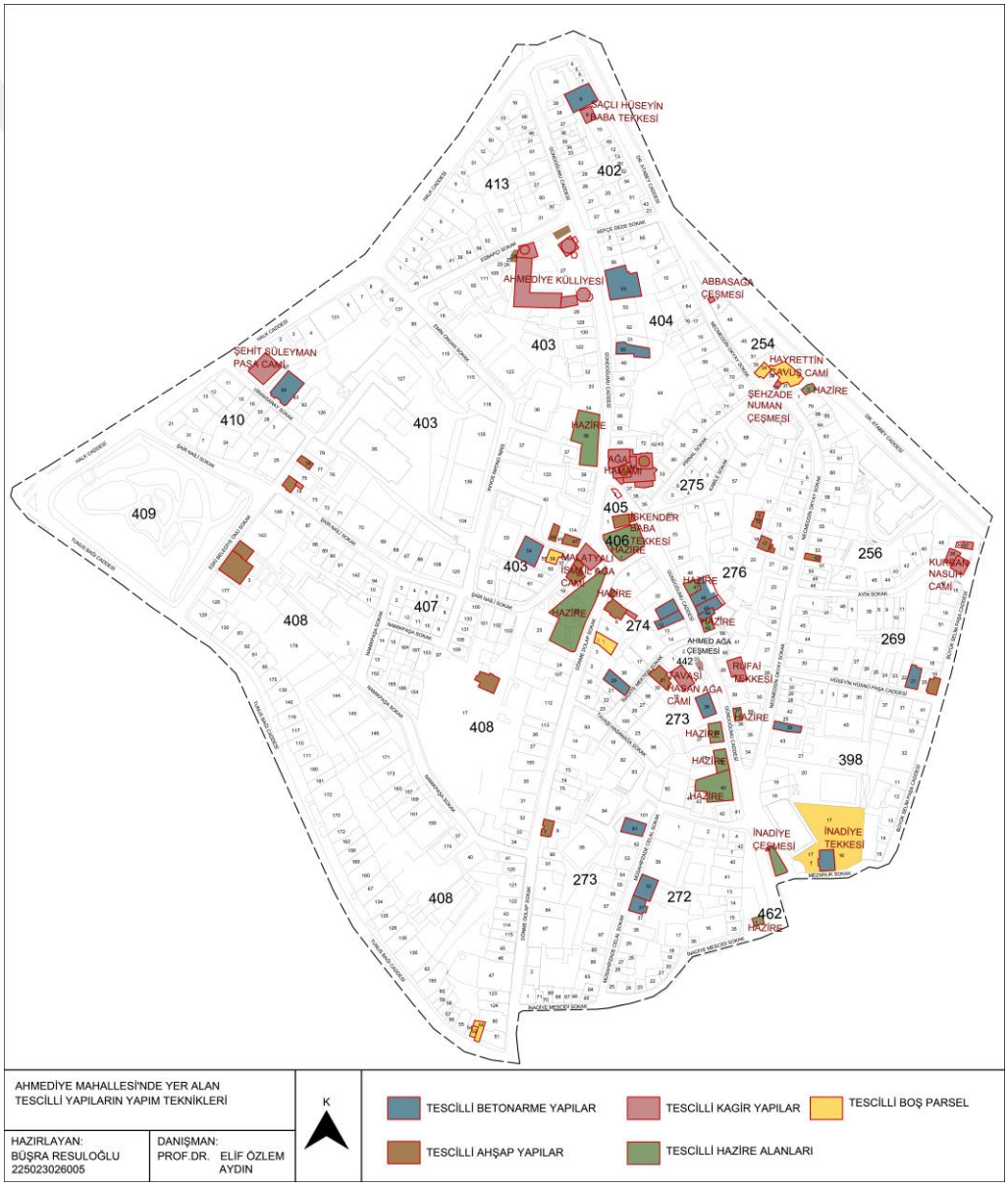
Ahmediye Mahallesi'nde gözleme dayalı alan araştırmaları ve saha çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Toplam 584 yapıdan oluşan mahallede, 542 adet yapının

betonarme taşıyıcı sistemle inşa edildiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra mahallede 20 adet kâgir yapım tekniğiyle, 22 adet ise ahşap taşıyıcı sistemle inşa edilmiş yapı bulunmaktadır. Betonarme yapıların %92 gibi yüksek bir orana ulaşması, mahallenin geleneksel konut dokusunun büyük ölçüde betonarme apartmanlarla yenilendiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca mahalle sınırları içerisinde toplam 13 adet tescilli hazire alanı yer almaktadır **(Şekil 3.3).**

Şekil 3.3: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan yapıların taşıyıcı sistemleri ve tescilli yapıların gösterimi.

Ahmediye Mahallesi sınırları içerisinde altı adet tescilli çeşme, bir adet külliye, bir adet hamam, üç adet tekke ve beş adet cami bulunmaktadır. İnadiye Tekkesi günümüze ulaşamamış olup, söz konusu parsel üzerinde betonarme bir yapı inşa edilmiştir. Benzer şekilde Hayrettin Çavuş Cami de günümüze ulaşamamış; mevcut durumda çocuk parkı bulunan parsel tescil statüsünü korumaktadır. Mahallede toplam 28 adet tescilli sivil mimarlık örneği yapı yer almaktadır. Bunlardan 16 tanesi betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edilmiştir. Diğer yapılar ise ahşap karkas sistemdedir. Buna ek olarak, üzerinde yapı bulunmayan ancak tescil kararı bulunan 4 adet parsel tespit edilmiştir; bu parsellerdeki yapılar günümüze ulaşamamıştır **(Şekil 3.4).**

Şekil 3.4: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan tescilli yapıların taşıyıcı sistem analizi.

3.1. Ahmediye Mahallesi ve 274 Nolu Adanın Tarihsel Süreç İçerisindeki Gelişimi

Eski adı ile Tavaşi Hasan Ağa, günümüzde ise Ahmediye olarak bilinen mahallenin zaman içerisindeki fiziksel gelişim süreci tam olarak bilinmemektedir. Tarihi haritalardan okunduğu üzere, 18. yüzyılda inşa edilen Ahmediye külliyesinin yapımıyla mahalledeki yapılaşmanın arttığı düşünülmektedir. 1786 yılı tarihli Fr. Kauffer haritasından da görülebileceği gibi belirtilen dönemde Üsküdar'ın kıyıları ile Mihrimah Sultan Külliyesi, Şemsi Paşa Külliyesi ve Rumi Mehmet Paşa Cami gibi anıtsal yapılar çevresinde gelişen bir yerleşim düzeni görülmektedir. Fr.Kauffer haritasında Şemsi Paşa Külliyesi, Atik Valide Külliyesi, Ayazma Cami, Rum Mehmed Paşa Külliyesi, Kavak Sarayı, Mihrimah Sultan Külliyesi, Yeni Valide Cami gibi birçok anıtsal eser, Doğancılar meydanı ve mezarlıklar gösterilmiştir **(Şekil 3.5).**

Şekil 3.5: 1786 tarihli Fr. Kauffer haritasında 274 numaralı adanın konumu **(Kauffer, 1786).**

Kauffer Haritası ile günümüz halihazır haritası, dijital ortamda Adobe Photoshop programı kullanılarak çakıştırılmıştır. Yapılan çakıştırma sonucunda, 274 numaralı

adanın günümüz ada sınırlarıyla tam olarak örtüşmediği ve çevresindeki bazı yolların söz konusu dönemde henüz açılmadığı tespit edilmiştir **(Şekil 3.6).**

Şekil 3.6: 1786 tarihli Fr. Kauffer haritası ile güncel alan haritasının çakıştırılması **(Kauffer, 1786).**

1882 yılı tarihli Stolpe haritasında, mahalle içerisinde yer alan Ahmediye Külliyesi, İskender Baba Tekkesi gibi anıtsal yapılar gösterilmiştir. Harita üzerinde, Ahmediye Mahallesi'nin günümüz sınırları işaretlenmiştir **(Şekil 3.7).**

Şekil 3.7: 1882 tarihli Stolpe haritasında Ahmediye Mahallesi'nin sınırları ve 274 numaralı adanın konumu **(Stolpe, 1882).**

Stolpe haritasında, anıtsal yapılar ve ada düzeni gösterilmiş olsa da sivil mimarlık örneği yapılar ve ada parselizasyonu gösterilmemiştir. Ahmediye cami çevresindeki adaların düzensiz bir şekilde planlandığı ve Üsküdar'daki yerleşimin sahil hattından tepelere doğru genişlediği görülmektedir. Stolpe haritası ile günümüz halihazır haritası, dijital ortamda Adobe Photoshop programı kullanılarak çakıştırılmıştır. Çakıştırma sonucunda, günümüzdeki 274 numaralı ada sınırlarının Stolpe haritası ile uyuştuğu görülmektedir **(Şekil 3.8).**

Şekil 3.8: 1882 tarihli Stolpe haritası ile ile güncel alan haritasının çakıştırılması **(Stolpe, 1882).**

1922 yılında hazırlanan Stamboul haritasında da aynı durum söz konusudur. Stamboul haritası ile 274 numaralı ada, çevresindeki adaların yerleşim düzeni ve yollar tespit edilebilmektedir **(Şekil 3.9).**

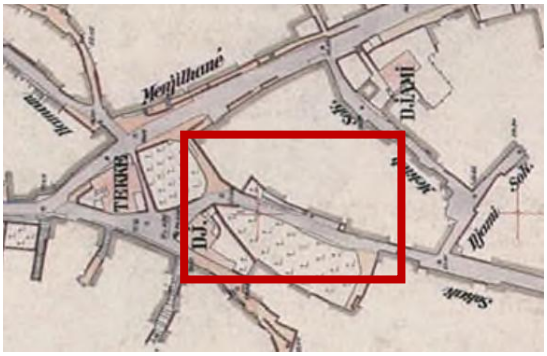
Şekil 3.9: 1922 yılı Stamboul haritasında yapı adasının konumu **(Raymond, 1922).**

Stamboul haritası ile Stolpe haritası ile karşılaştırıldığında, Ahmediye Mahallesi'ndeki bazı yeşil alanlardaki yolların devam ettirildiği ve yapı adalarına dönüştürüldüğü görülmektedir. Stamboul haritası üzerinde Ahmediye Mahallesi'nin güncel sınırları gösterilmiş, 274 numaralı adanın günümüz sınırlarıyla örtüştüğü görülmektedir **(Şekil 3.10).**

Şekil 3.10: 1922 tarihli Stamboul haritasında Ahmediye Mahallesi'nin sınırları ve 274 numaralı ada **(Raymond, 1922).**

1913–1914 yılları arasında hazırlanmış olan D8 numaralı Alman Mavileri haritası, yapının bulunduğu alanın kentsel dokusuna ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Haritada yapının bahçe duvarları, ada sınırları ve çevresindeki yollar isimleri ile beraber görülmektedir. Ayrıca yapının çevresinde bulunan İskender Baba Tekkesi, Malatyalı İsmail Ağa Cami, Ahmediye Cami, İnadiye Tekkesi, Tavaşi Hasan Ağa Cami haritada cami ve tekke olarak belirtilmiştir **(Şekil 3.11).**

Şekil 3.11: Alman Mavileri haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Alman Mavileri, 1913-1914).**

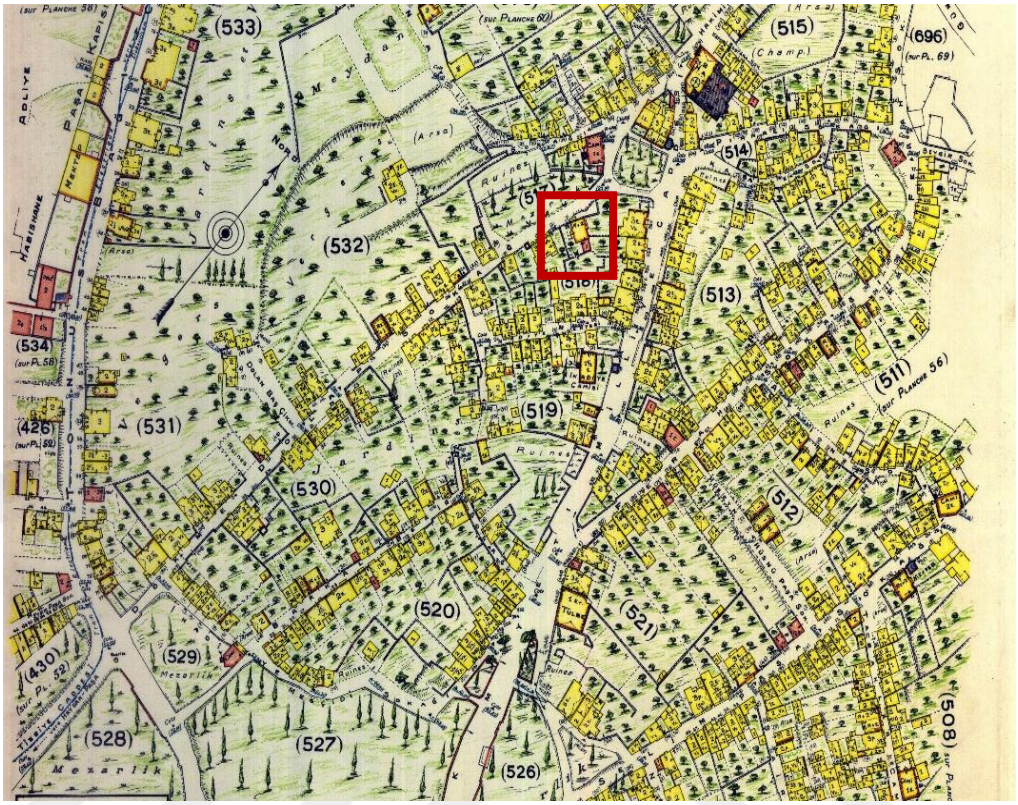
Haritada anıtsal yapılar kütlesel olarak gösterilmiş, konut yapılarının yalnızca yola bakan cepheleri siyah renkle gösterilmiştir. Bu durum haritanın bölgenin yapılaşma yoğunluğu ve yapı karakterini ayırt etmeye yönelik hazırlanmış olduğunu göstermektedir. Ada, kuzey ve batıda Dönme Dolap Sokak, güneyde Cami Sokak, kuzeydoğuda Menzilhane Yokuşu ve güneydoğuda Mekteb Sokak ile çevrelenmiş durumdadır **(Şekil 3.12).** Karacaahmet mezarlığının başlangıç noktasını oluşturan Menzilhane Yokuşu günümüzde Gündoğumu Caddesi olarak değiştirilmiştir. Mekkeye ve Medine'ye gitmek isteyen hacıların dinlenme ve durak yeri olan Menzilhane Yokuşu, aynı zamanda Sürre Alaylarının uğurlandığı ve Osmanlı ordusunun sefere çıktığında kullandığı yoldur **(İşli, 2001).**

Şekil 3.12: Alman Mavileri haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Alman Mavileri, 1913-1914).**

1931 yılında hazırlanan 57 numaralı Pervititch haritası, adaların parselizasyonunun anlaşılabildiği ve bölgede yer alan yapılar hakkında genel bilgilere ulaşılan en önemli kaynaktır. Yapıların parsel üzerindeki oturumları, yapıların bahçe ve yol ile ilişkileri, inşalarında kullanılan malzemeler Pervititch haritası üzerinden okunmaktadır. Yapının çevresindeki adalarda ahşap karkas sistemle inşa edilen yapıların yoğunlukta olduğu görülmektedir. Günümüzdeki Gündoğumu Caddesi, Pervititch haritasında Hakimiyet-i Milliye Caddesi iken Dönme Dolap Sokak ismi değişmemiştir. Yapı adaları içerisindeki yapılaşmalar düzensizdir. Yapılar, adaların yola bakan cephelerini sınırlamaktadır. Harita ile Ahmediye Mahallesi'nin tek, iki ve üç katlı yapılardan oluştuğu ve yapıların çoğunlukla ahşap karkas sistemle inşa edildiği anlaşılmaktadır. Küçük parsellerde yapılar bitişik inşa edilirken büyük parsellerde yapılar genel olarak

ayrık olarak inşa edilmiştir. Parsellerin dar cephelerinin oluşu, yapıların bitişik nizam olarak inşa edilmesini zorunlu kılmıştır **(Şekil 3.13).**

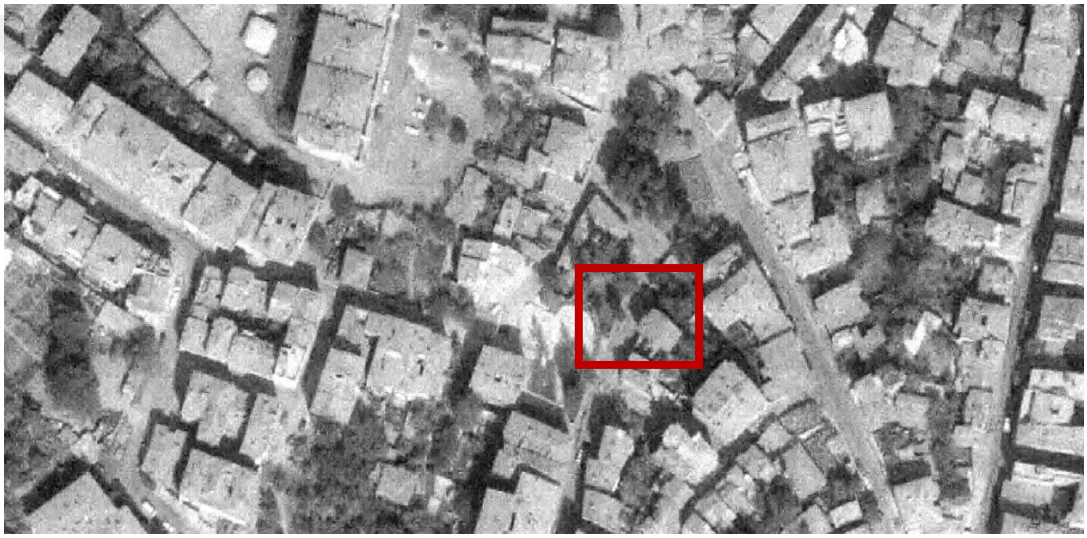
Şekil 3.13: Pervititch haritasında yapının konumu **(Pervititch, 1931).**

1786 yılı tarihli Kauffer haritasında sadece adalar mevcuttur, Ahmediye Mahallesi'nin ada ve yol düzeni hakkında bilgi vermektedir. Stolpe ve Stamboul haritasında, mahalle sınırları içerisinde yer alan yeşil alanların yerleşim alanlarına dönüştüğü ve yeni yolların açıldığı görülmektedir. Bu haritalar ada bazında bilgi sağlamakta, parselizasyon hakkında veri sunmamaktadır. 1931 yılında hazırlanan Pervititch haritasında 274 numaralı adanın günümüz sınırları ile uyuştuğu görülmektedir. Pervititch haritasındaki ahşap karkas yapıların ve yeşil alanların zaman içinde yerlerini betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiş yüksek katlı apartmanlara bıraktığı görülmektedir.

İstanbul Büyükşehir Belesiyesi (İBB) şehir haritasında yapı ve çevresinin 1966 **(Şekil 3.14)**, 1982 **(Şekil 3.15)**, 1987 **(Şekil 3.16)**, ve 2006 yılı tarihli **(Şekil 3.17)** ortofotolarından yapının yakın çevresinin zaman içerisindeki değişimi görülmektedir.

Şekil 3.14: 1966 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).**

Şekil 3.15: 1987 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).**

Şekil 3.16: 1982 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).**

Şekil 3.17: 2006 yılı ortofotosunda yapının konumu ve çevrenin gelişimi **(Web 2).**

Haritalar incelendiğinde, 1966 yılından bugüne kadar mahalledeki yeşil alanlara betonarme yapıların inşa edildiği görülmektedir. Pervititch haritasında, yapının çevresindeki ada ve parsellerde ahşap karkas yapılar mevcutken günümüzde 3, 4 ve 5 katlı betonarme yapılar bulunmaktadır **(Şekil 3.18) (Şekil 3.19).**

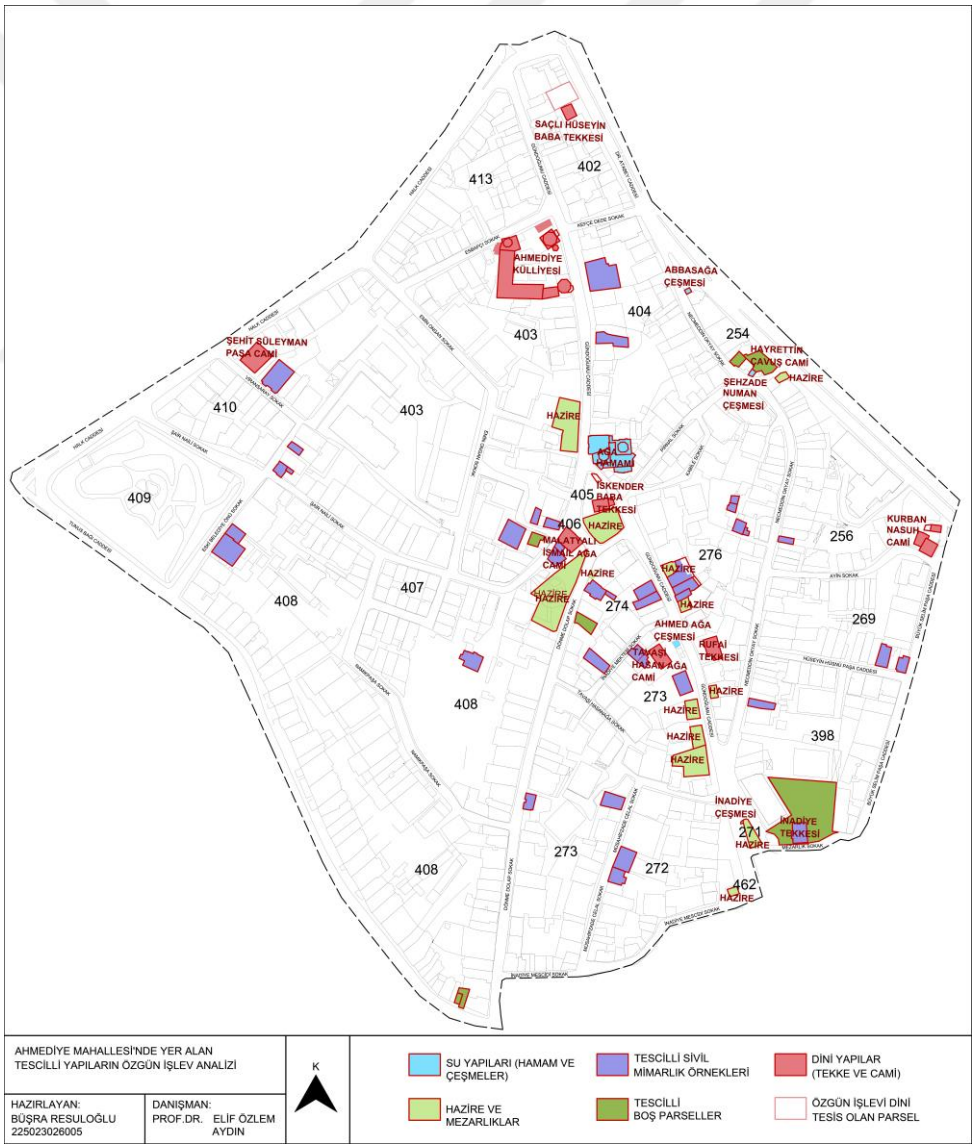
Şekil 3.18: Dönme Dolap Sokak'taki betonarme yapılar.

Şekil 3.19: Dönme Dolap Sokak'taki betonarme yapılar.

3.2. Ahmediye Mahallesi'nde Yer Alan Kültürel Miras Yapı ve Alanları

Ahmediye Mahallesi sınırları içerisinde birçok tescilli sivil mimarlık örneği yapı ve anıtsal eserler bulunmaktadır. Günümüz hâlihazır haritasında, mahalle sınırları içerisinde bulunan tescilli yapılar işaretlenerek gösterilmiştir. Tescilli sivil mimarlık örnekleri mor renk, tekke, mescit ve cami gibi dini yapılar pembe renk, hamam ve çeşme gibi su yapıları mavi renk, hazire ve mezarlıklar ise açık yeşil renk ile ifade edilmiştir. Günümüze ulaşamayan fakat tescil statüsünü koruyan parseller ise koyu yeşil renk ile gösterilmiştir. Çalışma kapsamında, tescilli yapı ve parseller ile ilgili detaylı arşiv araştırması yapılmıştır **(Şekil 3.20).**

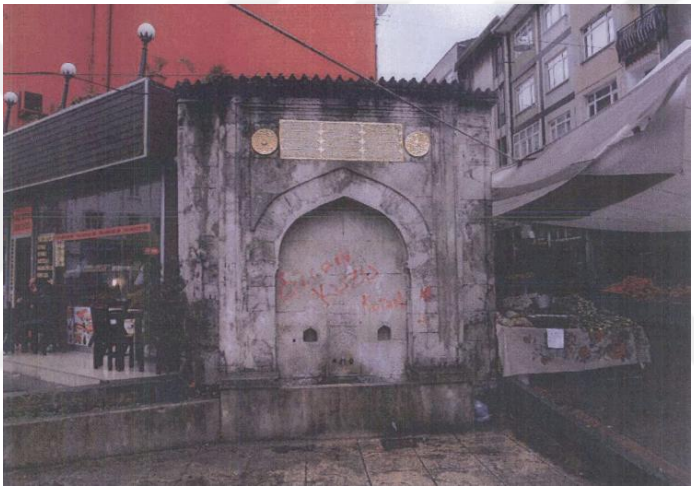

Şekil 3.20: Ahmediye Mahallesi'ndeki tescilli yapılar ve parsellerin özgün işlev analizi.

3.2.1. Anıtsal Yapı ve Alanlar

3.2.1.1.Abbasağa Çeşmesi

254 ada 1 parselde yer alan Abbasağa çeşmesi, GEEAYK'nun 13.09.1974 tarih ve 8001 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM tarafından 12.02.2015 tarih ve 2326 sayılı kararı ile tescilli çeşmenin koruma grubu 1 olarak belirlenmiş ve yanına eklenen büfenin ivedilikle kaldırılması konusunda karar alınmıştır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.21).** Günümüzde, çeşmenin yanındaki büfe kapatılmıştır. Teknesi yükselen yol kotu altında kalan çeşmenin kapsamlı bir restorasyon çalışmasına ihtiyacı bulunmaktadır **(Şekil 3.22).**

Şekil 3.21: Abbasağa çeşmesi ve yanında yer alan büfe **(İKVKBKM Arşivi).**

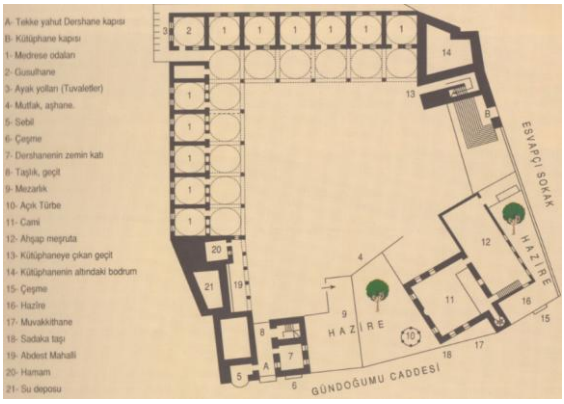
Şekil 3.22: Abbasağa çeşmesi.

3.2.1.2.Ahmediye Külliyesi

Ahmediye külliyesi, Gündoğumu Caddesi ve Esvapçı Sokak'ın kesişimdeki köşede yer almaktadır. Gündoğumu Caddesi (eski adı ile Menzilhane Yokuşu), geçmişte Üsküdar İskelesi'nden başlayıp Karaca Ahmed Türbesi'ne ve daha sonra İbrahim Ağa Yolu'nu eski Bağdat Yolu'na bağlamaktaydı. Surre Alayı ve Osmanlı ordusunun da kullandığı bu yolun üzerinde Ahmediye Külliyesi'nin inşa ettirilmiş olması dikkat çekicidir. Tersane Emini Ahmed Ağa tarafından 1722 yılında inşa ettirilen külliye, 18.yüzyılın ilk yarısında Osmanlı mimarisinde Lale Devri (1703-1730) olarak adlandırılan dönemde inşa edilmiştir. 18.yüzyılın başlarında önemli devlet görevlerinde bulunmuş olan Ahmed Ağa; İstanbul gümrükçülüğü, sipahiler ağalığı, çavuşbaşılık ve darphane eminliği yaptıktan sonra 1722 yılında Tersane eminliğine atanmıştır. 1733 yılında vefat eden Ahmed Ağanın mezarı külliyenin içerisindeki mezarlıktadır **(Canca, 2008) (Şekil 3.23).** Orta ölçekli külliye; cami, medrese, kütüphane, çeşmeler, muvakkithane, sebil, türbe, hazire ve sadaka taşından oluşmaktadır **(Şekil 3.24).**

Şekil 3.23 Gündoğumu Caddesi üzerinde yer alan Ahmediye Külliyesi.

Şekil 3.24: Ahmediye külliyesi **(Haskan, 2001).** Orjinali Reşad Sevinçsoy'a aittir.

Ahmediye Külliyesi, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Külliye, 1945 yılında Vakıflar İdaresi ve Kızılay'ın mutfak, erzak ambarı ve imareti olarak kullanılmıştır. 1989 yılında ise medresenin bir bölümü dershane, kütüphane ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı bir Kur'an kursu olarak kullanılmaktaydı **(Yüksel, 1993).** 6 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02.09.2009 gün ve 2007 sayılı kararı ile rölövesi onaylanmıştır. Restitüsyon ve restorasyon projeleri ise 6 numaralı İKVKBKM tarafından 13.03.2012 tarih ve 356 sayılı kararıyla uygun görülmüştür **(İKVKBKM Arşivi).**

Külliye, güney ve batıya doğru eğimli bir alanda oturmaktadır. Bu sebeple külliyeyi oluşturan birimler farklı kotlarda yer almaktadır. Avluyu sınırlayan duvarlar aynı zamanda eğimden ötürü istinat duvarı işlevi de üstlenmektedir **(Coşkun, 2019).**

Külliyenin avlusuna iki sokakta da yer alan kapı ile ulaşılmaktadır. Gündoğumu Caddesi üzerinde yer alan kapı daha büyük ve gösterişlidir. Kâgir duvar içerisinde yer alan mermer kemer içerisindeki ahşap çift kanatlı kapı ile külliyeye ulaşılmaktadır. Kapının üzerinde dört satır halinde on altı cümleden oluşan kitabe yer almaktadır. Kapının sağında bir adet çeşme, solunda ise sebil yer almaktadır. Kapıdan içeri girildiğinde, ilk olarak tonoz kemerli bir koridora geçilmektedir. Bu koridorda bulunan kapı ile sebilin içerisine geçilmektedir. Koridorun sol tarafında ise dershanenin zemin katı mahali ve dershanenin birinci katına ulaşımı sağlayan merdiven bulunmaktadır. Koridordan ilerlendiğinde külliyenin avlusuna ulaşılmaktadır. Avluya girildiğinde sol tarafa muslukların bulunduğu abdesthane, su deposu ve hamam birimleri kalmaktadır. Bu birimlerin yanına ise medrese odaları yerleştirilmiştir. L biçimindeki medrese odalarının bir ucunda hamam, su deposu ve abdesthane bulunurken birleşim köşesinde gusülhane mahali, diğer ucunda ise kütüphane birimi bulunmaktadır. Külliyeye ulaşımı sağlayan bir diğer kapı ise Esvapçı Sokak'ta yer almaktadır **(Şekil 3.25).**

Şekil 3.25: Esvapçı sokakta yer alan Ahmediye külliyesine giriş kapısı.

Esvapçı Sokak'taki giriş kapısının önünde yer alan dokuz adet taş basamaklı merdiven ile avluya ulaşılmaktadır. Sağ tarafta kütüphane, sol tarafta ahşap meşruta, cami, hazire ve türbe bulunmaktadır. Caminin bulunduğu yerde önceden Kefçe Dede Mescidi yer almaktaydı. Külliye dönemin hassa baş mimarı Kayserili Mehmet Ağa tarafından inşa edilmiştir **(Haskan, 2001).**

3.2.1.3.Hayrettin Çavuş Cami

Hayrettin Çavuş Cami ve mezarı, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Günümüze ulaşamayan tescilli yapının koruma grubu, 6 numaralı İKVKBKM'nün 22.12.2015 gün ve 3037 sayılı kararında 2 olarak belirlenmiş ve üzerinde yeni bir cami yapılması isteğine karşın yeterli belge ve bilginin mevcut olmaması sebebi ile parselin yeşil alan olarak korunması uygun görülmüştür. 16.yüzyılda inşa edilmiş mescit, 1845 yılında yanmıştır. 1918 tarihli Üsküdar haritasında da parsel üzerinde cami görülmemektedir. Parsel içerisine sonradan eklenen muhdes oda ve büro birimleri kaldırılmıştır (**İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.26).** 254 ada 49 numaralı parsel, güncel durumda çocuk parkı olarak kullanılmaktadır **(Şekil 3.27).**

Şekil 3.26: 254 ada 49 parselde yer alan muhdes birimler **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.27: 254 ada 49 parselin mevcut durumda çocuk parkı olarak kullanımı.

3.2.1.4.İbn-ül Emin Ahmed Ağa Çeşmesi

273 ada 34 parselde yer alan İbn-ül Emin Ahmed Ağa Çeşmesi, Gündoğumu Caddesi ile İnadiye Mektep Sokak'ın birleştiği yerde yer alan Tavaşi Hasan Ağa camisinin avlusuna girilen merdivenin sol kısmında bulunmaktadır. Ahmediye külliyesini yaptıran Eminzade Ahmed Ağa, çeşmeyi 1134 H./1721 M.yılında yaptırmıştır. Ön cephesinde mermerden oyma kitabesi bulunan çeşme, klasik üslup ile kesme taş malzemeden küp formunda inşa edilmiştir. 273 ada 34 parselde yer alan çeşme, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM tarafından 17.12.2009 gün ve 2267 sayılı kararıyla çeşmenin koruma grubu 1 olarak belirlenerek rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.28).**

Şekil 3.28: İbn-ül Emin Ahmed Ağa çeşmesi.

3.2.1.5. İnadiye Çeşmesi ve Hazire

271 ada 1 parselde yer alan İnadiye çeşmesi, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 21.10.2009 tarih ve 2103 sayılı kararı ile tescilli çeşmenin koruma grubu 1 olarak belirlenmiştir. Çeşme, 1709-1710 yıllarında Sultan III. Ahmet'in oğlu olan Şehzade Numan tarafından inşa ettirilmiştir. 07.01.2010 gün ve 2330 sayılı kararıyla rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri onaylanmıştır. 04.11.2015 gün ve 2931 sayılı kararıyla da aynı parselde yer alan hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.29).**

Güncel durumda İnadiye çeşmesinin muslukları sökülmüştür. Mermer yüzeyinde yosunlanmalar ve yüzey kirlilikleri görülmektedir **(Şekil 3.30).**

Şekil 3.29: İnadiye çeşmesi **(İKVKBKM Arşivi).**

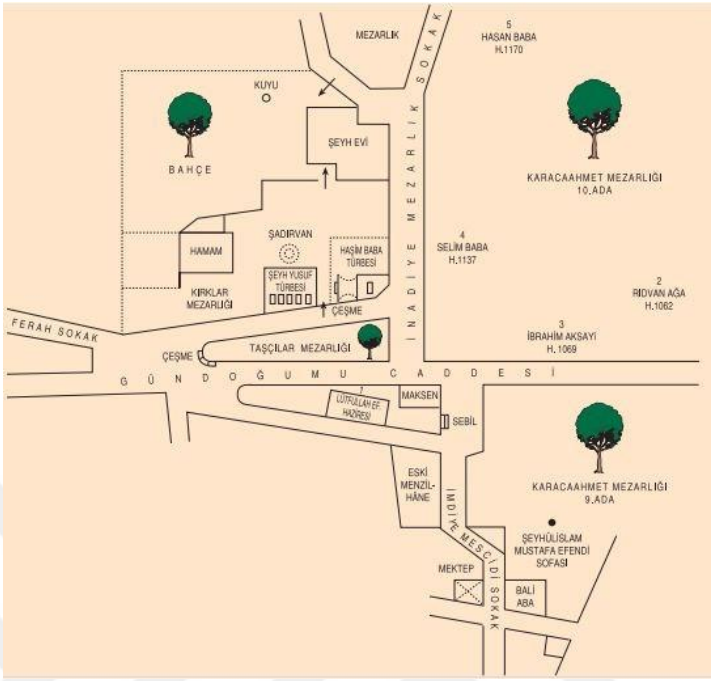

Şekil 3.30: İnadiye çeşmesi ve aynı parsel içerisinde yer alan hazire.

3.2.1.6.İnadiye Tekkesi

İnadiye Tekkesi; Haşim Baba Tekkesi, Bandırmalızâde Haşim Efendi Tekkesi, Seyyid Haşim Efendi Tekkesi, Yusuf Nizamettin Efendi Tekkesi, Yusuf Nizameddin Tekkesi, Şeyh Galib Efendi Tekkesi, Hacı Galib Efendi Dergahı, Bandırmalı Tekkesi gibi birçok farklı isimlerle anılmaktadır. İnadiye Mescidi Sokak'ta 398 Ada, 16 ve 17 parsellerde, Gündoğumu Caddesi ile İnadiye Mezarlık Sokak'ın kesişiminde bulunmaktaydı. Günümüze ulaşamayan yapının bir hamam, şadırvan, şeyh evi ve

türbeden oluştuğu, Haskan'ın hazırladığı plan şemasından anlaşılmaktadır **(Haskan, 2001) (Şekil 3.31).**

Şekil 3.31: İnadiye tekkesi **(Haskan, 2001)**.

İnadiye Tekkesi, 1145H/1732 yılında Celvetî şeyhlerinden Bandırmalı Şeyh Yusuf Nizameddin Celveti'nin evi yerinde, Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa tarafından "büyükçe bir zaviye" olarak inşa edilmiştir. Kitabesine göre 1166H/1753 yılında Şeyh Yusuf Efendi tarafından semahanesine minber eklenerek aynı zamanda cami olarak kullanılmaya başlanmıştır **(Ayvansarayi vd., 2001).** Sadaret Kaymakamı Şehla Ahmet Paşa, 1755-1756 yıllarında tekkeyi ve camiyi temelinden yenilemiştir. Daha sonra Firari Hasan Paşazade Abdullah Paşa tarafından bilinmeyen bir tarihte tekrar yenilenmiştir **(Haskan, 2001).** Tekke son olarak 1895 yılında Evkaf İdaresi tarafından tamir edilmiştir. 1925 yılında 677 sayılı tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması kanunu ile boşaltılmıştır. 1931 yılına ait 57 numaralı Pervititch haritasında ahşap meşruta yer alırken tekke görülmemektedir **(Şekil 3.32).** Pervititch haritası çizilmeden önce tekke birimi yıkılmış olmalıdır. 1990'lı yıllara kadar ulaşabilen ahşap meştura ise bu tarihlerde yanmıştır. Günümüzde, tescilli parsel üzerinde betornarme yapı yer almaktadır **(Ekimci, 2011) (Şekil 3.33).**

Şekil 3.32: İnadiye tekkesinin ahşap meşrutası **(Pervititch, 1931).**

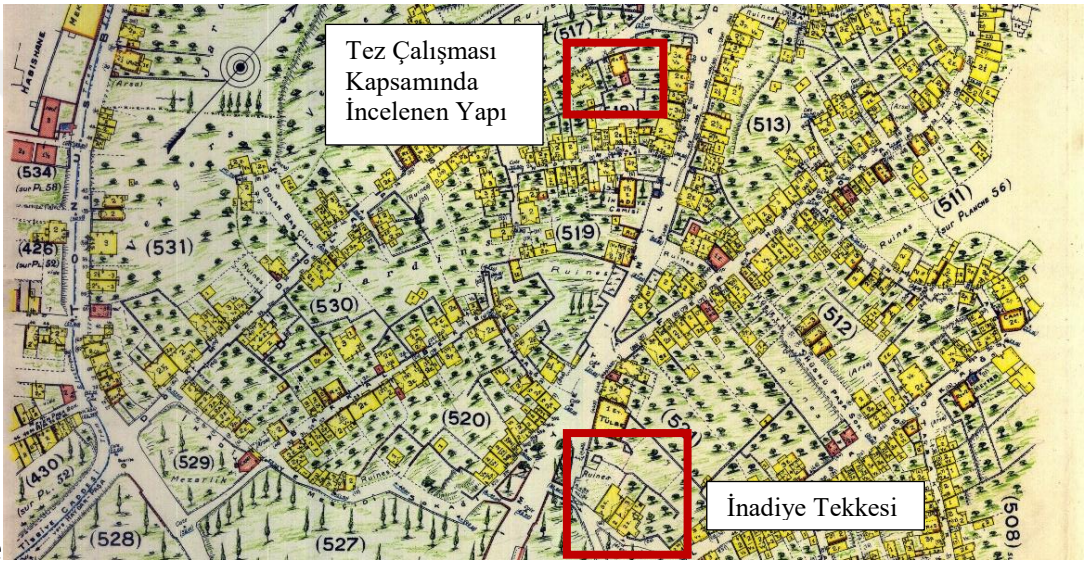

Şekil 3.33: Ahşap meşruta yerine inşa edilen betonarme yapı.

398 adada yer alan ve özel mülkiyete ait 16-17 parseller, GEEAYK'nun 12.02.1972 tarih ve 6193 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescillenmiştir. 17 parsel Bandırmalı Tekkesi arsası olarak üzerindeki mezar, kalıntılar ve ahşap ev ile buna bitişik olan 16 parseldeki ahşap ev tescil edilmiştir. 17 numaralı parsele ilişkin, 3 Numaralı İKVKBKM'nün 02.07.1992 gün ve 4856 sayılı kararıyla rölöve ve restorasyon projesi onaylanmıştır. Aynı kurulun 22.10.1992 tarih ve 5267 sayılı kararıyla 16 parselde yer alan yapıya ilişkin rölöve projesi onaylanmış ve yapının sökülebileceğine karar verilmiştir. 17 parsele ilişkin restorasyon uygulamasının onaylı restorasyon projesine göre yapılmadığı görülmektedir. Cumba yerlerine balkonların yapıldığı, olmayan pencerelerin açıldığı, pencere ölçülerinin büyütüldüğü, fazladan pencere eklendiği, pencere oranlarının değiştirildiği ve bina cephesinin PVC esaslı

malzeme ile kaplandığı görülmektedir. Aynı parselde yer alan Haşim Baba Türbesi'nin koruma grubu, 6 Numaralı İKVKBKM'nün 30.12.2015 gün ve 3078 sayılı kararı ile 2 olarak belirlenmiştir (**İKVKBKM Arşivi).**

1951 yılı tarihli Kadastro Beyanname ve Kayıt Varakası'nda tez çalışması kapsamında incelenen yapının Şeyh Yusuf Efendi Dergahı/İnadiye Tekkesi'nde şeyh olanlara meşruta olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Tekkenin hemen yanında ahşap bir şeyh evinin bulunması, konumu ve yakınlığı itibariyle bu meşturanın kullanıldığını düşündürmektedir **(Şekil 3.34).** 274 ada 6 parselde yer alan ve tez çalışması kapsamında incelenen yapı ise Hacı İbrahim'e tahsis edilmiş olmalıdır.

Şekil 3.34: İnadiye Tekkesi ve tez kapsamında incelenen yapının Pervititch haritası üzerinden gösterimi **(Pervititch, 1931).**

3.2.1.7.İskender Baba Tekkesi

Kaymakçı Tekkesi olarak da bilinen tekke, Gündoğumu Caddesi ile Dönme Dolap Sokak'ın kesişimde yer almaktadır. 405 numaralı adada tekke, hazire ve kagir türbe yer almaktadır. 406 numaralı adada ise mezarlık yer almaktadır. İlk şeyh Kaymakçızade Elhaç Mehmet Efendi'nin vefatı 1183/1769'dür. Özgün hali günümüze ulaşamayan üç katlı tekkenin rekonstrüksiyonu yapılmıştır **(Şekil 3.35).** Tekkeye bitişik olan İbrahim Paşa Çeşmesi, Gündoğumu Caddesi üzerindedir **(Şekil 3.36).** 1931 yılı tarihli 57 numaralı Pervititch haritasında, İskender Baba Tekkesi görülebilmektedir **(Şekil 3.37).**

Şekil 3.35: İskender Baba Tekkesi.

Şekil 3.36: İbrahim Paşa Çeşmesi.

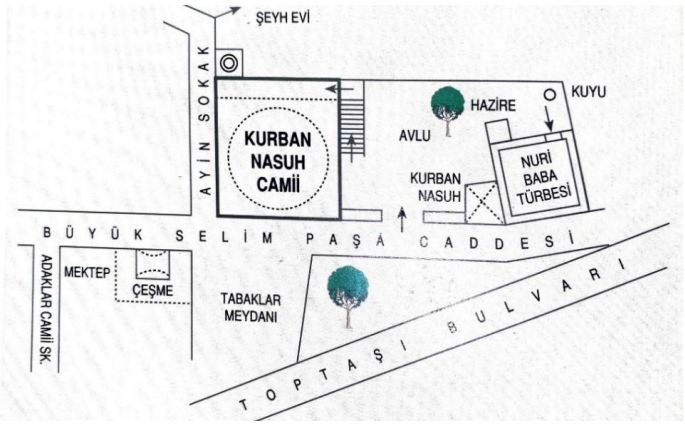

Şekil 3.37: Pervititch haritasında İskender Baba Tekkesi **(Pervititch, 1931).**

405 ada 1 parselde yer alan mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne (VGM) ait olan tekke, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. İstanbul 6 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 17.06.2008 gün ve 948 sayılı kararında koruma grubu 2 olarak belirlenmiş, rölöve, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projeleri onaylanmıştır. Restitüsyon çalışması, temel kalıntıları ve eski tarihli fotoğraflara istinaden oluşturulmuştur. Rekonstrüksiyon uygulaması ise 2011-2013 yıllarında gerçekleştirilmiştir **(İKVKBKM Arşivi).**

3.2.1.8.Kurban Nasuh Cami ve Türbesi

Çeşitli kaynaklarda Kurban Nasuh Dergâhı, Nuri Efendi Dergâhı, Şeyh Nuri Efendi Tekkesi, Çarşamba Tekkesi ve Hacı Bekir Cami olarak adlandırılan cami, Büyük Selim Paşa ve Ayin Sokakları kesişiminde, 256 numaralı adadaki 36, 37 ve 38 numaralı parsellerde yer almaktadır. 1587 yılında vefat eden Kurban Nasuh'un en geç bu yıllarda Hamzavî koluna bağlı olarak yaptırdığı düşünülmektedir **(Haskan, 2001).** Zaman içerisinde harap olan mescidin el-hac Ebu Bekir tarafından yeniden inşa edidiği, minber konulduğu ve aralarında bir de mektep bulunan yeni vakıf yapıları eklendiği bilinmektedir **(Ayvansarayi vd., 2001).** 1811 yılında Rufai şeyhi Mehmet Nuri Efendi tarafından Rufai tekkesi haline getirilmiştir. Tekke ve zeviyelerin kapatılması ile bakımsız kalan caminin çatısı 1945 yılında çökmüştür. GEEAYK'nun 14.05.1972 gün ve 6444 sayılı kararıyla caminin restorasyon projesi onaylanmıştır. Cami, 1973-74 yıllarında Rufai şeyhi Mehmet Nuri Efendi'nin torunlarından birinin eşi olan Sabahaddin Tonguç Bey tarafından yenilenmiştir **(Haskan, 2001).** Döşemesi mermer kaplı avlunun güneyinde cami, kuzeyinde ise Kurban Nasuh'un ve Şeyh Nuri Efendi'nin açık türbeleri yer almaktadır **(Şekil 3.38).**

Şekil 3.38: Kurban Nasuh caminin yerleşim planı **(Haskan, 2001).**

Cami ve avlu duvarlarının malzemesi kesme taştır. Eğimli bir arazi üzerinde yer alan cami kare planlı olup iki katlıdır. Ahşap kırma çatısı kurşunla kaplı olan caminin beden duvarlarında çift sıra pencere yer almaktadır. Alttaki pencereler dikdörtgen şeklinde çift kanatlı olup önlerinde lokmalı demir parmaklıklar bulunmaktadır. Pencere kenarlarındaki söveler mermerdir. Üst sırada yer alan pencereler ise dışlık pencere şeklinde olup alçı revzenlidir **(Şekil 3.39).**

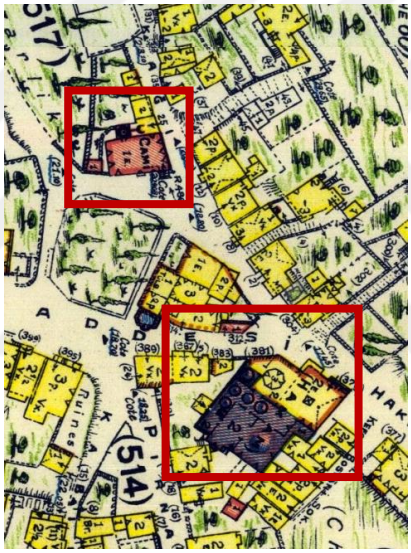

Şekil 3.39: Kurban Nasuh cami ve avlu giriş kapısı.

256 ada 36, 37 ve 38 parsellerde yer alan mülkiyeti VGM'ne ait olan Kurban Nasuh cami, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. İstanbul 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 04.11.2003 gün ve 14112 sayılı kararında, İTÜ Mimarlık Fakültesi Restorasyon Anabilim Dalı Başkanlığı ve İTÜ İnşaat Fakültesi Yapı Anabilim Dalı Başkanlığı tarafından hazırlanan teknik raporların incelenmesi ile cami minaresinin 16.yüzyıldan günümüze ulaştığı ve özgün özellikleri ile korunması gerektiği, minarenin askıya alınarak restorasyon projesinin hazırlanması uygun görülmüştür. 6 Numaralı İKVKBKM tarafından 22.02.2005 gün ve 413 sayılı kararı minarenin restorasyon projesi onaylanmıştır. Aynı kurulun 04.07.2007 gün ve 491 sayılı kararı ile Kurban Nasuh caminin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi).**

3.2.1.9.Malatyalı İsmail Ağa Cami ve Ağa Hamamı

Malatyali İsmail Ağa cami, Şair Naili Sokak ve Dönme Dolap Sokak'ın birleşiminde, İskender Baba tekkesinin karşısında yer almaktadır. 1045H/1636 yılında Malatyalı İsmail Ağa tarafından inşa ettirilmiştir **(Ayvansarayi vd., 2001).** Haskan ise kitabesinden anlaşıldığı üzere 1018/1609 yılında inşa edildiğini ifade etmektedir **(Haskan, 2001).** Malatyalı İsmail Ağa, cami yakınına tekke, iki çeşme, şadırvan, imam meşrutası ve çifte hamam yaptırmıştır. Bu yapılardan günümüze sadece hamam ve çeşme ulaşabilmiştir **(Ekimci, 2011).** Pervititch haritasında da cami ve hamam yapıları görülmektedir **(Şekil 3.40).** Haskan, Ağa cami ve hamamın yerleşim planını şematik olarak göstermiştir **(Şekil 3.41).**

Şekil 3.40: Pervititch haritasında Malatyalı İsmail Ağa Cami ve Hamamı**(Pervititch, 1931).**

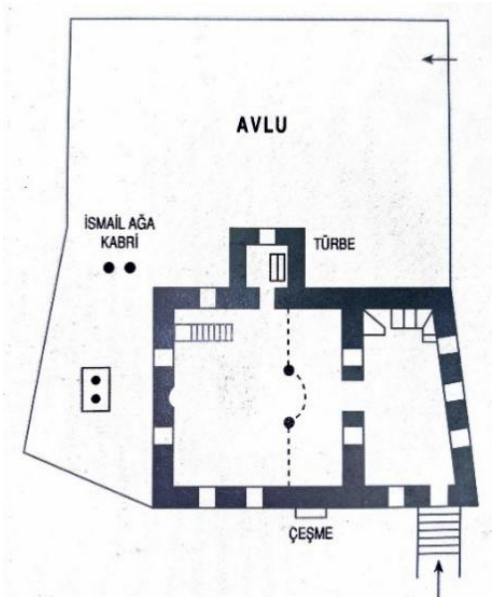
Şekil 3.41: Malatyalı İsmail Ağa cami ve hamamının yerleşim planı **(Haskan, 2001)**

Malatyalı İsmail Ağa cami, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 Numaralı İKVKBKM'nün 21.01.2009 gün ve 1418 sayılı kararı ile caminin rölövesi onaylanmıştır. Aynı kurulun 08.07.2009 tarih ve 1903 sayılı kararı ile caminin koruma grubu 2 olarak belirlenmiş ve restitüsyonu onaylanmış, aynı kurulun 20.05.2010 tarih ve 2678 sayılı kararı ile restorasyon projesi onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi).**

Kitabesine göre cami, 1302H/1902 yılında Şevket Paşa tarafından tamir edilmiştir. Caminin minaresi ise 1926 yılındaki yıldırım düşmesinden ötürü yıkılmış ve 1974 yılında yeniden inşa edilmiştir **(Haskan, 2001).** Cami ve içerisinde yer aldığı avlu duvarlarının yapı malzemesi kesme taştır. Kırma çatılı caminin kuzey (ön) cephesinde bir adet çeşme yer almaktadır **(Şekil 3.42).** Avlunun güneyinde ve batısında hazireler bulunmaktadır **(Şekil 3.43).**

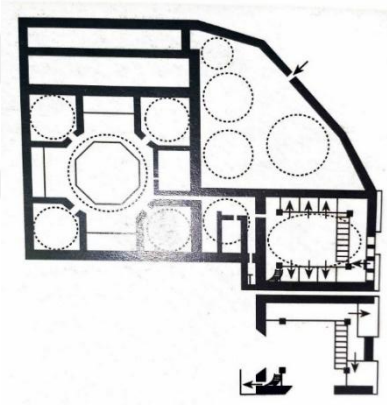

Şekil 3.42: Malatyalı İsmail Ağa cami.

Şekil 3.43: Malatyalı İsmail Ağa cami ve hamamının yerleşim planı **(Haskan, 2001).**

Ağa Hamamı ise caminin kuzeydoğusunda, Gündoğumu Caddesi'nin köşe başında yer almaktadır. Ağa hamamı ve Ağa caminin ortasında İskender Baba Tekkesi yer almaktadır. Haskan'ın eserinde, hamamın plan şeması yer almaktadır **(Şekil 3.44).** Malatyalı İsmail Ağa Hamamı çifte hamam şeklindedir. Erkekler kısmına, dışarıdan sokağa taşan cumbasıyla geleneksel Türk evini andıran soğukluk kısmı ile girilmektedir. Yapının giriş kapısı, zaman içerisinde yükseltilen yol kotu altında kalmaktadır **(Şekil 3.45).** Soğukluk kısmının iç mekânında, üç tarafında da soyunma odaları yer almaktadır. İki katlı yapının tavanı eliptik formdaki ahşap kubbe ile örtülmüştür. Çatısı kiremit kaplı soğukluk kısmından ılıklığa ve daha sonra da hamama geçilmektedir. Hamam, ortada sekiz kenarlı göbek taşından ve etrafına yerleştirilen dört halvet ve üç sofadan oluşmaktadır. Kadınlar kısmının soğukluk kısmı, çatıda yer alan sekizgen formdaki çatı fereni ile aydınlatılmaktadır. Erkekler kısmında göbek taşı mevcutken kadınlar kısmında bulunmamaktadır **(Haskan, 2001).**

Şekil 3.44: Malatyalı İsmail Ağa hamamının planı **(Haskan, 2001).**

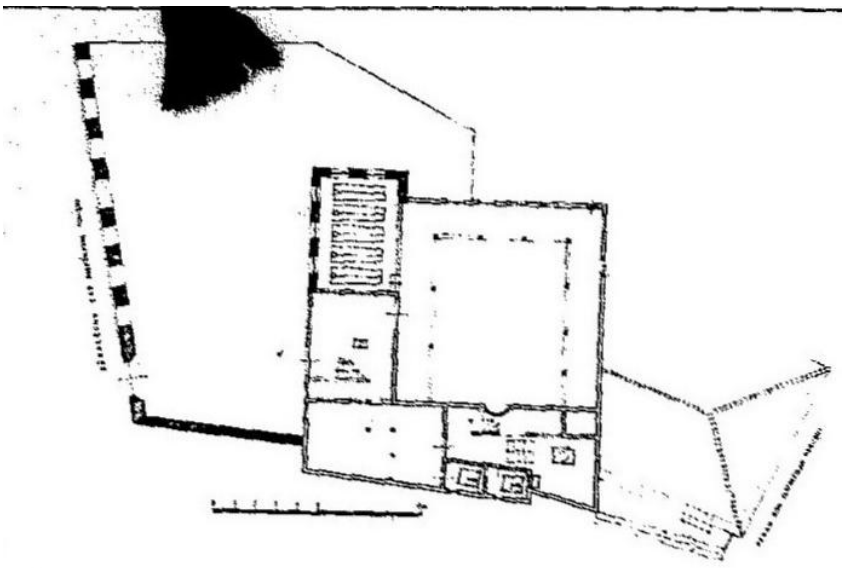
Şekil 3.45: Malatyalı İsmail Ağa hamamı.

404 ada 34 parselde yer alan, mülkiyeti İlim Yayma Cemiyeti'ne ait olan hamam GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. İstanbul 6

Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.07.2011 gün ve 3764 sayılı kararıyla hamamın koruma grubu 1 olarak belirlenmiştir. Ağa hamamı için herhangi bir restorasyon projesi henüz hazırlanmamıştır **(İKVKBKM Arşivi).**

3.2.1.10.Rufai Tekkesi

Perşembe Tekkesi olarak da bilinen 276 ada 29 parselde yer alan Rufai Tekkesi, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Tekke 1732/33 tarihinde ilk postnişini olduğu düşünülen Şeyh Muhammed Hadidi tarafından inşa ettirilmiştir. 19.yüzyılın ilk çeyreğinde Defter-i Hakani Nazırı el Hac Hafız Yusuf Efendi tarafından tekrar inşa edildiği düşünülen tekkenin bu yıllar arasında onarımlar geçirdiği düşünülmektedir. Son şeyh olan Hüsnü Efendi, 1925 yılından sonra bakımsız kalan tekkenin harem bölümünde 20.yüzyılın ortalarına kadar yaşamıştır. 1942 yılında tamamen yanan tekkenin sadece mezartaşları ve duvar kısmı kalmıştır **(Şekil 3.46) (Tanman, 1990).** 6 numaralı İKVKBKM'nün 25.11.2015 gün ve 2962 sayılı kararıyla tekkenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir. Aynı kurulun 17.02.2016 gün ve 3175 sayılı kararıyla parselde kazı çalışmalarının müze denetiminde yapılması uygun görülmüş, 29.06.2016 tarih ve 3597 sayılı kararıyla parseldeki gecekondunun kaldırılabileceği belirtilmiş ve 05.04.2018 tarihi 4687 sayılı kararıyla iletilen rölöve projesi onaylanmıştır. Aynı kurulun 10.05.2018 gün ve 4753 sayılı kararı ile restitüsyon çalışması, 10.10.2018 gün ve 5073 sayılı kararıyla rekonstrüksiyon projesi onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.46: Rufai tekkesinin zemin kat planı **(Tanman, 1990).**

3.2.1.11.Saçlı Hüseyin Baba Tekkesi

Toptaşı Caddesi üzerinde yer alan tekkenin adı kaynaklarda Şeyh Nurullah Efendi Tekkesi olarak da geçmektedir. Tekkenin banisi olan Saçlı Şeyh Hüseyin Efendi, Halvetiliğin Sünbüli koluna mensuptur. Kâgir tekkenin 1766 yılında inşa edildiği bilinmektedir. Şeyh Hüseyin Efendi tekkeyi yaptırdıktan iki sene sonra vefat etmiş ve hazireye gömülmüştür. Tekkenin semahanesi 1915 yılında yanmıştır. Alman Mavileri haritasında tekke, dergah binası ve şeyh evinin de bulunduğu bir avlu içerisinde yer almaktadır. Kuzeybatıda yer alan dergah binalarının yerinde güncel durumda Vakıf Bankası binası yer almaktadır **(Şekil 3.47).** Günümüze sadece kagir şeyh evi ulaşabilmiştir. Şeyh evi, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 Numaralı İKVKBKM'nün 10.07.2013 tarih ve 1213 sayılı kararında parsele ilişkin sunulan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi uygun görülmemiştir. 9 numaralı parselin, 8 numaralı parsel ile bütünsellik arz ettiğinden parsellerin tevhid edilerek dergah binaları ve şeyh evi için sunulacak projelerin her iki parselde bulunan yapıları kapsayacak şekilde bütünsel bir proje olarak iletilmesine ve 8 parselde bulunan hukuka aykırı uygulamaların kaldırılmasına karar verilmiştir (**İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.47: 402 ada 8 parselde yer alan Vakıf Bankası ve 9 numaralı parselde yer alan şeyh evi.

3.2.1.12.Şehit Süleyman Paşa Cami, Çeşme ve Haziresi

Şehit Süleyman Paşa Cami, Halk Caddesi ve Viransaray Sokak'ın birleşimindeki köşede yer almaktadır. 1677 yılında IV. Mehmet'in kethüdası olan Şehit Süleyman Paşa tarafından yaptırılan cami, Süleyman Paşa'ya ait saray, sıbyan mektebi ve çeşme

ile beraber inşa edilmiştir. Avlusunda bilezikli bir kuyu bulunduğundan söz edilmektedir **(Haskan, 2001).**

Kare planlı caminin kaba yonu kesme taş duvar örgüsüne sahip beden duvarları bulunmaktadır. Çatıya geçişte kirpi saçaklar görülmektedir. Kırma ahşap çatının üzeri alaturka kiremitler ile kaplıdır. Beden duvarlarında çift sıra pencere bulunmaktadır. Alt sıradaki pencereler dikdötgen formlu çift kanatlı ahşap pencere şeklindedir. Pencerelerin etrafında taş söveler, önünde ise lokmalı demir parmaklıklar bulunmaktadır. Bu pencereler ile aynı düşey istikamette yer alan üstteki pencereler, tuğla örgülü sivri kemerli pencere açıklıkları içerisinde yer almaktadır. Caminin Halk Caddesi'ne bakan ön cephesinde ahşap karkas bir meşruta yapısı yer almaktadır. Meştura altı adet ahşap dikme ile yükseltilerek alt kısmı son cemaat yeri olarak kullanılmaktadır **(Şekil 3.48).** İç mekanda ise tuğla malzeme ile inşa edilmiş mihrap haricinde bütün duvarlar sıvalı ve boyalıdır. Tavanı ahşap kaplamalıdır. Mihrabın sağında ahşap minber yer almaktadır. Caminin güneyinde ve batısında hazire bulunmaktadır.

Şekil 3.48: Şehit Süleyman Paşa caminin kadınlar mahfili ve son cemaat yeri.

20. yüzyılın ilk yarısına ait bir fotoğrafta caminin minaresinin yıkıldığı görülmektedir. 1957–58 tarihlerinde halk tarafından minare yeniden yapılmıştır **(Öz, 1997).**

Günümüzdeki minare kesme taştan inşa edilmiştir. Tek şerefeli minarenin şerefe altı mukarnas sarkıtlar ile süslenmiştir **(Şekil 3.49).**

Şekil 3.49: Şehit Süleyman Paşa Caminin minaresi.

1931 yılı tarihli 60 numaralı Pervititch **(Şekil 3.50)** ve D8 numaralı Alman Mavileri haritasında **(Şekil 3.51)** çeşmenin bugünkü Halk Caddesi üzerinde yer aldığı görülmektedir.

Şekil 3.50: Pervititch haritasında Şehit Süleyman Paşa Cami **(Pervititch, 1931).**

Şekil 3.51: Alman Mavileri haritasında Şehit Süleyman Paşa Cami **(Alman Mavileri, 1913-1914).**

Pervititch haritasında görülen, Halk Caddesi üzerinde yer alan çeşme günümüze ulaşamamıştır. Türbesine ait olduğu düşünülen kitabe, Viransaray Sokak üzerinde yer alan duvara monte edilmiş haldedir **(Haskan, 2001) (Şekil 3.52).** 403 ada 87 parselde yer alan caminin mülkiyeti VGM'ne aittir. 6 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.08.2009 tarih ve 1974 sayılı kararı ile cami tescillenerek koruma grubu 1 olarak belirlenmiş, rölövesi onaylanmıştır. Aynı kurulun 13.01.2010 tarih ve 2345 sayılı kararı ile restitüsyon ve restorasyon projeleri onaylanmıştır. Aynı parsel içerisinde yer alan hazirenin koruma grubu, 22.15.2015 gün ve 3038 sayılı karar ile 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.52: Viransaray Sokak üzerinde yer alan kitabe.

3.2.1.13.Şehzade Numan Çeşmesi

254 ada 32 parselde yer alan Şehzade Numan Çeşmesi, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 21.10.2009 tarih ve 2103 sayılı kararı ile tescilli yapının koruma grubu 1 olarak belirlenmiştir. Çeşme,1709-1710 yıllarında Sultan III. Ahmet'in oğlu olan Şehzade Numan tarafından inşa ettirilmiştir. Çeşme, Hayrettin Çavuş caminin parseline bitişiktir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.53).**

Şekil 3.53: Şehzade Numan çeşmesinin eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Kesme taş malzeme ile inşa edilen Şehzade Numan çeşmesi, büyük oranda hasar almış olup günümüzde kullanılmamaktadır **(Şekil 3.54).**

Şekil 3.54: Şehzade Numan çeşmesi.

3.2.1.14.Tavaşi Hasan Ağa Cami

Tavaşi Hasan Ağa Cami, İnadiye Mektebi Sokak ve Gündoğumu Caddesi'nin kesişimindeki parselde yer almaktadır. Cami, 996/1587-88 yılında Tavâşi Hasan Ağa tarafından yaptırılmıştır **(Ayvansarayi vd., 2001).** 1892 yılında ise Hatice Hatun tarafından onarıldığı kapı üzerinde yer alan kitabeden anlaşılmaktadır. Tavaşi Hasan Ağa cami, hazire, namazgah, çeşme, meşruta ve hazire ile beraber aynı avlu içerisinde yer almaktadır **(Haskan, 2001) (Şekil 3.55).** Karşısında Tufai Tekkesi bulunmaktadır.

Şekil 3.55: Tavaşi Hasan Ağa cami ve avlu duvarları.

273 ada 32 parselde yer alan, mülkiyeti VGM'ne ait olan cami GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. İstanbul 6 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 19.06.2007 gün ve 481 sayılı kararında caminin rölövesi, 18.09.2007 gün ve 563 sayılı kararında restitüsyon ve restorasyon projeleri onaylanmıştır. Aynı kurulun 04.06.2009 gün ve 1817 sayılı kararıyla 32 parseldeki caminin ve 35 parseldeki hazirenin koruma grubu 1 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi).**

Caminin moloz taş ve tuğla malzeme ile inşa edilen beden duvarında yer yer kabir taşları da bulunmaktadır. 1892 yılındaki onarım esnasında haziredeki mezar taşlarının kullanıldığı düşünülmektedir. Caminin doğu kısmına bitişik olarak inşa edilen tuğla minaresi boyalıdır. Avlu sınırları içerisinde, caminin kuzeyinde ve batısında hazire bulunmaktadır. Gündoğumu Caddesi üzerindeki avlu duvarında ise Ahmediye külliyesinin banisi olan Ahmet Ağa'nın yaptırdığı bir çeşme ve namazgah yer almaktadır **(Haskan, 2001).** 1931 tarihli 57 numaralı Pervititch haritasında ise şimdiki meşruta biriminin yerinde iki katlı ahşap bir yapı görülmektedir. Bu yapının sokağa ismini veren İnadiye Mektebi olduğu düşünülmektedir **(Şekil 3.56).**

Şekil 3.56: Pervititch haritasında Tavaşi Hasan Ağa Cami **(Pervititch, 1931).**

3.2.1.15.256 Ada 2 Parsel Üzerindeki Hazire

Dr. Fahri Atabey Caddesi üzerinde yer alan 256 ada 2 parseldeki hazire, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 16.12.2015 tarih ve 3017 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.57).**

Şekil 3.57: 256 ada 2 parselde yer alan hazire.

3.2.1.16.273 Ada 38 Parsel Üzerindeki Hazire

Gündoğumu Caddesi üzerinde yer alan 273 ada 38 parseldeki hazire, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 27.10.2015 gün ve 2912 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 1 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.58).**

Şekil 3.58: 273 ada 38 parselde yer alan hazire.

3.2.1.17.273 Ada 40 Parsel Üzerindeki Hazire

Gündoğumu Caddesi üzerinde yer alan 273 ada 40 parselde yer alan hazire, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 04.10.2006 tarih ve 2024

sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 02.12.2025 gün ve 2970 sayılı kararıyla hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.59).**

Şekil 3.59: 273 ada 40 parselde yer alan hazire.

3.2.1.18.273 Ada 72 Parsel Üzerindeki Hazire

Gündoğumu Caddesi üzerinde 273 ada 72 parselde yer alan hazire GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 23.11.2016 gün ve 3706 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.60).**

Şekil 3.60: 273 ada 72 parselde yer alan hazire.

3.2.1.19.274 Ada 7 Parsel Üzerindeki Hazire

Dönme Dolap Sokak üzerinde 274 ada 7 parselde yer alan hazire, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 02.12.2015 gün ve 2969 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.61).**

Şekil 3.61: 274 ada 7 parselde yer alan hazire.

3.2.1.20.276 Ada 37 Parsel Üzerindeki Hazire

Berham Paşa Türbesi Haziresi, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 20.04.2016 tarih ve 3317 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.62).**

Şekil 3.62: 276 ada 37 parselde yer alan hazire.

3.2.1.21.276 Ada 42 Parsel Üzerindeki Hazire

Gündoğumu Caddesi üzerinde 276 ada 42 parselde yer alan hazire, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.63).**

Şekil 3.63: 276 ada 42 parselde yer alan hazire.

3.2.1.22.276 Ada 47 Parsel Üzerindeki Hazire

Gündoğumu Caddesi üzerinde 274 ada 47 parselde yer alan hazire, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 04.11.2015 tarih ve 2925 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.64).**

Şekil 3.64: 276 ada 47 parselde yer alan hazire.

3.2.1.23.403 Ada 36 Parsel Üzerindeki Hazire

Gündoğumu Caddesi üzerinde 274 ada 47 parselde yer alan hazire, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 02.12.2015 tarih ve 2965 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir. Hazire içerisinde çok sayıda 17. ve 18.yüzyıllara ait mezartaşları bulunmaktadır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.65).**

Şekil 3.65: 403 ada 36 parselde yer alan hazire.

3.2.1.24.406 Ada 1 Parsel Üzerindeki Hazire

Gündoğumu Caddesi üzerinde 406 ada 1 parselde yer alan İskender Baba haziresi, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 27.10.2015 tarih ve 2915 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.66).**

Şekil 3.66: 403 ada 36 parselde yer alan hazire.

3.2.1.25.408 Ada 22 Parsel Üzerindeki Hazire

408 ada 22 parselde yer alan hazire, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Parselin bir kısmında Dönme Dolap parkı, bir kısmında ise hazire ve mezar taşları yer almaktadır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.67).**

Şekil 3.67: 408 ada 22 parselde yer alan hazire.

3.2.1.26.462 Ada 1 Parsel Üzerindeki Hazire

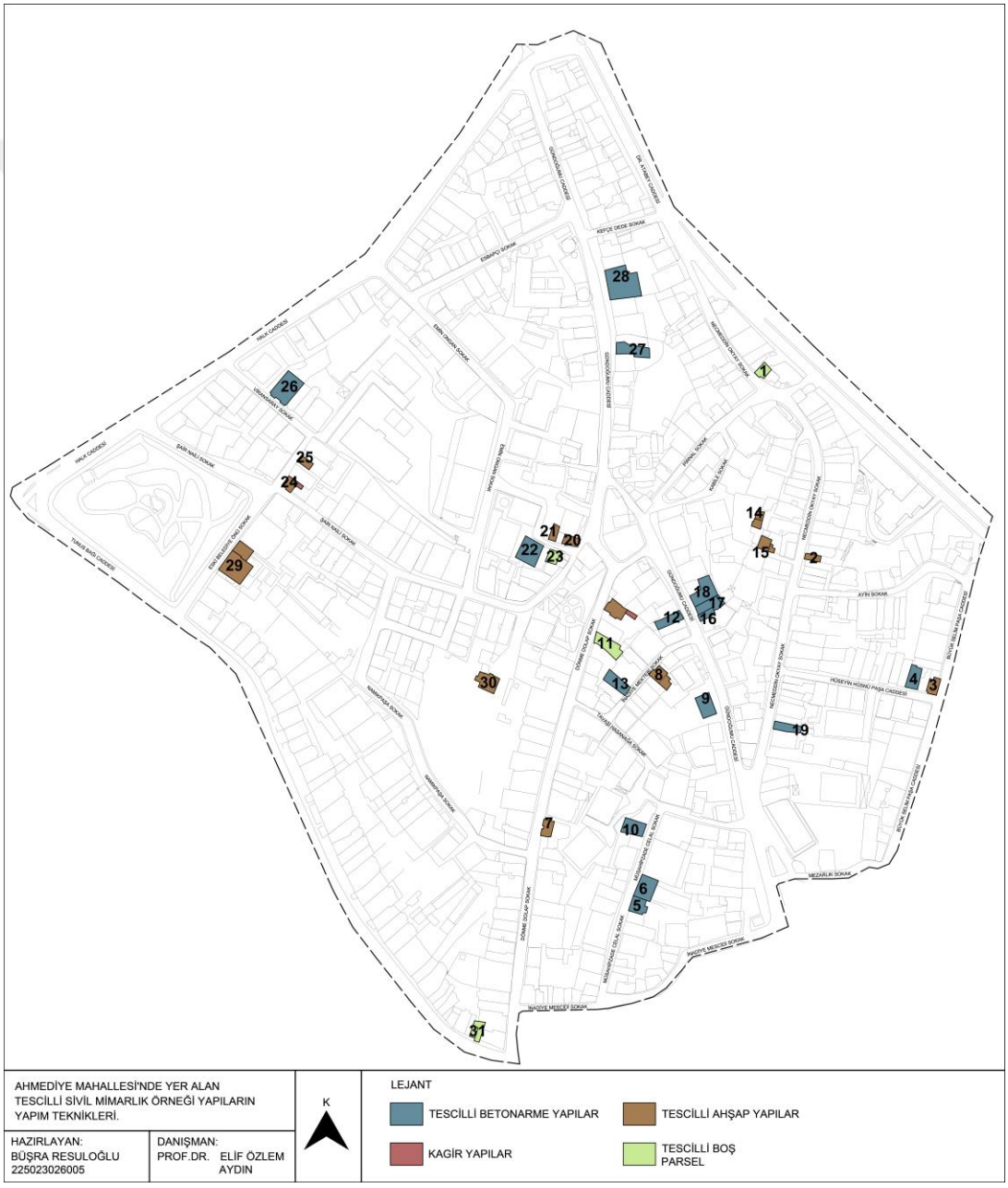
Gündoğumu Caddesi ve İnadiye Mescidi Sokak'ın birleştiği yerde, 462 ada 1 parselde bulunan hazire GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Hazire, Matbah-ı Amire Müdürü Lütfullah Atıf Efendi Haziresi olarak kayıtlarda yer almaktadır. 6 numaralı İKVKBKM'nün 30.03.2016 tarih ve 2925 sayılı kararı ile tescilli hazirenin koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi).** Güncel durumda parsel içerisinde Ahmediye Mahallesi'nin muhtarlık binası yer almaktadır **(Şekil 3.68).**

Şekil 3.68: 462 ada 1 parselde yer alan hazire ve muhtarlık binası.

3.2.2. Sivil Mimarlık Örnekleri

Ahmediye Mahallesi'nde 28 adet tescilli sivil mimarlık örneği yapı bulunmaktadır. Bunlardan 16'sı betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edilmiştir. Diğer yapılar ise ahşap taşıyıcı sistemle oluşturulmuştur. Ek olarak üzerinde yapı bulunmayan ancak tescil kararı bulunan 4 adet parsel tespit edilmiştir; bu parsellerdeki yapılar günümüze ulaşamamıştır **(Şekil 3.69).** Bu parsellerin birinde rekonstrüksiyon çalışmaları devam etmektedir.

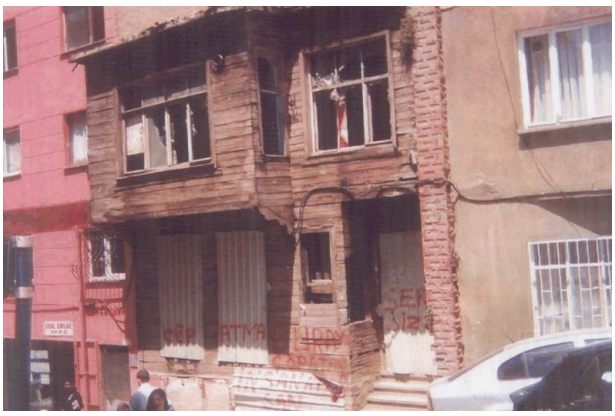
Şekil 3.69: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan tescilli sivil mimarlık örneği yapıların taşıyıcı sistem analizi.

3.2.2.1.254 Ada 34 Numaralı Tescilli Parsel

254 ada 34 parselde özel mülkiyete ait günümüze ulaşamayan yapı, 6 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06.02.2008 tarihli, 706 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir. İlgili parsel, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 1 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Üzerindeki yapı günümüze ulaşamamış olup parsel ondüline levhalar ile kapatılmıştır **(Şekil 3.70).** İKVKBKM arşivindeki fotoğraflardan ahşap yapının bodrum, zemin ve birinci kattan oluştuğu görülmektedir. Birinci katta yapı ön cepheye doğru çıkma yapmış olup cumba altında iki adet ahşap konsol bulunmaktadır **(Şekil 3.71).** Yapının rölövesi 6 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.02.2011 tarih ve 3391 sayılı kararıyla, restitüsyon ve rekonstrüksiyon projesi ise aynı kurulun 22.07.2015 tarih ve 2691 sayılı kararıyla onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi).** Parsel üzerinde herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Şekil 3.70: 254 ada 34 numaralı tescilli parselin mevcut durumu.

Şekil 3.71: 254 ada 34 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

3.2.2.2.256 Ada 52 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

256 ada 52 parselde yer alan özel mülkiyete ait yapı, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 07.02.2006 tarihli, 1367 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 2 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Zemin kat ve birinci kattan oluşan ahşap yapının özgün pencere boşlukları ve pencere tipi zaman içerisinde değişmiştir **(Şekil 3.72).**

Şekil 3.72: 256 ada 52 parselde yer alan tescilli ahşap yapı.

3.2.2.3.269 Ada 19 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

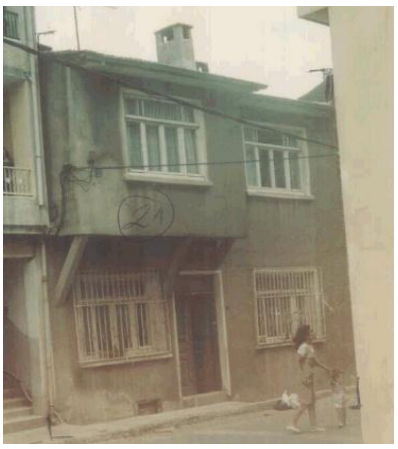
269 ada 19 parselde yer alan özel mülkiyete ait yapı, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 11.08.1998 tarihli 10232 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, koruma grubu 2 olarak belirlenmiş ve rölövesi onaylanmıştır. Aynı kurulun 18.07.2002 gün ve 13093 sayılı kararında restitüsyon ve restorasyon projeleri uygun görülmüştür **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 3 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Bodrum kat, zemin kat ve birinci kattan oluşan ahşap yapının birinci katında sokağa doğru çıkma yapan cumba yer almaktadır. Özgün kütle, kontür, gabari ve cephe özellikleri ile günümüze korunarak ulaşabilen tescilli yapı, Ahmediye Mahallesi'nin en önemli sivil mimarlık örneklerinden biridir **(Şekil 3.73).**

Şekil 3.73: 269 ada 19 parselde yer alan tescilli ahşap yapı.

3.2.2.4.269 Ada 21 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

269 ada 21 parsel üzerinde yer alan özel mülkiyete ait yapı, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.10.1991 tarihli, 3711 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu 4 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 4 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Eski fotoğraflardan yapının zemin kat ve birinci kattan oluştuğu, birinci kat seviyesinde sokağa doğru çıkma yapan cumbanın yer aldığı ve ahşap taşıyıcı sistemle inşa edilen yapıya sıva ve boya işlemlerinin yapıldığı görülmektedir **(Şekil 3.74).**

Şekil 3.74: 269 ada 21 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi)**

Mevcut durumda ise tescilli yapının yerinde bodrum, zemin ve üç normal kattan oluşan betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiş bir apartman binası yer almaktadır. Bu uygulama ile kütle-gabari, yapım tekniği ve yapı malzemesi açısından tamamen değişen tescilli yapının özgünlüğü, tarihi ve kültürel değeri kaybedilmiştir **(Şekil 3.75).**

Şekil 3.75: 269 ada 21 parselde yer alan yapı.

3.2.2.5.272 Ada 31 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

272 ada 31 parselde yer alan yapı GEEAYK'nun 12.06.1976 gün ve 9196 sayılı kararı ile tescillenerek koruma grubu 2 (dış cephe mimari ve malzemesinin aynen korunması şartı ile iç kısmında istenen değişiklik yapılabilecek, üzerine aynı mimari karakterde üçüncü katın ilave edilebilir) olarak belirlenmiştir. Zemin katı yığma, birinci katı ahşap taşıyıcı sistemle inşa edilen yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri 19.04.2012 yılında onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.76).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 5 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Güncel durumda yapının özgün plan şeması, kontür gabarisi ve cephe düzeni ile korunarak restorasyonunun gerçekleştiği görülmektedir **(Şekil 3.77).**

Şekil 3.76: 272 ada 31 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.77: 272 ada 31 parselde yer alan tescilli yapı.

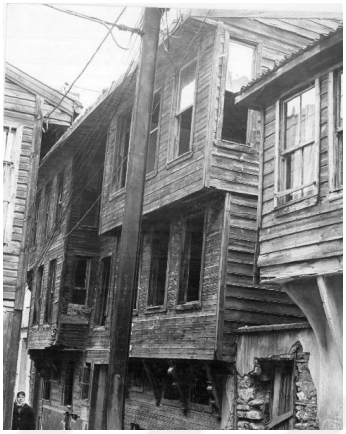
3.2.2.6.272 Ada 32 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

272 ada 32 parselde yer alan yapı, GEEAYK'nun 11.04.1971 gün ve 5794 sayılı kararı ile tescillenerek koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir. Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 6 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Ünlü tiyatro yazarı Musahipzade Celal'in bu evde yaşadığı bilinmektedir. Yapı 1974 yılında yıkılmıştır. Restitüsyon çalışması 22.02.2005 gün ve 406 sayılı kararıyla, restorasyon projesi ise 24.01.2006 gün ve 1327 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Restitüsyon ve restorasyon projeleri incelendiğinde, yapının kütle-gabarisinin ve doluluk-boşluk oranlarının korunduğu fakat betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilerek özgün plan şemasının korunmadığı görülmektedir **(Şekil 3.78).**

Şekil 3.78: 272 ada 32 parselde yer alan tescilli yapı.

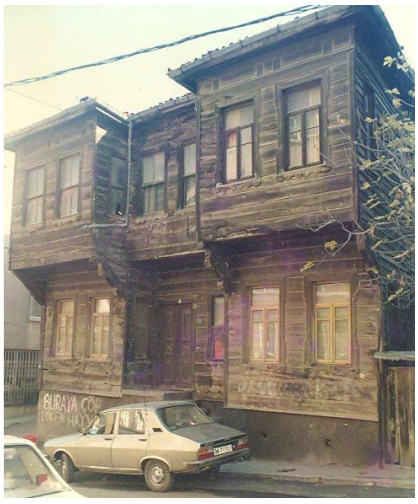
Haremlik ve selamlık birimlerinden oluşan özgün plan şeması, rekonstrüksiyon projesinde tamamen değiştirilerek her katta iki bağımsız birim olacak şekilde düzenlenmiş ve yapıya bir bodrum kat eklenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.79).**

Şekil 3.79: 272 ada 32 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

3.2.2.7.273 Ada 7 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

273 ada 7 parselde yer alan yapı, 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 09.05.1988 gün ve 336 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve koruma grubu 2A3 olarak belirlenmiştir. 20.yüzyıl başlarında inşa edildiği düşünülen yapının koruma grubu 6 numaralı İKVKBKM'nün 03.11.2010 gün ve 3042 sayılı kararıyla 2 olarak güncellenmiş, rölövesi ve restitüsyonu onaylanmıştır **(Şekil 3.80).**

Şekil 3.80: 273 ada 7 parselde yer alan yapı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 7 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Restitüsyon çalışması baz alınarak hazırlanan rekonstrüksiyon projesinde yapının özgün kontür ve gabarisinin korunduğu görülmektedir. Yapıya bir adet bodrum kat eklenmiş, cephe üzerinde bodrum kat mahalleri için pencereler açılmıştır. Cephe düzeni, doluluk boşluk oranları ve özgün plan şeması korunarak yapının sadece iç mekan duvarlarında kısmi değişiklikler yapılmıştır. Yapının eski fotoğrafları ile rekonstrüksiyon uygulaması karşılaştırıldığında yapım tekniği, kullanılan malzemeler, kontür gabari, doluluk boşluk oranları açısından yapının özgün durumuna sadık kalındığı görülmektedir **(Şekil 3.81) (İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.81: 273 ada 7 parselde bulunan tescilli ahşap yapı.

3.2.2.8.273 Ada 31 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

273 ada 31 parselde yer alan yapı, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14.10.1993 tarih ve 6165 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, rölövesi onaylanmış ve koruma grubu 3 olarak (restorasyon projesinde cephe özellikleri korunarak imar hattına göre derinliği arttırılacak ve gabarisi yükseltirmeyecektir) belirlenmiştir. Aynı kurulun 31.03.2015 gün ve 3320 sayılı kararıyla restitüsyon çalışması onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 8 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Tescilli yapı ile ilgili herhangi bir restorasyon ve rekonstrüksiyon uygulaması yapılmamıştır. Yapının mevcut hali ile cephedeki doluluk-boşluk oranlarının değiştirildiği ve özgün pencerelerin yerine pvc doğramaların eklendiği görülmektedir. Aynı zamanda zemin kat seviyesindeki duvarların üzeri niteliksiz fayans malzemeler ile kaplanmıştır **(Şekil 3.82).**

Şekil 3.82: 273 ada 31 parselde yer alan tescilli ahşap yapı.

3.2.2.9.273 Ada 36 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

273 ada 36 parselde iki adet tescilli yapı bulunmaktadır. Bahsi geçen yapılar, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 9 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Parselde yer alan yapılar, 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 06.12.1990 gün ve 2620 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve yapıların koruma grubu 3 olarak belirlenmiştir. 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.05.1998 gün ve 9970 sayılı kararında ise yapıların koruma grubu 2 olarak güncellenerek restitüsyon çalışması onaylanmıştır. Aynı kurulun 05.03.2002 gün ve 12787 sayılı kararında ise restorasyon projesi uygun görülmüştür **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.83).**

Şekil 3.83: 273 ada 36 parselde yer alan yapıların eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).**

Restorasyon olarak adlandırılan uygulamalar sonucunda her iki yapının da betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edildiği, cephedeki doluluk boşluk oranlarının değiştiği ve özgün plan şemasının korunamadığı görülmektedir. Mevcut yapıların cephe düzeni, tescilli yapıların kültürel değerini ve tarihi özelliğini yansıtmamaktadır **(Şekil 3.84).**

Şekil 3.84: 273 ada 36 parselde yer alan tescilli yapılar.

3.2.2.10.273 Ada 81 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

273 ada 81 parselde yer alan yapı, 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 17.07.1990 gün ve 2466 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve yapının koruma grubu 3 olarak belirlenmiştir. Aynı kurulun 11.01.1991 gün ve 2757 sayılı kararıyla restorasyon projesi onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.85).**

Şekil 3.85: 273 ada 81 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 10 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Koruma grubunun 3 olarak belirlenmesiyle yapı betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edilmiş, yapının kat sayısı arttırılmıştır. Zemin katı yükseltilen yapıya bodrum kat eklenmiş, cephedeki doluluk boşluk oranları değiştirilmiş, ahşap giyotin pencereler yerine PVC pencereler yerleştirilmiş, plan şeması değiştirilerek her katta iki bağımsız bölüm olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Özgün kontür ve gabarisi değişen yapı, tarihi ve kültürel kimliğini kaybetmiştir **(Şekil 3.86).**

Şekil 3.86: 274 ada 81 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.11.274 Ada 4 Numaralı Tescilli Parsel

274 ada 4 parselde yer alan günümüze ulaşamayan yapı, GEEAYK'nun 08.01.1971 gün ve 5684 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 09.05.1988 gün ve 335 sayılı kararında ise yapının koruma grubu 2A3 olarak belirlenmiştir. Yapı, 1986 yılında yarı yıkılmış halde iken 1988 yılında tamamen yıkılmıştır **(İKVKBKM Arşivi).** Tescilli parsel, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 11 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Eski fotoğraflardan yapının zemin, birinci ve ikinci kattan oluştuğu ve ahşap sistem ile inşa edildiği görülmektedir **(Şekil 3.87).**

Şekil 3.87: 274 ada 4 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi)**

274 ada 4 parsel güncel durumda boş haldedir. Herhangi bir çalışma yapılmayan parselin önü çeşitli niteliksiz elemanlar ile kapatılmıştır **(Şekil 3.88).**

Şekil 3.88: 274 ada 4 numaralı tescilli parsel.

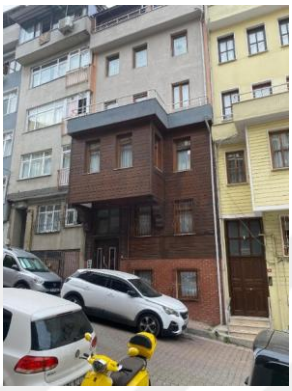
3.2.2.12.274 Ada 12 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

274 ada 12 parselde yer alan yapı, GEEAYK'nun 08.01.1971 gün ve 5684 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Aynı kurulun 09.05.1991 gün ve 3198 sayılı kararıyla yapının koruma grubu 3 olarak belirlenmiştir. 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14.11.1996 gün ve 8858 sayılı kararıyla koruma grubu 2 olarak güncellenmiştir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 12 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Eski fotoğraflardan yapının zemin, birinci ve ikinci kattan oluştuğu görülmektedir **(Şekil 3.89).**

Şekil 3.89: 274 ada 12 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

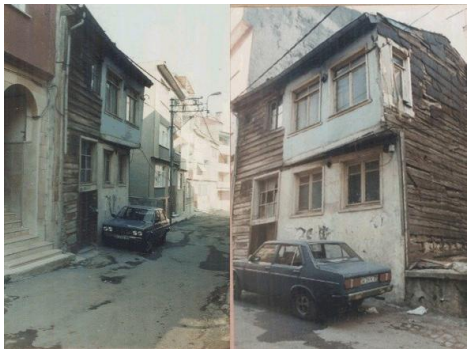
Restorasyon olarak adlandırılan uygulama sonucunda, yapıya bir adet bodrum kat ve iki adet normal kat eklenmiştir. Yapının plan şeması değiştirilerek her katta bir bağımsız bölüm olacak şekilde düzenlenmiştir. Betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilen yapının özgün kontür ve gabarisi değişmiştir. Özgün ahşap kapı ve pencereler yerine PVC pencere ve kapı yerleştirilmiş, doğrama ölçüleri değiştirilmiş ve özgün doluluk boşluk oranı kaybedilmiştir **(Şekil 3.90).**

Şekil 3.90: 274 ada 12 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.13.274 Ada 20 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

274 ada 20 parselde yer alan yapı,3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 02.11.1995 gün ve 7736 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, aynı kurulun 22.08.1996 gün ve 8584 sayılı kararıyla rölövesi onaylanmış ve koruma grubu 2 olarak belirlenmiş, 29.05.1997 gün 9344 sayılı kararıyla restitüsyon çalışması onaylanmış, 29.04.1998 gün 9922 sayılı kararıyla da restorasyon projesi onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.91).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 13 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).**

Şekil 3.91: 274 ada 20 parseldeki tescilli yapının uyglama öncesi fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, onaylı restorasyon projesinden farklı olarak bodrum, zemin ve dört kattan oluşacak şekilde inşa edilmiştir. Betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilen yapının özgün cephe karakteri ve plan şeması değişmiştir. Restorasyon olarak adlandırılan uygulama sonucunda kütle gabarisi değişen yapı, tarihi ve kültürel özelliğini kaybetmiştir **(Şekil 3.92).**

Şekil 3.92: 274 ada 20 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.14.276 Ada 12 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

Necmettin Okyay Sokak'a açılan çıkmaz sokak üzerinde yer alan, 276 ada 12 parselde bulunan yapının dışarıdan fotoğrafları çekilebilmiştir. Bu sokak üzerinde yer alan ve parsele erişimi sağlayan ahşap kapı, tahta ve kontrplak ile kapatılmıştır **(Şekil 3.93).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 14 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** İKVKBKM arşivinde, yapının 20.yüzyılda inşa edildiği belirtilmiştir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, mevcut durumda kullanım dışı olup bakımsız bir haldedir.

Şekil 3.93: 276 ada 12 parselde yer alan tescilli ahşap yapı.

3.2.2.15.276 Ada 17 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

Özel mülkiyete ait, İstanbul 2 nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.06.1988 tarih ve 442 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen ve koruma grubu 2A3 olarak belirlenen taşınmazın koruma grubu, 6 Numaralı İKVKBKM'nün 02.12.2010 tarih ve 3125 sayılı kararıyla 2 olarak güncellenmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.94).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 15 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).**

Şekil 3.94: 276 ada 17 parselde yer alan tescilli ahşap yapı.

3.2.2.16.276 Ada 44 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

GEEAYK'nun 08.01.1971 tarih ve 5684 sayılı kararı ile tescilllenen yapının koruma grubu, İstanbul 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 19.09.1991 tarih ve 3664 sayılı kararı ile 3 olarak belirlenmiştir. Kararda, rölöve projesi onaylandığından mail-i inhidam (yıkılmaya yüz tutmuş) durumundaki yapının yıktırılabileceğine karar verilmiştir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı özgün durumda birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü(çatı) kattan oluşmaktadır **(Şekil 3.95).**

Şekil 3.95: 276 ada 44 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 16 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Restorasyon olarak adlandırılan uygulama sonucunda yapıya iki adet bodrum kat eklenmiştir. Yapının plan şeması, mahallerin yerleri ve boyutları tamamen değişmiştir. Yapı her iki katta bir daire olacak şekilde çözümlenmiş, katlar arası ulaşımı sağlamak amacıyla bina holünde yer alan merdivene ek olarak daire içlerine de bir adet merdiven eklenmiştir. Yapının özgün cephe düzeni değiştirilmiştir. Zemin katta yer alan pencerelerin boyutları küçültülmüştür. Yapının özgün durumunda, ikinci kat seviyesindeki duvarlar yan cephelere 45 derecelik açı ile kırılmış ve cepheye hareketlilik katmıştır. Rekonstrüksiyon projesinde ikinci kat seviyesi cephe düzeni, birinci kat ile aynı şekildedir **(Şekil 3.96).**

Şekil 3.96: 276 ada 44 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.17 276 Ada 45 ve 46 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örnekleri

Gündoğumu Caddesi üzerinde yer alan 45 ve 46 numaralı parseldeki yapılar, GEEAYK'nun 08.01.1971 tarih ve 5684 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Plan şeması ve cephe düzeni açısından bir bütün olan 45 ve 46 parsellerdeki yapıların koruma grubu, İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.02.1990 tarih ve 2138 sayılı kararı ile 3 olarak belirlenmiştir **(İKVKBKM Arşivi).**

46 parsel üzerinde günümüzde tek bir yapı mevcut olsa da eski fotoğraflar incelendiğinde parsel üzerinde iki farklı yapı olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul 2 numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 26.06.1990 tarih ve 2456 sayılı kararı ile onaylanan uygulama projesinde her iki yapı birleştirilerek tek bir yapı olacak şekilde planlanmıştır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.97).**

Şekil 3.97: 276 ada 45 ve 46 parsellerde yer alan yapıların eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi)**

Bahsi geçen tescilli yapılar, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 17 ve 18 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edilen yapıların plan şeması tamamen değişmiştir. Aynı zamanda zemin, birinci ve ikinci kattan oluşan yapılara birer kat daha eklenerek saçak kotu yükseltilmiştir. Restorasyon olarak adlandırılan uygulama ile 46 parseldeki yapının cephesindeki kapı kaldırılmış, pencere oranları değiştirilmiş ve yapıya iki adet adet bodrum kat eklenmiştir. 45 parselde de benzer durum söz konusudur. Her iki yapının da cephelerindeki doluluk boşluk oranları değişmiştir **(Şekil 3.98).**

Şekil 3.98: 276 ada 45 ve 46 parsellerde yer alan tescilli yapılar.

3.2.2.18.398 Ada 39 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

398 ada 39 parselde bulunan yapı, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.08.1991 tarih ve 3511 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Aynı kurulun 06.02.1992 tarih ve 4206 sayılı kararı ile yapının koruma grubu 3 olarak belirlenmiş, restorasyon projesinde yapı yüksekliğinin 12.50 m(metre) olarak düzenlenmesi gerektiği kararı verilmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.99).**

Şekil 3.99: 398 ada 39 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).**

İKVKBKM arşivinde, yapının rölöve ve restorasyon projelerine ulaşılmıştır. Rölöve ve restorasyon projesi karşılaştırıldığında, yapının plan şemasının ve cephe düzeninin tamamen değiştiği görülmektedir. Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 19 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Zemin, birinci ve ikinci kattan oluşan ahşap yapıya restorasyon olarak adlandırılan uygulama sonucunda iki adet bodrum kat, üçüncü kat ve çatı katı eklenmiştir. Yapının parsel üzerindeki oturum alanı genişletilmiştir. Betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilen yapı özgün cephe kotuna kadar ahşap cephe kaplamaları ile kaplanmış, eklenen katlar sıvanmış ve boyanmıştır. Uygulama sonucunda, ön cephedeki doluluk boşluk oranları tamamen değişmiştir. **(Şekil 3.100).**

Şekil 3.100: 398 ada 39 parselde yer alan yapı.

3.2.2.19.403 Ada 47 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

6 Numaralı İKVKBKM'nün 20.04.2016 tarih ve 3302 sayılı kararında; 403 ada 47 parselde yer alan ahşap yapının kültür varlığı olarak tesciline ve koruma grubunun 2 olarak belirlenmesine karar verilmiştir. Tescil fişine göre yapının yapım tarihi 20.yüzyılın ilk yarısı olarak tahmin edilmektedir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 20 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Zemin ve birinci kattan oluşan yapının cepheleri, ahşap kaplama tahtası ile kaplanmıştır. Yapının bazı özgün pencereleri yerine PVC pencereler yerleştirilmiş, bazı pencereleri ise özgün hali ile günümüze ulaşabilmiştir. Yapının çatısı alaturka kiremitli kaplı olup bir kısmı zaman içerisinde marsilya tipi kiremit ile değiştirilmiştir **(Şekil 3.101).**

Şekil 3.101: 403 ada 47 parselde yer alan ahşap yapı.

3.2.2.20.403 Ada 49 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

6 Numaralı İKVKBKM'nün 20.04.2016 tarih ve 3301 sayılı kararında; 403 ada 49 parselde yer alan ahşap yapının kültür varlığı olarak tesciline ve koruma grubunun 2 olarak belirlenmesine karar verilmiştir. Tescil fişine göre yapının yapım tarihi 20.yüzyılın ilk yarısı olarak tahmin edilmektedir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 21 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Yapı bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlıdır. Yapıya bodrum ve zemin kattan ayrı ayrı giriş yapılabilmektedir. Bodrum kat yığma, zemin ve birinci kat ise ahşap taşıyıcı sistemle oluşturulmuştur. Yapının pencere açıklıkları değiştirilmiş, özgün pencereler yerine PVC pencereler yerleştirilmiştir **(Şekil 3.102).**

Şekil 3.102: 403 ada 49 parselde yer alan ahşap yapı.

3.2.2.21.403 Ada 54 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

403 ada 55 parselde yer alan yapı, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 07.11.1991 tarih ve 3815 sayılı kararı ile 3.grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, restorasyon projesinde yapı yüksekliğinin 6.50 m olarak düzenlenmesi kararı verilmiştir. Yapının özgün durumda kısmi bir bodrum kat üzerinde iki bağımsız bölümden oluşan zemin katı bulunmaktadır. **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.103).**

Şekil 3.103: 403 ada 54 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 22 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Restorasyon olarak adlandırılan uygulama sonucunda yapı, ikinci bodrum kat, bodrum kat, zemin kat, birinci kat ve çatı katından oluşacak şekilde betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edilmiştir. Yapıya giriş bodrum kat üzerinden sağlanmaktadır. Yapının parsel üzerindeki oturumu ve plan şeması tamamen değişmiştir. Özgün cephe düzeni ve kontür-gabarisi değişen yapı, tarihi ve kültürel özelliğini yitirmiştir **(Şekil 3.104).**

Şekil 3.104: 403 ada 54 parselde yer alan yapı.

3.2.2.22.403 Ada 58 Numaralı Tescilli Parsel

6 Numaralı İKVKBKM'nün 17.12.2009 tarih ve 2256 sayılı kararında; 403 ada 58 parselde yer alan ahşap yapının kültür varlığı olarak tesciline ve koruma grubunun 2 olarak belirlenmesine karar verilmiştir. Yapının onaylı rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri bulunmaktadır **(İKVKBKM Arşivi).** Arşivden elde edilen fotoğraflarından yapının kısmi bodrum, zemin ve birinci kattan oluştuğu anlaşılmaktadır. Yapının ön cephesine birinci kat seviyesinde betonarme muhdes bir birim eklenmiştir **(Şekil 3.105).**

Şekil 3.105: 403 ada 58 parselde yer alan tescilli yapının yıkılmadan önceki fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 23 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Yapı, mevcut durumda günümüze ulaşamamış olup parselde rekonstrüksiyon çalışmaları devam etmektedir **(Şekil 3.106).** Rekonstrüksiyon projesinde bodrum kat yapının zemin kat sınırları izdüşümünde genişletilmiştir. Yapının plan şemasının korunduğu, muhdes birim ve elemanların kaldırıldığı ve özgün haline büyük oranda sadık kalınarak rekonstrüksiyon projesinin hazırlandığı görülmektedir **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.106: 403 ada 58 numaralı tescilli parselde devam eden rekonstrüksiyon çalışmaları.

3.2.2.23.403 Ada 74 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

403 ada 74 parselde yer alan, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.06.2006 tarih ve 1756 sayılı kararıyla tescillenen yapının koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir. Eski tarihli fotoğraflardan görüldüğü üzere yapı bodrum, zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Yapının bodrum katı yığma, diğer katları ahşap taşıyıcı sistemle inşa edilmiş olup cephelerinde ahşap kaplama tahtaları bulunmaktadır **(Şekil 3.107).** 6 Numaralı İKVKBKM'nün 17.04.2013 gün ve 1064 sayılı kararıyla yapının rölövesi ve restitüsyon çalışması onaylanmış, aynı kurulun 30.01.214 gün ve 1567 sayılı kararıyla restorasyon projesi onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.107: 403 ada 74 parseldeki yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 24 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Restorasyon uygulaması sonucunda yapının cephe düzeninin korunduğu fakat plan şemasının değiştiği görülmektedir **(Şekil 3.108).**

Şekil 3.108: 403 ada 74 parselde yer alan tescilli ahşap yapı.

3.2.2.24.403 Ada 78 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

403 ada 78 parselde yer alan, 6 numaralı İKVKBKM'nün 20.07.2016 tarih ve 3463 sayılı kararında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen yapının koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir. Aynı kurulun 19.02.2020 gün ve 6085 sayılı kararıyla rölövesi onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.109).**

Şekil 3.109: 403 ada 78 parselde yer alan yapının eski tarihli fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 25 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Rekonstrüksiyon projesinde yapının özgün zemin, birinci ve ikinci katına ek olarak bodrum kat eklenmiştir. Rekonstrüksiyon uygulamasıyla cephe düzeni ve plan şeması korunmuş olup güncel durumda Türkiye İlahiyatlar Derneği tarafından kullanılmaktadır (**Şekil 3.110).**

Şekil 3.110: 403 ada 78 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.25.403 Ada 84 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

GEEAYK'nun 09.02.1974 tarihli ve 7699 sayılı kararı ile 403 ada 84 parselde yer alan ahşap yapının dış cephe mimari ve malzemesinin aynen korunması şartı ile iç kısmında istenen değişikliğin yapılabileceği uygun görülmüş, 5505 sayılı kararda ise koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir. 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.09.1989 tarihli ve 1623 sayılı kararında restorasyon projesi uygun görülmüştür. Eski tarihli fotoğraflardan anlaşıldığı üzere yapı, zemin kat, birinci kat ve çatı katından oluşmaktadır **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.111).**

Şekil 3.111: 403 ada 84 parselde yer alan yapının eski fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 26 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Restorasyon projesi incelendiğinde yapıya birer adet bodrum kat ve normal katın eklendiği, bu sebeple kontür ve gabarisinin değiştiği ve plan şemasının değiştirilerek yapıya farklı işlev verildiği görülmektedir. Restorasyon olarak adlandırılan uygulama sonucunda yapı; taşıyıcı sistemi, yapı malzemesi, plan şeması ve cephe düzeni tamamen değişmiştir **(Şekil 3.112).**

Şekil 3.112: 403 ada 84 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.26.404 Ada 50 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

404 ada 50 parselde yer alan yapı, 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 10.06.1993 tarih ve 5886 sayılı kararıyla tescillenmiş, aynı kurulun 21.04.1994 tarih ve 6659 sayılı kararıyla koruma grubu 4 olarak belirlenmiştir. Kararda geri çekilerek yapılacak yol cephesinin aynen korunarak (gabari, cephe kaplama ve elemanları nispetleri) yapılmasına, imarla verilecek yapı hakkının korunan cepheden 100 santimetre (cm) civarında geriye çekilerek yapılabileceğine karar verilmiştir. 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.06.1995 tarih ve 7503 sayılı kararı ile restorasyon projesinde imar durumuna göre yapılacak olan ilave kat cephesinin kararda belirtildiği şekilde eski eser cephesinden bir metre (m) geri çekilerek yapılmasına, arka cephelerde imar şartlarına uyacak şekilde çıkmaların komşularla ilişkili kısımlardaki yerlerinin düzeltilmesine, yol cephesinde teklif edilen ikinci kapının onaylı restitüsyon projesindeki şekliyle pencere olarak korunmasına ve düzeltildiği şekilde kabülüne karar verilmiştir. 6 numaralı İKVKBKM'nün 12.07.2018 tarih ve 4899 sayılı kararında yapının koruma grubunun 2 olarak güncellenmesine karar verilmiştir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.113).**

Şekil 3.113: 404 ada 50 parselde yer alan yapının fotoğrafı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 27 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Restorasyon olarak adlandırılan uygulaması sonucunda yapının plan şemasının ve cephe düzeninin tamamen değiştiği ve betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edildiği görülmektedir. Zemin, birinci ve ikinci kattan oluşan yapıya iki adet bodrum kat, üçüncü kat ve çatı katı eklenmiştir **(Şekil 3.114).**

Şekil 3.114: 404 ada 50 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.27.404 Ada 63 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

404 ada, 63 parselde yer alan yapı, GEEAYK'nun 08.01.1971 tarihli ve 5684 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Aynı kurulun 12.02.1972 tarihli ve 6130 sayılı kararında 27 pafta, 404 ada, 53-54-55 parsellerde

evvelce mevcut ve halen yanmış bulunan binanın tek bir konak olduğuna, Üsküdar'ın en eski ve en dikkate değer binalarından olan mezkur yapının yanmadan evvel karşısındaki Ahmediye Külliyesi ile birlikte şehrin önemli noktalarından birini teşkil ettiği, dolayısıyla yanan konak gabarisini ve bina sahası içerisinde çekme katsız inşaat yapılmasında mahsur bulunmadığı belirtilmiştir **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 28 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Mevcut durumda ise parselde zemin katı dükkân olan üç katlı betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiş bir apartman binası bulunmaktadır **(Şekil 3.115).**

Şekil 3.115: 404 ada 63 parselde yer alan tescilli yapı.

3.2.2.28.408 Ada 3 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

408 ada 3 parselde yer alan İbrahim Paşa konağı Kefçededе Sokak'ta, 408 ada, 3 parselde yer almaktadır. Konağın 19.yüzyıl sonu-20.yüzyıl başlarında inşa edildiği düşünülmektedir. Konak zemin, birinci kat, ikinci kat ve cihannüma katından oluşmaktadır **(Işıldar, 2018) (Şekil 3.116).**

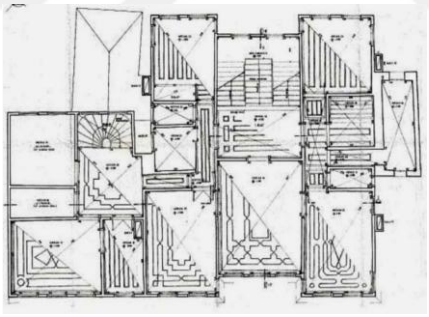
GEEAYK'nun 08.02.1974 tarih ve 7681 sayılı kararı ile korunması gerekli yapı olarak tescillenen İbrahim Paşa konağının 15.05.1982 gün ve 13920 sayılı kararla koruma grubu 1B olarak (iç mekanda mimari öğeleri, strüktürü ve merdiven ve tavan elemanlarını değiştirmeden planda değişiklik yapılabilecek, dış duvarlarının aynen korunacak) belirlenmiş ve rölövesi onaylanmıştır. İstanbul 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 04.09.1990 tarih ve 2237 sayılı kararı ile koruma grubu 2 olarak güncellenmiştir. 19.yüzyıl ahşap sivil mimarlık örneklerinden biri olan yapı, 1987 yılında Üsküdar Belediyesi'ne tahsis edilmiş ve 18.09.1998 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi adına tescil edilmiştir. Söz konusu yapı, 19.08.2003 tarihi, 22389 sayılı sözleşme ile Tarih ve Tabiat Vakfı'na kiralanmıştır.

06.05.2015 gün ve 2531 sayılı kararında restitüsyon çalışması, 11.11.2015 gün ve 2943 sayılı kararında restorasyon projesi onaylanmıştır **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.116: 408 Ada 3 parselde yer alan İbrahim Paşa konağı.

Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 29 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Harem ve selamlık olarak iki farklı yapının birleşmesiyle oluşan konak orta sofalı plan şemasına sahiptir **(Şekil 3.117).** Selamlık kısmında bulunan üç kollu merdiven oldukça gösterişlidir **(Aras, 1991).** Konak günümüzde Türkiye Gençlik Vakfı İstanbul İl Temsilciği olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.117: İbrahim Paşa konağının birinci kat planı **(Aras, 1991).**

3.2.2.29.408 Ada 17 Parsel Üzerindeki Sivil Mimarlık Örneği

408 ada 17 parselde yer alan yapı, İstanbul 3 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 22.06.1995 tarih ve 7510 sayılı kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir **(İKVKBKM Arşivi).** Yapı, Ahmediye Mahallesi'ne ait hâlihazır haritada 30 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Ahşap yapıya alınan güvenlik önlemlerinden ötürü ulaşılamamış, yapının yakından fotoğrafları

çekilememiştir **(Şekil 3.118).** Arşivde yer alan fotoğraflardan yapının ahşap taşıyıcı sistemle inşa edildiği görülmektedir **(Şekil 3.119).**

Şekil 3.118: 408 ada 17 parselde yer alan yapı.

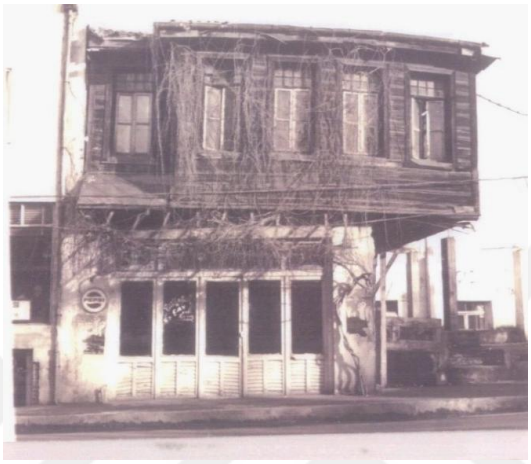

Şekil 3.119: 408 ada 17 parselde yer alan yapının fotoğrafları **(İKVKBKM Arşivi).**

3.2.2.30.408 Ada 52 ve 84 Numaralı Tescilli Parseller

Tunusbağı Caddesi üzerinde 52 ve 84 numaralı parsellerde yer alan, 20.yüzyıl başında inşa edilen mahalle mektebi, eski tarihli fotoğraflardan anlaşıldığı üzere zemin ve birinci kattan oluşmaktadır. Ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edilen yapı mahalle mektebi olarak ifade edilmiş olsa da sivil mimarlık örneği özellikleri taşımaktadır. Yapı, GEEAYK'nun 14.04.1973 tarih ve 7086 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Günümüze

ulaşamayan yapının İKVKBKM arşivinden eski fotoğraflarından, zemin katının dükkan olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır **(Şekil 3.120).** Birinci kat seviyesinde iki yöne doğru çıkma yapan cumbanın cephelerinde beşer adet pencere bulunmaktadır. 1999 tarihli tescil fişinde yapının hemen yanında yer alan 51 parseldeki betonarme yapının tescilli mahalle mektebine bitişik olarak inşa edildiği ve tescilli yapının cephesini kapattığı ifade edilmektedir **(İKVKBKM Arşivi) (Şekil 3.121).**

Şekil 3.120: 408 ada 52 ve 84 numaralı parsellerde yer alan tescilli yapının eski tarihli fotoğrafı (**İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 3.121: 408 ada 52 ve 84 parselde yer alan tescilli yapı, 51 parselde inşa edilen betonarme apartman **(İKVKBKM Arşivi).**

Tescilli parseller, Ahmediye Mahallesi'ne ait halihazır haritada 31 numara ile tanımlanmıştır **(Şekil 3.69).** Güncel durumda, ilgili parseller niteliksiz sunta tahtalar ile kapatılmıştır **(Şekil 3.122).**

Şekil 3.122: 408 ada 52 ve 84 numaralı tescilli parseller.

Ahmediye Mahallesi'ndeki anıt yapıların ve sivil mimarlık örneklerinin restorasyon/rekonstrüksiyon uygulamaları incelendiğinde en önemli sorunlardan birinin müdahalenin niteliği olduğu görülmektedir. Tescilli yapıların gruplandırılması ve müdahalelere ilişkin kararlara baktığımızda ilk olarak 1970 yılında İstanbul ve Boğaziçi yerleşiminin korunması amacıyla alınmaya başlandığı görülmektedir. Daha sonraki yıllarda alınan kararlarla bu gruplandırma, ülke genelindeki tüm yapıları kapsayacak şekilde genişletilmiş; müdahalelerin ölçeği ve niteliği ayrıntılı tanımlanmıştır **(Uçarkuş, 2007).**

GEEAYK'nun 11.09.1970 tarih ve 5505 sayılı kararı ile korunması gerekli yapılar üç gruba ayrılmıştır. GEEAYK'nun 14.01.1978 tarih ve 10200 sayılı kararı ile koruma grubu açısından üçe ayrılan yapılar kendi içlerinde de alt gruplara ayrılmış, her yapı grubu için müdahalenin ölçeği ve niteliği tanımlanmıştır. Bu karar ile sadece 1.grup içi ve dışı ile birlikte korunabilecektir. 2.grup yapıların yalnız dış görünümleri korunacaktır. 2863 sayılı koruma kanunun kabul edilmesi ile beraber 1710 sayılı kanun yürüklükten kaldırılmış, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun (KTVKYK) 06.01.1984 tarih ve 61 sayılı kararı ile gruplandırma yapılmıştır. KTVKYK'nun 1988 tarihli ve 14 sayılı ilke kararında dört gruba ayrılan yapılar, aynı kurulun 1995 tarihli 378 sayılı ilke kararı ile iki grupta ele alınmıştır. 14 sayılı karar ile sadece 1.grup yapılarda hiçbir değişikliğin yapılamayacağı ifade edilmiştir. 378 sayılı ilke kararında ise tescilli yapılar iki gruba ayrılmış, yapı gruplarına ilişkin müdahale biçimleri ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. KTVKYK'nun 14.07.1998 tarih

ve 598 sayılı ilke kararı, 28.2.1995 tarih, 378 ve 19.4.1996 tarih ve 424 sayılı ilke kararlarında yapılar 2 gruba ayrılmıştır. KTVKYK'nun 1998 tarihli 634 sayılı ilke kararı, günümüzde yürürlükte olan 1999 tarihli 660 sayılı ilke kararının alt yapısını oluşturmaktadır **(Uçarkuş, 2007).**

Ülkemizde ilk olarak GEEAYK tarafından alınan 11.09.1970 tarih ve 5505 sayılı karar ile korunması gerekli yapılar üç gruba ayrılmıştır. Bu karar ile birinci grup yapılar tamamen korunurken ikinci ve üçüncü grup olarak belirlenen yapıların yeniden yapılabileceği belirtilmiştir **(Şekil 3.1).**

Tablo 3.1: 5505 Sayılı GEEAYK kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).**

I. GRUP	Mimari ve tarihi önemleri dolayısıyla oldukları gibi korunmaları gerekli eski eserler.
II. GRUP	Dış mimarileri bakımından korunmaları gerekli eski eserler olmakla beraber imar mevzuatına göre ve dış mimarilerini korumak şartıyla dahilen kısmen veya tamamamen tadil edilebilecek, yeni yaşantıya göre fonksiyon verilebilecek eski eserler.
III. GRUP	Sahipleri 2. grup gibi işlem görmeyi kabul etmedikleri taktirde kesin karar vermek üzere rölöveleriyle kurula gönderilmeleri gerekli eski eserlerdir.

1710 sayılı Eski Eserler Kanunu yürürlükte iken GEEAYK tarafından alınan 14.01.1978 tarih ve 10200 sayılı karar ile yapılar üç gruba ayrılmış, her grup da kendi içerisinde gruplandırılarak müdahale yöntemi ve sınırları belirlenmiştir **(Tablo 3.2) (Uçarkuş, 2007).**

Tablo 3.2: 10200 sayılı GEEAYK kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).**

ANA GRUP	ALT GRUP	MÜDAHALE YÖNTEMİ
I. GRUP YAPILAR; 5805 ve 1710 sayılı yasalarda belirtilen niteliklerin çoğuna, üstün değerde sahip olması, içi ve dışı ile birlikte korunması gerekli yapılar.	I.A	Sadece bakım ve koruma onarımı ile yetinilmesi gereken yapılar.

Tablo 3.2: Devam.

	I.B	Günümüz yaşantısının gerektirdiği olanakları sağlayacak, ancak yapının iç ve dış görünümleri, karakter ve görünen malzeme dokusu ile süslemelerini ve plan özelliğini bozmayacak müdahalelerin yapılabileceği yapılar.
	I.C	Bugün var olmakla beraber (tapu kaydı, kadastral ve tarihi belgeler, fotoğraf, rölöve vs. gibi) belgelerle varlıklarını ve özelliklerini bildiğimiz 1.A ve 1.B maddelerinden birinin uygulanabileceği yapılar.
II. GRUP YAPILAR 5805 ve 1710 sayılı yasalarda belirtilmiş bulunan niteliklerden, özellikle çevresel niteliklerin önemi açısından, yalnız dış görünümleri ve gabarileri ile korunması gerekli yapılar.	II.A1	Gabari, dış mimari ve malzemesi, taşıyıcı elemanları yıkmadan, planın belli bir kısmını ve süslemelerini yıkmadan korunarak, kat planı ve iç mimarisinin yenilenebileceği yapılar.
	II.A2	Gabarisini, dış cephe ve mimari eleman ve malzemelerini aynen korumak şartı ile içinin tamamen yenilenebileceği yapılar.

Tablo 3.2: Devam.

	II.A3	Eserin mimarisinde malzeme ve yapı elemanlarında eserin yapı bütünlüğü ve karakterini bozmamak şartıyla mimari, iç taşıyıcı elemanları ve gabarisinde önemsiz değişiklikler yapılabilecek, kat planları, malzeme, dış ve iç mimarisi yenilenebilecek yapılar.
	II.A4	II.A1, II.A2, II.A3 şartlarından birine uymak kaydıyla, özellikle bitişik nizamda, GEEAYK' nun şartlarına, geçerli imar planındaki yükseklik ve derinliklere uygun yenileme ve eklemelerin yapılabileceği yapılar.
	II.B1	Bir bölümü var olan veya çok değişikliğe uğramış görünüş, fotoğraf, rölöve ve benzeri (vb). belgelere dayanarak, yoksa devir ve mimari üslubuna dayandırılarak projelendirilecek, planları malzeme ve mimarisi tümü ile yenilenebilecek yapılar.
	II.B2	Bugün var olmamakla beraber fotoğraf, rölöve vb. belgeler ile varlığını bildiğimiz, II.A-1, II.A-2, II.A-3 ve II.A-4 maddelerinden birinin uygulanabileceği yapılar.
	II.B3	Çevresi yukarıdaki özelliklerle oluşmuş sit bölgesinde yer alan parsellerde çevresi ile uyumlu mimari ile yürürlükteki imar nizamına bakılmaksızın yapılacak yapılar.

Tablo 3.2: Devam.

III. GRUP YAPILAR	III.A	Sahip olduğu niteliğe göre II. Grup yapılardan olmasına karşın çevresinin gerek mimari gerekse gabari bakımından tümü ile yenilenmiş ve tek başına koruma şansını kaybetmiş veya kamu yararınca kaldırılması gereken, rölöveleri alınmış ve yeteri kadar fotoğraf ile arşivlenerek yetkili kurum tarafından onaylanarak yıkılan, yerine yürürlükteki imar mevzuatına göre uygulama yapılabilecek yapılar.
	III.B	Bazı değerli kısımlarının yeni yapıda aynen veya ufak değişiklikler ile kullanılması koşulu ile III-A maddesinin uygulanabileceği yapılar.

2863 sayılı Koruma Kanununun kabul edilmesi ile beraber 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu yürüklükten kaldırılmıştır. 2863 sayılı kanun dikkate alınarak Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 06.01.1984 tarih ve 61 sayılı kararı, son karar olan 10200 sayılı karar baz alınarak oluşturulmuştur. KTVKYK'nun 04.03.1988 tarih ve 14 sayılı kararında ise korunması gerekli kültür varlıkları dört gruba ayrılmıştır **(Tablo 3.3) (Uçarkuş, 2007).**

Tablo 3.3: 14 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).**

I. GRUP YAPILAR	Değerlendirmede aranan ve 2863 sayılı kanunda belirtilen özelliklerden çoğuna, üstün değerlere sahip olması nedeni ile gelecek kuşaklara aktarılması için, içi ve dışının olduğu gibi korunması, malzeme değişikliği yapılmadan sadece bakım ve koruma onarımının gerçekleştirilebileceği ve binanın yaşamını devam ettirilebilmesi için zorunlu tesisatın korunabileceği veya mevcudun değiştirilebileceği yapılar.
II. GRUP YAPILAR	Değerlendirmede aranan ve 2863 sayılı kanunda belirtilen nitelikle, özellikle çevresel niteliklerin önemi açısından gabarisi ve çevresinde değişiklik olmaması koşulu ile taşıyıcı sistem, iç kısım, iç ve dış malzemesinde değişiklik yapılabilecek yapılar.
III. GRUP YAPILAR	Değerlendirmede aranan ve 2863 sayılı kanunda belirtilen nitelikle, özellikle çevresel niteliklerin önemi açısından cephe özelliklerine sadık kalınmak üzere, gabarisinde bazı değişiklikler yapılabileceği gibi, yeni yeri belirlenmek koşulu ile taşınabilecek, taşıyıcı sistem, iç kısım, iç ve dış malzemesinde değişiklik yapılabilecek yapılar.
IV. GRUP YAPILAR	Çevresinin gerek mimari gerekse gabari bakımından tümü ile yenilenmiş ve tek başına koruma şansını kaybetmiş, mimari özelliğini tümü ile yitirmiş veya kamu yararınca kaldırılması gereken, rölöveleri alınmış ve yeteri kadar fotoğraf ile arşivlenerek yetkili kurum tarafından onaylanarak yıkılan, yerine koruma kurulunun önerisi ile uygulama yapılabilecek yapılar.

KTVKYK'nun 28.02.1995 tarih ve 378 sayılı "Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma, Bakım ve Onarımlarına İlişkin İlke Kararı" ile yapılar iki grupta değerlendirilmiştir **(Tablo 3.4) (Uçarkuş, 2007).**

Tablo 3.4: 378 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).**

I. GRUP YAPILAR	A (Özgün işlevi konut olmayan).	Toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde (askeri ve dini yapıları da içermek üzere) tarihi, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılar.
	B (Özgün işlevi konut olan yapılar).	
II. GRUP YAPILAR	Kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan, giderek yok olan geleneksel ve yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılar.	

KTVKYK'nun 19.04.1996 tarih ve 424 sayılı ilke kararı ile yapılar, 28.2.1995 tarih ve 378 sayılı kararda da olduğu gibi iki grupta sınıflandırılmıştır **(Tablo 3.5) (Uçarkuş, 2007).**

Tablo 3.5: 424 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).**

I. GRUP YAPILAR	Toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde (askeri ve dini yapıları da içermek üzere) tarihi, simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılar.
II. GRUP YAPILAR	Kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan, giderek yok olan geleneksel ve yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılar.

Günümüzde halen geçerli ve yapı gruplandırılmalarının belirtildiği son karar olan KTVKYK'nun taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, bakım ve onarımlarına ilişkin 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararında yapılar iki grupta değerlendirilmiştir **(Tablo 3.6).**

Tablo 3.6: 660 sayılı KTVKYK ilke kararı ile belirlenen koruma grupları **(Uçarkuş, 2007).**

I.GRUP YAPILAR	Toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde tarihi, simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılar.
II.GRUP YAPILAR	Kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan, kültür varlığı niteliğindeki yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılar.

Tescilli yapıların koruma grupları, yürürlükteki 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ve 2863 sayılı Koruma Kanunu ile alınan 5505, 10200, 14, 378, 424, 598, 634 ve 660 sayılı ilke kararları doğrultusunda belirlenmiştir. Tescilli yapılara uygulanacak

müdahalelerin niteliği, yöntemi ve kapsamı, ilgili koruma grubu üzerinden tanımlanmış ve sınırlandırılmıştır.

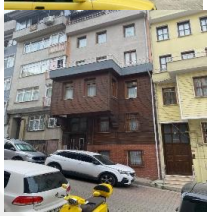
Ahmediye Mahallesi'ndeki tescilli yapıların önemli bir bölümünün, betonarme taşıyıcı sistemle yeniden inşa edildiği; bu süreçte özgün plan şemasının değiştiği, yapıların kontür ve gabari özelliklerinin korunamadığı ve sonuç olarak tarihî ve kültürel kimliklerinin büyük ölçüde yitirildiği görülmektedir. Bu durumun başlıca nedenlerinden biri, mevzuatta yer alan koruma ilke kararlarının yapının tarihî ve kültürel değerini zedeleyecek müdahalelere olanak tanıyacak biçimde düzenlenmiş olmasıdır. Koruma kurullarındaki 1970-2000 yılları arasında koruma gruplarının ve gruplara müdahale kararlarının değişimi, Üsküdar'daki sivil mimarlık örneklerinin korunmasında olumsuz etkiler bırakmıştır. Ahmediye Mahallesi'ndeki birçok tescilli sivil mimarlık örneği yapının koruma grubu, 1988 tarihli KTVKYK'nun 14 sayılı ilke kararı doğrultusunda 3.ve 4.grup olarak belirlenmiştir. Belirlenen gruplar ile tescilli yapıların gabarisinde, taşıyıcı sisteminde, iç ve dış malzemesinde bazı değişikliklerin yapılabilmesine ve hatta yıkılarak yerine yürürlükteki imar mevzuatına göre uygulama yapılmasına olanak tanınmıştır. 14 sayılı ilke kararı doğrultusunda betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilen yapıların kütle gabarisi, plan şeması ve cephe düzeni değişmiştir. Restorasyon olarak adlandırılan uygulamalar sonucunda tescilli yapıların saçak kotu

yükseltilmiş ve özgün cephe karakteri bozulmuş, yapıların kültürel ve tarihi nitelikleri kaybedilmiştir **(Tablo 3.7).** Tarihî ve kültürel kimliklerinin yitirilmesinin bir diğer nedeni ise uygulama sürecinde denetim yetersizliği ve mal sahiplerinin ekonomik kaygılarıdır. Bazı tescilli sivil mimarlık örneği yapıların plan şemalarında ve cephe düzeninde uygulama esnasında veya daha sonrasında, mal sahipleri tarafından değişiklikler yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.7: Ahmediye Mahallesi'nde yer alan tescilli yapıların koruma kanunları ve ilke kararları doğrultusundaki değişimi.

			Yapıların Eski Fotoğrafları (Özgün)	Yapıların Uygulama Sonrası Görünümü (Güncel)
1970 tarihli GEEAYK'nun 5505 sayılı kararı	1.Grup			
	2.Grup			
	3.Grup			
1978 tarihli GEEAYK'nun 10200 sayılı kararı	1.Grup	1.A		
		1.B		
		1.C		
	2.Grup	2.A1		
		2.A2		
		2.A3		
		2.A4		
		2.B1		
		2.B2		
		2.B3		

Tablo 3.7: Devam.

<table>
<tr><td></td><td>3.Grup</td><td>3.A
3.B</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">1988 tarihli KTVKYK’nun 14 sayılı ilke kararı</td><td colspan="2">1.Grup</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">2.Grup</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">3.Grup</td><td>

  </td><td>

  </td></tr>
</table>

Tablo 3.7: Devam.

	4.Grup		 	
1995 tarihli KTVKYK'nun 378 sayılı ilke kararı	1.Grup	A		
		B		
	2.Grup			
1999 tarihli KTVKYK'nun 660 sayılı ilke kararı	1.Grup			

Tablo 3.7: Devam.

	2.Grup		
			
			
			

4. 274 ADA 6 PARSELDE YER ALAN TESCİLLİ SİVİL MİMARLIK ÖRNEĞİ YAPI

Üsküdar ilçesi Ahmediye Mahallesi'nde yer alan çalışma konusu yapı özgünlüğünü büyük ölçüde koruyarak günümüze ulaşabilmiş, ait olduğu dönemin mimari anlayışı ve kullanım koşullarını yansıtmaktadır. Tarihsel değeri ile İstanbul'un toplumsal, kültürel ve mimari tarihine ışık tutmaktadır. Yapı günümüzde kullanılmamaktadır; bu nedenle ağır hasarlı durumdadır.

Yapının yer aldığı Ahmediye Mahallesi'nin çevresinde Aziz Mahmut Hüdai Mahallesi, Salacak Mahallesi, Mimar Sinan Mahallesi, Valide-i Atik Mahallesi ve Zeynep Kamil Mahallesi yer almaktadır **(Şekil 4.1).**

Şekil 4.1: Ahmediye Mahallesi, çevresindeki mahalleler ve tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Web 1).**

4.1. Yapının Konumu

Tez çalışması kapsamında incelenen yapı İstanbul İli, Üsküdar İlçesi, Ahmediye Mahallesi, 30 pafta, 274 ada, 6 parselde bulunmaktadır. Kapı numarası 1'dir.

Yapı Üsküdar iskelesinin güneyinde, Ahmediye Mahallesi'nin iç kesimlerinde konumlanmaktadır. Çevresinde Ağa Hamamı, İskender Baba Tekkesi ve Türbesi, Malatyalı İsmail Ağa Çeşmesi ile Malatyalı İsmail Ağa Cami gibi çok sayıda tescilli kültür varlığı eser bulunmaktadır.

Yapı, 274 numaralı adada yer almakta olup çevresinde 273, 442, 276, 406 ve 408 numaralı adalar bulunmaktadır. Ada; kuzey ve batı yönlerinde Dönme Dolap Sokak, güneyde Tavaşi Hasanağa Sokak, kuzeydoğuda Gündoğumu Caddesi ve güneydoğuda İnadiye Mektebi Sokak ile çevrelenmiştir **(Şekil 4.2).**

Yapı, 274 numaralı adanın 6 numaralı parselin üzerinde konumlanmaktadır. Parselin batısında Dönme Dolap Sokak yer almakta olup yapıya erişim bu sokak üzerinden sağlanmaktadır. Söz konusu parsel; 5, 7, 8, 12, 31 ve 32 numaralı parseller ile komşuluk ilişkisine sahiptir. 7 numaralı parselde Şeyh Muhammed Cibavi Haziresi yer almaktadır.

Şekil 4.2: Ahmediye Mahallesi'ndeki yapı adaları ve tez kapsamında incelenen yapının yer aldığı 6 numaralı parsel **(Web 1).**

4.2. Yapının Genel Özellikleri

274 ada, 6 parselde konumlanan yapı; bodrum, zemin, birinci kat ve çatı katı olmak üzere toplam dört kattan oluşmaktadır. Yapının bahçesiyle birlikte toplam tapu alanı 360,64 metrekare (m²)'dir. Bahçe, kuzeybatı–güneydoğu doğrultusunda farklı kotlara oturmaktadır.

Yapının bodrum katı, kuzeybatı yönünde yer alan Dönme Dolap Sokak'a bakmaktadır. Sokak üzerinde yer alan demir bahçe giriş kapısından girilen ön bahçe kotundan; hem üst kotta bulunan bahçeye ve yapının zemin kat girişine ulaşımı sağlayan on basamaklı döner merdivene hem de yaklaşık 67,04 m² oturum alanına sahip kısmi bodrum katına erişim sağlanmaktadır **(Şekil 4.3).** Ön bahçe, Dönme Dolap Sokak'tan yaklaşık 350 cm yükseklikteki demir bahçe giriş kapısının da bulunduğu moloz taş örgü bahçe duvarı ile ayrılmaktadır **(Şekil 4.4).** Yapının güneybatı cephesi ise farklı kotlara oturan bahçeye bakmaktadır. Yapının zemin katına ulaşımını sağlayan çift kanatlı ahşap giriş kapısı güneybatı cephesi üzerindedir **(Şekil 4.5).** Zemin katın yaklaşık olarak oturum alanı 103,25 m²'dir.

Şekil 4.3: B01 Giriş mahali ve mahalde yer alan döner merdiven.

Şekil 4.4: Dönme Dolap Sokak üzerinde yer alan moloz taş örgü bahçe duvarı.

Şekil 4.5: Yapının zemin katında, güneybatı cephesinde yer alan çift kanatlı ahşap kapı.

Bodrum katı yığma taşıyıcı sistemi ile inşa edilen yapının zemin, birinci ve çatı katı ahşap karkas sistem ile inşa edilmiştir. Parselin doğusunda, ahşap yapının güneydoğu köşesinde yer alan ve yapıya bitişik olarak inşa edilen tek katlı müştemilat yapısı bulunmaktadır. Tek katlı müştemilat, yığma taşıyıcı sistem ile inşa edilmiştir **(Şekil 4.6).**

Şekil 4.6: Yığma yapım tekniği ile inşa edilen müştemilat mahali.

Yapının kuzeybatı (ön) ve güneybatı cephelerinde cumba bulunmakta, cumbalar bahçeye ve Dönme Dolap Sokak'a doğru çıkma yapmaktadır **(Şekil 4.7).** Yapının güneybatı cephesine doğrudan birinci kata ulaşımı sağlayan muhdes betonarme merdiven eklenmiştir **(Şekil 4.8).**

Şekil 4.7: Yapının kuzeybatı cephesinde yer alan cumba.

Şekil 4.8: Yapının güneybatı cephesinde, birinci kata ulaşımı sağlayan muhdes merdiven.

Yapının kuzeydoğu cephesinde yoğun bitkilenme söz konusudur, sarmaşık türü bitkiler cepheyi sarmış durumdadır. Cephenin taşıyıcı sistemini oluşturan ahşap elemanların bir kısmı yok olmuş, kalanlar ise ağır hasarlı durumdadır. Yapının en çok hasar alan cephesi kuzeydoğu cephesidir. Cephedeki kaplama tahtaları sökülmüş, duvarları oluşturan ahşap mimari elemanların bir kısmı yok olmuş, kalanlar ise dış ortam koşullarına bağlı olarak taşıyıcılık özelliklerini yitirmiştir. Cephedeki strüktürel hasara bağlı olarak döşeme ve tavanlarda kuzeydoğu yönüne doğru sehim görülmektedir **(Şekil 4.9).**

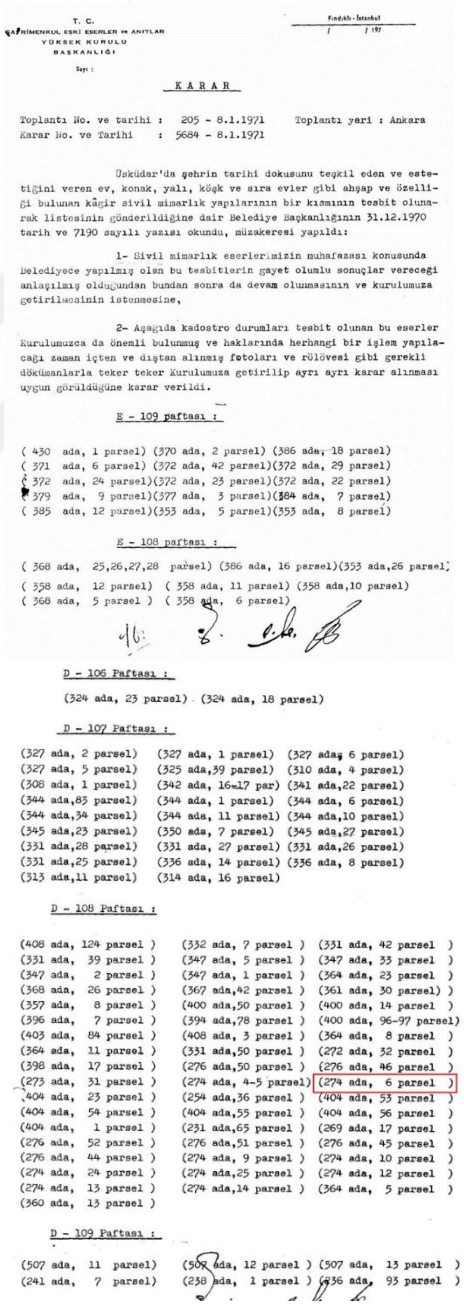
Şekil 4.9: Yapının kuzeydoğu cephesi.

Genel olarak bakıldığında yapı, planimetrik düzende büyük mekânsal değişikliklere uğramamış, özgünlüğü büyük oranda korunarak günümüze ulaşmıştır. Yapıda kapsamlı bir restorasyon ve onarım çalışması daha önce yapılmamıştır, yapının 1976 yılında hazırlanan onaylanmamış bir rölövesi bulunmaktadır. İKVKBKM arşivinden onaylanmayan rölövesine ulaşılmıştır.

Özgünlüğü büyük oranda korunarak günümüze ulaşmış yapıda bulunan niteliksiz kullanıcı müdahaleleri ve muhdes birimler, yapının özgünlüğüne zarar vermese de mimari kimliğini olumsuz etkilemiştir. Aynı zamanda yapının uzun süre kullanılmaması ve periyodik bakımlarının yaptırılmaması, yapının bozulma sürecini hızlandırmıştır.

4.3. Yapının Tarihi Geçmişi

Çalışma konusu yapı, GEEAYK'nun 08.01.1971 tarihli 5684 karar numaralı toplantısında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiştir **(Şekil 4.10).** GEEAYK'nun 12.06.1976 tarih ve 9176 sayılı kararı ile yapının koruma grubu 2 olarak belirlenmiştir **(Şekil 4.11).** Yapı, günümüzde şahıs mülkiyetinde olup Battalbaş ailesine aittir.

T. C.
[illegible] OKUL, ESKİ ESERLER VE ANITLAR
YÜKSEK KURULU
BAŞKANLIĞI
Sayı :

Fındıklı - İstanbul
/ / 197

K A R A R

Toplantı No. ve tarihi : 205 - 8.1.1971 Toplantı yeri : Ankara
Karar No. ve Tarihi : 5684 - 8.1.1971

Üsküdar'da şehrin tarihi dokusunu teşkil eden ve estetiğini veren ev, konak, yalı, köşk ve sıra evler gibi ahşap ve özelliği bulunan kâgir sivil mimarlık yapılarının bir kısmının tesbit olunarak listesinin gönderildiğine dair Belediye Başkanlığının 31.12.1970 tarih ve 7190 sayılı yazısı okundu, müzakeresi yapıldı:

1- Sivil mimarlık eserlerimizin muhafazası konusunda Belediyece yapılmış olan bu tesbitlerin gayet olumlu sonuçlar vereceği anlaşılmış olduğundan bundan sonra da devam olunmasının ve kurulumuza getirilmesinin istenmesine,

2- Aşağıda kadostro durumları tesbit olunan bu eserler Kurulumuzca da önemli bulunmuş ve haklarında herhangi bir işlem yapılacağı zaman içten ve dıştan alınmış fotoları ve rölövesi gibi gerekli dökümanlarla teker teker Kurulumuza getirilip ayrı ayrı karar alınması uygun görüldüğüne karar verildi.

E - 109 paftası :

(430 ada, 1 parsel) (370 ada, 2 parsel) (386 ada, 18 parsel)
(371 ada, 6 parsel) (372 ada, 42 parsel)(372 ada, 29 parsel)
(372 ada, 24 parsel)(372 ada, 23 parsel)(372 ada, 22 parsel)
(379 ada, 9 parsel)(377 ada, 3 parsel)(384 ada, 7 parsel)
(385 ada, 12 parsel)(353 ada, 5 parsel)(353 ada, 8 parsel)

E - 108 paftası :

(368 ada, 25,26,27,28 parsel) (386 ada, 16 parsel)(353 ada,26 parsel)
(358 ada, 12 parsel) (358 ada, 11 parsel) (358 ada,10 parsel)
(368 ada, 5 parsel) (358 ada, 6 parsel)

D - 106 Paftası :

(324 ada, 23 parsel) (324 ada, 18 parsel)

D - 107 Paftası :

(327 ada, 2 parsel) (327 ada, 1 parsel) (327 ada, 6 parsel)
(327 ada, 5 parsel) (325 ada,39 parsel) (310 ada, 4 parsel)
(308 ada, 1 parsel) (342 ada, 16-17 par) (341 ada,22 parsel)
(344 ada,83 parsel) (344 ada, 1 parsel) (344 ada, 6 parsel)
(344 ada,34 parsel) (344 ada, 11 parsel) (344 ada,10 parsel)
(345 ada,23 parsel) (350 ada, 7 parsel) (345 ada,27 parsel)
(331 ada,28 parsel) (331 ada, 27 parsel) (331 ada,26 parsel)
(331 ada,25 parsel) (336 ada, 14 parsel) (336 ada, 8 parsel)
(313 ada,11 parsel) (314 ada, 16 parsel)

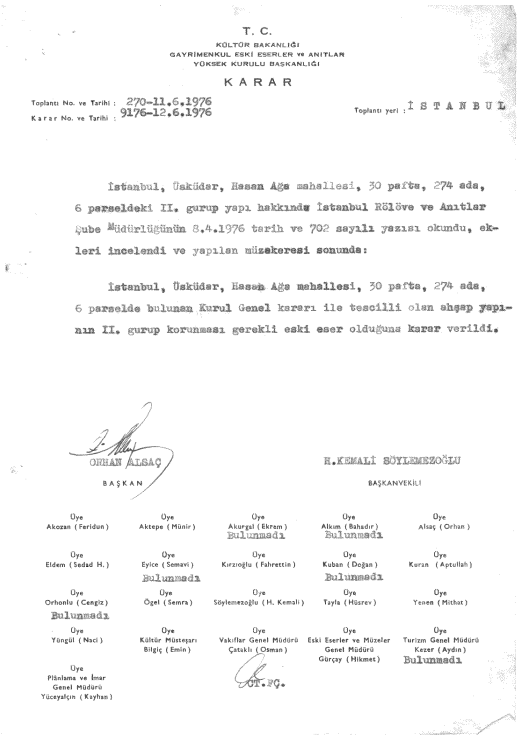
D - 108 Paftası :

(408 ada, 124 parsel) (332 ada, 7 parsel) (331 ada, 42 parsel)
(331 ada, 39 parsel) (347 ada, 5 parsel) (347 ada, 33 parsel)
(347 ada, 2 parsel) (347 ada, 1 parsel) (364 ada, 23 parsel)
(368 ada, 26 parsel) (367 ada,42 parsel) (361 ada, 30 parsel))
(357 ada, 8 parsel) (400 ada,50 parsel) (400 ada, 14 parsel)
(396 ada, 7 parsel) (394 ada,78 parsel) (400 ada, 96-97 parsel)
(403 ada, 84 parsel) (408 ada, 3 parsel) (364 ada, 8 parsel)
(364 ada, 11 parsel) (331 ada,50 parsel) (272 ada, 32 parsel)
(398 ada, 17 parsel) (276 ada,50 parsel) (276 ada, 46 parsel)
(273 ada, 31 parsel) (274 ada, 4-5 parsel) (274 ada, 6 parsel)
(404 ada, 23 parsel) (254 ada,36 parsel) (404 ada, 53 parsel)
(404 ada, 54 parsel) (404 ada,55 parsel) (404 ada, 56 parsel)
(404 ada, 1 parsel) (231 ada,65 parsel) (269 ada, 17 parsel)
(276 ada, 52 parsel) (276 ada,51 parsel) (276 ada, 45 parsel)
(276 ada, 44 parsel) (274 ada, 9 parsel) (274 ada, 10 parsel)
(274 ada, 24 parsel) (274 ada,25 parsel) (274 ada, 12 parsel)
(274 ada, 13 parsel) (274 ada,14 parsel) (364 ada, 5 parsel)
(360 ada, 13 parsel)

D - 109 Paftası :

(507 ada, 11 parsel) (507 ada, 12 parsel) (507 ada, 13 parsel)
(241 ada, 7 parsel) (238 ada, 1 parsel) (236 ada, 93 parsel)

Şekil 4.10: GEEAYK'nun 08.01.1971 tarihli 5684 sayılı tescil kararı **(İKVKBKM Arşivi**

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
GAYRİMENKUL ESKİ ESERLER VE ANITLAR
YÜKSEK KURULU BAŞKANLIĞI

KARAR

Toplantı No. ve Tarihi : 270-11.6.1976
Karar No. ve Tarihi : 9176-12.6.1976

Toplantı yeri : İSTANBUL

İstanbul, Üsküdar, Hasan Ağa mahallesi, 30 pafta, 274 ada, 6 parseldeki II. gurup yapı hakkında İstanbul Rölöve ve Anıtlar Şube Müdürlüğünün 8.4.1976 tarih ve 702 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi ve yapılan müzakeresi sonunda:

İstanbul, Üsküdar, Hasan Ağa mahallesi, 30 pafta, 274 ada, 6 parselde bulunan Kurul Genel kararı ile tescilli olan ahşap yapının II. gurup korunması gerekli eski eser olduğuna karar verildi.

ORHAN ALSAÇ
BAŞKAN

H.KEMALİ SÖYLEMEZOĞLU
BAŞKANVEKİLİ

Üye Akozan (Feridun)	Üye Aktepe (Münir)	Üye Akurgal (Ekrem) Bulunmadı	Üye Alkım (Bahadır) Bulunmadı	Üye Alsaç (Orhan)
Üye Eldem (Sedad H.)	Üye Eyice (Semavi) Bulunmadı	Üye Kızıroğlu (Fahrettin)	Üye Kuban (Doğan) Bulunmadı	Üye Kuran (Aptullah)
Üye Orhonlu (Cengiz) Bulunmadı	Üye Özel (Semra)	Üye Söylemezoğlu (H. Kemali)	Üye Tayla (Hüsrev)	Üye Yenen (Mithat)
Üye Yüngül (Naci)	Üye Kültür Müşaşrı Bilgiç (Emin)	Üye Vakıflar Genel Müdürü Çataklı (Osman)	Üye Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Gürçay (Hikmet)	Üye Turizm Genel Müdürü Kezer (Aydın) Bulunmadı
Üye Planlama ve İmar Genel Müdürü Yüceyalçın (Kayhan)				

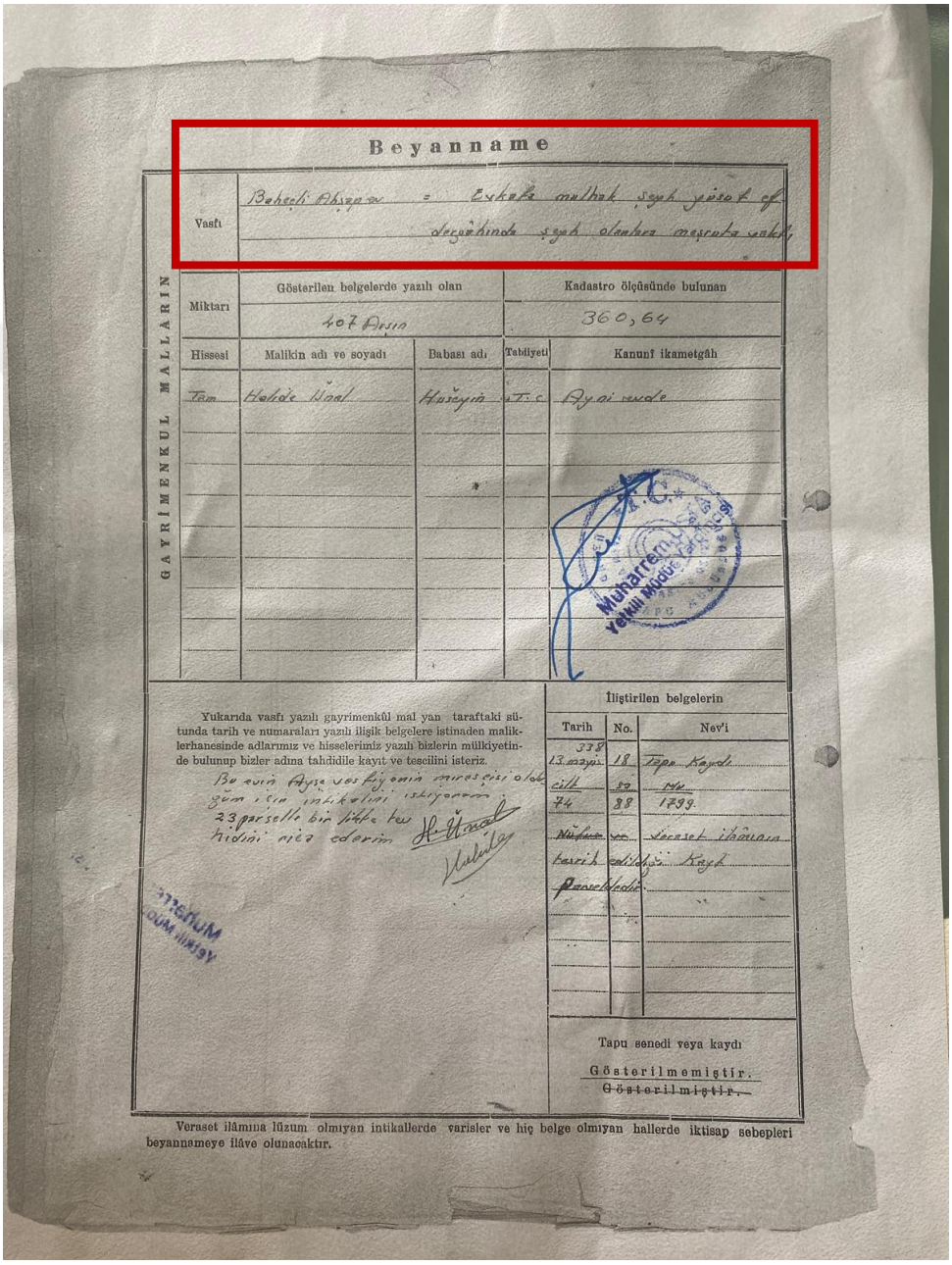
Şekil 4.11: GEEAYK'nun 12.06.1976 tarih ve 9176 sayılı koruma grubu kararı **(İKVKBKM Arşivi).**

Yapının kesin yapım tarihi net olarak bilinmemekle beraber yapının mimari özellikleri, yapım tekniği baz alındığında ve tarihi harita incelemeleri ile 19.yüzyılın sonları-20.yüzyılın başlarında inşa edilmiş olabileceği düşünülmektedir. 1931 tarihli Pervititch haritasında ahşap yapı ile tek katlı müştemilat mahali görülmektedir. Haritada, bahçedeki müştemilat mahali kırmızı renk ile gösterilerek taş/tuğla malzeme ile, ana yapı ise sarı renk ile gösterilerek ahşap malzeme ile inşa edildiği belirtilmiştir **(Şekil 4.12).**

Şekil 4.12: Yapının Pervititch haritasındaki konumu **(Pervititch, 1931).**

Yapının malikinden temin edilen 1951 tarihli Kadastro Beyanname ve Kayıt Varakası'nda yapının Şeyh Yusuf Efendi dergahında şeyh olanlara meşruta olarak kullanıldığı belirtilmektedir. Kadastro Beyanname ve Kayıt Varakası'nda yapının maliki Halide Ünal'dır **(Battalbaş Arşivi) (Şekil 4.13).** Mülkiyet değişikliğinin hangi yıllar arasında yapıldığı tam olarak bilinmemektedir.

Şekil 4.13: Kadastro Beyanname ve Kayıt Varakası'nda yapıya ait bilgiler **(Battalbaş Arşivi).**

Çocuk bakımı hakkında iki tıbbi kitap yazan, Ankara Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dr. Sami Ulus Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi'nin başhekimi

olan Sami Ulus, 1904 yılında bu evde doğmuştur. Dr. Sami Ulus'un kardeşi Yegane Ulus'un kızı olan Halide Ünal Kadastro Beyanname ve Kayıt Varakası'nda yapının sahibi olarak görülmektedir. Halide Ünal'ın oğulları Erol Ünal ve İhsan Ünal, bu evde doğmuştur **(Ünal, 2017).**

Sami Ulus'un dedesi Hacı İbrahim, 1841 yılında İstanbul'a gelmiş ve Üsküdar'a yerleşmiştir. 1849 yılında ise Sultan Abdülaziz'in saltanat döneminde saraya girmiş ve Kilercibaşı derecesine yükselmiştir **(Ünal, 2017).** Bu bilgiler ışığında, tez çalışması kapsamında incelenen yapının Hacı İbrahim'e tahsis edildiği düşünülmektedir.

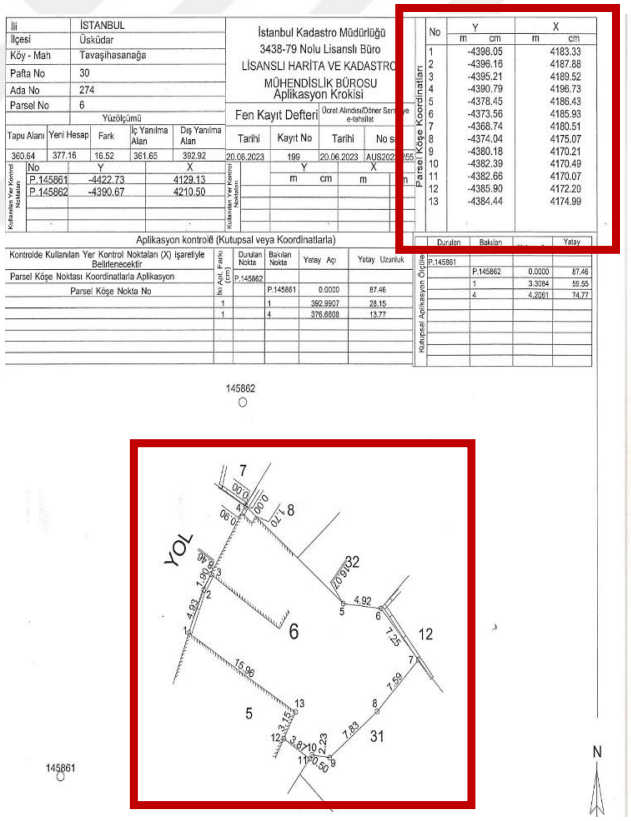
Şeyh Yusuf Efendi tekkesinin meşrutası olarak belirtilen ve tez çalışmasının konusunu oluşturan yapının ne zaman inşa edildiği tam olarak bilinmemektedir. Yapının varlığı ile ilgili Jacques Pervititch tarafından 1931 yılında hazırlanan 57 numaralı sigorta haritası, en eski ve en güçlü kaynaktır.

4.4. Yapının Mimari Özellikleri

Sedat Hakkı Eldem'in Türk Evi sınıflandırmasına göre geleneksel Türk evi özelliklerini taşıyan yapı iç sofalı plan şemasına sahiptir **(Eldem, 1968).** İsminden de anlaşılacağı üzere sofa içeridedir, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan sofanın kenarlarında odalar bulunmaktadır. Dış sofalı plan tipine göre daha korunaklı olan iç sofalı plan şeması daha çok kentlerde tercih edilmiştir. 19.yüzyılın başlarından itibaren nüfusu artan İstanbul semtlerinde yapılaşmayı düzene sokmak, ahşap yapılardan dolayı artan yangınları önlemek amacıyla 1848 tarihinden itibaren Ebniye Nizamnameleri yürürlüğe girmiştir. İstanbul'da çoğunlukla bitişik nizamlı parsellerde, çalışma konusu yapı örneğinde de gördüğümüz gibi merdiven ve tali mekanların sağır cephe boyunca yerleştirildiği iç sofalı plan şeması tercih edilir olmuştur.

Yapının yığma yapım tekniğinde inşa edilen kısmi bodrum katında iki mahal yer almaktadır. Ahşap karkas yapım tekniğinde inşa edilen ana yapının zemin ve birinci katlarında dört oda, bir sofa, bir hela yer almaktadır. Çatı katı ise drone fotoğraflarından anlaşıldığı üzere kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan sofa mahalinden oluşmaktadır. Ana yapının zemin katının güneydoğusunda servis holünden ulaşılan tek katlı yığma yapım tekniğinde inşa edilmiş Z03 Müştemilat mahali bulunmaktadır.

Alan araştırması kapsamında çalışma konusu yapının fotoğrafları çekilerek rölöve için gerekli krokiler hazırlanmıştır. Yapının mimari belgelemesi sırasında çatı katı hariç lazer tarama yöntemi ile taranmış dijital verilerle geleneksel rölöve teknikleri birlikte kullanılmıştır. Pencere ve kapı detayları için profil tarağından yararlanılmıştır. Aynı zamanda yapının malikinden yapı ile ilgili güncel evraklar (Aplikasyon Krokisi, Kot-Kesit belgesi) temin edilmiştir. Yapının parsel sınırları, aplikasyon krokisinde yer alan koordinatlar kullanılarak belirlenmiştir **(Şekil 4.14).** Krokide parseli oluşturan on üç adet köşe noktası bulunmaktadır. Parsel, Dönme Dolap Sokak'a göre yüksekte konumlanmış olup iki farklı kotta bahçeden oluşmaktadır. Bahçelerdeki toprak kotu yer yer değişkenlik göstermektedir. Parselin 1, 2, 3, 4, 5 ve 13 numaralı köşe noktaları, yapının +3.36 kotundaki bahçesini oluşturmaktadır. 5 ve 13 numaralı noktalar arasında, iki farklı bahçe kotunu ayıran ve istinat işlevi gören bahçe duvarı ile beş basamaklı taş merdiven yer almaktadır.

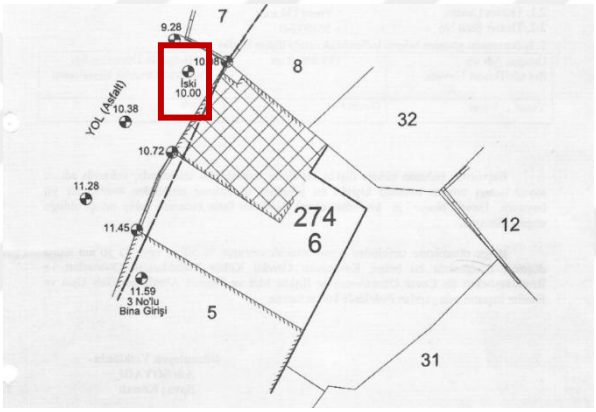

Şekil 4.14: Aplikasyon krokisi **(Battalbaş Arşivi).**

Öte yandan, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 13 numaralı noktalar, yapının +5.23 m kotundaki bahçesini oluşturmaktadır. Her iki bahçede de toprak kotu, kuzeybatıdan güneydoğuya doğru artmaktadır. Ayrıca, 1, 2, 3 ve 4 numaralı noktalar, yapının Dönme Dolap

Sokak'a bakan kuzeybatı cephesinin ve bahçe duvarının kırılma noktalarını oluşturmaktadır. Aplikasyon krokisinde bahçe duvarı gösterilmemiş olup, yapının zemin kat oturumu ve köşe noktaları yalnızca kısmen gösterilmiştir.

Kot–Kesit Belgesi'ne göre 0.00 kotu, kaldırım üzerinde yer alan rögar kapağının üst kotudur **(Şekil 4.15).** Rögar kapağı, demir bahçe giriş kapısındaki dökme mozaik basamağın yaklaşık 100 cm aşağısında konumlanmaktadır **(Şekil 4.16).** Rögar kapağının bulunduğu ±0.00 kotuna göre, bodrum kat mahallerinden biri +0.95, diğeri ise +1.31 kotundadır. Dolayısıyla, yapıya ait tüm mahaller ve yapının bahçesi ±0.00 kotuna göre daha yüksek seviyede yer almaktadır **(Şekil 4.17).** Sonuç olarak, Kot–Kesit Belgesi'nde ±0.00 kotu rögar kapağının üstü olarak belirlenmiş olup, yapının tüm kotlandırmaları bu referans noktasına göre yapılmıştır.

Şekil 4.15: Kot Kesit Belgesi **(Battalbaş Arşivi).**

Şekil 4.16: Kaldırımdaki rögar kapağı, ±0.00 kotu.

Şekil 4.17: Rögar kapağı, ±0.00 kotunun yapı ile ilişkisi.

4.4.1. Planimetrik Özellikler

4.4.1.1.Vaziyet Planı

Yapı kuzeyden güneye doğru yaklaşık %13 eğimle artan asfalt döşeli Dönme Dolap Sokak üzerinde, Dönme Dolap parkının karşısında yer almaktadır. Yapının kuzeybatı (ön) cephesi Dönme Dolap sokağa bakmaktadır. Yapı bahçesine giriş, Dönme Dolap Sokak üzerinde yer alan demir giriş kapı ile sağlanmaktadır. Yapının güneybatı ve güneydoğu cepheleri yapının kendi bahçesine, kuzeydoğu cephesi ise 274 ada 8 ve 32 nolu parsellere bakmaktadır **(Şekil 4.18).**

Şekil 4.18: Yapının bahçesi ile ilişkisi.

6 numaralı parselin alanı (yapının oturumu ve bahçesi dahil) 360.64 m²'dir. Yapının oturum alanı ise 103.25 m²'dir. Yapının bahçesi kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda yaklaşık 140 cm kot farkı ile iki farklı kottan oluşmaktadır. İki farklı bahçe kotu arasında moloz taş duvar ve beş basamaklı taş merdiven bulunmaktadır **(Şekil 4.19) (Şekil 4.20).** Bahçe doğal toprak eğimi ile +3.36 kotundan +3.83 kotuna ulaşmaktadır, 274 Ada 5 parsele doğru doğal bir eğim bulunmaktadır. +3.83 kotundan ise beş taş basamaklı merdiven ile +5.23 kotundaki üst bahçeye ulaşılır. +5.23 bahçe kotundan parsel sınırında yer alan bahçe duvarlarına doğru yükselen doğal bir eğim bulunmaktadır. Bahçe içerisinde çok fazla moloz atıkları bulunmaktadır. Bahçe içerisinde toplam on bir adet ağaç bulunmaktadır. Biri kesilmiştir. Ağaçlardan biri kiraz, biri defne, üçü incir, ikisi erik ağacıdır. Diğer iki ağacın yapraklarından Trabzon hurması, diğerinin ise erik olduğu düşünülmektedir. Belgeleme öncesi bahçedeki moloz atıklarının temizliği yapılmıştır. Faro marka lazer tarama cihazı ile parsel sınırları dahilinde ortofotolar oluşturulmuştur.

Şekil 4.19: İki farklı bahçe kotu arasında yer alan beş basamaklı merdiven.

Şekil 4.20: İki farklı bahçe kotu arasında yer alan moloz taş örgü duvar.

Yapının çevresinde yer alan adalar, parseller, yollar ve yapılar için temin edilen halihazır haritadan ve drone fotoğraflarından yararlanılmıştır **(Şekil 4.21) (Şekil 4.22).**

Şekil 4.21: Drone fotoğraflarında çalışma kapsamında incelenen yapı ve çevresi.

Şekil 4.22: Drone fotoğraflarında çalışma kapsamında incelenen yapı ve çevresi.

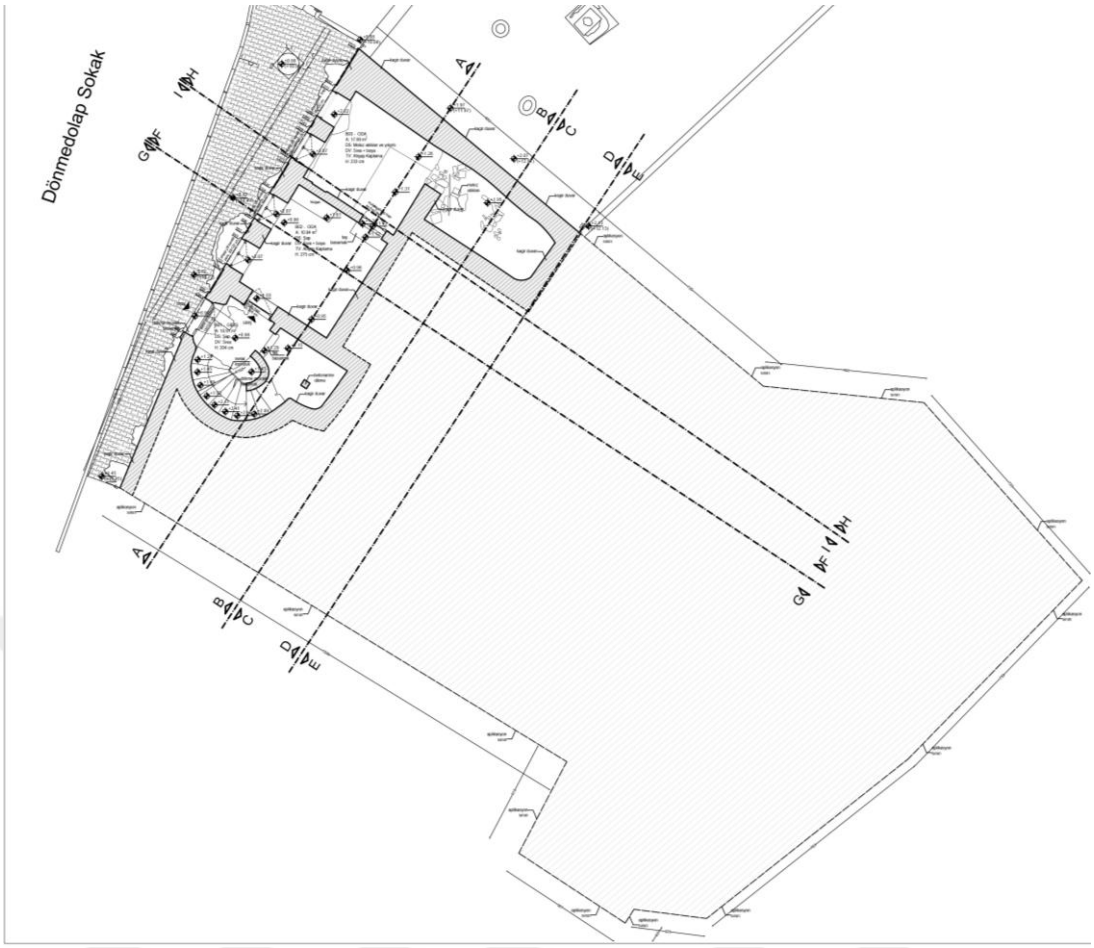
Vaziyet planı, aplikasyon krokisi, kot-kesit belgesi, drone fotoğrafları ve lazer tarama ile elde edilen ortofoto gibi tüm sayısal verilerin AutoCAD programında derlenmesi sonucunda oluşturulmuştur **(Şekil 4.23).**

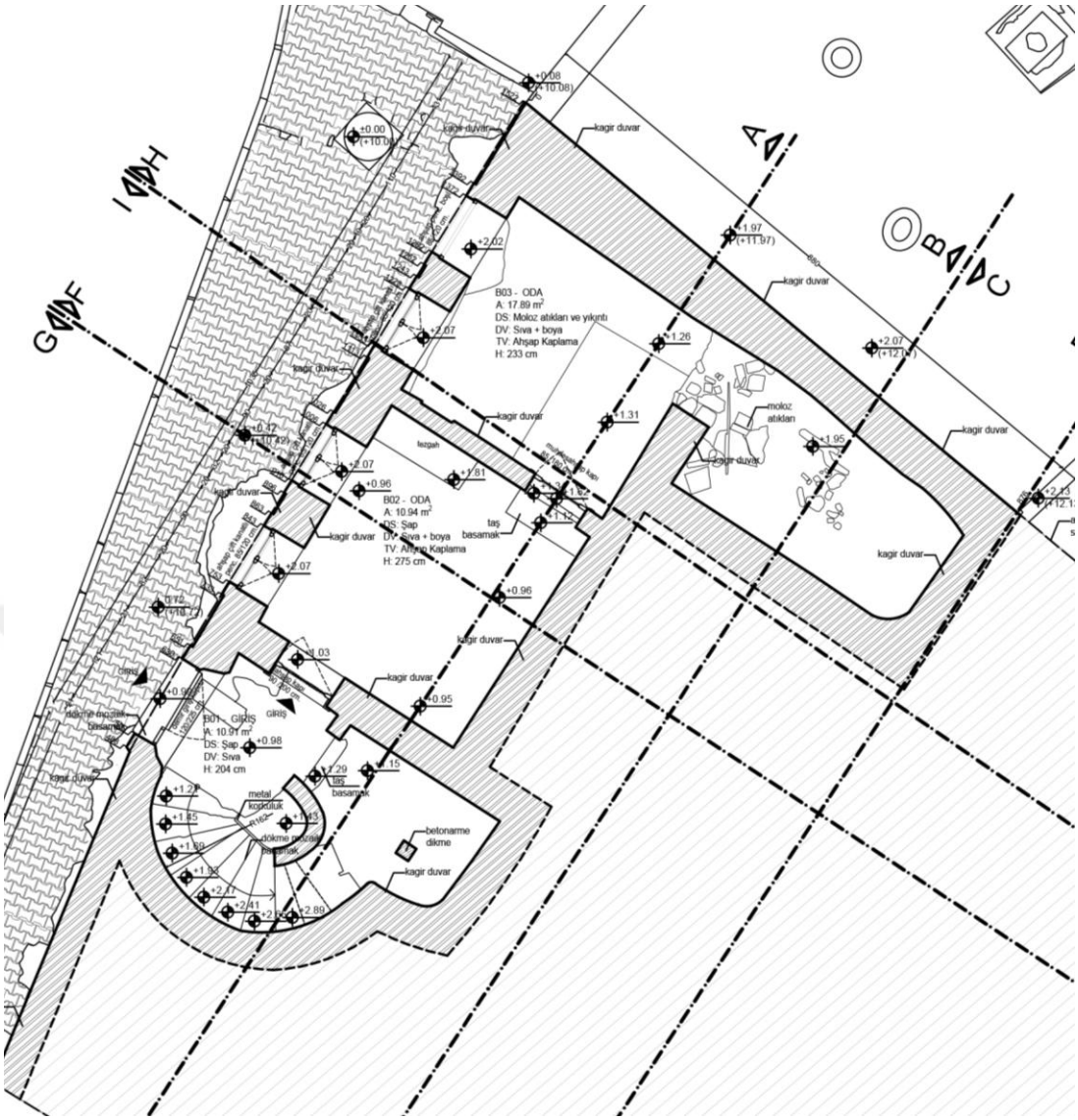
Şekil 4.23: Vaziyet planı.

4.4.1.2.Bodrum Kat Planı

Yapı bahçesine giriş, Dönme Dolap Sokak üzerinde yer alan giriş kapısı ile sağlanmaktadır. Bodrum kata sokak üzerinde yer alan bahçe kapısı ile ulaşılan sahanlıktan girilmektedir. Parselin kuzeybatı-güneydoğu yönündeki eğimine uygun bir şekilde kısmi bir bodrum kat oluşturulmuştur **(Şekil 4.24).** Bodrum kat, tuğla ve taş malzeme kullanılarak yığma taşıyıcı sistemle inşa edilmiştir. Kısmi bodrum kat, zemin kat izdüşümünün tamamını kapsamamaktadır. Bodrum kattan zemin kata ulaşımı sağlayan merdiven bulunmamaktadır **(Şekil 4.25).**

Şekil 4.24: Bodrum kat planı-Parsel sınırları ile beraber.

Şekil 4.25: Bodrum kat planı.

B01 Giriş Mahali

Dönme Dolap Sokak +0.81 (+10.81) kotundaki kaldırım kotundan bir adet dökme mozaik basamak ile çıkılarak +0.99 (+10.99) kotundaki 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki bahçe demir giriş kapısından küçük ve şap kaplı B01 Giriş sahanlığına ulaşılmaktadır **(Şekil 4.26).** Bu sahanlığın güneybatısında yapının +3.36 (+13.36) kotundaki ana giriş kotuna yükselen döner merdiven **(Şekil 4.27),** kuzeydoğusunda ise kısmi bodruma erişimi sağlayan kapı yer almaktadır **(Şekil 4.28)**.

Şekil 4.26: B01 Giriş mahali.

Şekil 4.27: B01 Giriş mahalindeki döner merdiven.

Şekil 4.28: B01 Giriş mahalinden bodrum kata ulaşımı sağlayan niteliksiz kapı.

Moloz taş ile inşa edilen bahçe duvarındaki demir giriş kapısı cephede tuğla kemer içerisinde yer almaktadır. Döner merdivenin altı kömürlük ve depo olarak kullanılmakta **(Şekil 4.29)** olup tavanı volta döşemedir **(Şekil 4.30).** Putreller arası yaklaşık olarak 50 cm'dir. B01 Giriş mahalini sınırlayan duvarlar tuğla malzeme ile inşa edilmiş, çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır.

Şekil 4.29: B01 Giriş mahalindeki merdivenin altı.

Şekil 4.30: B01 Giriş mahalindeki volta döşeme.

B02 Oda Mahali

B01 Giriş sahanlığı içerisinden 90 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde sonradan değiştirilen niteliksiz ahşap kapı ile B02 Oda mahaline girilir **(Şekil 4.31).** Döşeme kotu +0.96 (+10.96) olan B02 Oda mahali 10.94 m² büyüklüğünde, yaklaşık kare planlı (325 x 343 cm) bir mekandır. Mahalin kuzeybatı duvarında iki adet 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde basık kemerli niş içerisinde ahşap çift kanatlı pencere yer almaktadır **(Şekil 4.32).** B02 Oda mahalinin zemini şap ile kaplıdır. Duvarları yığma yapım tekniği ile inşa edilmiş, sıvalı ve boyalıdır. Mahalin duvar kalınlıkları farklılık göstermektedir. Mahalin kuzeybatı duvarı 62 cm, güneybatı duvarı 52 cm ve kuzeydoğu duvarı 30 cm genişliktedir. Mahal içerisinde bir adet muhdes tezgâh yer almaktadır **(Şekil 4.33).** B02 Oda mahali tavanı ahşap kaplamalı pasalı tavan olup mahal yüksekliği 275 cm'dir **(Şekil 4.34) (Şekil 4.35).**

Şekil 4.31: B02 Oda mahalindeki özgün kapı boşluğu.

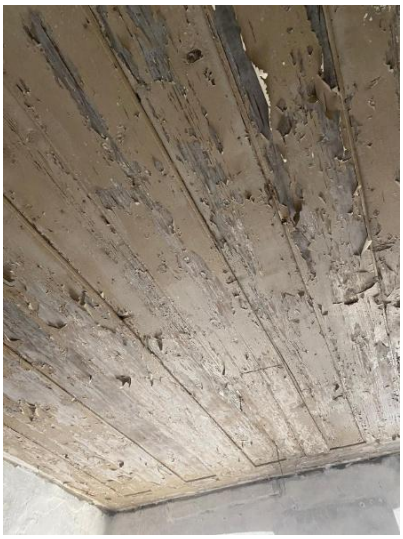
Şekil 4.32: B02 Oda mahalinde yer alan çift kanatlı pencereler.

Şekil 4.33: B02 Oda mahalinde yer alan muhdes tezgah.

Şekil 4.34: B02 Oda mahalinden B03 Oda mahaline geçişi sağlayan niteliksiz kapı.

Şekil 4.35: B02 Oda mahali pasalı ahşap tavan kaplaması.

B03 Oda Mahali

B02 Oda mahalinden B03 Oda mahaline bir adet taş basamak ile ulaşılır. Döşeme kotu +0.96 (+10.96) olan B02 Oda mahalinden sırası ile +1.12 kotundaki taş basamağa ve +1.31 kotundaki B03 Oda mahaline 85 cm genişliğinde 180 cm yüksekliğinde niteliksiz ahşap kapı ile ulaşılır**.** Mahal güneydoğu yönüne doğru genişlemektedir. B03 Oda mahalinin kuzeybatı duvarında iki adet 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde ahşap çift kanatlı pencere yer almaktadır. Bir pencerenin kanatları sökülmüş, sadece kasası kalmıştır **(Şekil 4.36).** Pencerelerin önlerinde demir parmaklıklar bulunmaktadır. Mahalin güneydoğusunda, tavandaki kapı kasası izlerinden bir kapıyla geçildiği anlaşılan, zemin kattaki ahşap merdivenin izdüşüm sınırlarında kalan bir mekân yer almaktadır **(Şekil 4.37).**

Şekil 4.36: B03 Oda mahalindeki pencereler.

Şekil 4.37: B03 Oda mahali tavanındaki ahşap kasa.

Ayrıca zemin katın merdiven izdüşümündeki bodrum kat duvarlarında merdiven izine rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapının ilk inşa edildiği tarihte de ahşap merdiveninin bodrum kata inmediği sonucuna varılmıştır. B03 Oda mahalin döşeme kaplaması mevcut değildir, mahalde moloz atıkları ve halı gibi malzemeler bulunmaktadır **(Şekil 4.38) (Şekil 4.39).**

Şekil 4.38: B03 Oda mahali döşemesindeki moloz atıkları ve duvardaki döşeme izi.

Şekil 4.39: B03 Oda mahalindeki merdiven yıkıntısı.

B03 Oda mahalin duvarları tuğla ve taş malzeme ile oluşturulmuş, sıvanmış ve boyalıdır **(Şekil 4.40) (Şekil 4.41).** Mahalin kuzeybatı duvarı 62 cm, güneybatı duvarı 30 cm ve güneydoğu duvarı 60 cm'dir. Kuzeydoğu duvarının genişliği parsele göre şekillenmiş, kuzeydoğu köşede duvar kalınlığı 100 cm iken güneydoğu köşede 60 cm'e düşmüştür. 17.89 m²'lik bir alana sahip olan mekânın tavan yüksekliği 240 cm'dir.

Şekil 4.40: B03 Oda mahalinin duvarları.

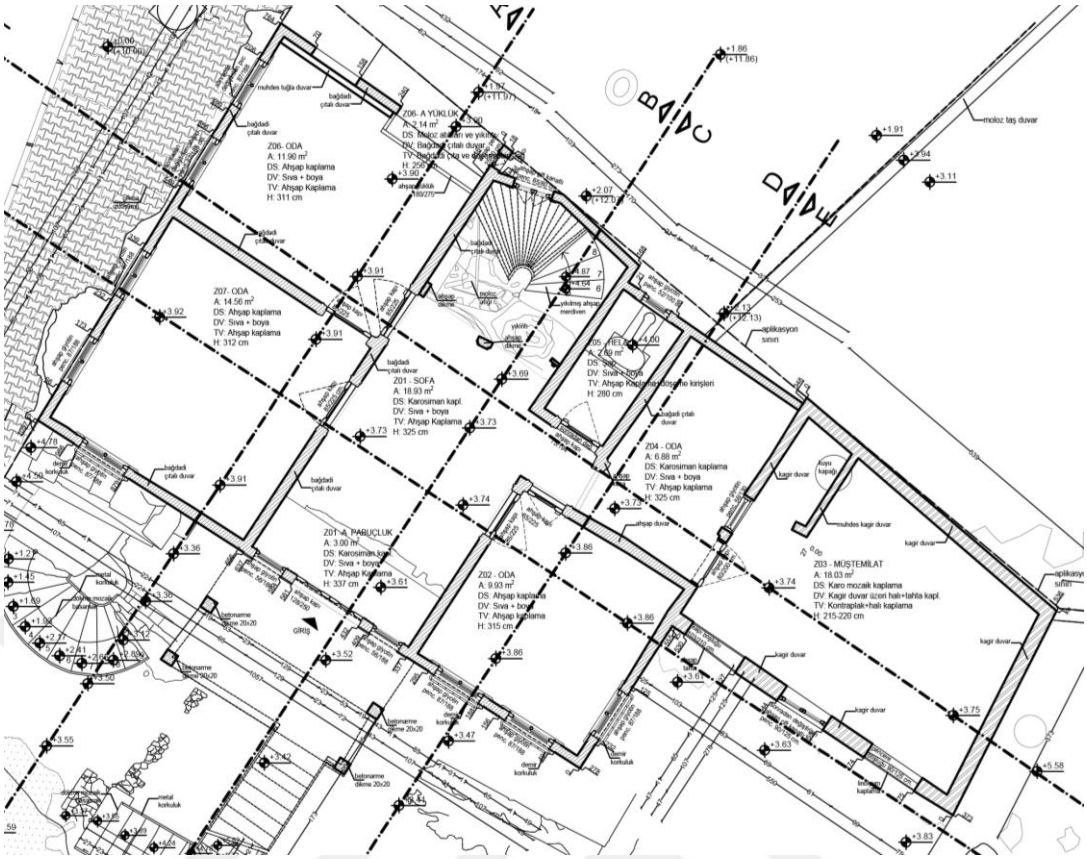
Şekil 4.41: B02 Oda ve B03 Oda mahalinin müşterek tuğla duvarı.

4.4.1.3.Zemin Kat Planı

Bodrum kat B01 Giriş mahalinde bulunan on basamaklı dökme mozaik merdiven ile yapının +3.36 kotundaki bahçesine ulaşılır. Zemin kat (Z03 Müştemilat mahali hariç) ahşap taşıyıcı sistem ile oluşturulmuştur. Bahçede birinci kattaki cumbaya çıkan muhdes betonarme merdiven ve bu merdiveni taşıyan dört adet betonarme dikme yer almaktadır. Zemin katta Z01 Sofa, Z01 A Pabuçluk, Z02 Oda, Z03 Müştemilat, Z04 Oda, Z05 Hela, Z06 Oda, Z06 A Yüklük/Gusülhane ve Z07 Oda mahalleri bulunmaktadır. Zemin kat toplam 103.25 m²'lik kapalı alana sahiptir. Zemin katın kuzeydoğu cephesinde yer alan mahaller strüktürel olarak hasarlıdır. Bu mahallerin tavan döşemeleri kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmıştır **(Şekil 4.42) (Şekil 4.43)**.

Şekil 4.42: Zemin kat planı-Parsel sınırları ile beraber.

Şekil 4.43: Zemin kat planı.

Z01 A Pabuçluk Mahali

Yapıya güneybatı cephesindeki 128 cm genişliğinde 250 cm yüksekliğinde tepe pencereli çift kanatlı ahşap kapı ile girilir **(Şekil 4.44).** Kapının her iki yanında simetrik şekilde 56 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Kapı kanadı yüksekliği 250 cm olup kapının üzerinde yer alan tepe penceresi ile toplam yükseklik 280 cm'dir **(Şekil 4.45).**

Şekil 4.44: Zemin kata erişimi sağlayan çift kanatlı ahşap giriş kapısı.

Şekil 4.45: Çift kanatlı ahşap giriş kapısının içeriden görünümü.

Ahşap giriş kapısı ve ahşap eşik ile +3.52 (+13.52) kotundan +3.61 kotundaki Z01 A Pabuçluk mahaline geçilir. Z01 A Pabuçluk mahali Z01 Sofa mahalinin içerisindedir ve iki mahal arasında 12 cm kot farkı bulunmaktadır. Mahalin duvarları ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edilmiştir. Ahşap dikmeler üzerine bağdadi çıtalar yerleştirilmiş, üzerine bağdadi sıva ve boya uygulaması yapılmıştır. Mahalin döşemesi ve duvar etekleri, 20x20 cm ölçülerinde krem-pembe renk baklava desenli karosiman malzeme ile kaplıdır **(Şekil 4.46) (Şekil 4.47).**

Şekil 4.46: Z01 A Pabuçluk mahalindeki karosiman kaplamalar.

Şekil 4.47: Z01 A Pabuçluk mahalindeki karosiman süpürgelik.

Mahalin ahşap kaplamalı tavanı Z01 Sofa mahaliyle beraber kurgulanmıştır, yüzeyi ahşap çıtalardan oluşturulan iç içe geçmiş çok kollu yıldız düzenlemeleriyle süslenmiştir. Tavandaki kompozisyon simetrik bir tasarıma sahip olup inşa edildiği dönemin mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır. 3.00 m²'lik bir alana sahip olan mekânın tavanı ahşap kaplamalı çıtalı tavandır, mahal yüksekliği 337 cm'dir.

Z01 Sofa Mahali

Z01 A Pabuçluk mahalinden 12 cm kot farkı ile zemin kattaki diğer mahallerin giriş kapılarının yer aldığı ve düşey erişimi sağlayan ahşap merdivenin de bulunduğu döşeme kotu +3.73 olan Z01 Sofa mahaline ulaşılır. Z01 Sofa mahalinde giriş kapısının karşısındaki kuzeydoğu duvarında ahşap merdiven yer almaktadır **(Şekil 4.48).** Dikdörtgen biçimli merdiven evinin köşelerine pahlar yapılmış ve böylelikle niş kısımları oluşturulmuştur. Ahşap merdivenin ilk beş basamağı yıkılmış, izdüşümündeki B03 Oda mahalinin içerisine düşmüştür. Merdivenin kalan basamakları aşağı yönde sehim yapmış, merdivenin taşıyıcısını desteklemek için ahşap dikmeler yerleştirilmiştir. Döner ahşap merdiveni sararak devam eden, yüksekliği 25-30 cm arasında değişkenlik gösteren süpürgelik bulunmaktadır. Merdivenin yaslandığı kuzeydoğu duvarının ve Z05 Hela duvarının sıvaları yok olmuş, bağdadi çıtalar açığa çıkmıştır. Bağdadi çıtaların bir kısmı kopmuş ve yer yer ahşap dikmeler açığa çıkmıştır. Z01 Sofa mahalinin ahşap merdiveninin yer aldığı kuzeydoğu duvarında bir adet 65 cm genişliğinde 80 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap pencere yer almaktadır. Merdivenin korkulukları ve küpeştesi günümüze ulaşamamıştır **(Şekil 4.49).**

Şekil 4.48: Merdiven boşluğunda yer alan çift kanatlı pencere.

Şekil 4.49: Z01Sofa mahalinde yer alan ahşap merdiven.

Z01 Sofa mahali; Z02 Oda, Z03 Müştemilat, Z04 Oda, Z05 Hela, Z06 Oda ve Z07 Oda mahallerinin kapılarının bulunduğu geçiş alanıdır **(Şekil 4.50).** Z01 Sofa mahalinin döşemesi karosiman kaplamalıdır ve tavanı ahşap kaplama üzerine ahşap çıtalıdır. Duvarlarda ahşap taşıyıcı sistem üzerine yerleştirilen bağdadi çıtaların üzerinde kıtıklı bağdadi sıva ve boya görülmektedir. Z01 Sofa mahali zeminindeki karosiman kaplama malzemesi Z04 Oda mahaline kadar devam etmektedir **(Şekil 4.51).** Z01 Sofa ve Z04 Oda mahalini ayıran ahşap kapının kanadı sökülmüş, sadece kasası günümüze ulaşabilmiştir.

Şekil 4.50: Z01 Sofa mahalinin genel görünümü.

Şekil 4.51: Z01 Sofa mahalinden Z04 Oda mahaline geçiş.

Z01 Sofa mahalinin duvar eteklerinde bulunan 20x20 cm ölçülerindeki karosiman kaplama malzemesi duvar ile aynı renge boyanmıştır. Zemindeki karosiman malzeme krem-pembe renk baklava desenlidir, mahalin ortasındaki on altı adet karosimanda bitkisel motifler yer almaktadır **(Şekil 4.52).** Bazı karosimanlar kırılmıştır. Mahalin ahşap tavanının yüzeyi ahşap çıtalardan oluşturulan iç içe geçmiş çok kollu yıldız düzenlemeleriyle süslenmiştir. Tavandaki kompozisyon simetrik bir tasarıma sahip olup inşa edildiği dönemin mimari özelliklerini yansıtmaktadır **(Şekil 4.53).** Duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır. 18.93 m²'lik bir alana sahip olan mekânın tavan yüksekliği 325 cm'dir, tavan kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmıştır.

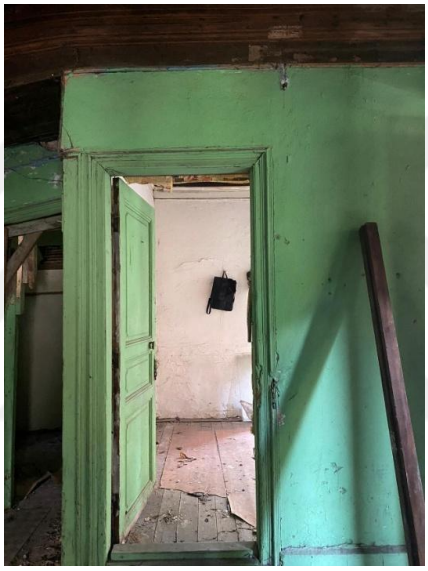
Şekil 4.52: Z01 Sofa mahalinde yer alan bitkisel motifli karosiman kaplamalar.

Şekil 4.53: Z01 Sofa mahalinin çıtalı ahşap tavanı.

Z02 Oda Mahali

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahalinden 85 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde bir adet, 65 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde bir adet olmak üzere toplam iki adet ahşap kapı ile Z02 Oda mahaline geçilmektedir. 12 cm yüksekliğindeki ahşap eşik ile +3.84 (+13.84) kotundaki Z02 Oda mahaline ulaşılmaktadır **(Şekil 4.54).** 9.93 m²'lik alana sahiptir. Mahalin güneybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere, güneydoğu duvarında ise bir adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde özgün ahşap giyotin pencere yer almaktadır **(Şekil 4.55).**

Şekil 4.54: Z02 Oda mahalinin ahşap kapısı.

Şekil 4.55: Z02 Oda mahalinde yer alan giyotin pencereler.

Z02 Oda mahali duvarları ahşap karkas sistem ile inşa edilmiştir. Duvarları bağdadi sıvalı ve boyalı, tavan ve döşemeleri ahşap kaplamalıdır. Döşeme ile duvar birleşiminde 14 cm yüksekliğinde duvar ile aynı renge boyanmış ahşap süpürgelik mevcuttur. Duvarlarda, 83 cm yükseklikte başlayan 13 cm genişlikte ahşap silme bulunmaktadır, duvar ile aynı renge boyanmıştır **(Şekil 4.56).** Mahalin tavan göbeğinde ise ahşap çıtalardan yapılmış altı kollu yıldız motifi görülmektedir **(Şekil 4.57).** Duvar ve tavanın birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır ve duvar ile aynı renge boyanmıştır. Z02 Oda mahalinin tavan yüksekliği 315 cm'dir.

Şekil 4.56: Z02 Oda mahalinin genel görünümü.

Şekil 4.57: Z02 Oda mahalinin ahşap tavanında yer alan altı kollu yıldız motifi.

Z03 Müştemilat Mahali

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z04 Oda mahalinden 80 cm genişliğindeki ve 200 cm yüksekliğindeki niteliksiz ahşap kapı ile Z03 Müştemilat mahaline ulaşılmaktadır. Z03 Müştemilat mahali 18.03 m²'lik alana sahiptir. Yığma yapım tekniği ile inşa edilen mahalin duvarlarında kullanılan malzeme tuğladır. 1931 tarihli Pervititch haritasında kırmızı renk ile gösterilen yapı, yapım tekniği ve yapı malzemesi açısından ahşap yapıdan ayrışmaktadır. Zemin kat seviyesinde ahşap yapıya bitişik şekilde inşa edilen mahale güneydoğu cephesinden bakıldığında, ahşap yapı ile kesiştiği noktada ahşap bir söve görülmektedir **(Şekil 4.58).**

Şekil 4.58: Z03 Müştemilat mahali ve ahşap yapı ile birleşim yerindeki söve.

Z04 Oda mahali ile Z03 Müştemilat mahalinin müşterek duvarı kontrplak ve tahta gibi malzemelerle kapatılmıştır. Duvardaki niteliksiz malzemeler kaldırılmış, kapının solunda bir adet 56 cm genişliğinde 130 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere tespit edilmiştir **(Şekil 4.59).** Müşterek duvar düşeyde sehim yapmış durumdadır, duvarın pencere kasası seviyesine kadar olan kısmının yığma sistemle, üst kısmın ise ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edildiği görülmektedir.

Şekil 4.59: Z04 Oda mahalinden Z03 Müştemilat mahaline geçişteki kapı ve yanında yer alan giyotin pencere.

Z03 Müştemilat mahalinin güneybatı duvarında 103 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğinde kapı boşluğu bulunmakta, doğrudan bahçeye açılmaktadır. Kapının kasası mevcuttur fakat kanadı günümüze ulaşamamıştır, oluşan boşluk tahta ve kontrplak ile kapatılmıştır. Kapı boşluğunun bulunduğu güneybatı duvarında sonradan değiştirilen 90 cm genişliğinde 125 cm yüksekliğinde bir adet ahşap çift kanatlı pencere ve yine aynı ölçülerde bir adet pencere boşluğu bulunmaktadır **(Şekil 4.58).** Mahalin kuzeybatı kısmında bölücü duvar ile ayrılmış alan bulunmakta, bu alanın döşemesinde kuyu kapağı yer almaktadır. Bölücü duvar kuyu kapağının üzerindedir ve bu sebeple duvarın sonradan yapıldığı düşünülmektedir **(Şekil 4.60).**

Şekil 4.60: Z03 Müştemilat mahalinde yer alan bölücü duvar ve kuyu kapağı.

Z03 Müştemilat mahalinin döşemesi 20x20 cm ölçülerinde karo mozaik malzeme ile kaplıdır ve döşeme kotu +3.74 (+13.74)'dür. Mahalin iç mekân duvarları halı, kontrplak, tahta ve bez gibi niteliksiz malzemelerle kaplanmıştır **(Şekil 4.61).** Mahalin tavan kaplama malzemesi tespit edilememiştir. Tavan kontrplak, halı ve kapı kanadı gibi niteliksiz malzemelerle kaplanmıştır **(Şekil 4.62).** Z03 Müştemilat mahali tavan yüksekliği 215-220 cm arasında değişmektedir. Mahalin çatısı güneybatı yönünde tek yöne yaklaşık olarak %39 eğimlidir. Çatının kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir. Mahalin güneydoğu köşesinde bir adet tuğla baca bulunmaktadır.

Şekil 4.61: Z03 Müştemilat mahali duvarlarındaki niteliksiz kaplamalar.

Şekil 4.62: Z03 Müştemilat mahalinin tavanındaki niteliksiz kaplamalar.

Z04 Oda Mahali

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahalinden Z04 Oda mahaline 80 cm genişliğindeki kapı boşluğu ile geçilmektedir. Mahalin kapı kanadı günümüze ulaşamamıştır, sadece kasası mevcuttur **(Şekil 4.63).** 6.88 m² alana sahip Z04 Oda mahalinin döşeme kotu +3.73 olup döşemesi karosiman kaplamalıdır. Zemindeki karosiman kaplamalar krem-pembe renk baklava desenlidir, mahalin ortasındaki on altı adet karosimanda bitkisel motifler yer almaktadır. Z04 Oda mahalinin ahşap duvarları strüktürel olarak ağır hasarlı durumdadır. Mahalin kuzeydoğu duvarındaki bağdadi sıva ve bağdadi çıtalar kopmuş, ahşap dikmeler açığa çıkmıştır. Dış ortam koşullarına maruz kalan ahşap karkas elemanlarının bir kısmı yok olmuş, kalanları ise kesit kaybına uğramış ve çürümüştür. Kuzeydoğu duvarındaki ahşap mimari elemanlar kontrplak ve tahtalar ile kapatılmıştır. Z04 Oda mahali ve Z05 Hela mahalinin müşterek duvarındaki bağdadi çıtalar üzerinde çimento esaslı sıva yer almaktadır. Bağdadi çıtalar kuzeydoğuya doğru aşağı yönde sehim yapmıştır **(Şekil 4.64).**

Şekil 4.63: Z01 Sofa mahalinden Z04 Oda mahaline geçişte yer alan kapının kasası.

Şekil 4.64: Z04 Oda mahalinin duvarları.

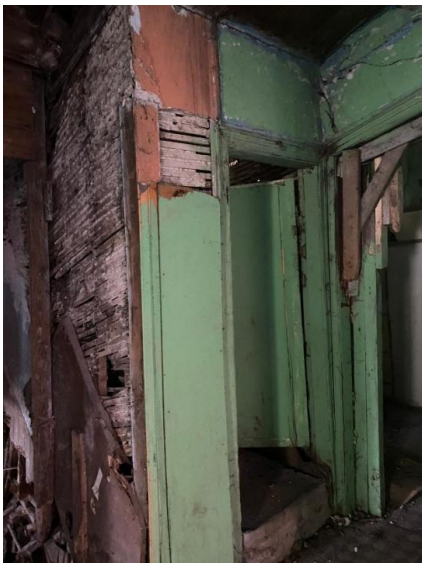
Z03 Müştemilat mahali ile müşterek duvarında, 80 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde sonradan değiştirilen ahşap bir kapı ve 56 cm genişliğinde 130 cm yüksekliğinde bir adet ahşap giyotin pencere yer almaktadır **(Şekil 4.59).** Duvarın, pencere kasası üst seviyesine kadar tuğla malzemeler ile inşa edildiği görülmektedir **(Şekil 4.65).** Z04 Oda mahalinin tavanı ahşap kaplamalıdır. Tavanda ciddi derecede malzeme kayıpları görülmektedir. Mahalin kuzeydoğu kısmındaki kaplama tahtaları kırılmış, döşeme kirişleri açığa çıkmıştır. Böylelikle ahşap döşeme kirişlerinin kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda yerleştirildiği görülmektedir. Duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer alan mahalin tavan yüksekliği 325 cm'dir.

Şekil 4.65: Z04 Oda mahali ile Z03 Müştemilat mahali müşterek duvarındaki malzeme farkı.

Z05 Hela Mahali

Z05 Hela mahalinin alanı yaklaşık 2.69 m² olup dikdörtgen planlıdır. Z01 Sofa mahalinden Z05 Hela mahaline 75 cm genişliğinde 170 cm yüksekliğindeki niteliksiz ahşap bir kapı ile geçilir. Mahalin döşemesine 27 cm yüksekliğinde şap malzeme eklenmiş olup döşeme kotu +4.00'dır **(Şekil 4.66).**

Şekil 4.66: Z05 Hela mahalinin niteliksiz ahşap kapısı ve döşemedeki şap.

Mahalin kuzeydoğu duvarında bir adet 52 cm genişliğinde 100 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Pencerenin kasa ve kanat bütünlüğü korunmuş olsa da ağır durumda hasarlıdır, ahşap elemanları eğilmiş ve camları kırılmıştır **(Şekil 4.67).** Mahalin duvarları statik ve strüktürel açıdan ağır hasarlı olup düşeyde eksantrisite yapmış durumdadır. Duvarların boyası dökülmüş, dikmeler üzerinde yatay şeritler halinde yerleştirilen bağdadi çıtalar açığa çıkmıştır. Bağdadi çıtaların üzerinde çimento esaslı sıva bulunmaktadır ve çıtalar kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmıştır. Bazı çıtalar kırılmış ve yok olmuş, ahşap dikmeler açığa çıkmıştır.

Şekil 4.67: Z05 Hela mahalinde yer alan giyotin pencere.

Mahalin özgün döşeme kaplaması günümüze ulaşamamıştır. Mahal içerisinde bir adet özgün hela taşı bulunmaktadır **(Şekil 4.68).** Z05 Hela mahalinin ahşap tavan kaplamalarının tamamı neredeyse yok olmuştur ve üst katı taşıyan ahşap döşeme kirişleri gözükmektedir. Mahalin tavan yüksekliği 280 cm'dir.

Şekil 4.68: Z05 Hela mahalinde yer alan özgün hela taşı.

Z06 Oda Mahali

Z06 Oda mahali yaklaşık 11.90 m²'lik alana sahip dikdörtgen planlıdır. Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahalinden 16 cm'lik kot farkı ile yükseltilmiş Z06 Oda mahaline 85 cm genişliğindeki 225 cm yüksekliğindeki özgün ahşap kapı ile geçilmektedir. Z06 Oda mahali döşeme kotu +3.90 (+13.90)'dır. Mahalin kuzeybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde toplam iki adet ahşap giyotin pencere kasası yer almaktadır. Özgün ahşap giyotin pencerelerin kasa, söve ve pervazları günümüze ulaşmıştır fakat kanat kısımları yok olmuştur. Pencerelerin biri farklı bir kapı kanadı ile kapatılmış diğerine pvc pencere yerleştirilmiştir **(Şekil 4.69).**

Şekil 4.69: Z06 Oda mahalindeki sonradan değiştirilen pencereler.

Pencerelerin üzeri ve kuzeybatı duvarı linolyum, muşamba ve tahta malzemeler ile kapatılmıştır. Z06 Oda mahali içerisinden Z07 Oda mahaline geçişi sağlayan 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde bir adet özgün ahşap kapı bulunmaktadır. Kapı ve duvarın bir kısmı muşamba ile kaplanmıştır (**Şekil 4.70**). Kuzeydoğu duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere kasası yer almaktadır. Pencerenin önüne çağdaş tuğla malzeme ile duvar örülmüş ve yüzeyi çimento esaslı sıva ile sıvanmıştır. İç mekânda pencere tamamen kapatılmıştır ve pencerenin varlığı anlaşılmamaktadır. Mahalin kuzeydoğusunda Z06 A Yüklük/Gusülhane mahali yer almaktadır. Ahşap yüklüğün büyük bir kısmı muşamba ile kaplanmıştır. Ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edilen mahalin duvarları niteliksiz kaplama malzemelerinden ötürü zarar görmüştür, yer yer darbe izleri bulunmaktadır. Güneydoğu duvarının bazı kısımlarındaki sıva ve boyalar dökülmüş, bağdadi çıta ve dikmeler açığa çıkmıştır. Z06 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Döşeme kaplamaları 13 cm eninde olup kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundadır. Döşeme ve duvar arasında 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik bulunmaktadır. Duvarlarda 83 cm yükseklikte başlayan 13 cm genişlikte ahşap silme bulunmaktadır, duvar ile aynı renge boyanmıştır. Mahalin tavan yüksekliği 312 cm'dir. Mekânın ahşap tavanı beyaz renge boyanmış ve ahşap çıtalardan oluşturulmuş geometrik formlar tekrar edilmiştir. Tavan, merkezde yer alan yatay dikdörtgen formun dört köşesinde kartuş düzenlemeleriyle bir kompozisyon biçiminde işlenmiştir **(Şekil 4.71).**

Şekil 4.70: Z06 Oda mahalinin genel görünümü.

Şekil 4.71: Z06 Oda mahalinin çıtalı ahşap tavan kaplaması.

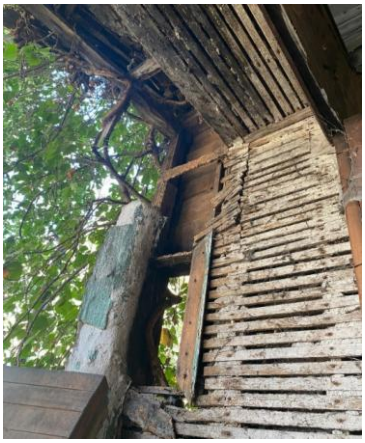
Z06 A Yüklük/Gusülhane Mahali

Z06 Oda mahali içerisinden Z06 A Yüklük/Gusülhane mahaline geçilmektedir. Ahşap yüklüğün toplam genişliği 180 cm ve yüksekliği 275 cm'dir. Z06 A Yüklük/Gusülhane mahaline 156 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde 28 cm yükseltilmiş ahşap çift kanatlı yüklük kapısı ile girilmektedir **(Şekil 4.72).**

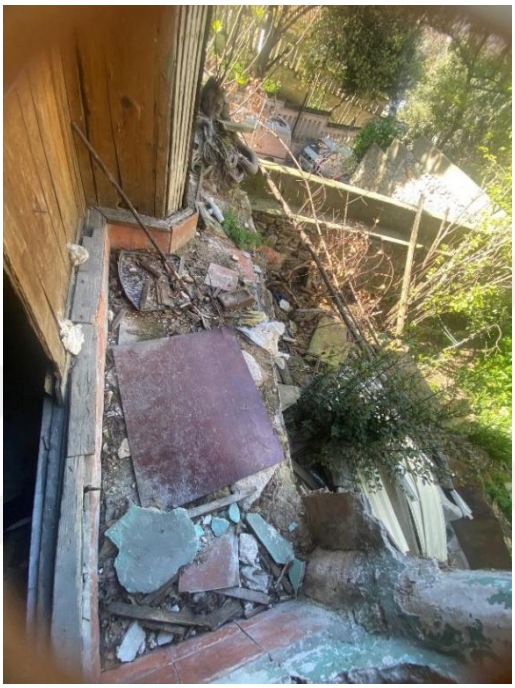
Şekil 4.72: Z06 A Yüklük/Gusülhane mahali.

Mahalin kuzeydoğu ve kuzeybatı duvarları neredeyse tamamen yıkılmış ve yok olmuştur. Sadece kuzeydoğu duvarına ait birkaç ahşap dikme günümüze ulaşmıştır. Z06 A Yüklük/Gusülhane mahalinin güneydoğu duvarındaki boya ve sıva katmanları yok olmuştur. Bağdadi çıtaların arasında çimento esaslı sıva bulunmaktadır. Çıtaların bir kısmı kopmuştur ve altındaki ahşap dikme gözükmektedir. Güneydoğu duvarında bir adet 25 cm genişliğinde 50 cm yüksekliğinde ahşap vasistas pencere bulunmaktadır **(Şekil 4.73).**

Şekil 4.73: Z06 A Yüklük/Gusülhane duvarındaki ahşap vasistas pencere.

Mahalin döşemesinde çeşitli moloz atıkları ve yıkıntılar mevcuttur **(Şekil 4.74).** Bu sebeple döşeme kaplaması tespit edilememektedir. Mahalin günümüze ulaşan duvarlarının döşeme ile birleştiği kısımlar karo mozaik ile kaplanmıştır. Mahalin tavan kaplaması bağdadi tekniğindedir. Tavandaki bağdadi çıtalarda da kopma mevcuttur, üst katı taşıyan ahşap döşeme kirişleri gözükmektedir **(Şekil 4.75).** Mahal tavan yüksekliği 256 cm'dir.

Şekil 4.74: Z06 A Yüklük/Gusülhane mahali döşemesindeki moloz atıkları.

Şekil 4.75: Z06 A Yüklük/Gusülhane mahali tavanındaki bağdadi çıtalar ve ahşap döşeme kirişleri.

Z07 Oda Mahali

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahalinden 17 cm kot farkı bulunan Z07 Oda mahaline 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde ahşap kapı ile geçilmektedir **(Şekil 4.76).** Z07 Oda mahali yaklaşık 14.56 m² büyüklüğünde olup dikdörtgen planlıdır. Mahalin döşeme kotu +3.91 (+13.91)'dir.

Şekil 4.76: Z07 Oda mahalinin ahşap kapısı.

Z07 Oda mahalinin kuzeybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere, güneybatı duvarında ise bir adet aynı ölçülerde ahşap giyotin pencere mevcuttur **(Şekil 4.77).** Pencerelerin ahşabında çürümeler mevcuttur, camları kırılmıştır. Z07 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarında Z06 Oda mahaline geçişi sağlayan 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde bir adet özgün ahşap kapı bulunmaktadır. Kapının tablası yok olmuştur **(Şekil 4.78).** Z07 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Döşeme kaplamaları 12 cm eninde olup kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundadır. Mahalin bağdadi çıtalı duvarları sıvalı ve boyalıdır. Mahalin güneydoğu duvarının bazı kısımları darbe almış, boyası ve sıvası dökülmüştür. Döşeme ve duvar arasında 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik yer almaktadır. Süpürgelik duvar ile aynı renge boyanmış haldedir. Duvarlarda 83 cm yükseklikte başlayan 13 cm yüksekliğinde ahşap silme bulunmaktadır, duvar ile aynı renge boyanmıştır. Z07 Oda mahali tavan yüksekliği 312 cm'dir. Tavan kaplamaları ahşap olup özgündür. Ahşap tavanda çıtalardan yapılmış iç içe geçmiş geometrik

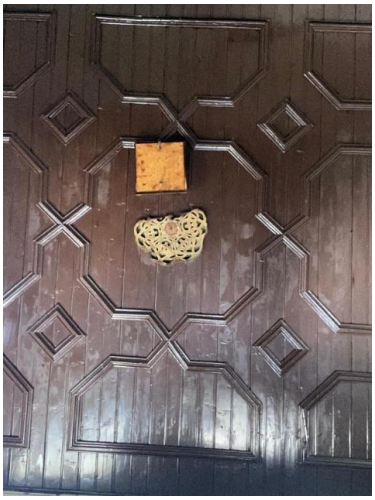
motifler görülmektedir. Ayrıca tavanın merkezinde muhtemelen aplike edilmiş ahşaptan bitkisel süslemeli göbeğin yarısı günümüze ulaşabilmiştir **(Şekil 4.79).**

Şekil 4.77: Z07 Oda mahalindeki ahşap giyotin pencereler.

Şekil 4.78: Z07 Oda mahali ve Z06 Oda mahali müşterek duvarındaki ahşap kapı.

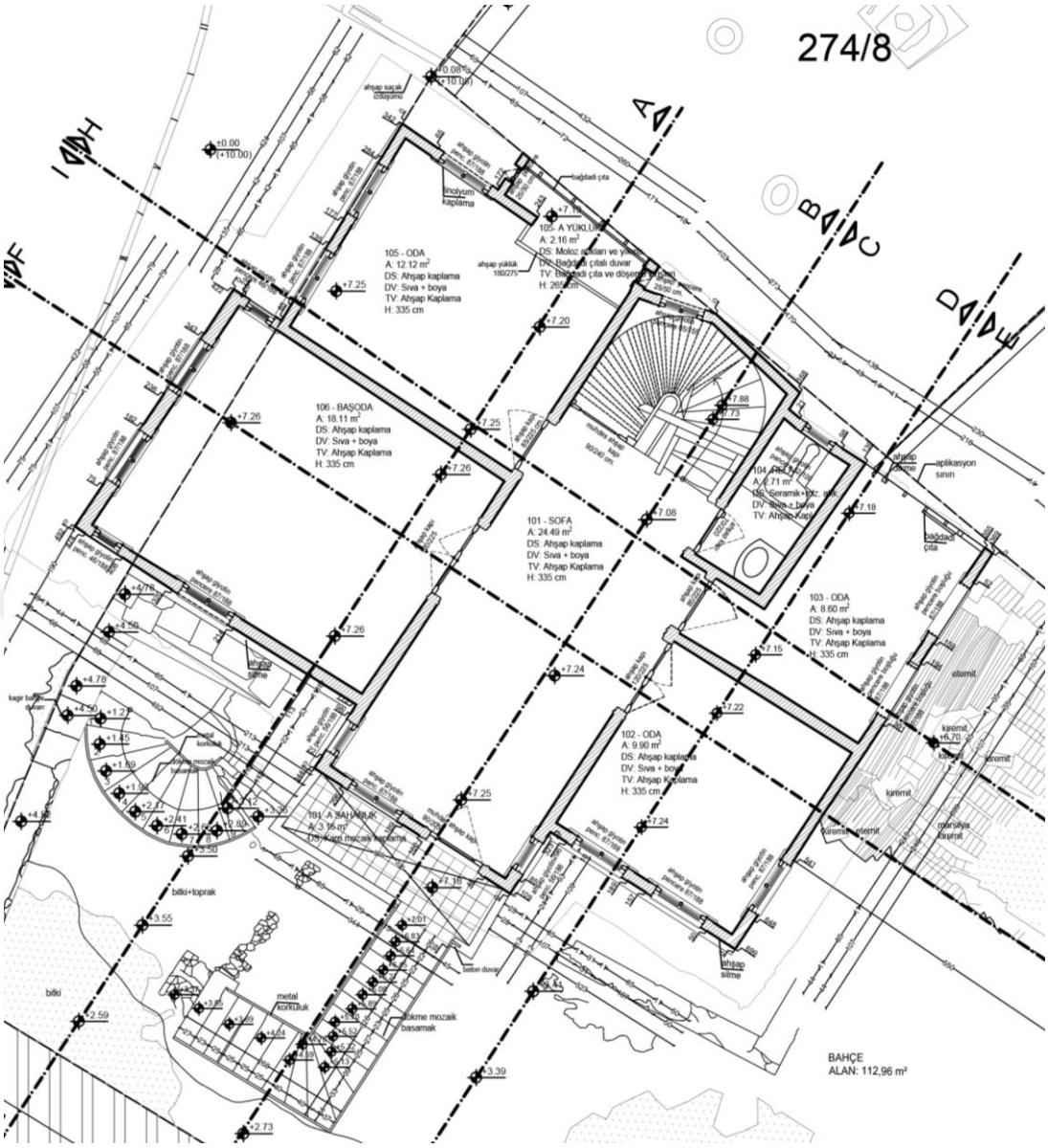
Şekil 4.79: Z07 Oda mahalinin çıtalı ahşap tavan kaplaması.

4.4.1.4.Birinci Kat Planı

Birinci katta 101 A Sahanlık, 101 Sofa, 102 Oda, 103 Oda, 104 Hela, 105 Oda, 105 A Yüklük/Gusülhane ve 106 Başoda mahalleri bulunmaktadır. Birinci kat yaklaşık 92.16 m²'lik kapalı hacme sahiptir. Zemin kattan birinci kata ulaşımı sağlayan ahşap merdiven kısmi olarak yıkılmış durumdadır. Birinci kata ulaşım, bahçede yer alan muhdes betonarme merdiven ile sağlanmaktadır **(Şekil 4.80) (Şekil 4.81).**

Şekil 4.80: Birinci kat planı-Parsel sınırları ile beraber.

Şekil 4.81: Birinci kat planı.

101 A Sahanlık Mahali

Yirmi bir basamaklı L biçimindeki merdiven ile Sofa mahalinin önünde yer alan 101 A Sahanlık mahaline ulaşılır **(Şekil 4.82).** L şeklindeki merdivenin kısa kenarının altına tuğla malzeme ile duvar örülmüş, oluşan alan depo olarak kullanılmaktadır **(Şekil 4.83).** Duvarların dışa bakan yüzeyleri çimento esaslı sıva ile kaplanmış fakat bazı kısımlarda sıvalar kopmuş ve yok olmuştur. Merdivenin demir korkulukları korozyona uğramış durumdadır. 101 A Sahanlık mahalinin döşeme kotu +7.18 (+17.18) olup 3.16 m²'lik alana sahiptir.

Şekil 4.82: Birinci kata erişimi sağlayan muhdes merdiven.

Şekil 4.83: Bahçedeki merdiven altının depo olarak kullanılması.

Mahal 70 cm yükseklikteki üzerinde çimento esaslı sıva bulunan betonarme parapet duvar ile çevrelenmiştir. Mahalin döşemesinde 20x20 cm ölçülerinde karo mozaik kaplama malzemesi yer almaktadır. Duvar etekleri de aynı karo mozaik ile kaplanmıştır. Yapının güneybatı duvarı ile 101 A sahanlık mahalinin kesiştiği kısımda karo mozaik kaplamaların bir kısmı sökülmüş, açılan boşluktan 101 Sofa mahalinin döşeme kirişleri görülebilmiştir **(Şekil 4.84).** 101 A Sahanlık mahalinden 90 cm genişliğinde 210 cm yüksekliğinde niteliksiz ahşap kapı ile 101 Sofa mahaline geçilmektedir.

Şekil 4.84: 101 A Sahanlık mahali döşemesindeki karo mozaik kaplamalar.

101 Sofa Mahali

101 Sofa mahali güneybatı yönünde çıkma yapmıştır, mahalin alanı yaklaşık olarak 24.49 m²'dir. 101 Sofa mahalinin döşeme kotu 101 A Sahanlık mahalinden girildiğinde +7.25 (17.25) iken mahal içerisindeki ahşap merdivene doğru aşağı yönde sehim yaparak +7.08(17.08) kotuna düşmektedir. Mahalin kuzeydoğu duvarında yaslı bir şekilde ahşap merdiven yer almaktadır. Dikdörtgen biçimli merdiven evinin köşelerine pahlar yapılmış ve böylelikle niş kısımları oluşturulmuştur. Niş duvarının sıva ve boyaları dökülmüş, bağdadi çıtaları gözükmektedir. Ahşap merdivenin üçüncü basamağı yıkılmıştır. Merdivenin kalan basamakları aşağı yönde sehim yapmış, kirişleri deformasyona uğramıştır. Merdivenin dokuzuncu basamak seviyesinden itibaren kuzeydoğu duvarı strüktürel olarak ağır hasarlı durumdadır. Ahşap taşıyıcı duvarların yıkılmasıyla yerine dikey tahtalar çakılarak açılan boşluk kapatılmıştır. Ahşap merdiveni sararak devam eden, yüksekliği 25-30 cm arasında değişkenlik gösteren süpürgelik de dokuzuncu basamaktan itibaren kesintiye uğramış ve hasar almıştır. Merdivenin korkulukları ve küpeştesi günümüze ulaşamamıştır. Merdiven strüktürel olarak hasarlı durumda olduğundan çatı katına merdiven ile ulaşılamamıştır. Mahalin kuzeydoğu duvarında merdiven evinde 65 cm genişliğinde 155 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Pencerenin giyotin doğramaları ve camları kırılmıştır. Mahalde, ahşap merdivenin çıkış hattı üzerinde bir adet 90 cm genişliğinde 240 cm yüksekliğinde sonradan eklenen ahşap kapı yer almaktadır. Merdiven çıkış hattındaki muhdes ahşap kapının katların ayrı ayrı kullanılmak istenmesi sonucunda eklendiği düşünülmektedir **(Şekil 4.85).** Merdivenin yaslandığı

104 Hela mahali duvarının kapı üstündeki kısımlarında sıva ve boya dökülmüş, kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapan bağdadi çıtalar açığa çıkmıştır **(Şekil 4.86).**

Şekil 4.85: 101 Sofa mahalinde yer alan ahşap merdiven.

Şekil 4.86: Z01 Sofa mahali duvarlarındaki sıva kopmaları ve bağdadi çıtalardaki eğilmeler.

101 Sofa mahalinin güneybatı duvarı çıkma yapmış, cumba üzerinde 101 A Sahanlık mahalinden girişi sağlayan bir adet 90 cm genişliğinde 210 cm yüksekliğinde muhdes ahşap kapı ve bir adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Pencerenin giyotin doğramaları ve camları kırılmıştır, ahşap malzeme çürümüştür. Kanat kısmını oluşturan ahşap birimleri eğilmiş, kopmuş ve bütünlüğünü kaybetmiştir **(Şekil 4.87).**

Şekil 4.87: 101 Sofa mahali güneybatı duvarındaki muhdes kapı.

Mahalin güneybatı duvarındaki pencerenin etrafında yer alan sıva ve boya malzemeleri kopmuş ve dökülmüş, ahşap bağdadi çıtalar açığa çıkmıştır. Cumbanın kuzeybatı ve güneydoğu duvarında 56 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Pencerelerin giyotin doğramaları ve camları kırılmıştır **(Şekil 4.88).**

Şekil 4.88: 101 Sofa mahali cumba duvarları üzerinde yer alan pencereler.

Ahşap karkas sistem ile inşa edilen mahalin duvarları bağdadi çıta üzeri sıvalıdır. Duvarlarda yer yer darbe, sıvada kopma ve çatlaklar görülmektedir. 101 Sofa mahalinin döşemesi ahşap kaplamalı ve tavanı ahşap kaplama üzerine çıtalıdır. Kaplama tahtalarında yer yer kararmalar ve nem etkisiyle çürümeler görülmektedir. Duvar ve tavanın birleşim yerinde ahşap koltuk silmesi mevcuttur **(Şekil 4.89).** Döşeme kaplamaları 14 cm eninde olup kuzeydoğu-güneybatı doğrultusundadır. Döşemede kaplama tahtalarının araları açılmış ve yer yer kopmalar görülmektedir. Bu kısımlar tahtalar ile kapatılmıştır. Döşeme ve duvar arasında bulunan 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik yer yer duvar ile aynı renge boyanmıştır. Ahşap tavanda merkezde yer alan baklava deseni ve bu desenle bağlantılı bordür niteliği taşıyan kartuş düzenlemeleriyle tavan kompozisyonu yer almaktadır. Mahal duvarları boyunca 82 cm yükseklikte başlayan ve 13 cm genişliğinde yer yer duvar rengine boyanmış ahşap silme devam etmektedir.

Şekil 4.89: 101 Sofa mahalinin çıtalı ahşap kaplamalı tavanı.

101 Sofa mahalinden 102 Oda, 103 Oda, 104 Hela, 105 Oda ve 106 Başoda mahallerine ahşap kapılar ile geçiş yapılabilmektedir. 103 Oda mahali ahşap kapısının üst kısmındaki duvarda da sıva ve boyalar kopmuş, açığa çıkan bağdadi çıtaların kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yaptığı görülmektedir. 101 numaralı Sofa mahalinin tavanında, kuzeydoğu yönüne doğru yaklaşık %5 oranında eğimli aşağı doğru bir sehim oluştuğu tespit edilmiştir. Mahalin tavan yüksekliği güneybatıda 335cm'den başlayıp kuzeydoğuya doğru 312 cm'e kadar düşmektedir **(Şekil 4.90).**

Şekil 4.90: 101 Sofa mahalinin döşemesindeki sehim.

102 Oda Mahali

102 Oda mahali 288x310 cm ölçülerinde kareye yakın planlı olup 9.90 m² alana sahiptir. 101 Sofa mahalinden 102 Oda mahaline 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir **(Şekil 4.91).** 102 Oda mahalinin döşemesinde farklılıklar bulunmaktadır, döşeme kotu +7.24 ve +7.22 arasında değişmektedir.

Şekil 4.91: 102 Oda mahalinin çift kanatlı giriş kapısı.

102 Oda mahalinin güneybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere, güneydoğu duvarında bir adet aynı ölçülerde özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Pencerelerin giyotin doğramaları ve camları

kırılmıştır. Pencereler, tahta ve gazete kağıdı gibi malzemeler ile kısmi olarak kapatılmıştır. Güneybatı duvarındaki iki pencere arasına soba deliği açılmıştır **(Şekil 4.92).**

Şekil 4.92: 102 Oda mahalindeki giyotin pencereler.

102 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Döşeme kaplamaları 14 cm eninde olup kuzeybatı- güneydoğu doğrultusundadır. Üzerine muşamba serilmiştir. Döşeme ve duvar arasında 12 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik mevcuttur. Süpürgelikler duvar ile aynı renge boyanmıştır. Mahal duvarları boyunca 80 cm yükseklikte başlayan ve 13 cm genişlikte duvar rengine boyanmış ahşap silme devam etmektedir. Tavan kaplamaları ahşap olup özgündür. Ahşap tavanın merkezinde ahşap çıtalardan yapılmış sekiz kollu bir yıldız motifi bulunmaktadır **(Şekil 4.93).** Kaplama tahtalarında yer yer kararmalar ve nem etkisiyle çürümeler görülmektedir. Duvardan tavana geçiş kısmında ahşap koltuk silmesi mevcuttur **(Şekil 4.94).** Mahal tavan yüksekliği 335 cm olup kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmaktadır.

Şekil 4.93: 102 Oda mahali tavanındaki sekiz kollu yıldız motifi.

Şekil 4.94: 102 Oda mahalinin ahşap kaplamalı tavanı ve koltuk silmesi.

103 Oda Mahali

101 Sofa mahalinden 103 Oda mahaline 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki ahşap kapı ile geçilmektedir. 103 Oda mahali, hem güneydoğu hem de kuzeydoğu cephesine bakan köşede olup alanı 8.60 m²'dir. Mahalin döşemesi kuzeydoğu yönüne doğru sehim yaptığından döşeme kotu farklılık göstermektedir. Duvar eteklerindeki süpürgeliğin kesintiye uğradığı görülmektedir. Dolayısıyla mahalin döşemesinin bir kısmının sonradan yükseltildiği sonucuna ulaşılmaktadır **(Şekil 4.95).**

Şekil 4.95: 103 Oda mahalindeki sonradan yükseltilen döşeme.

103 numaralı oda mahallinde döşemenin yükseltilme nedenine ilişkin doğrudan bir belge veya bulguya ulaşılamamıştır. Ancak mekânın mutfak işleviyle kullanılmış olabileceği ve sıhhi tesisat ile mekanik tesisat hatlarının döşeme kotu içerisinde çözümlenmesi amacıyla döşemenin yükseltilmiş olabileceği düşünülmektedir. Mahalin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Her iki kotun kaplama tahtalarında da kırılma ve kopmalar görülmektedir **(Şekil 4.96).**

Şekil 4.96: 103 Oda mahali döşeme kaplamalarındaki kırılmalar.

103 Oda mahalinin güneydoğu duvarında iki adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere kasası bulunmaktadır. Giyotin pencerelerin ahşap kanat ve camları yok olmuştur, sadece ahşap kasa ve ahşap pervazları günümüze ulaşabilmiştir **(Şekil 4.97).** Pencerelerin parapet duvarlarındaki sıva ve boyaları dökülmüş, açığa çıkan bağdadi çıtaların bir kısmı kopmuş ve ahşap dikmeler kesit kaybına uğramıştır.

Şekil 4.97: 103 Oda mahalindeki ahşap giyotin pencere kasaları.

103 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarı neredeyse tamamen yıkılmıştır. Günümüze ulaşan birkaç ahşap dikme kesit kaybına uğramış durumdadır. Dikmelerin üzerindeki bağdadi çıtalar kopmuştur. Sarmaşık tarzı bitkiler kuzeydoğu cephesinden mahalin içerisine doğru ilerlemiştir. Mahalin sıvalı ve boyalı duvarlarında çok fazla çatlak ve malzeme kayıpları görülmektedir **(Şekil 4.98).** Duvarlarda 82 cm yükseklikte başlayan 13 cm genişlikte ahşap silme bulunmaktadır.

Şekil 4.98: 103 Oda mahalinin yıkılan kuzeydoğu duvarı.

103 Oda mahalinin tavanı ahşap kaplamalıdır. Tavan kaplama tahtalarının bir kısmı kopmuş ve sehim yapmıştır **(Şekil 4.99).** Duvardan tavana geçiş kısmında ahşap koltuk silmesi mevcuttur. Mahal tavan yüksekliği 335 cm olup kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmaktadır.

Şekil 4.99: 103 Oda mahalinin ahşap kaplamalı tavanında oluşan deformasyonlar.

104 Hela Mahali

101 Sofa mahalinden 104 Hela mahaline 75 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğindeki ahşap kapı ile geçilmektedir. 104 Oda mahalinin döşemesi ve tavanı kuzeydoğu yönüne doğru ciddi derecede sehim yaptığından mahal içerisine girilememiştir. Mahalin kuzeydoğu duvarında bir adet 52 cm genişliğinde 100 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Ahşap pencerenin ölçüleri kuzeydoğu cephesinin ortofotosu ile tespit edilmiştir. Pencerenin giyotin doğramaları ve camları kırılmıştır, içeriden farklı bir pencerenin kafesi ile kapatılmıştır **(Şekil 4.100).** Duvardaki ahşap taşıyıcı sistemi oluşturan elemanlar kesit kaybına uğramıştır. Mahalin güneydoğu duvarındaki sıvalar dökülmüş, bağdadi çıtalar ve ahşap dikmeler açığa çıkmıştır. Mahalin tavanı ahşap kaplamalıdır ve yer yer malzeme kaybı görülmektedir **(Şekil 4.101).**

Şekil 4.100: 104 Hela mahalinde yer alan pencere.

Şekil 4.101: 104 Hela mahalinin ahşap kaplamalı tavanı

Mahalin döşemesi yarısına kadar seramik ile kaplanmıştır ve bir adet özgün hela taşı bulunmaktadır. Döşeme yıkıntılar ve çeşitli atıklar ile doludur. Mahale lavabo daha sonradan eklenmiş olmalıdır **(Şekil 4.102).**

Şekil 4.102: 104 Hela mahalinin döşemesinde yer alan özgün hela taşı.

105 Oda Mahali

105 Oda mahaline 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki ahşap kapı ile geçilmektedir. 105 Oda mahali 327x392 cm ölçülerinde yaklaşık 12.12 m² büyüklüğünde dikdörtgen planlıdır. Mahalin döşemesi güneybatıda +7.25 den başlayıp kuzeydoğu cephesine doğru sehim ile +7.20 kotuna düşmektedir. Mahalin kuzeybatı duvarında biri muşamba ile kapatılmış 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere **(Şekil 4.103)** ve kuzeydoğu duvarında üzeri muşamba ile kapatılan aynı ölçülerde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır **(Şekil 4.104).**

Şekil 4.103: 105 Oda mahalinin kuzeybatı duvarında yer alan giyotin pencereler.

Şekil 4.104: 105 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarında yer alan, muşamba ile kapatılan giyotin pencere.

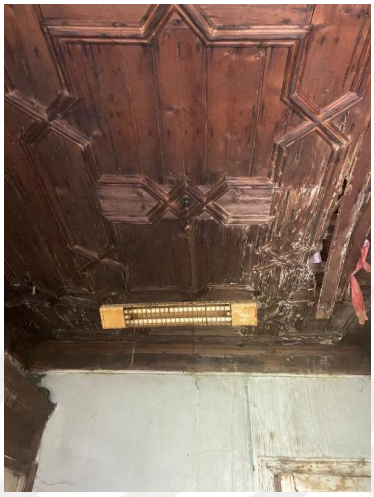
105 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarındaki pencerenin sağında ahşap yüklük bulunmaktadır, yüklük ve pencerenin arasına soba deliği açılmıştır. Yüklüğün tabla kısmında malzeme kaybı bulunmaktadır, bir kısmı kırılmış ve kopmuştur. Ahşap yüklük kısmi olarak boyanmıştır.

105 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamadır, üzeri linolyum malzeme ile kaplanmıştır. Döşeme kaplamaları 13 cm eninde olup kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundadır. Duvar eteklerinde 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik bulunmaktadır. 105 Oda mahalinin duvarları bağdadi çıtalı ahşap karkas sistem ile inşa edilmiş, sıvanmış ve boyanmıştır. Duvarlarda 82 cm yüksekliğinde başlayan ve 13 cm genişlikte duvar rengine boyanmış ahşap silme bulunmaktadır **(Şekil 4.105).**

Şekil 4.105: 105 Oda mahalinin sıvalı ve boyalı duvarları.

105 Oda mahalinin tavanı ahşap kaplamalı çıtalı tavandır, duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır. Tavanda ahşap çıtalardan oluşturulmuş geometrik süslemeler tekrar edilmiştir. Tavan, merkezde yer alan iki yatay dikdörtgen formun dört köşesinde kartuş düzenlemeleriyle bir kompozisyon biçiminde işlenmiştir **(Şekil 4.106).** Mahalin tavan yüksekliği 335 cm'dir.

Şekil 4.106: 105 Oda mahalinin çıtalı ahşap kaplamalı tavanı.

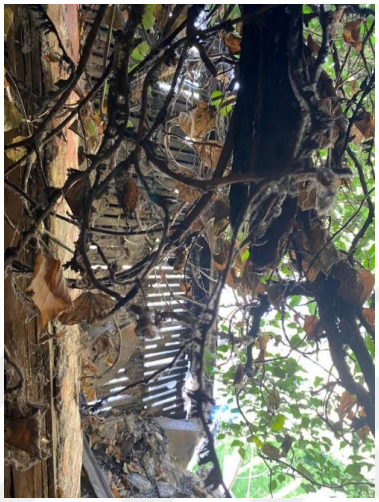
105 A Yüklük/Gusülhane

105 Oda mahali içerisinden 105 A Yüklük/Gusülhane mahaline geçilmektedir. Ahşaptan inşa edilen yüklüğün toplam genişliği 180 cm ve yüksekliği 275 cm'dir. 105 A Yüklük/Gusülhane mahaline 156 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde 28 cm yükseltilmiş ahşap çift kanatlı yüklük kapısı ile girilmektedir **Şekil 4.107).**

Şekil 4.107: 105 Oda mahalinde yer alan 105 A Yüklük/Gusülhane mahali.

105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeydoğu duvarının yarısı yıkılmış, diğer yarısının ahşap dikmeleri ve çıtaları günümüze ulaşabilmiştir. Kuzeybatı duvarının da sıvası yok olmuş, bağdadi çıtalar ve dikmeler açığa çıkmıştır. Bu duvarda 25 cm genişliğinde 50 cm yüksekliğinde camı yok olan ahşap vasistas pencere yer almaktadır **(Şekil 4.108).**

Şekil 4.108: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeybatı duvarı.

Mahalin güneydoğu duvarındaki boya ve sıva katmanları kısmen dökülmüş, bağdadi çıtalar açığa çıkmıştır. Bağdadi çıtaların arasındaki sıvaların çimento esaslı olduğu tespit edilmiştir. Güneydoğu duvarında da kuzeybatı duvarında olduğu gibi bir adet 25 cm genişliğinde 50 cm yüksekliğinde camı yok olan ahşap vasistas pencere bulunmaktadır **(Şekil 4.109).**

Şekil 4.109: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin güneydoğu duvarında da yer alan ahşap vasistas pencere.

Mahalin döşemesinde çeşitli moloz atıkları, yıkıntılar, bitki dalları ve yapraklar mevcuttur. Döşeme kaplaması tespit edilememiştir **(Şekil 4.110).** Mahalin günümüze ulaşan duvarlarının döşeme ile birleştiği kısımlar karo mozaik malzeme ile kaplanmıştır **(Şekil 4.111).**

Şekil 4.110: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin döşemesindeki yıkıntılar.

Şekil 4.111: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin duvar eteklerinde yer alan karo mozaik kaplamalar.

Mahalin tavan kaplaması bağdadi tekniğindedir, çıtaların bir kısmı kopmuştur ve üstündeki ahşap döşeme kirişleri gözükmektedir. Bağdadi çıtaların üzerindeki sıvanın çok az kısmı günümüze ulaşabilmiştir **(Şekil 4.112).** Mahalin tavan yüksekliği 256 cm'dir.

Şekil 4.112: 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin tavanında yer alan bağdadi çıtalar.

106 Başoda

101 Sofa mahalinden 106 Başoda mahaline 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir. 106 Başoda mahali 470x390 cm ölçülerinde yaklaşık 18.11 m² büyüklüğünde olup dikdörtgen planlıdır ve Dönme Dolap Sokak'a doğru çıkma yapmaktadır. Mahal yapının kuzeybatı ve güneybatı köşesindedir, döşeme kotu +7.26(+17.26)'dır. Çıkma üzerinde kuzeybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere **(Şekil 4.113),** güneybatı duvarında aynı ölçülerde bir adet ahşap giyotin pencere yer almaktadır **(Şekil 4.114).** Pencerelerin camları yok olmuş, yerlerine ahşap tahtalar çakılmıştır.

Şekil 4.113: 106 Başoda mahalinin kuzeybatı duvarındaki giyotin pencereler.

Şekil 4.114: 106 Başoda mahalinin güneybatı duvarındaki giyotin pencere.

Cumbanın güneybatı duvarında bir adet 46 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere ve karşısındaki kuzeydoğu duvarında aynı ölçülerde özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır **(Şekil 4.115).**

Şekil 4.115: 106 Oda mahalinin çıkma duvarlarında yer alan giyotin pencere.

Pencerelerin giyotinleri ve camları kırılmıştır. Pencere ve duvarlara ahşap tahtalar çakılmıştır. 106 Başoda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Döşeme kaplamaları 12 cm eninde olup kuzeybatı-güneydoğu doğrultusundadır. Duvar eteklerinde 13 cm yüksekliğindeki ahşap süpürgelik boyanmıştır. Mahal duvarları boyunca 81 cm yükseklikte başlayan ve 13 cm genişliğinde duvar rengine boyanmış ahşap silme devam etmektedir. Mahalin tavanı ahşap kaplamalı tavan olup süslemesi oldukça zengindir. Tavanın merkezinde çokgen bir form bulunmaktadır. Bu formun etrafında şekillenen geometrik formlarla tavan kompozisyonu tamamlanmıştır. Formların arasına baklava desenleri yerleştirilmiştir. Tavanın göbeğinde yer alan bitkisel süslemeli ahşap işçiliği muhtemelen aplike tekniğinde bulunduğu alana yerleştirilmiştir. Duvar ve tavan birleşiminde geometrik formların tekrar edildiği koltuk silmesi mevcuttur **(Şekil 4.116).** 106 Başoda mahalinin tavan yüksekliği 335 cm'dir.

Şekil 4.116: 106 Başoda mahalinin ahşap kaplamalı tavanı ve tavan göbeği.

4.4.1.5.Çatı Katı Planı

Yapının ahşap merdiveni strüktürel olarak hasarlıdır, kullanımı hayati tehlike arz ettiği için çatı katına ulaşılamamıştır. Drone ile çekilen fotoğraflar ve ortofotolar yardımıyla yapının çatı katı planı oluşturulmuştur **(Şekil 4.117).** Drone fotoğraflarından anlaşıldığı üzere, çatı arası mahallerinin döşeme kirişleri üzerinde döşeme kaplamaları yoktur. Bu durumda çatı katının sadece 201 Sofa mahalinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Çatı katının kuzeydoğu duvarı tamamen yıkılmış, yapı bu kısımdan dış ortam koşullarına doğrudan maruz kalmıştır. Doğrudan su ve nem gibi problemlere maruz kalan ahşap mimari elemanlarında çürüme ve bozulma süreci hızlanmış olmalıdır. Aynı zamanda lazer taramaları sonucu elde edilen ortofotolarda da çatı katının sadece 201 Sofa mahalinden oluştuğu görülmektedir **(Şekil 4.118).**

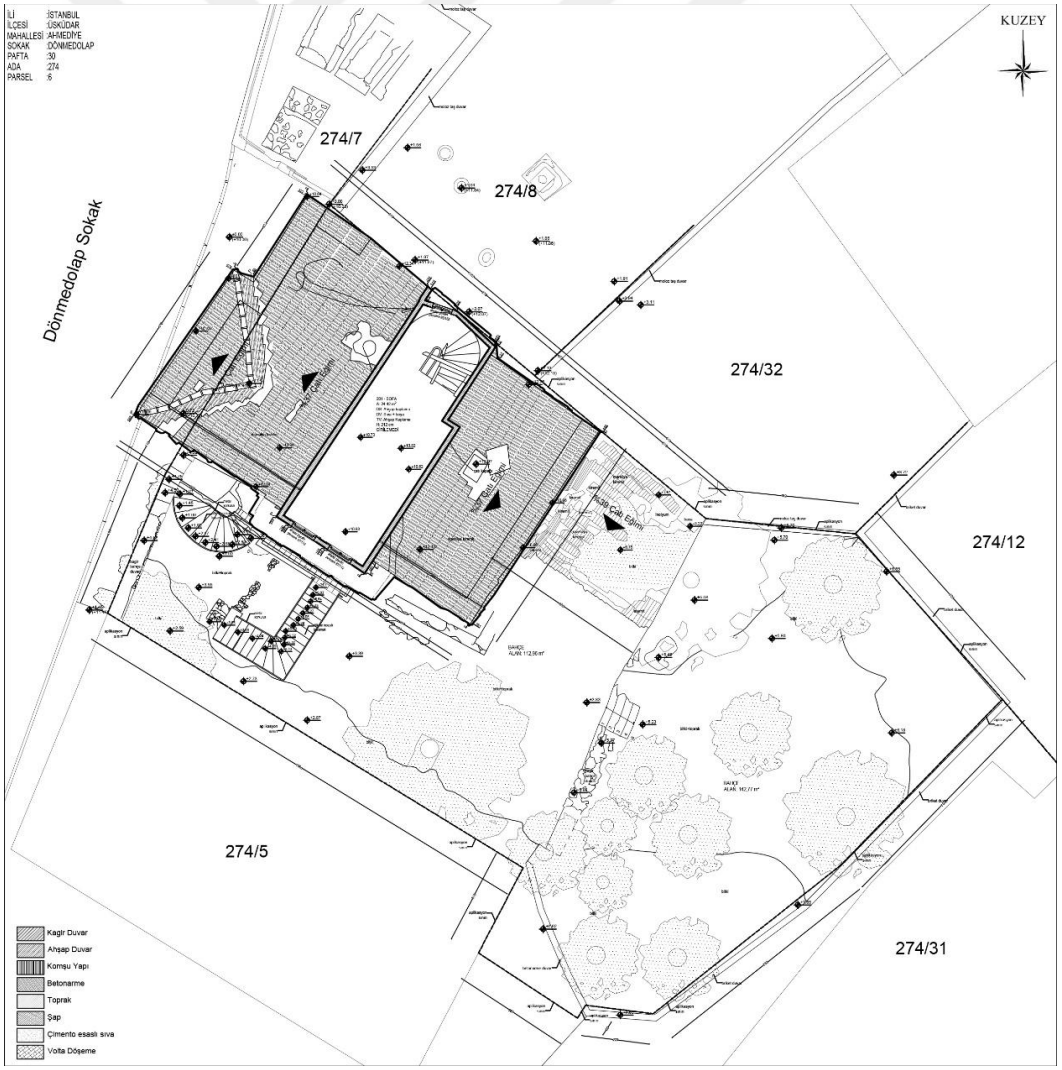
Şekil 4.117: Drone fotoğrafları ile çatı katı mahallerinin tespiti.

Şekil 4.118: Kesit ortofotolarında çatı katı.

201 Sofa Mahali

201 Sofa mahalinin sınırları, çekilen Drone fotoğrafları ve ortofotolar ile belirlenmiştir **(Şekil 4.119).** 101 Sofa mahalinden ahşap merdiven ile 201 Sofa mahaline ulaşılır. Mahalin kuzeydoğu duvarında ahşap merdiven yer almaktadır. Dikdörtgen biçimli merdiven evinin köşelerine pahlar yapılmış ve böylelikle niş kısımları oluşturulmuştur. Niş duvarının sıva ve boyaları dökülmüş, bağdadi çıtaları gözükmektedir (**Şekil 4.120).** 201 Sofa mahalinin kuzeydoğu duvarında merdiveni aydınlatan bir adet 65 cm genişliğinde 155 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Giyotin doğramaları ve camları kırılan pencerenin ölçülerine kuzeydoğu cephesi ortofotosundan ulaşılmıştır. Kuzeydoğu duvarı strüktürel olarak ağır hasarlı durumdadır. Ahşap taşıyıcı duvarların yıkılmasıyla yerine dikey tahtalar çakılarak oluşan boşluklar kapatılmıştır **(Şekil 4.121).**

Şekil 4.119: Çatı katı planı.

Şekil 4.120: Birinci kattan Z01 Sofa mahaline ulaşımı sağlayan ahşap merdiven.

Şekil 4.121: 201 Sofa mahalinin kuzeydoğu duvarına çakılan dikey tahtalar.

201 Sofa mahalinin güneybatı duvarı birinci kat hizası boyunca çıkma yapmakta ve cumba çatı katında devam etmektedir. Bu duvarda iki adet ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Pencere ölçülerine güneybatı cephesi ortofotosundan ulaşılmış, 87 cm genişliğinde 112 cm yüksekliğinde oldukları belirlenmiştir. 201 Sofa mahalinin her iki yanında kalan kısımlar muhtemelen girilemeyen çatı aralarıdır **(Şekil 4.122).**

Şekil 4.122: Güneybatı cephesi ortofotosunda 201 Sofa mahaline ait giyotin pencereler.

201 Sofa mahalinin tavanı, 101 Sofa mahalinden görülebildiği üzere ahşap kaplamalıdır. Tavan kaplamasında kısmi olarak malzeme kayıpları mevcuttur **(Şekil 4.123).**

Şekil 4.123: 201 Sofa mahalinin ahşap tavan kaplaması.

4.4.1.6.Çatı Planı

Drone fotoğrafları ile yapının çatı planı hazırlanmıştır. Çatı iki yöne eğimli beşik çatı şeklinde olup Dönme Dolap sokağa bakan cumba üzeri kırma çatılıdır **(Şekil 4.124).** Yaklaşık %37 eğimi bulunmaktadır. Çatı kaplamalarının sırası ile ahşap mertek, ahşap kaplama tahtası ve marsilya tipi kiremit olduğu kuzeydoğu cephesinden çekilen fotoğraf ile anlaşılmaktadır **(Şekil 4.125).** Çatı kiremitleri, beşik çatıya uygun olarak kuzeybatı ve güneydoğu yönüne doğru yerleştirilmiştir. Marsilya tipi kiremit sırasındaki kaymalar ve tepe mahya kiremiti hattının istikametinin değişmesi ile çatının sehim yaptığı anlaşılmaktadır. Yapının kesit ortofotolarından çatının güneybatıdan kuzeydoğuya doğru aşağı yönde sehim yaptığı anlaşılmaktadır. Güneybatı cephesindeki tepe mahya kiremiti kotu +13.22 (+23.22) iken kuzeydoğu cephesinde tepe mahya kiremiti kotu +12.85(+22.85)'dir. Çatının güneydoğu kısmında bir adet çıkış kapağı bulunmaktadır.

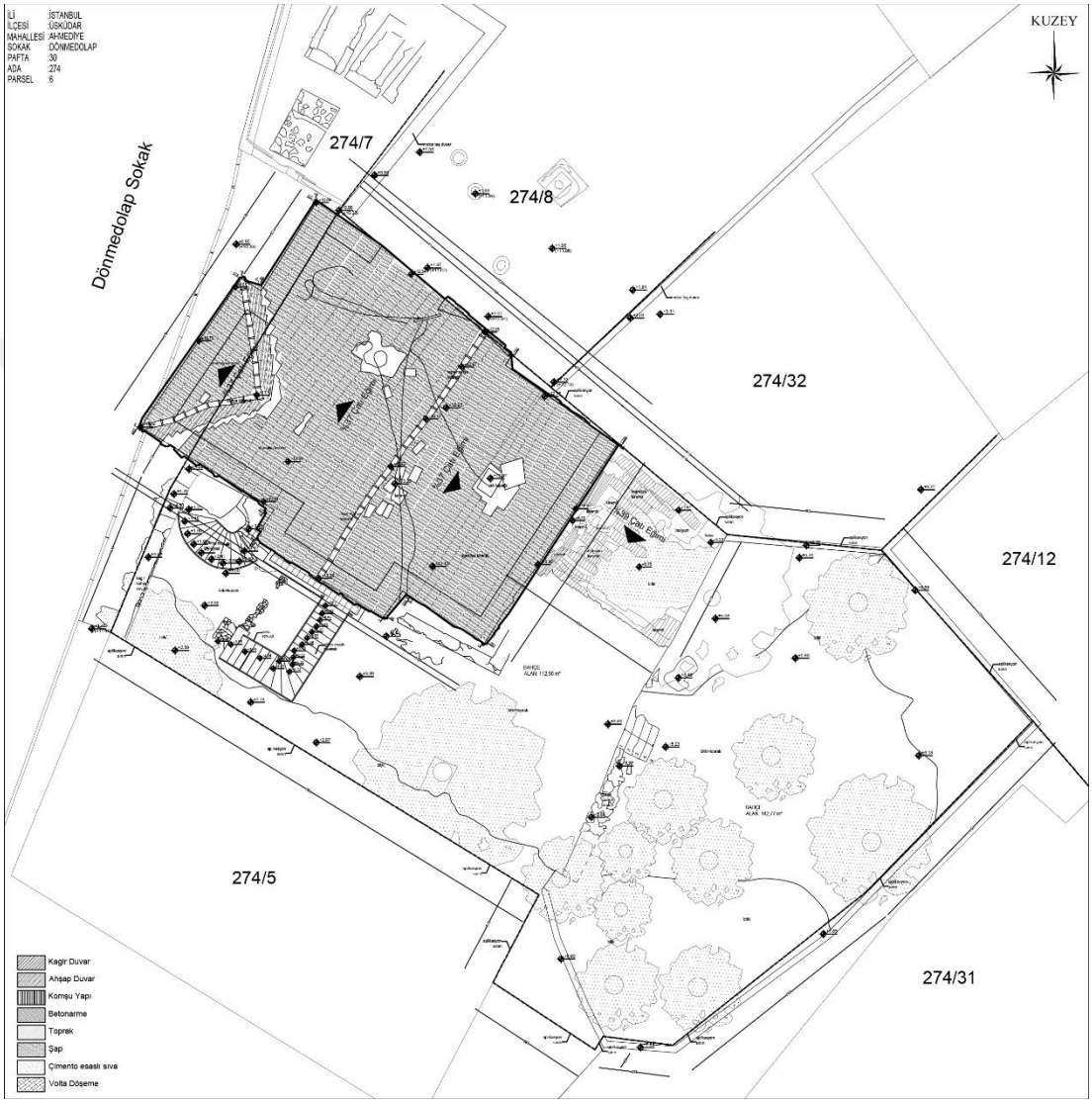

Şekil 4.124: Drone fotoğraflarında yapının çatısı.

Şekil 4.125: Drone fotoğraflarında yapının çatı katmanlarının tespiti.

Z03 Müştemilat mahalinin tek yöne eğimli çatısı yaklaşık olarak %39 eğimlidir ve doğu kısmında bir adet tuğla bacası bulunmaktadır. Bazı kiremitler kaymış ve bazıları da yok olmuştur. Çatının üzerinde yaprak, bitki dalları ve eternit gibi çeşitli atıklar bulunmaktadır **(Şekil 4.126).**

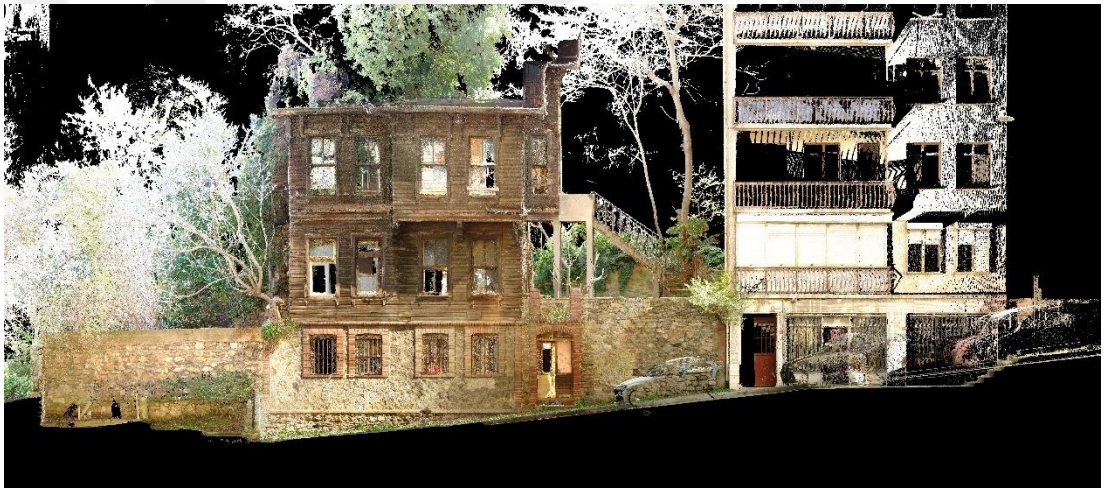

Şekil 4.126: Çatı planı.

4.5. Yapının Cephe Özellikleri

4.5.1. Kuzeybatı Cephesi

Kuzeybatı cephesi, yapının Dönme Dolap Sokağa bakan cephesidir. Yapı eğimli bir araziye oturduğundan bodrum kat bu cephede açığa çıkmış durumdadır. Yapının kotları Kot-Kesit belgesine göre belirlenmiş, kaldırımda yer alan rögar kapağı üstü ±0.00 kotu olarak belirlenmiştir. Cephe çalışması için kuzeybatı cephe ortofotosundan yararlanılmıştır. Bu ortofotoda yapının çatı kısmı görülmemektedir. Bunun sebebi, lazer cihazını konumlandırırken çatıyı tarayabilmesi için yapı çevresinde yeterli açıklığın bulunamamasıdır **(Şekil 4.127).**

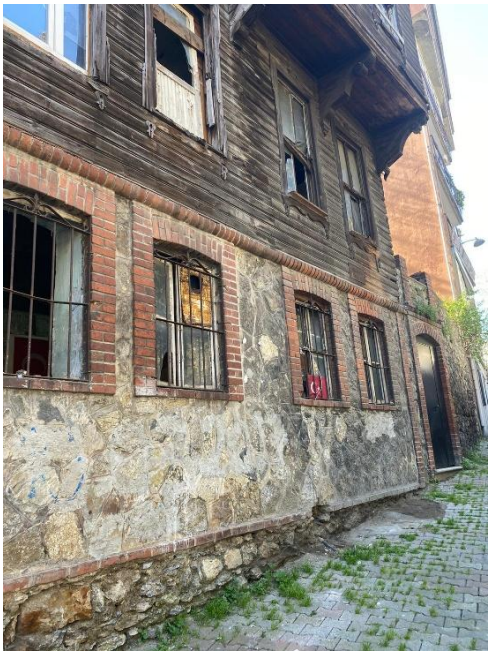
Şekil 4.127: Kuzeybatı cephesinin ortofotosu.

Yapıya giriş doğrudan sokak üzerinden değildir. Kuzeybatı cephesinde yer alan 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki demir bahçe giriş kapısı ile B01 Giriş mahaline, oradan da zemin kattaki ana girişin bulunduğu bahçeye geçilmektedir. Demir bahçe giriş kapısına bir adet dökme mozaik basamak ile ulaşılmaktadır. Tuğla söve ve tuğla basık kemer içerisinde yer alan bahçe giriş kapısının bulunduğu bahçe duvarı ise moloz taş örgü ile inşa edilmiştir. Bahçe duvarında yer alan tuğlaların boyutları 5.5 cmx11x23 cm'dir. Bahçe duvarındaki bazı taşlar yok olmuş, açılan boşluklar çağdaş tuğla malzemeyle doldurulmuştur **(Şekil 4.128).**

Şekil 4.128: Dönme Dolap sokak üzerinde yer alan bahçe demir giriş kapısı.

Yapının bodrum kat beden duvarları yığma yapım tekniğiyle inşa edilmiştir. Bodrum katın cephe üzerindeki sınırları tuğla malzeme ile vurgulanmıştır. +0.75 ve +3.59 kotlarında tuğla hatıl örgüsü bulunmaktadır. Tuğla hatıllar, kenarlardaki tuğla sövelerle birleşerek bodrum katın sınırlarını çevrelemektedir. Ayrıca bu tuğla hatıllar, bodrum katta moloz taş örgü ile inşa edilen temel duvarları ile ahşap karkas sistemle oluşturulan zemin kat arasında bir ayrım elemanı işlevi görmektedir (**Şekil 4.129).**

Şekil 4.129: Bodrum kat beden duvarları ve cephe düzeni.

Yapının bodrum kat cephe düzeninde B02 Oda mahaline ait iki adet 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde ahşap çift kanatlı pencere bulunmaktadır. B03 Oda mahaline ait aynı ölçülerde iki adet çift kanatlı ahşap pencere bulunmaktayken birinin sadece kasası günümüze ulaşabilmiş, kanatları sökülmüştür. Pencere önlerinde demir parmaklıklar yer almaktadır. Bodrum kat duvarlarında pencere boşluklarının çevresinde ise 5.5 x 23 cm ölçülerinde tuğlalarla söveler oluşturulmuştur. Basık tuğla kemer içinde konumlanan pencerelerin kenarlarında da tuğla malzemeye yer verilmesi, cephede pencere açıklıklarının daha belirgin ve vurgulu bir şekilde öne çıkmasını sağlamıştır. Bodrum kat beden duvarları, cephede taş görünümlü sıva ile bitirilmiştir **(Şekil 4.130).**

+3.59 kotu ile +3.72 kotu arasında yer alan tuğla hatıl örgüsünden itibaren, çatıya kadar olan bölümde yapının cephesi 14 cm genişliğinde ahşap lambalı cephe kaplamasıyla kaplanmıştır. Birinci kat ve ikinci kat arasında, +7.24 kotunda ahşap bir kat silmesi mevcuttur. Cephe boyunca devam ettiği kaplama tahtaları üzerindeki izlerden anlaşılan ahşap silme bütünlüğünü kaybetmiştir **(Şekil 4.130).**

Yapının zemin kat seviyesinde Z06 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde 188 cm ölçülerinde iki adet özgün giyotin pencere kasası bulunmaktadır. Ahşap giyotin pencerelerin sadece kasa ve söveleri günümüze ulaşmış, biri farklı bir kapı kanadı ile kapatılmış diğerine ise PVC pencere yerleştirilmiştir. Pencere sövelerinde ahşaptan yapılmış bitkisel motifi hatırlatan düzenlemeler bulunmaktadır. Pencerelerin söveleri kıvrımlı hatlara sahiptir. Pencerelerin üst çerçevelerinde ise tepelik gibi yerleştirilmiş palmet motifini hatırlatan kompozisyon görülmektedir. Z06 A Yüklük/ Gusülhane mahalinin kuzeybatı duvarı tamamen yıkılmış, güneydoğu duvarı ve üzerinde yer alan vasistas pencere görülmektedir. Z07 Oda mahaline ait iki adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır **(Şekil 4.130).**

Birinci kat cephe düzeni değişmiş olup 106 Başoda mahali kuzeybatı yönünde, 101 Sofa mahali ise güneybatı yönüne doğru çıkma yapmıştır. 105 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet ahşap giyotin pencere mevcuttur. 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeybatı duvarları kısmen ayaktadır, 25x50 cm ölçülerindeki ahşap vasistas pencere cephe üzerinden görülmektedir. 106 Başoda mahalindeki cumba üzerinde 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Çıkma altında üç adet eğrisel forma sahip ahşap konsol bulunmaktadır. Aşağıya bakan yüzeylerinde desenler görülmektedir **(Şekil 4.130).**

Şekil 4.130: Kuzeybatı cephesinin zemin ve birinci katı.

Birinci katta yer alan 101 Sofa mahali güneybatı yönünde çıkma yapmaktadır. Cumba üzerinde 56 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Pencerenin önünde yer alan kafesi oluşturan ahşap çıtaların bir kısmı günümüze ulaşabilmiştir. 101 Sofa mahali ile 101 A Sahanlık mahali duvarlarının altında toplam dört adet betonarme taşıyıcı dikme yer almakta olup bu elemanlar kuzeybatı cephesinden okunabilmektedir. 101 A Sahanlık mahaline, L tipi dökme mozaik basamaklı muhdes betonarme merdiven ile ulaşılmaktadır **(Şekil 4.131).**

İkinci kat seviyesinde yer alan 201 Sofa mahalinin ahşap cephe kaplamaları kuzeybatı cephesinden görülmektedir. Yapının çatısı güneybatıdan kuzeydoğuya doğru aşağı yönde sehim yapmıştır. Çatı kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir. 106 Başoda mahalinin üzeri kırma çatı şeklindedir. Kuzeybatı cephesindeki saçaklar geniş tutulmuş, saçak altlarına eğrisel formlu ahşap füruşlar yerleştirilmiştir. Saçak altında ahşap koltuk silmesi ve ahşap süsleme elemanları görülmektedir. Koltuk silmesi ahşap duvar ile ahşap saçak birleşiminde yer almaktadır, altında ahşap süsleme elemanları tekrar etmektedir. Koltuk silmesi cephe boyunca devam ederken cumba üzerinde de devam ettiği düşünülen ahşap süsleme elemanları bu kısımda yok olmuştur **(Şekil 4.131).**

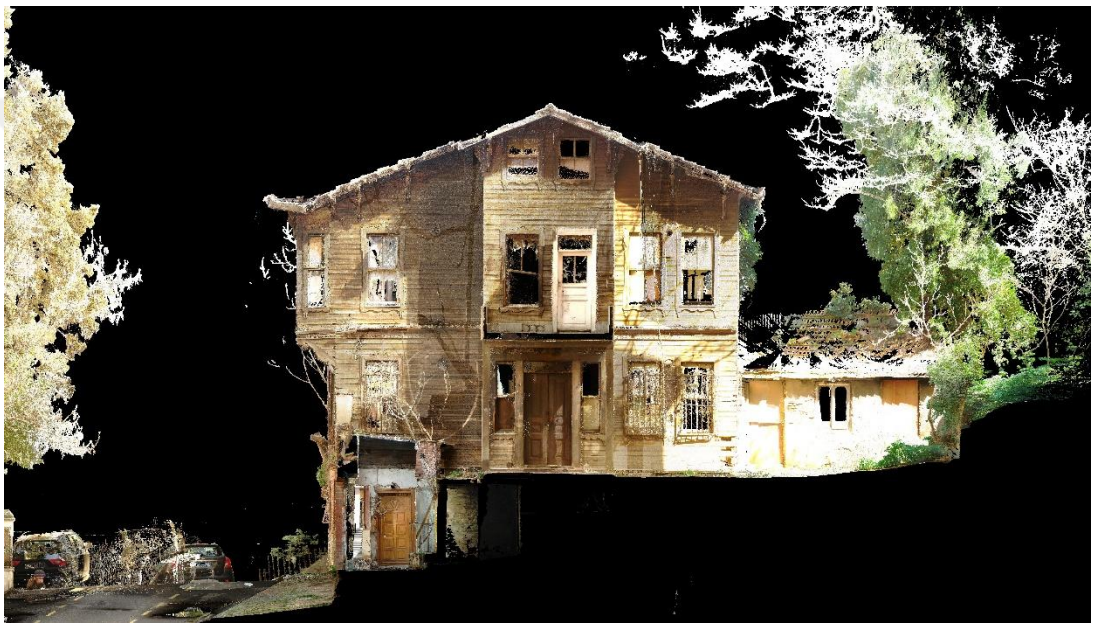
Şekil 4.131: Kuzeybatı cephesi.

4.5.2. Güneybatı Cephesi

Bodrum kat girişi ve bahçedeki muhdes merdivenin yapı ile ilişkisinin tam olarak anlaşılabilmesi için iki farklı yerden kesit alınarak güneybatı cephe çalışmaları hazırlanmıştır.

4.5.2.1 Güneybatı Cephesi I

Güneybatı cephesi I'de kesit yeri, 101 A Sahanlık mahali ile B01 Giriş mahalinden geçecek şekilde belirlenerek ortofoto çalışması hazırlanmıştır **(Şekil 4.132).** Bahçe içerisinde yer alan betonarme muhdes merdiven, bu görünüşte yer almamaktadır. Güneybatı cephesi I'de sokak ile yapının ilişkisi, parsel sınırları, yapının parsel içindeki konumu ve bahçedeki kot farklılıkları daha net biçimde okunabilmektedir. Kot farklarının bulunduğu bahçe moloz taş duvar ile bölünmüş olup bu duvarlar arasında geçiş beş adet taş basamak ile sağlanmaktadır.

Şekil 4.132: Güneybatı cephesi ortofotosu.

Güneybatı cephesi I'de, yapıyı Dönme Dolap Sokak'tan ayıran kâgir bahçe duvarı görülmektedir. Bodrum kat seviyesinde B01 Giriş mahali içinde yer alan döner merdiven kesite, bodrum kat beden duvarları ise görünüşe girmektedir. Merdivenin taşıyıcı duvarları tuğla malzeme ile inşa edilmiştir. Merdiven altındaki mahalin döşemesinde şap malzeme bulunmakta, tavanı ise volta döşeme olup putreller arası açıklık yaklaşık 50 cm'dir. Merdiven altı güncel kullanımda depo olarak değerlendirilmektedir. Görünüşe giren bodrum katın tuğla malzeme ile inşa edilen beden duvarları sıvanmış ve boyanmıştır. +3.62 kotuna kadar sıvalı ve boyalı olan bu duvarda, 90 cm genişliğinde ve 200 cm yüksekliğinde sonradan değiştirildiği anlaşılan niteliksiz bir ahşap kapı bulunmaktadır. Bu kapı ile bodrum kata erişilmektedir.

Yapının +3.62 kotundan itibaren çatıya kadar olan kısmı (zemin, birinci ve çatı katı) 14 cm genişliğindeki ahşap lambalı cephe kaplaması ile kaplanmıştır. Birinci kat ve ikinci kat arasında +7.24 kotunda ahşap kat silmesi mevcuttur. Cephe boyunca kısmi olarak devam eden ahşap silme, betonarme merdivenin sahanlığında kesintiye uğramıştır **(Şekil 4.133).**

Şekil 4.133: Yapının güneybatı cephesi.

Zemin kat seviyesinde 128 cm genişliğinde ve 250 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap giriş kapısı bulumaktadır. Kapının üzerinde yer alan tepe penceresi ile birlikte toplam yüksekliği 280 cm'dir. Kapının her iki yanında simetrik olarak yerleştirilen 56 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Kapı ve pencere etrafındaki ahşap söve, doğramaları bir bütün olarak çevrelemektedir. Z07 Oda mahaline ait bir adet 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere, Z02 Oda mahaline ait aynı ölçülerde iki adet özgün ahşap giyotin pencere mevcuttur. Her iki mahallenin duvarlarına soba baca deliği açılmıştır. Pencerelerin önlerinde demir parmaklık yer almaktadır. Zemin kat seviyesinde ahşap yapıya eklenen nitelikli dönem eki Z03 Müştemilat mahalinin tuğla duvarları çimento esaslı sıva ile kaplıdır. Bazı kısımlarda sıvalar dökülmüş ve tuğlalar açığa çıkmıştır. Z03

Müştemilat mahali duvarında 103 cm genişliğinde ve 220 cm yüksekliğinde bir kapı boşluğu bulunmaktadır. Kapı kasası günümüze ulaşmış olmakla birlikte kanadı yok olmuş ve boşluk kontrplak ile kapatılmıştır. Ayrıca mahale ait 90 cm genişliğinde ve 125 cm yüksekliğinde bir adet ahşap çift kanatlı pencere ile aynı ölçülerde linolyum malzeme ile kapatılmış bir pencere boşluğu bulunmaktadır. Z03 Müştemilat mahalinin tek yöne eğimli beşik çatısı Marsilya tipi kiremit ile kaplanmış olup bazı bölgeleri sonradan eternit malzeme ile kapatılmıştır. Mahalin doğusunda mahya kotundan 65 cm yükselen bir tuğla baca yer bulunmaktadır **(Şekil 4.133).**

Birinci katta cephe düzeni değişmiş olup, 106 Başoda mahali Dönme Dolap Sokak yönünde, 101 Sofa mahali ise güneybatı cephesine doğru çıkma yapmaktadır. Cephede, 102 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. İki pencere arasına soba bacası deliği açılmıştır. 106 Başoda mahalinin cumba duvarında 46 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir ahşap giyotin pencere; beden duvarında ise 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir adet özgün ahşap giyotin pencere yer almaktadır. 101 Sofa mahali çıkma yapan cumba duvarında bir adet 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere ve 90 cm genişliğinde 210 cm yüksekliğinde muhdes ahşap kapı bulunmaktadır. Pencerenin giyotin doğramaları ve camları kırılmıştır. 101 Sofa mahali çıkma duvarının altına iki adet, 101 A Sahanlık mahali altına iki adet olmak üzere toplam dört adet betonarme taşıyıcı dikme sonradan eklenmiştir **(Şekil 4.133).**

Çatı katı seviyesinde yer alan 201 Sofa mahali, birinci kat hizası boyunca çıkma yapmakta ve cumba çatı katında devam etmektedir. 201 Sofa mahaline ait iki adet 87 cm genişliğinde 112 cm yüksekliğinde özgün ahşap giyotin pencere yer almaktadır. 201 Sofa mahalinin her iki yanında kalan çatı aralarına girilememektedir. Kalkan duvarlar ile çıkmanın üçgen alınlıklı tasarımı dikkat çekicidir. Yapının çatısı marsilya tipi kiremitlerle örtülüdür. Geniş saçağın altında ahşap füruşlar yer almaktadır. Saçak altında ahşap koltuk silmesi ve ahşap süsleme elemanları görülmektedir. Koltuk silmesi duvar ile saçak birleşiminde yer almaktadır, altında ahşap süsleme elemanları tekrar etmektedir. Koltuk silmesi cephe boyunca devam ederken ahşap süslemeler sadece 106 Başoda mahali istikametinde bulunmakta, cumba üzerinde devam etmemektedir **(Şekil 4.134).**

Şekil 4.134: Güneybatı cephesi I.

4.5.2.2 Güneybatı Cephesi II

Güneybatı cephesi II'de, kesit yeri bahçe içerisinde yer alan muhdes betonarme merdivenin arkasından geçirilmiştir. Yapının muhdes merdiven ile ilişkisi ortaya konulmuştur.

Yirmi bir adet dökme mozaik basamaklı L biçimindeki merdiven ile 101 A Sahanlık mahaline ulaşılmaktadır. L şeklindeki merdivenin kısa kenarının altına tuğla malzeme ile duvar örülmüş, oluşan alan depo olarak kullanılmaktadır. Duvarların dışa bakan yüzeyleri çimento esaslı sıva ile kaplanmış olup önündeki bitkiler nedeniyle tam olarak görülememektedir. Merdivenin bitkisel motifli demir korkulukları bulunmaktadır. 101 A Sahanlık mahali, 70 cm yükseklikteki çimento esaslı sıvalı betonarme parapet duvar ile çevrelenmiştir **(Şekil 4.135).**

Şekil 4.135: Güneybatı cephesi II.

4.5.3. Güneydoğu Cephesi

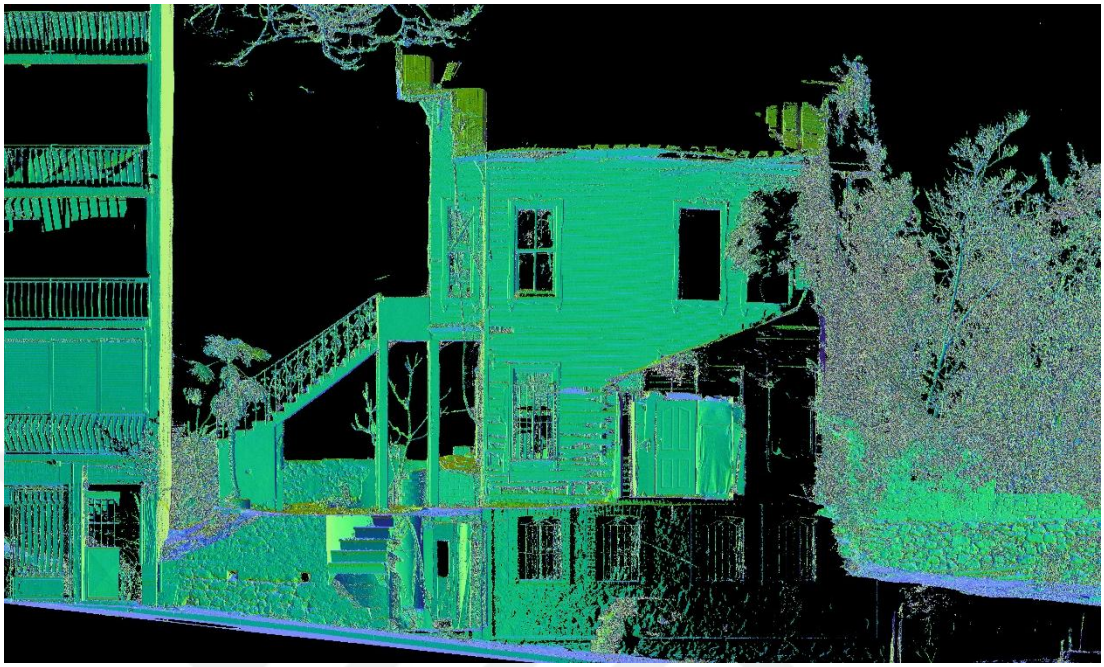
Z03 Müştemilat mahali ve üst kottaki bahçenin ahşap yapı ile ilişkisinin tam olarak anlaşılabilmesi için bahsi geçen kısımlardan kesit alınarak güneydoğu cepheleri hazırlanmıştır.

4.5.3.1 Güneydoğu Cephesi I

Güneydoğu cephesi I'de ortofoto yeri (kesit yeri), Z03 Müştemilat mahalinden geçecek şekilde belirlenmiştir. Cephe çalışmasında ahşap karkas yapı görünüşe girmektedir. Böylelikle nitelikli dönem eki olan Z03 Müştemilat mahalinin yapı ile ilişkisi okunabilmektedir **(Şekil 4.136) (Şekil 4.137).**

Yapının bodrum katı toprak altında kalmaktadır. +3.70 kotundan itibaren çatıya kadar olan kısım (zemin, birinci ve çatı katları) 14 cm genişliğindeki ahşap lambalı cephe

kaplama tahtalarıyla kaplanmıştır. Birinci kat ile ikinci kat arasında +7.24 kotunda, günümüze kısmen ulaşabilmiş bir ahşap kat silmesi bulunmaktadır **(Şekil 4.136).**

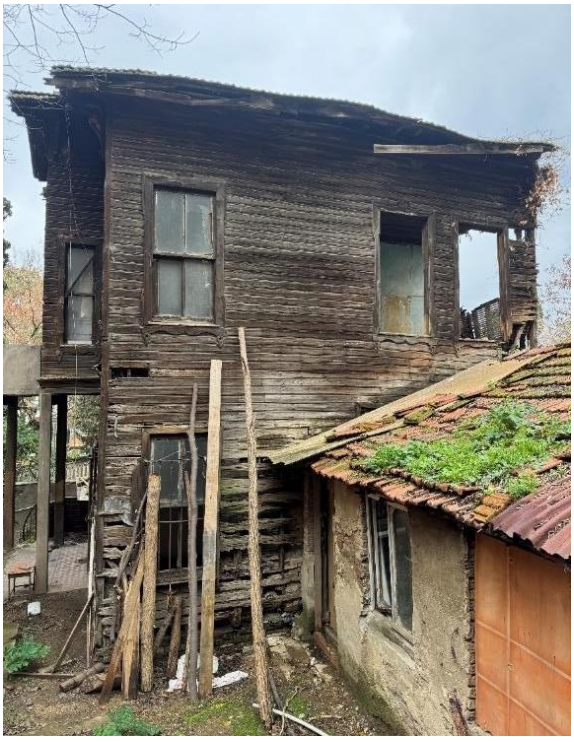

Şekil 4.136: Güneydoğu cephesi ortofotosu.

Şekil 4.137: Z03 Müştemilat mahali ile ahşap yapının birleşimi.

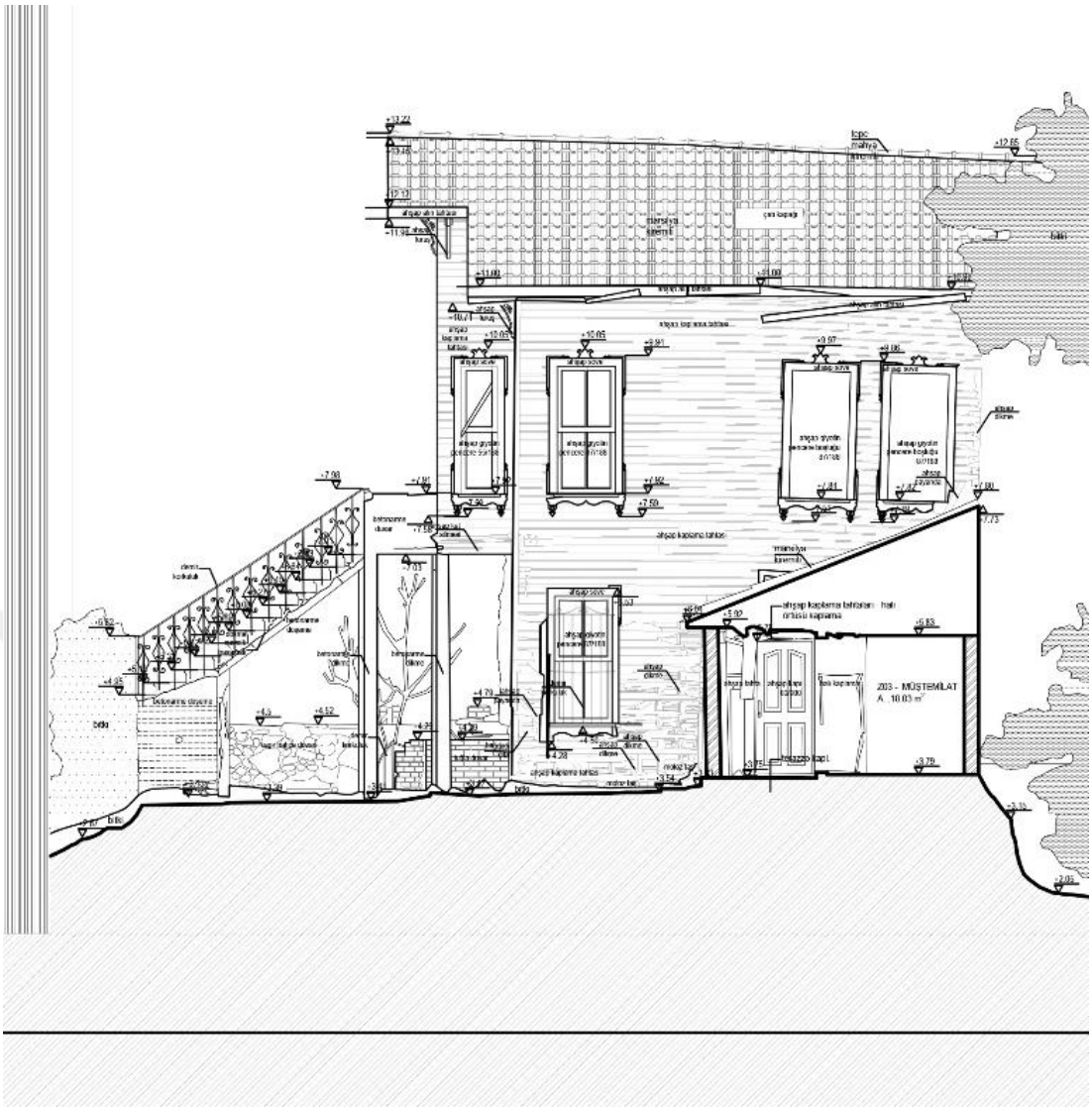
Zemin kat seviyesinde, ahşap karkas yapı ile Z03 Müştemilat mahalinin birleşim kısımlarında cephe kaplamalarının kısmen malzeme kaybına uğradığı görülmektedir. Böylelikle taşıyıcı sistemi oluşturan ahşap dikmeler ile payandaların arasına tuğlaların yerleştirildiği ve dış yüzeyde bu tuğla dolguların üzerine ahşap kaplama tahtalarının uygulandığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda cephe kaplama tahtalarındaki malzeme kaybı ile yapının zemin döşemesinin bir sıra taş üzerine oturtulduğu anlaşılmaktadır **(Şekil 4.137).** Z02 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir adet özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Z03 Müştemilat mahali ise yığma taşıyıcı sistemle inşa edilmiştir. Yapı malzemesi tuğla olup duvarlar çimento esaslı sıva ile kaplanmıştır. Z03 Müştemilat mahali ile ahşap yapının müşterek duvarında 80 cm genişliğinde ve 200 cm yüksekliğinde sonradan değiştirilmiş bir ahşap kapı yer almaktadır. Kapının sağında 56 cm genişliğinde ve 130 cm yüksekliğinde bir ahşap giyotin pencere kasası bulunmaktadır. Mahalin döşemesindeki kuyu kapağının üzerinde bulunan bölücü duvar muhdestir. Z03 Müştemilat mahalinin duvarları ve tavanı ahşap tahta, kontrplak ve halı gibi malzemelerle kaplanmıştır. Mahalin çatısı yaklaşık %39 eğime sahip olup ahşap kaplama tahtaları üzeri marsilya tipi kiremit ile örtülüdür. Ahşap karkas yapı ile Z03 Müştemilat mahallinin kesiştiği noktada ahşap bir söve bulunmaktadır **(Şekil 4.138).**

Şekil 4.138: Z03 Müştemilat mahali ile ahşap yapının birleşimi.

Birinci kat seviyesinde cephe düzeni değişmiş olup, 101 Sofa mahali güneybatı cephesine doğru çıkma yapmaktadır. Bu çıkma, çatı katındaki 201 Sofa mahali boyunca devam etmektedir. Çıkma yapan 101 Sofa mahali duvarında 56 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir adet ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Çıkmanın önünde betonarme muhdes merdiven ve 101 A Sahanlık mahali bulunmaktadır. Birinci kat seviyesinde, 102 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir adet özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. 103 Oda mahaline ait iki adet 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğindeki özgün ahşap giyotin pencerelerin ise günümüze yalnızca kasa ve söveleri ulaşmıştır. Birinci kat seviyesindeki ahşap lambalı cephe kaplama tahtalarında özellikle kuzeydoğu cephesi ile kesişim noktalarında malzeme kayıpları gözlenmektedir **(Şekil 4.139).**

İkinci kat seviyesinde yer alan 201 Sofa mahalinin ahşap cephe kaplama tahtaları güneydoğu cephesinden izlenebilmektedir. Yapının çatısı güneybatıdan kuzeydoğuya doğru aşağı yönde sehim yapmıştır. Çatı kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir. Ahşap alın tahtası kısmen kopmuştur. Diğer cephelerde saçak altlarına yerleştirilen ahşap füruşlara güneydoğu cephesinde yer verilmemiştir. Yapının inşa sürecinde, Dönme Dolap Sokağa bakan kuzeybatı cephesine ve ana giriş kapısının bulunduğu güneybatı cephesine daha fazla önem verildiği, süsleme öğelerinin bu cephelerde tercih edilmiş olması ile anlaşılmaktadır. Saçak altında ahşap koltuk silmesi yer almakta, kuzeybatı cephesindeki koltuk silmesi altında görülen ahşap süsleme elemanlarına güneydoğu cephesinde rastlanmamaktadır **(Şekil 4.139).**

Şekil 4.139: Güneydoğu cephesi I.

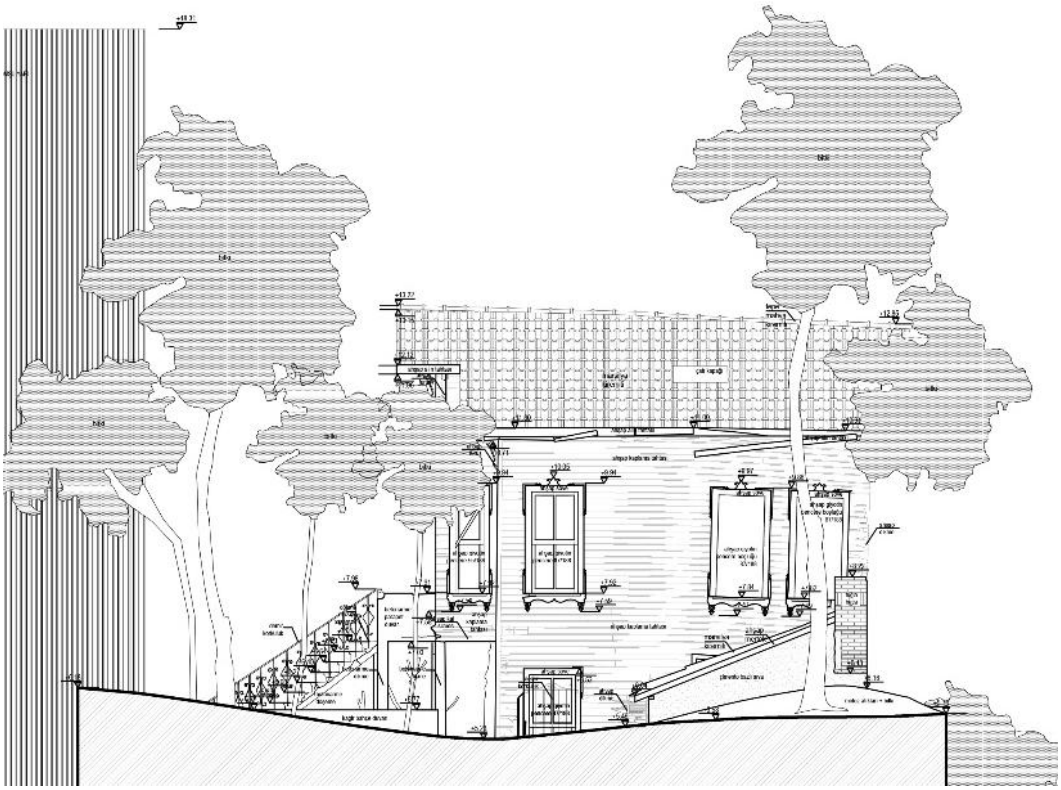
4.5.3.2 Güneydoğu Cephesi II

Güneydoğu cephesi II'de kesit yeri, 5.23 ile +6.18 kotları arasında değişen üst kottaki bahçeden geçirilecek şekilde belirlenmiştir. Bu cephe çalışması sayesinde ahşap karkas yapı ile nitelikli dönem eki olan Z03 Müştemilat mahalinin üst kotta kalan bahçeyle ilişkisi daha net biçimde okunabilmektedir. Güneydoğu cephesi I'den farklı olarak Z03 Müştemilat mahali, bu çalışma kapsamında kesitte değil, görünüşte yer almaktadır. Kesit hattının ahşap karkas yapının zemin kat kotunun üzerinde kalan bahçeden geçirilmesi sonucu, yapının zemin katının bir bölümü görünüşte görülebilmektedir **(Şekil 4.140).**

Şekil 4.140: Yapının güneybatı cephesi.

Zemin kat seviyesindeki Z03 Müştemilat mahali, yüzeyinde çimento esaslı sıva bulunan kâgir kalkan duvarı ve tek yöne eğimli çatısıyla görünüşte yer almaktadır. Çatının, ahşap mertekler üzerine yerleştirilmiş kaplama tahtası ve Marsilya tipi kiremitlerden oluştuğu cephe üzerinden okunabilmektedir. Mahalin doğusunda, +8.22 ile +6.43 kotları arasında konumlanan tuğla baca yer almaktadır. Bacada kullanılan tuğlaların boyutları 5.5 x 11x 23 cm'dir **(Şekil 4.140) (Şekil 4.141).**

Şekil 4.141: Güneybatı cephesi II.

4.5.4. Kuzeydoğu Cephesi

Kuzeydoğu cephesi yapının en fazla tahrip olmuş cephesidir. Cephenin büyük bir bölümü sarmaşık benzeri bitki örtüsüyle kaplanmıştır. Cephe üzerinde önce bitki temizliği yapılmış, ardından lazer tarama yöntemiyle belgeleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bodrum katta yığma duvarlar üzerine oturan ahşap karkas yapı strüktürel açıdan hasarlı durumdadır **(Şekil 4.142).**

Şekil 4.142: Kuzeydoğu cephesi ortofotosu.

Kâgir bodrum kat duvarları, cephedeki yoğun bitki örtüsü nedeniyle tam olarak görülememektedir. Bu duvarların bazı bölümlerinde çimento esaslı sıva uygulamaları bulunmaktadır. Kâgir duvar ile ahşap karkasın birleşim kotları değişkenlik göstermektedir. Z06 Oda mahali istikametinde +4.23 kotu, ahşap kaplama tahtalarının başlangıç kotunu oluşturmaktadır. Z06 A Yüksül/Gusülhane mahalinde ise döşeme kirişleri +3.55 kotunda yer almakta, bodrum kat duvarı bu kota kadar yükselmektedir.

Zemin, birinci kat ve çatı katı seviyesinde ahşap karkas sistem ile inşa edilen yapı, dışarıdan lambalı ahşap cephe kaplama tahtaları ile kaplanmıştır. Kaplama tahtalarının birçoğu kopmuş ve kırılmış, günümüze ulaşamamıştır. Ahşap taşıyıcı sistemi oluşturan dikme, payanda ve kuşak gibi taşıyıcı elemanlar açığa çıkmıştır **(Şekil 4.143).**

Şekil 4.143: Yapının kuzeydoğu cephesi.

Zemin kat seviyesinde Z06 Oda mahaline ait bir adet ölçüleri yapının özgün pencere ölçüsü ile uyumlu pencere boşluğu bulunmaktadır. İç mekânda pencere önüne eklenen çağdaş tuğla malzemeli muhdes duvar, giyotin pencerenin yok olmasıyla kuzeydoğu cephesinden görülmektedir. Z06 A Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeydoğu duvarı tamamen yıkılmış, ahşap yüklük kapısı ve ahşap döşeme kirişleri cephe üzerinden okunabilmektedir **(Şekil 4.144).** Z01 Sofa mahalinin merdiven evinde 65 cm genişliğinde 80 cm yüksekliğinde ahşap çift kanatlı pencere yer almaktadır. Merdiven evi duvarlarındaki ahşap cephe kaplamaları da kısmen yok olmuştur. Ahşap dikme ve bağdadi çıtalar açığa çıkmıştır. Z04 Oda mahalinin duvarlarındaki kaplama tahtaları kopmuş, karkas sistemi oluştuıran elemanlar açığa çıkmıştır. Z05 Hela mahaline ait 52 cm genişliğinde 100 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Z03 Müştemilat mahalinin tuğla duvarları çimento esaslı sıva ile kaplanmıştır. Bazı kısımlarda sıvanın dökülmesi nedeniyle tuğla malzeme görülebilmektedir. Mahalin doğusunda, +8.22 ile +6.43 kotları arasında konumlanan tuğla baca yer almaktadır.

Şekil 4.144: Yapının kuzeydoğu cephesinde yer alan yüklük mahalleri.

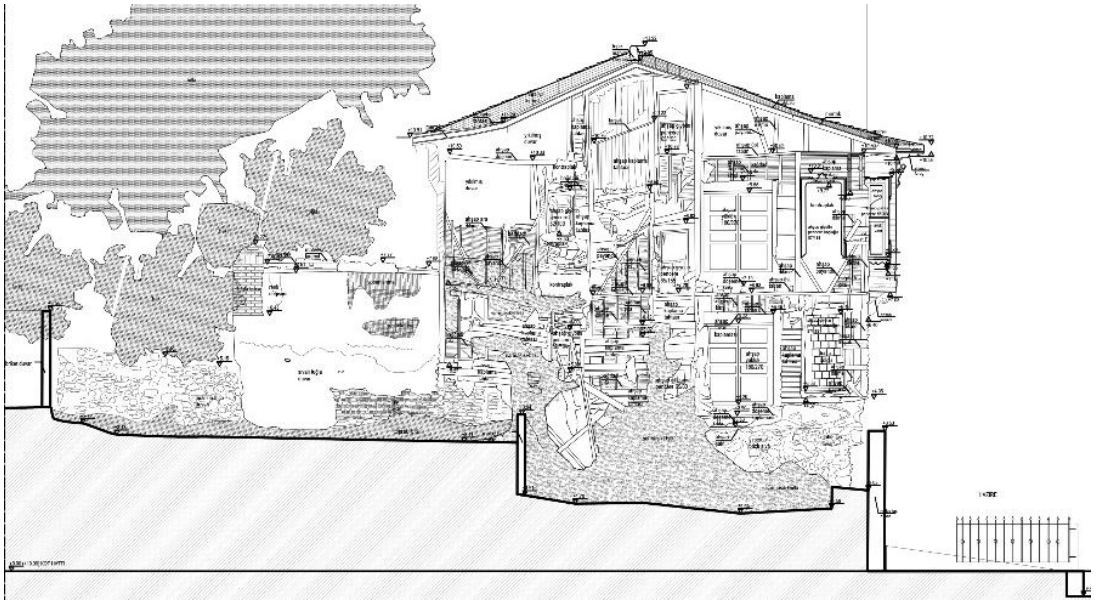
274 numaralı adada bulunan 8 ve 32 numaralı parseller, tez çalışması kapsamında incelenen yapıya komşudur. 8 numaralı parselin toprak kotu en düşük +1.45 ve en yüksek +1.91'dir. 32 parselin toprak kotu ise +3.11 ve +3.42 kotları arasında değişkenlik göstermektedir. Bu iki parseli birbirinden ayıran tuğla malzemeli bahçe duvarı kuzeydoğu cephesinden görülebilmektedir. Söz konusu duvar, zemin katta yer alan Z04 Oda ve Z05 Hela mahallerinin müşterek duvarına kadar uzanmakta ve iki farklı toprak kotuna sahip parseller arasında istinat duvarı işlevi görmektedir.

Birinci kat seviyesinde, 105 Oda mahaline ait özgün ahşap giyotin pencerenin yalnızca kasası günümüze ulaşabilmiştir. Mahalin ahşap cephe kaplamaları yok olmuş, taşıyıcı sistemi oluşturan mimari elemanlar açığa çıkmıştır. 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin duvarının yarısı yıkılmış, diğer yarısının ise yalnızca ahşap dikmeleri ve bağdadi çıtaları günümüze ulaşabilmiştir. Ahşap yüklük kapısı ve döşeme kirişleri cephe üzerinden okunabilmektedir **(Şekil 4.144).**

101 Sofa mahaline ait 65 cm genişliğinde ve 155 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere kasası yer almaktadır. 104 Hela mahaline ait 52 cm genişliğinde ve 100 cm yüksekliğinde bir ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Pencerenin doğramaları ve camları kırılmış, içeriden farklı bir pencere kafesi ile kapatılmıştır. Bu cephe kısmına ayrıca tahta ve kontrplak malzemeler yerleştirilmiştir. 103 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarları neredeyse tamamen yıkılmıştır. Ahşap cephe kaplama tahtaları sökülmüş, ahşap dikme ve payanda gibi taşıyıcı elemanlar ile iç mekândaki bağdadi çıtalar açığa çıkmıştır **(Şekil 4.145).**

İkinci kat seviyesinde, 201 Sofa mahaline ait 65 cm genişliğinde ve 155 cm yüksekliğinde bir ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Giyotin doğramaları ve camları kırılmış olan pencerenin ölçüleri kuzeydoğu cephesi ortofotosundan tespit edilmiştir. 201 Sofa mahalinin her iki yanındaki girilemeyen çatı aralarının kalkan duvarları ise tamamen yıkılmıştır **(Şekil 4.145).**

Yapının çatısı güneybatıdan kuzeydoğuya doğru aşağı yönde sehim yapmıştır. Çatı kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir. 106 Başoda mahalinin üzeri kırma çatı şeklindedir. Cephede 105 Oda mahali istikametindeki çatı saçağı altında ahşap füruşlar yer almaktadır; çatı saçağı yalnızca bu kısımda geniş tutulmuştur. Kuzeybatı cephesindeki saçak altından gelen ahşap koltuk silmesi, kuzeydoğu cephesinde yüklük mahaline kadar devam etmektedir. Koltuk silmesi, ahşap duvar ile ahşap saçak birleşiminde konumlanmaktadır **(Şekil 4.145).**

Şekil 4.145: Kuzeydoğu cephesi.

4.6. Yapım Tekniği ve Malzeme Özellikleri

Yapı, bodrum katın yığma duvarları üzerine zemin, birinci ve çatı katında dolgusuz ahşap çatkı yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Yapım tekniği ve malzeme özellikleri incelenirken Sedat Hakkı Eldem'in, Ali Talat'ın ve Doğan Hasol'un kaynakları incelenerek literatür taraması yapılmıştır.

4.6.1. Temeller

Yapının temeline dair sondaj veya kazı çalışması yapılamamıştır. Kuzeybatı cephesinden görüldüğü üzere yapının temel malzemesi moloz taştır (**Şekil 4.146).**

Şekil 4.146: Yapının temel seviyesindeki moloz taş malzeme.

4.6.2. Duvarlar

Yapıda yığma ve dolgusuz ahşap çatkı teknikleriyle inşa edilmiş iki duvar tipi bulunmaktadır. Bodrum katta 52 cm, 60 cm, 62 cm ve 30 cm olmak üzere dört ayrı kalınlıktaki yığma duvarın tespiti yapılmıştır. Kuzeydoğu duvarının genişliği parsele göre şekillenmiş, kuzeybatıdan güneydoğuya doğru kalınlığı azalmaktadır. Bodrum kat kagir duvarlarının tamamı taşıyıcıdır. 62 cm genişliğindeki kuzeybatı duvarının ve

30 cm genişliğindeki bölücü duvarın malzemesi dolu tuğladır. 52 cm genişliğindeki güneybatı ve güneydoğu duvarının sıvalarının kopmasıyla malzemesinin moloz taş+ tuğla olduğu ve kuzeydoğu duvarlarının ise moloz taş malzeme ile inşa edildiği tespit edilmiştir **(Şekil 4.147).** İç mekânda bodrum kat duvarları sıvanmış ve boyanmıştır. Özellikle kuzeydoğu duvarında strüktürel çatlaklar bulunmaktadır. Diğer duvarlarda yer yer sıva ve boya malzemeleri dökülmüştür. Kuzeybatı cephesinde bodrum katın yığma duvarına taş taklidi sıva uygulaması yapılmıştır. Pencereler tuğla basık kemer ve tuğla söve içerisinde yer almaktadır. Bodrum kat duvarları gibi Z03 Müştemilat mahalinin duvarları da yığma yapım tekniği ile oluşturulmuştur. Z03 Müştemilat mahali ve bahçe içerisindeki döner merdivenin duvarlarının malzemesi delikli tuğladır (**Şekil 4.148**). Dışarıdan ve içeriden çimento esaslı sıva ile kaplanan Z03 Müştemilat mahalinin duvar genişliği 24 cm'dir. Yığma duvarların örgü düzeni sıva raspası yapılamadığından tespit edilememiştir.

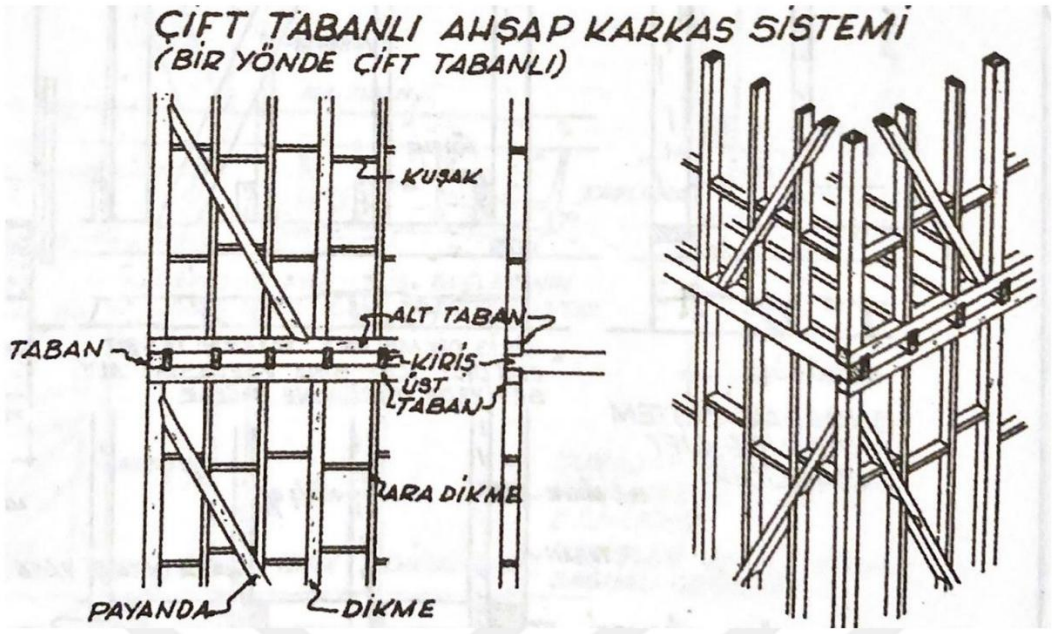
Şekil 4.147: B03 Oda mahali duvarında kullanılan tuğla ve taş malzeme.

Şekil 4.148: Z03 Müştemilat mahali duvarında kullanılan delikli tuğla.

Yapının ahşap taşıyıcı duvarlarının genişliği değişkenlik göstermektedir. Cephedeki ahşap duvarların genişliği yaklaşık 15 cm iken yapının ahşap iç duvarları 18 cm genişliğindedir. Ahşap karkas sistem ile inşa edilen duvarlar, özellikle kuzeydoğu duvarında, hasar aldıkları için açığa çıkmış durumdadır. Böylelikle taşıyıcı sistemi daha iyi anlaşılabilmektedir. Ahşap karkas duvar sistemi içinde kuzeydoğu cephesinde 10x10 cm ana ahşap dikmeler ve 10x5 cm ahşap ara dikmeler tespit edilmiştir. İki dikme arasındaki aks mesafesi yaklaşık 30-35 cm olarak ölçülmüştür.

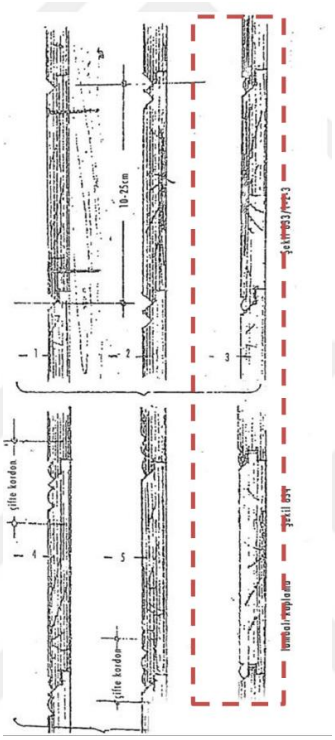
Kuzeydoğu cephesindeki hasarlar aynı zamanda döşeme kirişleri hakkında bilgi edinmemizi sağlamıştır. Döşeme kirişleri 5x18 cm boyutlarındadır ve aks mesafeleri ortalama 30-35 cm'dir. Yüklük mahalinin duvar, tavan ve döşeme birleşimleri net bir şekilde cephe üzerinden okunabilmektedir. Ahşap taşıyıcı sistemin yapım tekniği incelendiğinde; Sedat Hakkı Eldem'in Yapı kitabında yer verdiği çift tabanlı ahşap karkas sistemi tipine benzediği görülmektedir **(Şekil 4.149) (Eldem, 2021).**

Şekil 4.149: Ahşap çatkı sistemi **(Eldem, 2021).**

Ahşap karkas sistem ile inşa edilen zemin, birinci ve çatı arası katın duvarlarının üzerine iç mekânda bağdadi çıtalar yerleştirilmiştir. Bağdadi çıtalar 2,5-3 cm yüksekliğinde ve 1 cm kalınlığındadır. Yapının genelinde bağdadi çıtaların üzerinde özgün kıtıklı bağdadi sıva bulunmaktayken bazı mahallerdeki çıtalara çimento esaslı sıva ile niteliksiz onarım yapılmıştır. Bazı mahallerin duvarları üzerine linolyum,

muşamba gibi malzemeler yapıştırılmıştır. Dış mekânda ise ahşap taşıyıcı elemanların üzeri genişliği 14 cm ve kalınlığı 2 cm olan ahşap cephe kaplama tahtaları ile kaplanmıştır. Ali Talat Bey'in çizimlerine dayanarak tipolojik karşılaştırma yapılmış ve ahşap lambalı cephe kaplama tahtasının detayı oluşturulmuştur **(Şekil 4.150).**

Şekil 4.150: Lambalı cephe kaplaması detayı **(Talat, 2008).**

4.6.3. Döşemeler

Yapıda mütemadi kagir temele oturan döşeme ve ahşap kirişli döşeme olmak üzere iki çeşit döşeme bulunmaktadır. Bodrum kattaki tüm mahallerin döşemesi muhtemelen mütemadi kagir temel üzerine oturmaktadır. B01 Giriş ve B02 Oda mahallerinin zemini şap kaplıdır. B03 Oda mahalinin döşemesi ve kaplama malzemesi tespit edilememiştir.

Zemin kattaki Z01 A Pabuçluk, Z01 Sofa, Z02 Oda, Z03 Müştemilat ve Z04 Oda mahallerinin döşemelerinin mütemadi kagir temel üzerine oturdukları cepheden görülen moloz taşlardan anlaşılmaktadır **(Şekil 4.151).** Z02 Oda mahali hariç diğer mahallerin döşemeleri karosiman ve karo mozaik kaplıdır. Bu mahallerin kaplama malzemelerinin altında harç malzeme bulunmaktadır. Karosiman ve karo mozaik

kaplamaların boyutları 20x20 cm, kalınlıkları ise 2,5 cm'dir. Z02 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır.

Şekil 4.151: Zemin kat döşemesinin altında yer alan bir sıra moloz taş dizisi.

Zemin katın kısmi bodrum kat üzerinde yükselen Z05 Hela, Z06 Oda ve Z07 Oda mahalleri, birinci kat mahalleri ve çatı katı mahallerinin döşemeleri ahşap kirişlidir. Döşeme kalınlıkları zemin kat mahallerinde 20 cm, birinci kat ve çatı katında 22 cm'dir. Zemin kat Z04 Oda mahalinin tavanındaki açıklık sayesinde birinci katın döşeme kiriş sistemi anlaşılabilmektedir. Ahşap döşeme kirişlerinin eni 10 cm, yüksekliği 18 cm ve aks aralığı 25-40 cm arasında değişmektedir. Ahşap döşeme kaplamalarının kalınlığı 2-2,5 cm, genişlikleri ise 14-15 cm olarak ölçülmüştür.

Döşemelerdeki tavan kaplamaları; çıtasız, çıtalı ve pasalı olmak üzere üç tipten oluşmaktadır. Bodrum kat B02 Oda mahalinin tavanı pasalı ahşap kaplamalıdır. B03 Oda mahali ahşap tavanında çıta veya pasa bulunmamaktadır, tavan lambalı kaplama tahtalarından oluşmaktadır. Zemin kattaki Z01 Sofa, Z02 Oda, Z06 Oda ve Z07 Oda mahallerinin ahşap tavanları çıtalıdır. Z04 Oda ve Z05 Hela mahallerinin tavanlarında B03 Oda mahalindeki gibi çıta veya pasa bulunmamaktadır. Z06 A Yüklük/Gusülhane mahalinin tavanı bağdadi çıtalıdır ve üzerindeki sıva yer yer kopmuş durumdadır.

Birinci katta 101 Sofa, 102 Oda, 105 Oda ve 106 Başoda mahallerinin ahşap kaplamalı tavanları çıtalıdır. 103 Oda ve 104 Oda mahallerinin tavanlarında çıta veya pasa bulunmamaktadır. 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin tavanı bağdadi çıtalıdır ve üzerindeki sıva yer yer kopmuş durumdadır. 106 Başoda mahalindeki cumbanın altı 3 adet ahşap konsol ile iki kısma ayrılmış, lambalı kaplama tahtaları ile yüzey kapatılmıştır. 101 Sofa mahalinin cumba altı da lambalı kaplama tahtaları ile kaplıdır.

4.6.4. Çatı

Yapının çatısı iki yöne eğimli beşik çatı şeklinde olup Dönme Dolap Sokağa bakan cumba üzeri kırma çatılıdır. Yaklaşık %37 eğimi bulunmaktadır **(Şekil 4.152).** Çatı kaplamalarının sırası ile ahşap mertek, ahşap kaplama tahtası ve Marsilya tipi kiremit olduğu alın tahtasının koptuğu yüzeyden çekilen drone fotoğrafı ile anlaşılmaktadır **(Şekil 4.153).** Çatı kiremitleri, beşik çatıya uygun olarak kuzeybatı ve güneydoğu yönüne doğru yerleştirilmiştir. Güneybatı cephesindeki tepe mahya kiremiti kotu +13.22 (+23.22) iken kuzeydoğu cephesinde tepe mahya kiremiti kotu +12.85(+22.85)'dir. Çatının güneydoğu kısmında bir adet çıkış kapağı bulunmaktadır. Çatı saçağı sadece kuzeydoğu cephesinde mevcut değildir, diğer üç cephede de bulunmaktadır. Kuzeybatı ve güneybatı cephelerindeki saçak altında ahşap furüşlar yer almaktadır.

Z03 Müştemilat mahalinin tek yöne eğimli çatısı yaklaşık olarak %39 eğimlidir ve doğu kısmında bir adet tuğla bacası bulunmaktadır. Bazı kiremitler kaymış ve bazıları da yok olmuştur. Çatının üzerinde yaprak, bitki dalları ve eternit gibi çeşitli atıklar bulunmaktadır.

Şekil 4.152: Yapının çatı fotoğrafı.

Şekil 4.153: Alın tahtasının kopmasıyla açığa çıkan ahşap çatı konstrüksiyonu.

4.6.5. Merdiven

Zemin katta konumlanan merdiven, yalnızca üst katlara bağlantı sağlamaktadır; bodrum kata iniş bulunmamaktadır. Yapının içerisindeki ahşap merdiven bodrum kat ile ilişkilendirilmemiş, bodrum kata ulaşım B01 Giriş mahalinden sağlanmaktadır. Ahşap merdiven yapının kuzeydoğu duvarına yaslanmış şekildedir. Ahşap merdivenin rıht yüksekliği yaklaşık 19 cm yüksekliğinde (basamak kalınlığı dâhil), merdiven genişliği yaklaşık 100 cm'dir. Dikdörtgen biçimli merdiven evinin köşelerine pahlar yapılmış ve böylelikle niş kısımları oluşturulmuştur. Merdiven basamaklarının bir kısmı yıkılmış, kalan basamakları aşağı yönde sehim yapmış ve taşıyıcı kirişleri deformasyona uğramıştır. Ahşap merdiveni sararak devam eden ahşap süpürgelik kısmi olarak günümüze ulaşmıştır **(Şekil 4.154).**

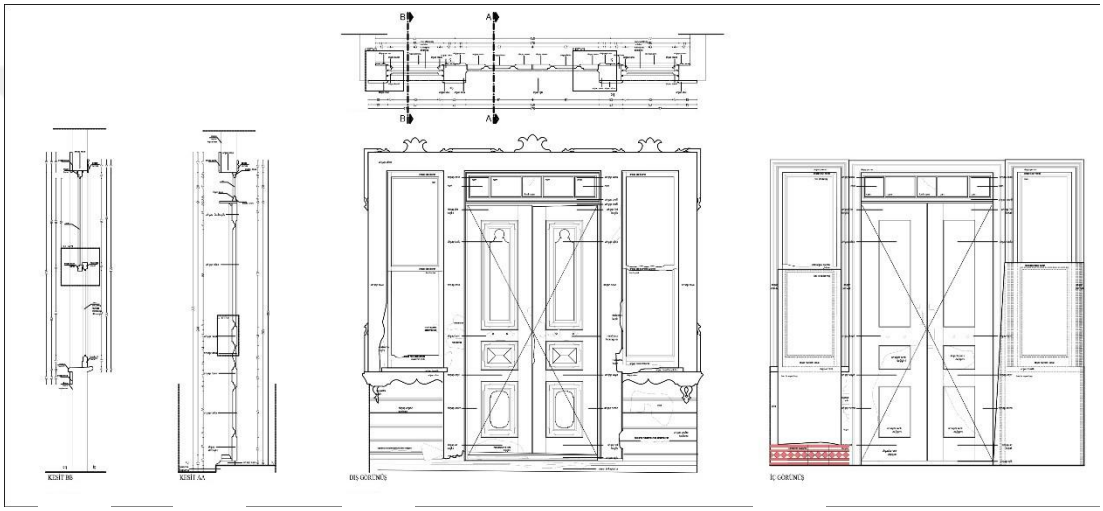

Şekil 4.154: Z01 Sofa mahalinde yer alan ahşap merdiven.

4.6.6. Kapılar

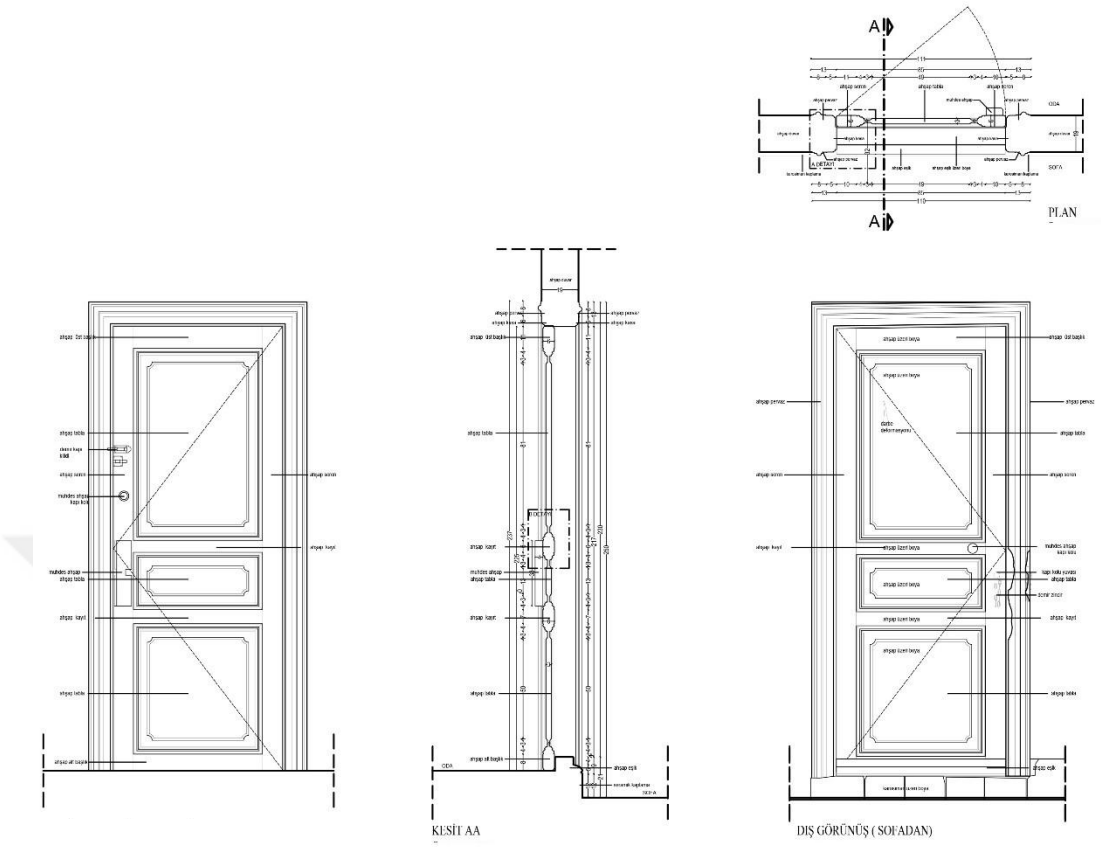
Yapıda beş farklı çeşitte özgün kapı bulunmaktadır. Yapının giriş kapısı tepe pencereli çift kanatlı ahşap kapı şeklindedir. Zemin katta ve birinci kat mahallerinde ise 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde ahşap kapı kullanılmıştır. Z02 Oda mahalinde ikinci kapı 65 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindedir. Birinci kat 102 Oda ve 106 Başoda mahallerinde, 120 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap kapı kullanılmıştır. 104 Hela mahalinin kapısı da özgün olup 70 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğindedir.

Yapının giriş kapısı çift kanatlı ahşap kapı şeklindedir. Yapının ahşap giriş kapısı Ali Talat tarafından ‘‘bir yüzlü’’ olarak tanımlanan; cepheye bakan yüzeyleri silmelerle süslenmiş ve gösterişli iken iç yüzeyleri daha sade olarak üretilmiştir. Kapının iç ve dış görünüşü birbirinden farklıdır. Çift kanatlı ahşap kapının her iki kanadı 64 cm genişliğinde ve 250 cm yüksekliğindedir. Kapının ahşap kanatlarının üstünde 30 cm yüksekliğinde toplam genişliği 125 cm olan beş parçaya ayrılmış tepe penceresi bulunmaktadır. Kapı kanadı yüksekliği 250 cm olup kapının üzerinde yer alan tepe penceresi ile toplam yüksekliği 280 cm’dir. Kapının orta kısmında kabartmalı, alt ve üst kısmında aynalı bölüm bulunmaktadır **(Şekil 4.155).**

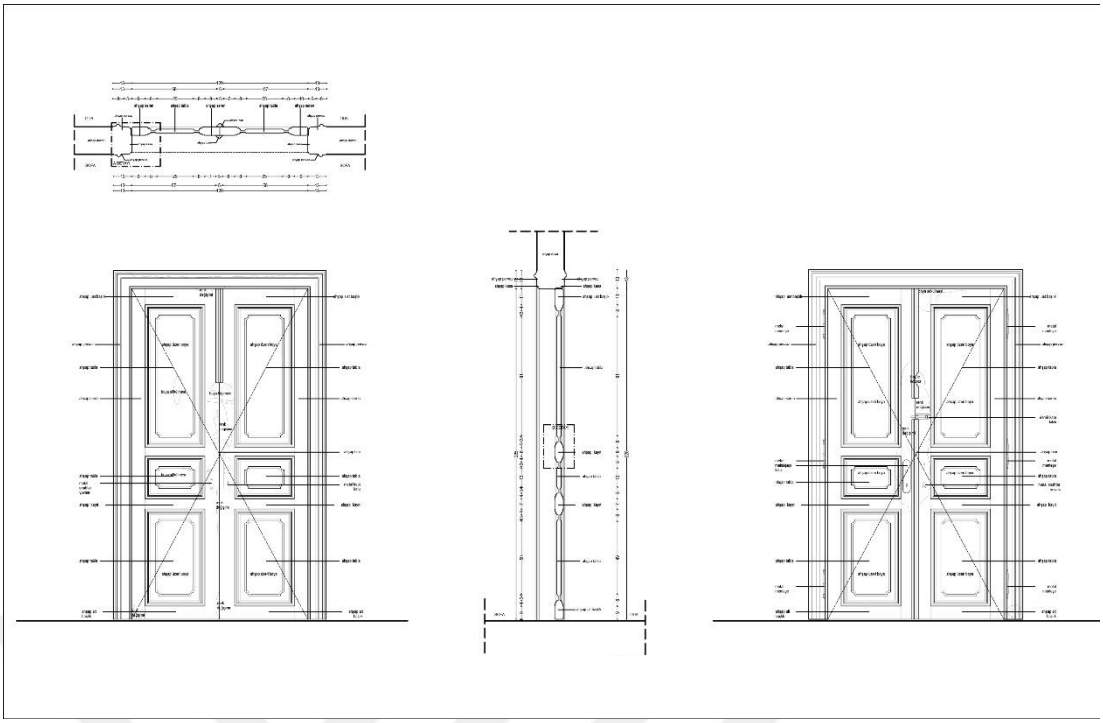
Şekil 4.155: Yapının çift kanatlı ahşap giriş kapısı.

Yapının bodrum kat giriş kapısı, B02 Oda ve B03 Oda mahalleri arasında yer alan kapı sonradan değiştirilmiş kapılardır. Zemin kattaki Z03 Müştemilat mahali ve Z05 Hela mahali kapıları da sonradan değiştirilmiştir. Belirtilen mahaller haricinde zemin kattaki diğer kapılar özgündür. Zemin katta kullanılan özgün ahşap kapılar 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindedir. Zemin kattaki mahallerin kapıları tek çeşit olup üç tablalı şeklindedir **(Şekil 4.156).**

Şekil 4.156: 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki ahşap kapı.

Yapının birinci katında ise 102 Oda ve 106 Başoda mahallerinin kapıları çift kanatlı ahşap kapıdır. Kapı kanatları 120 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğindedir **(Şekil 4.157).** Bu kapılar da yapıda kullanılan özgün kapılar gibi üç tablalıdır. 103 Oda ve 105 Oda mahali kapıları zemin katta kullanılan özgün kapılar ile aynı olup 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindedir. 104 Hela mahalinin kapısı da özgündür, 70 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğindedir. 101 Sofa mahalinin güneybatı duvarında bir adet muhdes kapı bulunmaktadır.

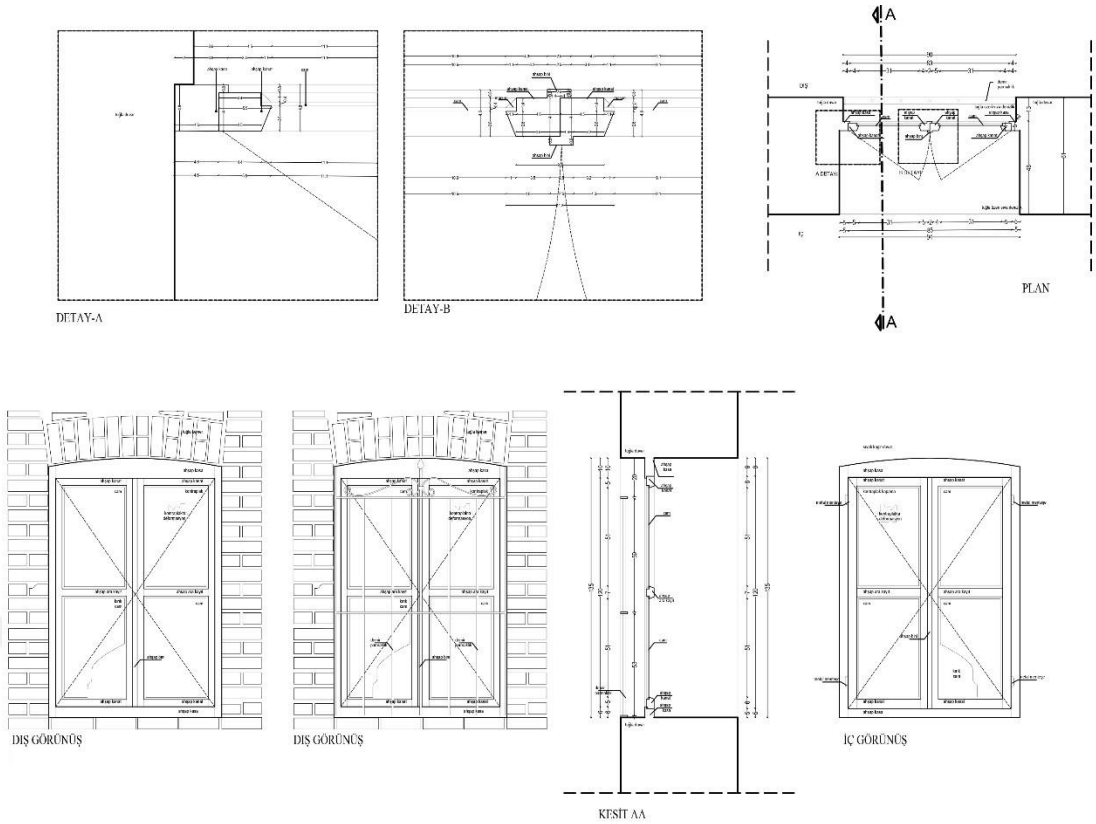

Şekil 4.157: 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki çift kanatlı ahşap kapı.

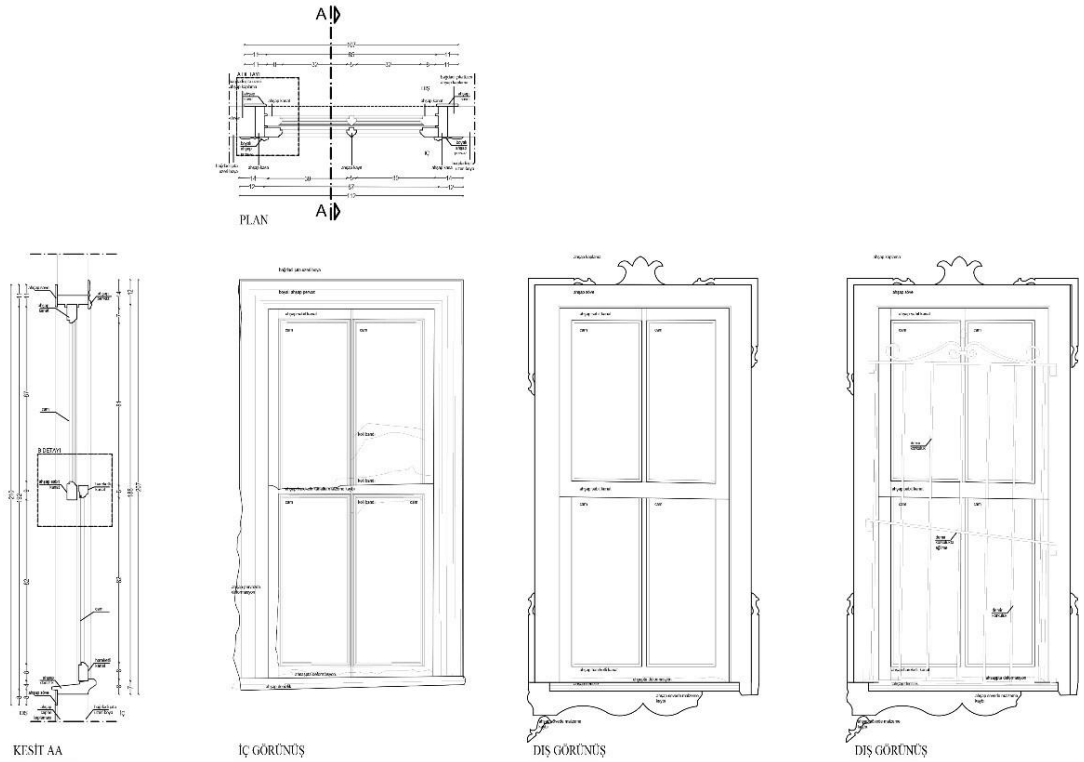
4.6.7. Pencereler

Bodrum kat seviyesindeki pencereler tuğla basık kemer içerisindedir ve etraflarını çevreleyen tuğla söve ile ön plana çıkmaktadır. Bodrum kat pencereleri özgün olup toplam 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğindedir **(Şekil 4.158).** Ahşap kanatlarda yer alan 7 cm genişliğindeki ara kayıt, pencere kanadını düşey düzlemde ikiye bölmektedir. Pencerelerin önlerinde demir parmalıklar bulunmaktadır.

Yapının zemin, birinci ve çatı katında bulunan ahşap giyotin pencereler özgündür. Giyotin pencereler farklı genişlik ve yüksekliklerde olsalar da yapım tekniği açısından birbirleriyle aynıdır. Yapıda en çok kullanılan özgün ahşap giyotin pencere, 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğindedir **(Şekil 4.159).**

Şekil 4.158: 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde ahşap çift kanatlı pencereler.

Şekil 4.159: 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler.

Yapının giriş kapısının her iki yanında yer alan pencereler ve birinci kat 101 Sofa mahalinin çıkma yapan kuzeybatı ve güneydoğu duvarında yer alan pencereler 56 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğindedir. 106 Oda mahalinin çıkma yapan güneybatı ve kuzeydoğu duvarlarında ise 46 cm genişliğinde188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler yer almaktadır.

Çatı katı 201 Sofa mahalindeki pencereler 87 cm genişliğinde 112 cm yüksekliğindedir. Zemin ve birinci kattaki Yüklük/Gusülhane mahallerinde bulunan ahşap vasistas pencereler ise 25 cm genişliğinde 50 cm yüksekliğindedir. Yapının kuzeydoğu cephesinde farklı ölçülerde ahşap giyotin pencereler yer almaktadır.

4.6.8. Füruş, Konsol, Silme ve Süslemeler

Doğan Hasol'un Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü ve Ali Talat'ın Doğramacılık, Marangoz ve Silicilik kaynaklarındaki tanımlar ile cephe üzerindeki yapı ve süsleme elemanları açıklanmıştır. Füruş Doğan Hasol'a göre ''Saçakların, çıkmaların altına yalnızca süsleme amacıyla konulan küçük destek ya da oymalı süsler.'' olarak tanımlamıştır. Ali Talat konsolun tanımını yapının balkon ve çıkma altında destek amaçlı bulunan ahşap elemanlar olarak tanımlamıştır. 106 Başoda mahali cumba altındaki destek amacıyla konulan ahşap elemanlar, konsol; çatı saçağının altında süsleme amacıyla kullanılan elemanlar füruş olarak tanımlanmıştır.

106 Başoda mahalinin çıkma yapan döşemesini desteklemek amacıyla üç adet konsol yerleştirilmiştir. Ahşap konsollar kıvrımlı hatlara sahiptir. Aşağıya bakan yüzeylerinde desenler görülmektedir. Boyu 96 cm ve eni 15 cm'dir **(Şekil 4.160).**

Şekil 4.160: Cumba altında yer alan ahşap konsollar.

Zemin kat ile birinci katı ayıran ahşap kat silmesi bulunmaktadır. Ahşap kat silmesinin yüksekliği 15 cm'dir. Sadece güneybatı ve kuzeybatı cephesinde kısmi olarak günümüze ulaşabilmiş, güneydoğu cephesinde tamamen kopmuş ve yok olmuştur. Saçak altında toplam yirmi iki adet ahşap eğrisel formda füruş bulunmaktadır. Konsollara göre daha ince ve zariftir. Kalınlığı 8 cm ve yüksekliği 92 cm'dir **(Şekil 4.161).**

Şekil 4.161: Saçak altında yer alan ahşap füruşlar.

Saçak altında bulunan koltuk silmesi ve ahşap süsleme elemanları, yapının cephelerinde kısmi olarak görülebilmektedir. 9 cm yüksekliğindeki koltuk silmesi ahşap duvar ile ahşap saçak birleşiminde yer almaktadır. Koltuk silmesinin altında, 3 cm genişliğinde 8 cm yüksekliğinde ve 3 cm genişliğinde 7 cm yüksekliğindeki uç kısmı üçgen olan beşgen formundaki ahşap süsleme elemanları tekrar etmektedir. Ahşap süsleme elemanları kısmi olarak kuzeybatı ve güneybatı cephesinde görülebilmektedir. Yapının kuzeydoğu cephesi hariç diğer cephelerinde koltuk silmesi

devam ederken ahşap süsleme elemanları kuzeybatı cephesinden güneybatı cephesindeki cumbaya kadar devam etmiş, cumbadan sonra kesintiye uğramıştır. Muhtemelen yapının inşası sırasında, Dönme Dolap Sokağa bakan ön cepheye daha fazla önem gösterilmiş, ahşap süsleme elemanlarının bu cephelerde uygulanması tercih edilmiştir. Saçak kısmında, 16 cm yüksekliğinde ahşap alın tahtası yer almaktadır. Alın tahtası cephelerin bazı kısımlarında kopmuş ve yok olmuştur (**Şekil 4.162**

Şekil 4.162: Saçak altında devam eden ahşap süsleme elemanları.

4.7. Hasar Analizi

Yapıdaki hasarların başlıca sebepleri yapının uzun yıllardır bakımsız kalması, kullanılmaması ve çevresel etkenlerdir. Kuzeydoğu cephesinin farklı doğrultulardaki duvarlardan oluşması rijitliği olumsuz yönde etkilemiş ve cephenin hasar almasına sebep olmuş olabilir. Kuzeydoğu cephesindeki strüktürel hasar yapının ahşap döşeme ve duvarlarının kuzeydoğuya doğru aşağı yönde sehim yapmasına neden olmuştur. Buna ek olarak, kuzeydoğu cephesinin oturduğu zeminin özellikleri ve zaman içerisindeki oturmalardan kaynaklı olarak da hasar almış olabileceği düşünülmektedir.

4.7.1. Strüktürel Hasarlar ve Bozulmalar

Yapının bodrum kat yığma duvarları sıvalı ve boyalıdır. Bu sebeple duvarların hasar durumu tespit edilememektedir. B03 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarında strüktürel çatlaklar bulunmaktadır.

Yapıdaki strüktürel hasarlar daha çok ahşap karkas sistemle inşa edilen duvarlardadır. Kuzeydoğu cephesinin ahşap karkas duvarı ağır hasarlı durumdadır. Kuzeydoğu cephesindeki ahşap kaplama tahtalarının büyük bir kısmı yok olmuş, ahşap taşıyıcı sistemi oluşturan dikme, payanda ve kuşak gibi elemanlar açığa çıkmıştır. Dış ortam koşullarına maruz kalan taşıyıcı sistem elemanlarında yağmur, nem, sıcaklık farkları gibi çevresel etkilere bağlı olarak ve mantar, küf ve böcek tahribatı gibi etkenlere bağlı olarak biyolojik bozulmalar görülmektedir. Taşıyıcı sistemi oluşturan elemanlarda çürüme, kopma, kırılma, grileşme, solma, liflerinde şişme ve böcek tahribatına bağlı olarak oyuklar tespit edilmiştir. Cephe, statik ve strüktürel açıdan ağır hasarlı olup günümüze ulaşan taşıyıcı elemanlar düşeyde eksenden kaymıştır **(Şekil F.75).** Bunlara bağlı olarak kuzeydoğu cephesini oluşturan mahallerin döşemeleri ahşap karkas sistemden ayrılmıştır. Kuzeydoğu duvarının kısmi olarak yıkılması sonucunda, bu mahallerin döşemeleri ikinci mesnet noktalarını yitirmiş tek taraftan mesnetli (konsol) çalışan yapı elemanı haline dönüşmüştür. Bu da döşemelerin kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmasına sebep olmuştur. Zemin katta Z01 Sofa, Z04 Oda, Z05 Hela, Z06 Oda ve birinci katta 101 Sofa, 103 Oda, 104 Hela ve 105 Oda mahallerinin tavanları aşağı doğru sehim yapmıştır. Sehime bağlı olarak Z04 Oda, Z05 Hela, 103 Oda ve 104 Hela mahallerinin tavan kaplamaları kırılmış ve kopmuş, döşeme kirişleri açığa çıkmıştır **(Şekil F.63) (Şekil F.64).** Ahşap döşeme kirişlerinde de zaman içerisinde su, nem, sıcaklık farkları gibi çevresel etkilere bağlı olarak ve mantar, küf ve böcek tahribatı gibi etkenlere bağlı olarak biyolojik bozulmalar oluşmuştur. Ahşap döşeme kirişlerinde çürüme, kopma, kırılma, kesit kaybı, grileşme, solma, liflerinde şişme ve böcek tahribatına bağlı olarak oyuklar tespit edilmiştir. Ayrıca kuzeydoğu cephesinin neredeyse tamamını sarmaşık tarzı bitkiler sarmış, yapının içlerine kadar ilerlemiştir **(Şekil F.75).**

Yapının ahşap merdiveni kuzeydoğu duvarına yaslanmış durumdadır. Kuzeydoğu cephesindeki strüktürel hasara bağlı olarak merdivenin basamaklarının bir kısmı yıkılmış, kalan basamakları aşağı yönde sehim yapmış ve taşıyıcı kirişleri

deformasyona uğramıştır. Ahşap merdiven günümüzde malzeme bozulmaları nedeniyle hem taşıyıcılık özelliğini hem de estetik bütünlüğünü büyük ölçüde yitirmiştir **(Şekil F.66).**

İç mekânda ise ahşap dikmeler üzerinde yatay şeritler halinde bulunan bağdadi çıtalarda kopmalar, kırılmalar ve eğilme-burkulma görülmektedir. Z04 Oda ve Z05 Hela mahali duvarlarındaki bağdadi çıtalar kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmıştır. Z01 Sofa, Z04 Oda, Z05 Hela, Z06 Oda, Z06 A Yüklük/Gusülhane, 101 Sofa, 104 Hela, 105 Oda ve 105 A Yüklük/Gusülhane mahallerindeki bazı bağdadi çıtaların üzerinde çimento esaslı sıva tespit edilmiştir. Bu mahaldeki duvarların kuzeydoğu yönündeki sehimi sonucunda özgün bağdadi sıvalar kopmuş, kullanıcılar tarafından çimento esaslı sıva ile niteliksiz onarım yapılmış olmalıdır **(Şekil F.67).**

Çatı katındaki ahşap kalkan duvarlar yıkılmış ve yapı çatıdan suya maruz kalmıştır. Su ve nem ahşap taşıyıcı elemanların çürümesine sebep olmuş, mantarlara yaşayabilmeleri için uygun bir ortam sağlamıştır.

4.7.2. Malzeme Hasarları ve Bozulmaları

Yapının malzemeleri zaman içerisinde bakımsızlıktan ötürü hasar almıştır. Yapının bodrum kat duvarlarındaki taş taklidi sıvada yer yer yüzey kararması bulunmaktadır. Yapının bahçe duvarları ve bodrum kat duvarlarında yer yer bitkiler oluşmuştur. Bodrum ve zemin katta bulunan pencerelerin önlerindeki demir parmaklıkların formu bozulmuş, eğilmiş ve korozyona uğramıştır. Bodrum kat seviyesindeki pencerelerin ahşap kasa ve kanatlarında çürümeler başlamış, bazılarının camları kırılmıştır. Zemin kat seviyesinde ahşap pencerelerin bazılarının giyotinleri çürümüş ve camları kırılmıştır. Çevresel etkenlere bağlı olarak ahşabın renginde solma, giyotinlerde kopma ve kırılma görülmektedir. Kuzeydoğu cephesinde yer alan pencerelerin tümü ağır hasarlı durumdadır, strüktürel olarak bütünlüğünü kaybetmiştir. Zemin oturmasına ve sehime bağlı olarak pencereler eğilmiş, kopmuş ve kırılmıştır **(Şekil F.70).**

Ahşap cephe kaplama tahtalarında, pencere sövelerinde, ahşap silmede, ahşap alınlık, konsol, saçak altı koltuk silmesi ve ahşap süsleme elemanlarında çevresel etkenlere bağlı olarak renk değişimi, çatlama, kırılma, eğilme ve kopma gibi hasarlar mevcuttur.

İç mekânda sıvanmış ve boyanmış ahşap duvarların bazılarında neme bağlı olarak kabarma ve tabakalanma görülmektedir. Bazı duvarların bağdadi sıvaları dökülmüş, niteliksiz çimento esaslı sıva ile onarım yapılmıştır. Ahşap döşeme kaplama tahtalarının araları ahşabın ısı farkına dayalı çalışması nedeniyle açılmıştır. Z01 Sofa mahali döşemesindeki karosiman kaplamaların bir kısmı kırılmış ve kopmuştur. Günümüze ulaşan karosiman malzemelerde de yoğun bir kirlenme söz konusudur **(Şekil F.58).** Yapıdaki tavan kaplamalarının bazıları az ya da hiç bozulmadan günümüze ulaşabilmiştir. Z01 Sofa, 101 Sofa ve 102 Oda mahallerinin tavanlarında neme bağlı olarak renk değişimi görülmektedir **(Şekil F.63) (Şekil F.64).**

4.7.3. Kullanıcı Kaynaklı Hasarlar

Yapının zemin ve birinci katının ayrı ayrı kullanılması isteği sonucunda yapının bahçesine doğrudan birinci kata ulaşımı sağlayan muhdes betonarme merdiven ve sahanlık eklenmiştir. Merdivenin eklenmesiyle 101 Sofa mahalinin güneybatı duvarında yer alan pencere kapıya dönüştürülmüştür **(Şekil F.72).**

Bodrum kat giriş kapısı özgün değildir, kullanıcı müdahalesi ile sonradan değiştirildiği özgün kapı boşluğunun basık kemerli olması ile anlaşılmaktadır. Bodrum kat B02 Oda mahalinde bulunan niteliksiz dönem eki tezgâh da katların ayrı ayrı kiralanması sonucunda mahale eklenmiş olmalıdır **(Şekil F.57).**

Yapıdaki pencerelerin birçoğundaki malzeme kayıpları ahşap kontrplak ve tahtalar ile giderilmeye çalışılmıştır. İç mekân duvarlarının bir kısmı linolyum ve muşamba gibi malzeme ile kaplanmıştır. Z06 Oda mahalindeki özgün ahşap giyotin pencerelerin kasaları içerisine farklı bir kapı kanadı ve pvc pencere yerleştirilmiştir. Aynı mahalin kuzeydoğu duvarı önüne çağdaş tuğla malzeme ile duvar örülmüştür. Z05 Hela mahali döşemesi üzerine şap malzeme eklenmiştir. Mahalin döşeme kotunun yükselmesiyle ahşap kapı kanadı değiştirilmiştir. Z05 Hela mahalinin kapısı özgün değildir. Z01 Sofa ve Z04 Oda mahalinin ayıran ahşap kapının kanadı da kullanıcılar tarafından sökülmüş, plan şemasının bozulmasına sebebiyet vermiştir **(Şekil F.58).**

Z03 Müştemilat mahalinin kapısı yapıda kullanılan özgün kapılar ile uyumlu değildir, form ve şekil itibariyle mahale sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. Mahale kullanıcılar tarafından bölücü bir duvar eklenmiştir. İKVKBKM arşivinden elde edilen fotoğraflarda mahalin giyotin pencerelerinin olduğu görülmektedir. Özgün pencere,

sonradan kullanıcılar tarafından çift kanatlı ahşap pencere ile değiştirilmiştir. Z03 Müştemilat mahalinin duvar ve tavanları tahta, kontrplak, ahşap kapı kanadı, bez ve halı gibi niteliksiz malzemeler ile kaplanmıştır **(Şekil F.63).**

104 Hela mahalinin döşemesi çağdaş seramik malzeme ile değiştirilmiştir, mahale çağdaş vitrifiye elemanları eklemiştir **(Şekil F.59).**

5. YAPININ RESTİTÜSYONU

Yapı ile ilgili ulaşılabilen en eski belgelerden biri Pervititch haritasıdır. Pervititch haritasında Z03 Müştemilat mahali kırmızı renk ile ahşap ana yapı sarı renk ile gösterilmiştir. Kırmızı renk yığma taşıyıcı sistemi, sarı renk ahşap karkas sistemi ifade etmektedir. Yapım tekniği ve yapı malzemesi açısından ahşap yapıdan ayrışan kâgir yapının Pervititch haritası çizilmeden önce yapıya eklendiği düşünülmektedir. Güneydoğu cephesinde ahşap yapı ile kâgir yapının kesiştiği noktada bulunan ahşap söve, Z03 Müştemilat mahalinin sonradan eklendiği düşüncesini desteklemektedir. Aynı zamanda iç mekânda, Z04 Oda mahali ile Z03 Müştemilat mahalinin müşterek duvarı kontrplak ve tahta gibi malzemelerle kapatılmıştır. Duvardaki niteliksiz malzemeler kaldırılmış, kapının solunda bir adet 56 cm genişliğinde 130 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere tespit edilmiştir. Müşterek duvar düşeyde eksenden ayrılmış durumdadır. Duvarın pencere kasası seviyesine kadar olan kısmının yığma sistemle, üst kısmın ise ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edildiği görülmektedir. Müşterek duvarının pencere kasası seviyesine kadar yığma yapım tekniği ile inşa edilmiş olması, Z03 Müştemilat mahalinin sonradan ahşap yapıya eklendiğini ve eklendiği tarihte müşterek duvarın da yenilendiğini düşündürmektedir. Yapılan gözlemler sonucunda, yapının zaman içerisinde bazı mekânsal müdahalelere maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, Pervititch haritasında yer alan Z03 Müştemilat mahali tez çalışmasında nitelikli bir dönem eki olarak kabul edilmiştir. 1930'lu yıllardan önce ahşap yapıya eklenmiş olmalıdır.

19.yüzyıl sonu-20.yüzyıl başlarında inşa edildiği düşünülen yapının ilk inşa edildiği dönemine dair tarihlenen birinci dönem restitüsyon önerisi ve yapı ile ilgili ulaşılabilen en eski haritalardan biri olan Pervititch haritasına göre ikinci dönem restitüsyon önerisinin hazırlanmasına karar verilmiştir.

5.1. Restitüsyon Çalışmasına Temel Oluşturan Kaynaklar

Tez çalışması kapsamında incelenen yapının restitüsyonu için öncelikle İstanbul'da yer alan ve tez çalışması kapsamında incelenen yapı ile yakın dönemde inşa edilen

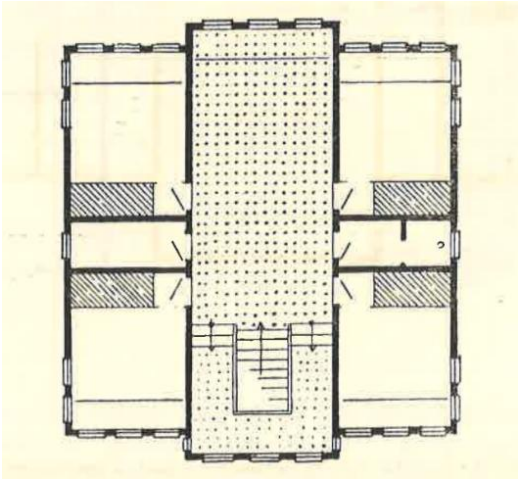
tescilli sivil mimarlık örnekleri incelenmiş, plan tiplojisi ve cephe karakteri açısından karşılaştırılmıştır. Parsel ölçeğinde araştırmalar gerçekleştirilmiş, arşiv kayıtlarından yapı ile ilgili fotoğraflara ve mahal bilgilerine ulaşılmıştır. Aynı zamanda eski tarihli haritalardan da yararlanılarak yapı ve çevresi hakkında bilgiler edinilmiştir.

5.1.1. Tipolojik Karşılaştırma

Sedat Hakkı Eldem'in Türk Evi sınıflandırmasına göre tez çalışması kapsamında incelenen yapı iç sofalı plan şemasına sahiptir **(Eldem, 1968).** Tez konusu yapı ile özellikle plan tipolojisi açısından benzerlik gösteren yapılar karşılaştırılmıştır. Bu kapsamda, İstanbul'da yer alan, plan şeması olarak benzerlik gösteren ve çalışma kapsamında ele alınan yapı ile yakın dönemde inşa edildiği düşünülen sivil mimarlık örnekleri incelenmiştir.

5.1.1.1.Altunizade'deki Ev

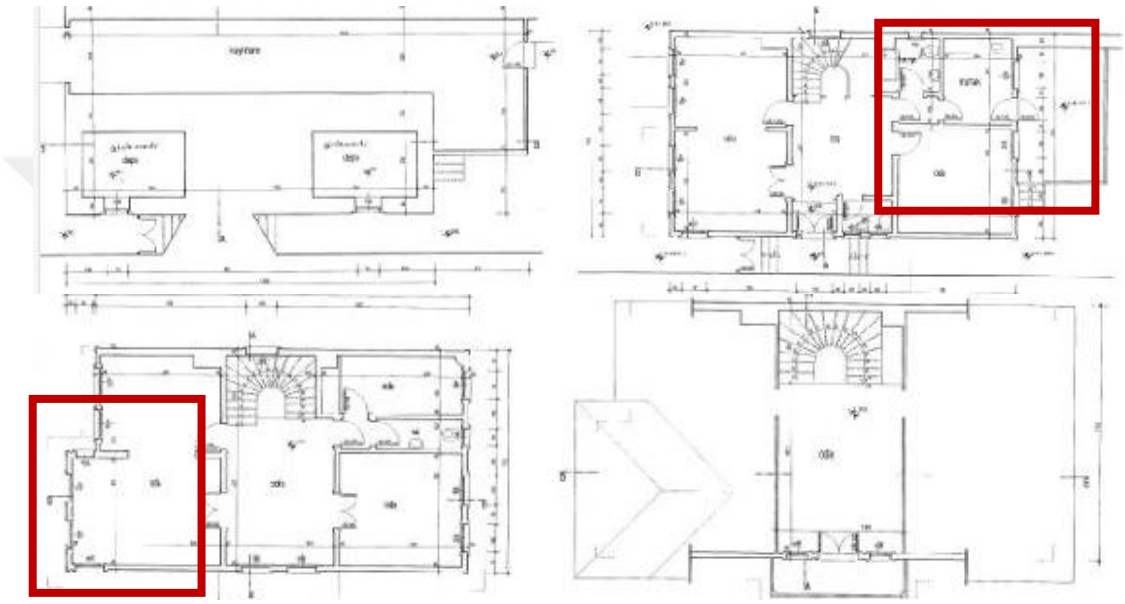
Üsküdar'ın Altunizade Mahallesi'nde, Koşuyolu Caddesi üzerinde konumlanan bu sivil mimarlık örneği yapı, iç sofalı plan şemasına sahiptir. Merdiven, sofanın bir ucunda konumlandırılmıştır. Odalar, sofaya göre simetrik bir düzen içerisinde yerleştirilmiş olup geleneksel plan anlayışına uygun biçimde dört köşe üzerine oturmaktadır. Bu özellikleriyle yapı, 19. yüzyılın karakteristik konut mimarisini yansıtmaktadır **(Eldem, 1954) (Şekil 5.1).** Plan şeması, odaların yerleşim düzeni ve sofanın cepheye doğru çıkma yapması dikkate alındığında, çalışma kapsamında incelenen yapı ile benzerlik göstermektedir.

Şekil 5.1: Altunizade'de yer alan ahşap evin planı **(Eldem, 1954).**

5.1.1.2.Dr.Fazıl Canatan Yalısı

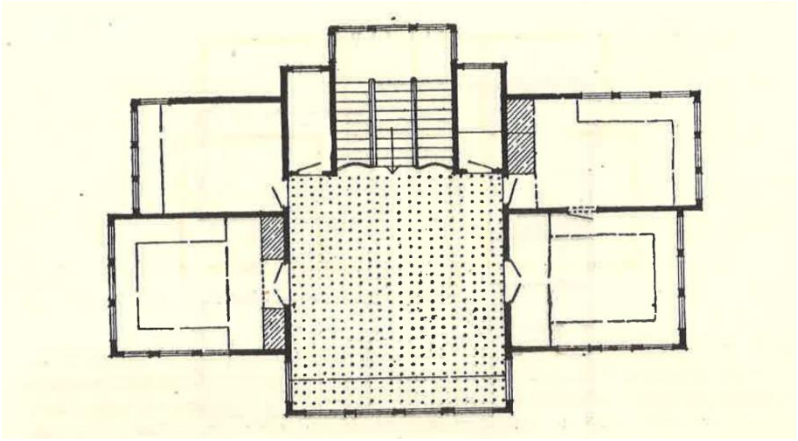
125 pafta 765 ada 5 parselde Beylerbeyi İskele Caddesi'nde yer alan ahşap yalı, 1990 yılında tescillenmiştir. Yapının yapım tarihi bilinmemektedir. Zemin, birinci kat ve çatı katından oluşan yapının birinci katında cumba yer almaktadır **(Akbıyık, 2018) (Şekil 5.2).** Yapının iç sofalı plan şemasına sahip olması, sofanın bir ucunda merdiven ve hela mahalinin yer alması, ara hol üzerinde mutfağa erişimin sağlanması dikkate alındığında tez çalışması kapsamında incelenen yapı ile benzerlik göstermektedir.

Şekil 5.2: Dr. Fazıl Canatan yalısının kat planları **(Akbıyık, 2018).**

5.1.1.3.Kahvecibaşı Konağı

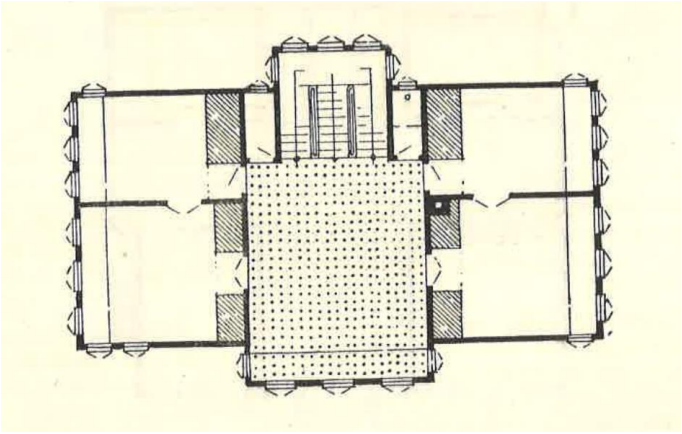
İstanbul'un Serencebey yokuşunda yer alan Kahvecibaşı konağının 19. yüzyıl başlarında inşa edildiği düşünülmektedir. Yapı, dört cephesi açık bir alanda yer almaktadır. Dar cephede yer alan odalar sokağa doğru, sofa ise manzara yönünde çıkma yapmıştır. Sofanın orta aksı üzerinde merdiven konumlandırılmış, merdivenin iki yanında hela ve kiler birimleri yerleştirilmiştir. Merdiven boşluğunda bulunan beş adet pencere, sofanın üç yönden doğal ışık almasını sağlamaktadır. Bu plan tipinde, sofa ile merdiven boşluğu aynı genişlikte tutulmamış; merdiven için sofanın içinde daha dar bir alan ayrılmıştır. Bu yönüyle "karnıyarık" tipinden ayrılmakla birlikte, iki yönlü sofa düzenine benzer bir plan kurgusu göstermektedir **(Eldem, 1954) (Şekil 5.3).**

Şekil 5.3: Kahvecibaşı konağının planı **(Eldem, 1954).**

5.1.1.4.Lombardo Yalısı

Burgazada'da, aynı döneme ait yapılardan biri olan Lombardo Yalısı'nın planı Serencebey yokuşundaki evin plan şemasıyla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Çıkmaların yalnızca sofa ve merdiven kısımlarında bulunması, bu yapıyı söz konusu plan tipinin en başarılı ve ideal örneklerinden biri hâline getirmektedir **(Eldem, 1954) (Şekil 5.4).** Merdivenin yeri, merdiven yanında hela biriminin yer alması, sofanın çıkma yapması dikkate alındığında tez çalışması kapsamında incelenen yapıyla benzerlik göstermektedir.

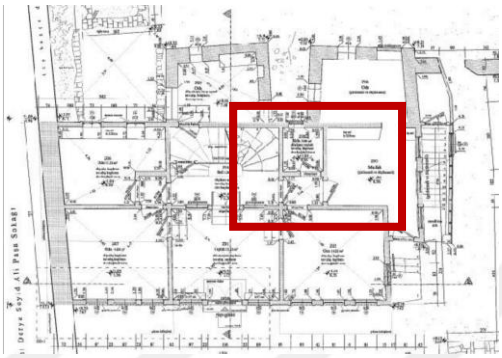

Şekil 5.4: Lombardo yalısının birinci kat planı **(Eldem, 1954).**

5.1.1.5.Refi Ateş Tüzel Evi

Çengelköy'de, Kaptanı Derya Seyit Ali Paşa Sokak, 809 ada, 24 parselde yer alan yapı üç katlıdır. 24 Haziran 1983 tarihli GEEAYK'nun kararı ile korunması gerekli kültür

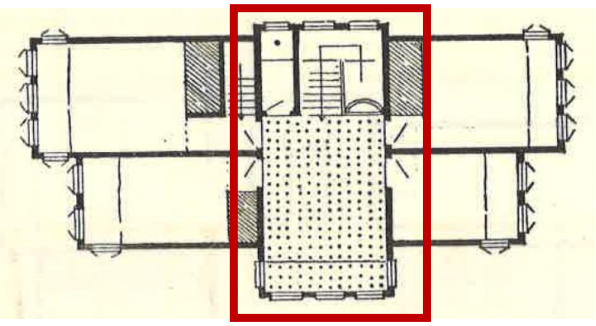
varlığı olarak tescil edilmiştir **(Akbıyık, 2018) (Şekil 5.5).** Yapı iç sofalı plan şemasına sahiptir. Sofanın her iki yanında yer alan odaların içerilerinde niteliksiz kullanıcı müdahaleleri tespit edilmiştir. Merdivenin yanında yer alan hela ve mutfak mahallerine ara holden geçilerek ulaşılmaktadır. Ara hol ile mahallere geçişin sağlanması dikkate alındığında tez kapsamında incelenen yapı ile benzerlik göstermektedir.

Şekil 5.5: Refi Ateş Tüzel evinin zemin kat planı **(Akbıyık, 2018).**

5.1.1.6.Teşvikiye'deki Ev

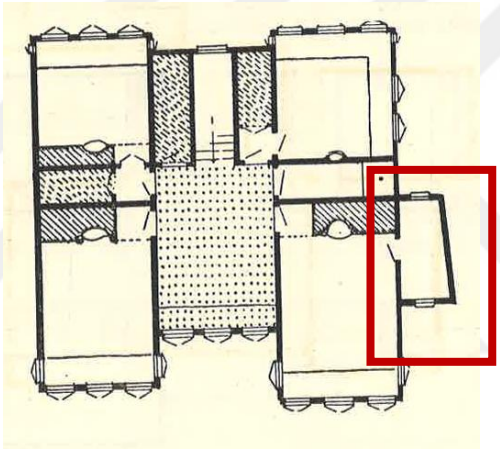
İstanbul'un Teşvikiye semtinde, Ihlamur Caddesi üzerinde yer alan 19.yüzyılda inşa edilen konutun planı dönemin tipik özelliklerini yansıtmaktadır. Merdiven ve hela, sofanın bir ucuna yerleştirilmiştir. Sofa bahçeye doğru çıkma yapmış olup cumba üzerinde üç yönde pencereler yer almaktadır. Merdiven ve hela ise sofanın sokağa bakan kısmına yerleştirilmiştir. Sofanın iki yanında simetrik olarak konumlanmış ikişer oda düzeni, iç sofalı plan tipinin karakteristik özelliğini oluşturmaktadır (**Eldem, 1954) (Şekil 5.6).** Plan şeması, odaların ve sofa mahalinin yerleşimi, sofanın bahçeye doğru çıkma yapması dikkate alındığında 274 ada 6 parselde yer alan yapı ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Şekil 5.6: Teşvikiye, Ihlamur Caddesi üzerinde yer alan evin planı **(Eldem, 1954).**

5.1.1.7.Sütlüce'deki Konut

Sütlüce Bademlik'te yer alan yapının 18.yüzyıl sonlarında inşa edildiği düşünülmektedir. İç sofalı plan şemasına sahip yapının odaları simetrik bir şekilde yerleştirilmiştir. Sofanın orta kısmında yer alan merdiven kolunun kenarlarında kiler ve hela birimleri bulunmaktadır. Yapının dört köşesinde odalar bulunmaktadır **(Eldem, 1954) (Şekil 5.7).** Yapıda, yüklük veya gusülhane olduğu düşünülen bir mahal bulunmaktadır. Tez çalışması kapsamında incelenen yapıda olduğu gibi bu mahale de oda içerisinden geçilmektedir. Mahalin plan şekli ve pencerelerin karşılıklı dar duvarlar üzerine yerleştirilmesi dikkate alındığında tez çalışması kapsamında incelenen yapının Yüklük/gusülhane mahali ile benzediği görülmektedir.

Şekil 5.7: Sütlüce Bademlik'te yer alan konutun planı **(Eldem, 1954).**

5.1.2. Haritalar

1913-1914 yılları arasında hazırlanan D8 numaralı Alman Mavileri haritasında yapının bahçe duvarları, ada sınırları ve çevresindeki yollar görülmektedir. Yapının çevresindeki adalarda yer alan Ahmediye Külliyesi, İskender Baba Tekkesi, Malatyalı İsmail Ağa Cami ve Hamamı gibi anıtsal yapılar harita üzerinde gösterilmiştir **(Şekil 5.8**).

Alman Mavileri haritasında yapının kuzeybatı duvarı siyah renk ile bahçe duvarı ise kırmızı renk ile gösterilmiştir. Bahçe duvarı üzerinde yer alan giriş kapısının yeri de harita üzerinden okunabilmektedir **(Şekil 5.9).**

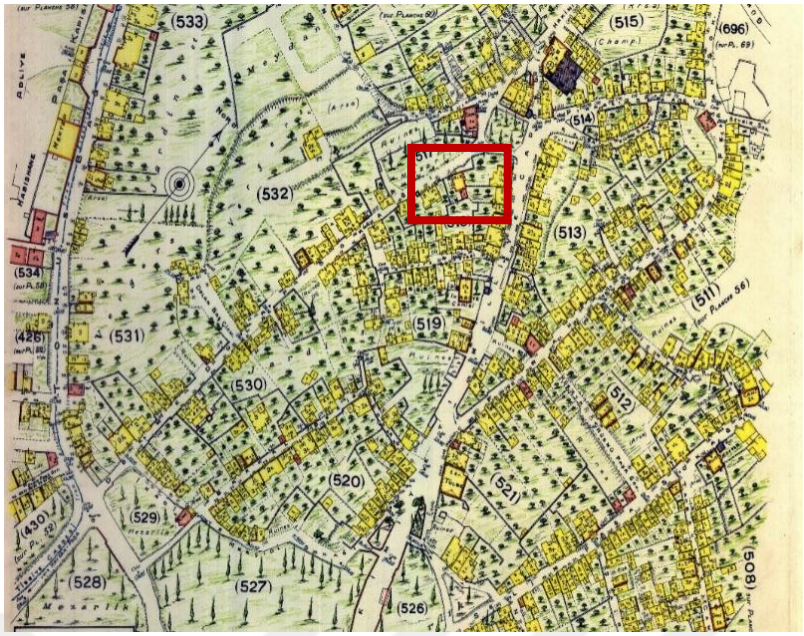

Şekil 5.8: Alman Mavileri haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Alman Mavileri, 1913-1914).**

Şekil 5.9: Alman Mavileri haritasında yapının kuzeybatı duvarı ve bahçe duvarı **(Alman Mavileri, 1913-1914).**

1931 yılında hazırlanan Pervititch haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının parsel üzerindeki oturumu, yol ve bahçe ile ilişkisi, yapıda kullanılan malzemeler tespit edilebilmektedir. Günümüzdeki Gündoğumu Caddesi'nin adı, Pervititch haritasında Hâkimiyet-i Milliye Caddesi'dir. Dönme Dolap Sokak'ın ismi değişmemiştir. Yapı, günümüzde 274 numaralı adada yer alırken Pervititch haritasında ada numarası 518'dir **(Şekil 5.10).**

Şekil 5.10: Pervititch haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapının konumu **(Pervititch, 1931).**

1931 yılı tarihli Pervititch haritasında belirtilen açıklamadan ahşap ana yapının bodrum kat üzeri iki katlı olduğu, Z03 Müştemilat mahalinin ise tek katlı olduğu anlaşılmaktadır. Ahşap yapının ve Z03 Müştemilat mahalinin girişleri haritada görülmektedir. Mevcut durumda bahçe içerisinde yer alan beş basamaklı taş merdiven Pervititch haritasında da gösterilmiştir. Böylelikle, yapının bahçesinin farklı kotlardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Yapının bahçesinde yer alan duvarlar dikkate alındığında parsel sınırlarının zaman içerisinde değiştiği ve bahçenin zaman içerisinde küçüldüğü görülmektedir. Pervititch haritası ile günümüze ulaşan yapı kıyaslandığında, haritanın tutarlı olduğu ve yapının özgün durumunu yansıttığı görülmektedir **(Şekil 5.11).**

Pervititch haritasında, Dönme Dolap sokaktan yapının bahçesine ulaşımın tek kollu bir merdiven ile sağlandığı görülmektedir. Günümüzde ise tek kollu merdiven yerinde dökme mozaik basamaklı döner bir merdiven bulunmaktadır. Bahçe duvarı ile döner merdivenin birleşim detayı incelendiğinde, merdivenin sonradan eklendiğine ilişkin herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Ayrıca merdivenin taşıyıcı duvarlarında kullanılan tuğlaların yapıdaki diğer tuğlalarla aynı özellikte olması, mevcut merdivenin özgün olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak, B01 giriş mahali ile üst kotta yer alan bahçe arasında yaklaşık 298 cm'lik bir kot farkı bulunmaktadır. Pervititch haritasında yer alan tek kollu merdivenin, bu kot farkını yaklaşık on bir basamak ile (basamak genişliği ortalama 28 cm) aşabileceği varsayıldığında, merdiven

kolunun uzunluğu yaklaşık 308 cm olmaktadır. Bu ölçülere göre tek kollu merdiven çizildiğinde, son basamağın zemin kattaki ahşap giriş kapısının orta hizalarına denk geldiği görülmektedir. Böylelikle Pervititch haritasında, merdiven şeklinin hatalı gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır **(Şekil 5.11).**

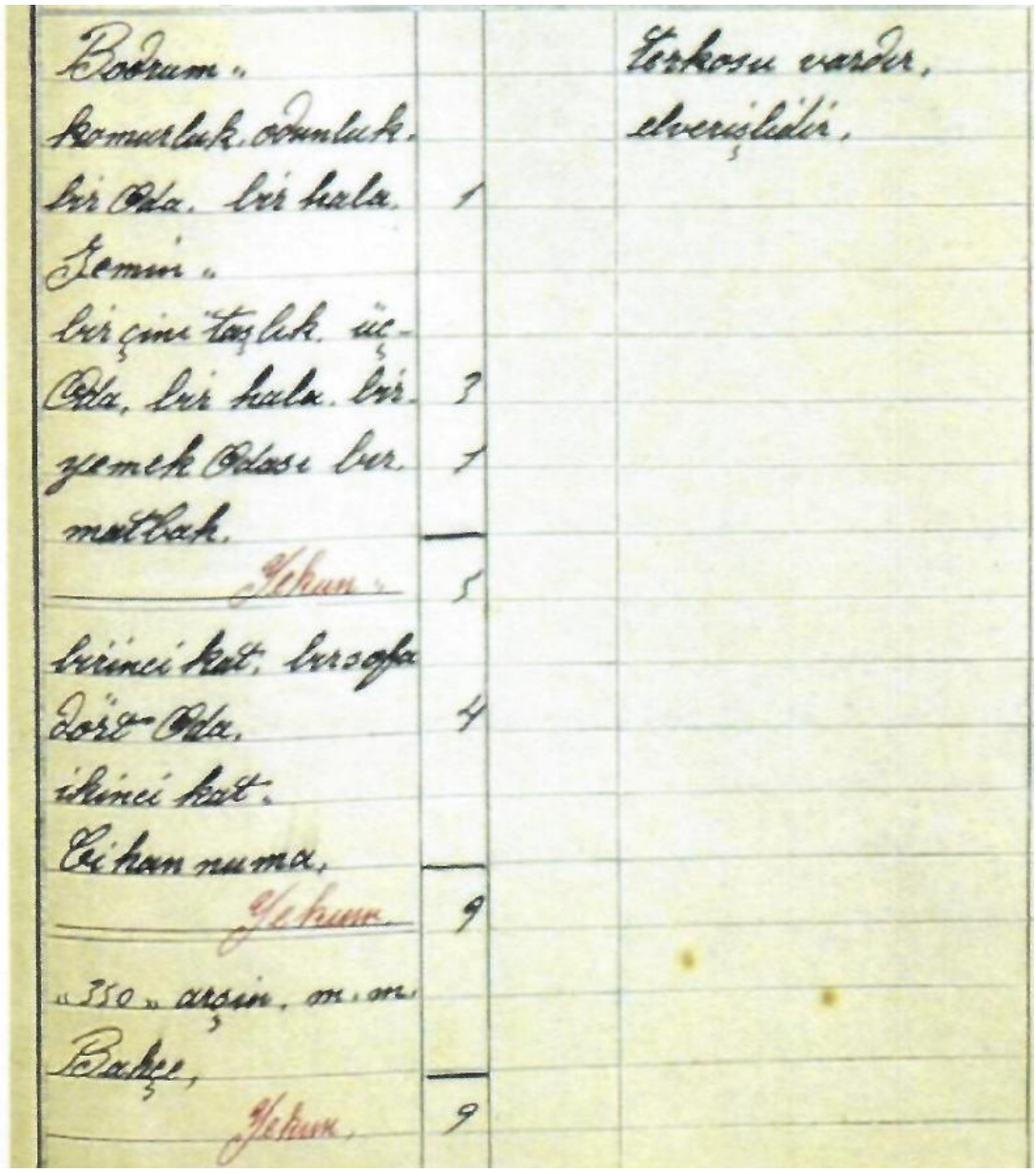

Şekil 5.11: Pervititch haritasında tez çalışması kapsamında incelenen yapı **(Pervititch, 1931).**

5.1.3. Parsel Ölçeğinde Araştırmalar ve Belgelerin Değerlendirilmesi

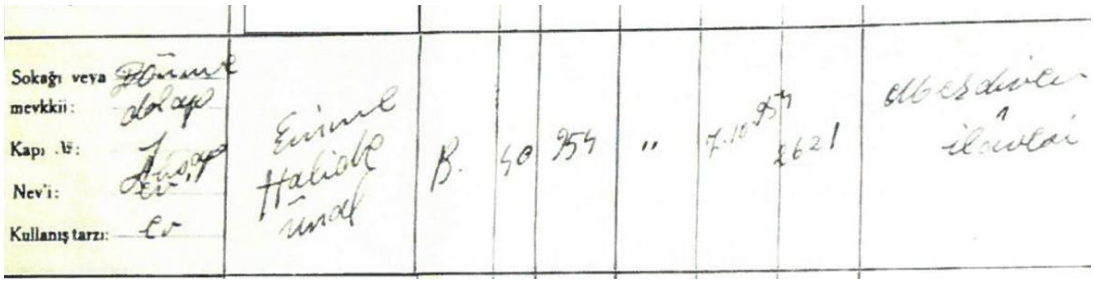
1951 yılı tarihli Kadastro beyanname ve kayıt varakası incelendiğinde, yapının Şeyh Yusuf Efendi Dergâhı'nda görev yapan şeyhler için meşruta olarak kullanıldığı belirtilmiştir. Aynı belgede yapının maliki Halide Ünal'dır. Günümüzde ise yapının sahibi Salih Battalbaş'tır. Mülkiyet değişikliğinin hangi yıllar arasında yapıldığı tam olarak bilinmemektedir **(Battalbaş Arşivi).**

Çalışma kapsamında, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Özel İdare Kayıtları Şube Müdürlüğü'nden Tahrir Varakası ile Zamaim ve Tenzilat Defteri talep edilmiştir. 1933 yılı tarihli Tahrir Varakası'nda yapının bodrum katında; odunluk, kömürlük, bir oda, bir hela, zemin katında; bir çini taşlık, üç oda, bir hela, bir yemek odası ve bir mutfak, birinci katında; bir sofa, dört oda, ikinci katında bir cihannümanın mevcut olduğu belirtilmiştir **(Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri) (Şekil 5.12).**

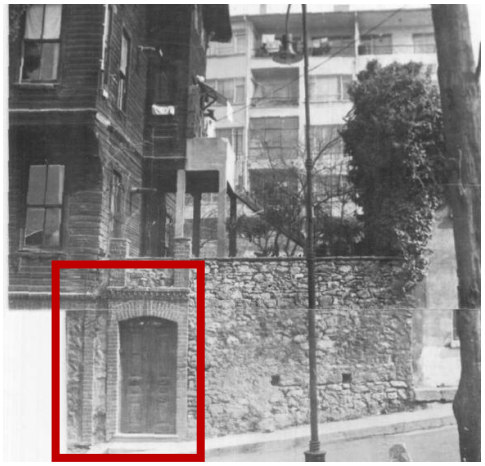
Şekil 5.12: Tahrir Varakası'nda yapının bodrum, zemin, birinci ve ikinci kattaki mahalleri **(Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri).**

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Özel İdare Kayıtları Şube Müdürlüğü'nden temin edilen 1955 yılı tarihli Zamâim ve Tenzilât Defteri'nde, yapıya merdivenin ilave edildiği not düşülmüştür. Bahsi geçen merdiven, yapının birinci katına ulaşımı sağlayan betonarme merdivendir **(Şekil 5.13).**

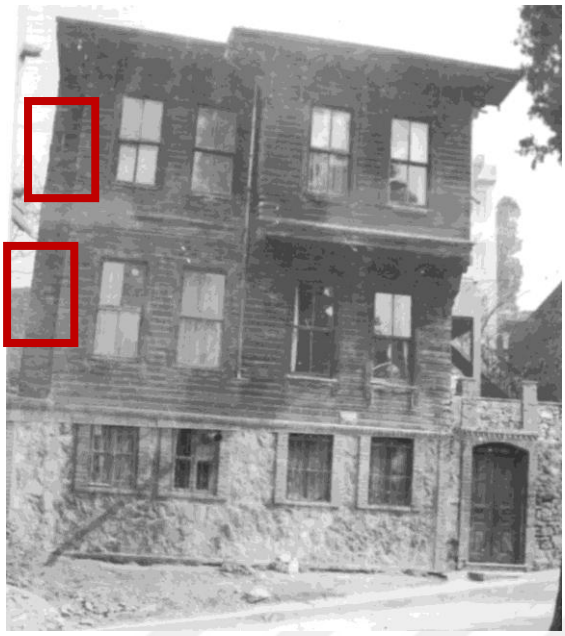

Şekil 5.13: 1955 yılı tarihli Zamâim ve Tenzilât Defteri'nde yapıya ilişkin bilgiler **(Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri).**

6 numaralı İKVKBKM arşivinde, yapı ile ilgili çeşitli araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Tez çalışması kapsamında yapılan incelemelerde, yapıya ait çekim tarihi bilinmeyen fotoğraflara ve onaylanmamış rölöve projesine ulaşılmıştır. Onaylanmayan rölöve projesi, 30.04.1976 tarihinde Yüksek Mimar Ergün Günaydın tarafından hazırlanmıştır. Mevcut yapı ile söz konusu rölöve karşılaştırıldığında belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu durum, geçmiş dönemde yapılan belgeleme çalışmalarında ölçüm veya gözlem kaynaklı hataların olmuş olabileceğini düşündürmektedir. Arşivden elde edilen fotoğrafların çekim tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Zamâim ve Tenzilât Defteri'nde bahsi geçen betonarme merdivenin fotoğraflarda yer alması, bu fotoğrafların 1960'lı yıllardan sonra çekildiği düşünülmektedir. Fotoğraflarda yapının Dönme Dolap Sokak'ına bakan kuzeybatı cephesindeki bahçe giriş kapısının basık kemerli, çift kanatlı ahşap bir kapı olduğu görülmektedir **(Şekil 5.14).** Aynı zamanda zemin ve birinci katta yer alan Yüklük/Gusülhane mahallerine ait ahşap vasistas pencereler de fotoğraflardan tespit edilebilmektedir **(Şekil 5.15).**

Şekil 5.14: Bahçe duvarı içerisinde yer alan çift kanatlı ahşap giriş kapısı **(İKVKBKM Arşivi).**

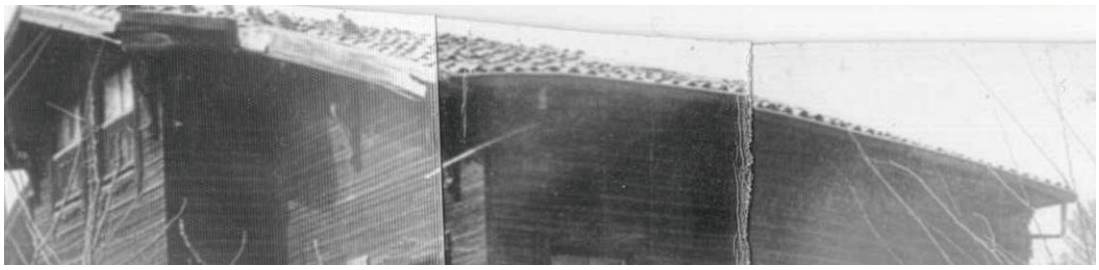

Şekil 5.15: Zemin ve birinci katta yer alan Yüklük/Gusülhane mahallerine ait ahşap vasistas pencereler **(İKVKBKM Arşivi).**

İKVKBKM arşivinde bulunan diğer fotoğraflarda Z03 Müştemilat olarak adlandırılan mahalin güneybatı duvarında, bahçeye doğrudan erişimi sağlayan ahşap bir kapı ile iki adet ahşap giyotin pencerenin bulunduğu görülmektedir. Aynı zamanda fotoğraftan ahşap yapının çatısının alaturka tipi kiremit ile kaplı olduğu tespit edilebilmektedir **(Şekil 5.16) (Şekil 5.17).**

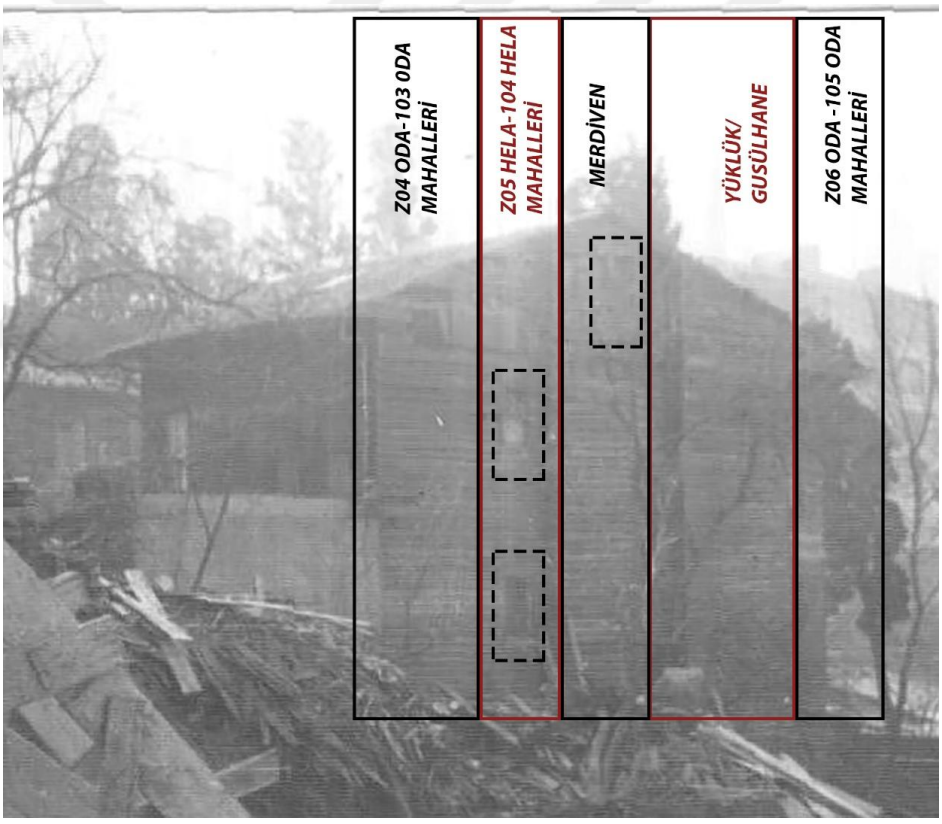

Şekil 5.16: Z03 Müştemilat mahalinin güneybatı duvarında yer alan pencereler ve kapı, ahşap yapının çatı örtüsü **(İKVKBKM Arşivi).**

Şekil 5.17: Ahşap yapının çatısında yer alan alaturka tipi kiremitler **(İKVKBKM Arşivi).**

Aynı arşivde yer alan bir diğer fotoğrafta ise yapının kuzeydoğu cephesi görülmektedir. Günümüzde ağır hasarlı durumda olan kuzeydoğu cephesinin özgün cephe düzeni fotoğraf üzerinden okunabilmektedir **(Şekil 5.18).**

Şekil 5.18: Yapının kuzeydoğu cephesi ve tespit edilen pencereler **(İKVKBKM Arşivi).**

5.2. Kaynakların Değerlendirilmesi ve Restitüsyon Analizleri

Belgelere dayalı olarak yapılan restitüsyon çalışmalarında, öncelikle yapı ile ilgili kaynakların güvenirlik derecesine göre restitüsyon analizleri yapılmıştır. Yapıdan

gelen izler ve restitüsyon çalışmasına temel oluşturan kaynaklar değerlendirilmiş, elde edilen bilgiler ışığında restitüsyon analizleri oluşturulmuştur. 274 ada 6 parselde yer alan yapının restitüsyon analizinde kullanılan kaynak lejantı aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

A. Yapının Kendisinden Elde Edinilen Veriler (1.Dereceden Güvenilir):

A-1. Rölöve tespitleri, varlığı kesinlikle bilinenler.

A-2. İzi olan, boyutu, malzemesi ve formu yapı içi karşılaştırılmalı çalışma sonucu tahmin edilenler.

A-3. İzi olmayan, fakat yeri, boyutu, malzemesi ve formu yapı içindeki karşılaştırmalı çalışmalar sonucu tahmin edilenler.

B. Yazılı ve Görsel Kaynaklardan Elde Edilen Bilgiler (2.Dereceden Güvenilir):

B-1. Yazılı ve görsel kaynaklar sonucunda belirlenen mimari elemanlar ve tespit edilen mahaller.

C. Yapı Dışındaki Kaynaklardan Elde Edilen Veriler (3.Dereceden Güvenilir):

C-1. İzi olan, boyutu, malzemesi ve formu yapıyla benzer örneklerle karşılaştırmalı çalışma sonucu tahmin edilenler.

C-2. İzi olmayan, fakat yeri, boyutu, malzemesi ve formu yapıyla benzer örneklerle karşılaştırmalı çalışma sonucu tahmin edilenler.

D. Mimari Gereklilik ve Varsayımlar (4.Dereceden Güvenilir):

D-1. Yapıda mimari gereklilikler doğrultusunda olması gereken elemanlar.

Tez çalışması kapsamında incelenen yapı, konut işlevi ile inşa edilmiştir. Bu işlev gereği bulunması gereken tüm mahallere sahip olan yapının sadece mutfak mahalinin nerede olduğu tam olarak bilinememektedir.

Yapının Birinci Dönem restitüsyon analizinde, nitelikli kagir yapı yer almamaktadır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). Dolayısıyla mimari gerekliliklerden ötürü bulunması gereken Mutfak mahalinin Hela mahalinin yanında, Sofa mahalinin devamında bulunan mekan olduğu düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, D-1 maddesi), **(Şekil F.92).** Mutfak mahalinin kuzeydoğu duvarında herhangi bir pencere açıklığının olmadığı, kurul arşivindeki fotoğraflardan anlaşılmaktadır **(Şekil 5.18).** Buna ek olarak, güneydoğu cephesinde mevcut durumda kagir yapı ile ahşap

yapının birleşim yerinde bir söve yer almaktadır. Ahşap söve, Z03 Mutfak mahalinin güneydoğu duvarlarında pencere açıklığının olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). Yakın dönem sivil mimarlık örneklerinin cephe tipolojileri incelendiğinde, simetrik cephe düzeninin tercih edildiği ve pencerelerin aynı düşey iskimatte yer aldığı görülmektedir. Bu yapıların cephelerindeki doluluk-boşluk oranları genellikle katlar boyunca aynı istikamette tekrarlanmaktadır. Bu nedenle, Mutfak mahalinin güneydoğu duvarında, birinci kattaki oda mahalinin pencerelerinin istikametinde bir adet pencerenin daha yer aldığı düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-3 maddesi), **(Şekil F.92).**

Yapının İkinci Dönem restitüsyon analizinde, Tahrir Varakası'nda bahsi geçen kömürlük ve odunluk mahalinin günümüzde B01 Giriş mahalinde yer alan döner merdivenin altının olduğu düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi), **(Şekil F.93).** Belgede, yapının bodrum katında bir oda ve bir hela mahalinin yer aldığı belirtilmiştir. Güncel durumda ise bodrum katta, birinden diğerine geçecek şekilde iki oda yer almaktadır. Belgede yalnızca bir odadan söz edilmesi, bu iki mahalin bir geçişle birbirine bağlı tek bir mekân olarak değerlendirilmiş olabileceğini ya da iki mahal arasındaki müşterek duvarın sonradan inşa edilmiş olabileceğini düşündürmektedir. Gözlemler sonucunda iki mahal arasındaki duvarın ve duvarda bırakılan açıklığın özgün, buna karşın ahşap kapı ve tuğla eşiğin sonradan eklenmiş unsurlar olduğu tespit edilmiştir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi, B-1 maddesi).

Bodrum kat B02 Oda mahali tavanında bulunan kapı kasası, merdiven istikametinde farklı bir mahalin olduğu ispatlamaktadır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). Tahrir Varakası'nda bahsi geçen Hela mahalinin bahsi geçen mahal olduğu düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi). Yakın dönemde inşa edilen sivil mimarlık örneklerinin plan şemaları incelendiğinde, Hela mahallerine geçişte genellikle Lavabo mahallerinin yer aldığı ve iki mahalin bir duvar ile ayrıldığı görülmektedir. Bulgular ışığında, B02 Oda Mahali'nden B03 Lavabo Mahali'ne, buradan da B03 A Hela Mahali'ne geçildiği düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, C-2 maddesi), **(Şekil F.93).**

Mevcut durumda bodrum kat mahallerinin özgün döşeme kaplamalarına ilişkin herhangi bir iz tespit edilememiştir. Yakın dönemde inşa edilen sivil mimarlık örnekleri incelendiğinde yaygın olarak bodrum kat döşemelerinde karo mozaik

kaplama malzemesinin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca yapının farklı mahallerinde karosiman ve karo mozaik kaplamanın kullanılması, bodrum kat döşemelerinde de benzer bir malzemenin tercih edilmiş olabileceğini düşündürmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, C-2 maddesi). Bodrum kat mahallerinin özgün döşeme kotları ise duvar üzerinde yer alan izlerden tespit edilmiştir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi), **(Şekil F.93).**

İKVKBKM arşivinden elde edilen fotoğraflarda özgün bahçe giriş kapısının basık kemerli ve çift kanatlı olduğu görülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi), **(Şekil 5.14).**

Bodrum kat B01 Giriş mahalinden B02 Oda mahaline geçişi sağlayan kapı boşluğunun formu, özgün kapının basık kemerli olduğunu ispatlamaktadır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). 1976 yılına ait rölövesinde de özgün kapı boşluğunda çift kanatlı ahşap bir kapının yer alması ile kapının çift kanatlı formda olduğu düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, C-2 maddesi), **(Şekil F.93).**

Zemin katta ise Tahrir Varakası'nda zemin katta bir çini taşlık, üç oda, bir hela, bir yemek odası ve bir mutfak bulunduğu belirtilmiştir. Günümüzde taşlık, hela ve üç oda mahalleri yapı üzerinden okunabilmektedir. Kagir yapıda tespit edilen baca ve kuyu kapağı, bu alanın özgün işlevinin mutfak olduğunu ispatlamaktadır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). Sofanın devamında yer alan, Hela mahali ile Mutfak mahali arasında bulunan mekanın ise Tahrir Varakası'nda bahsi geçen yemek odası olduğu düşünülmüş, bu sebeple mahal Z04 Yemek Odası olarak restitüe edilmiştir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi), **(Şekil F.94).** Kurul arşivinden elde edilen fotoğraflardan Mutfak mahalinin penceresinin değiştirildiği görülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi), **(Şekil 5.16).**

Zemin kattaki Z04 Hela mahalinin kapı kanadı, döşemesine eklenen şap malzeme ile yükseltilen döşeme kotu sonucunda değiştirilmiştir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). Z05 A Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeybatı duvarında ahşap bir vasistas pencerenin yer aldığı arşivden elde edilen fotoğraflardan görülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi), **(Şekil 5.15).** Aynı zamanda yüklük mahalinin duvarlarının döşemeyle birleştiği kısımlarda karo mozaik kaplama malzemesi görülmektedir. Döşemedeki karo mozaik kaplamalar ve duvarda yer alan vasistas pencereler dikkate alınarak yakın dönemde inşa edilen sivil mimarlık

örnekleri ile karşılaştırmalar yapılmış, mahalin yalnızca yüklük olarak değil aynı zamanda gusülhane işleviyle de kullanıldığı sonucuna varılmıştır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, C-1 maddesi), **(Şekil F.94).**

Birinci katta 101 Sofa mahalinin güneybatı duvarındaki muhdes kapı, birinci kata ulaşımı sağlayan betonarme merdiven yapıya eklendiğinde özgün pencere boşluğu yerine yerleştirilmiştir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). 103 Oda mahalinin döşemesinin ise sonradan yükseltildiği, devam eden ahşap süpürgelikten anlaşılmaktadır. Aynı zamanda mahalin güneydoğu duvarında sadece ahşap kasaları günümüze ulaşan pencerelerin, yapıda kullanılan özgün ahşap giyotin pencere tipinde olduğu tespit edilmiştir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi). 103 Oda mahalinin kuzeydoğu duvarında herhangi bir pencere açıklığının olmadığı, İKVKBKM arşivinden elde edilen fotoğraflardan anlaşılmaktadır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi), **(Şekil 5.18).**104 Hela mahali döşemesindeki seramik kaplama malzemelerinin sonradan eklendiği bilinmektedir. Mahalin döşeme kaplamasının, yakın dönem sivil mimarlık örneklerinin Hela mahallerinde de kullanılmış olan karo mozaik malzeme olduğu düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, C-2 maddesi). Aynı zamanda birinci katta yer alan Yüklük/Gusülhane mahalinin döşemesinde, tipoloji araştırmaları ve karşılaştırmaları sonucunda ahşap kapağın olduğu düşünülmektedir (Restitüsyonda kaynak kullanımı, C-2 maddesi), **(Şekil F.95).**

Drone fotoğrafları ile çatı katında sadece 201 Sofa mahalinin yer aldığı görülmektedir. Fotoğraflardan anlaşıldığı üzere, 201 Sofa mahalinin iki yanında kalan çatı arası alanlarının döşeme kirişleri üzerinde döşeme kaplamaları yoktur. Bu durumda çatı katı planının sadece 201 Sofa mahalinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda, Tahrir Varakası'nda sadece cihannümadan bahsedilmiş olması da katta sadece Sofa mahalinin yer aldığını doğrulamaktadır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, A-2 maddesi, B-1 maddesi), **(Şekil F.96).**

Ahşap yapının çatısı örtü malzemesi, alaturka kiremittir **(Şekil 5.17).** Aynı zamanda, Ahmediye Mahallesi'nde yer alan ve tez çalışması kapsamında incelenen yapı ile yakın dönemde inşa edildiği düşünülen yapıların da çatı kaplamalarında alaturka kiremitin kullanılması, özgün durumunda çatı örtüsünde alaturka kiremitin kullanıldığını ve sonradan marsilya tipi kiremit ile yenilendiği ortaya koymaktadır (Restitüsyonda kaynak kullanımı, B-1 maddesi), **(Şekil F.96).**

5.3. Restitüsyon Önerileri

Yapının özgün plan şeması, cephe düzeni, yapım sistemi ve mimari elemanları; yapıdan elde edilen izler, parsel ölçeğinde yapılan araştırmalar ve tipolojik karşılaştırmalar sonucunda yapılan restitüsyon analizleri ile belirlenmiş, yapının iki farklı dönemine ait restitüsyon önerisi hazırlanmıştır.

5.3.1. Birinci Dönem Restitüsyonu

Birinci Dönem restitüsyon önerisi, 19.yy sonu- 20.yy başlarında inşa edildiği düşünülen yapının ilk inşa edildiği tarihteki özgün durumunu yansıtmaktadır.

5.3.1.1 Vaziyet Planı Restitüsyonu

Vaziyet planının hazırlanmasında, yapının çevresiyle ilişkisini, etrafındaki yolları ve yakınındaki diğer yapıları gösterebilmek amacıyla en eski tarihli belgelerden biri olan 1931 tarihli Pervititch haritasından yararlanılmıştır. Bu harita üzerinden yapıların parsel üzerindeki konumları, bahçe ve yol ilişkileri ile kullanılan malzeme türleri okunabilmektedir. Yapının vaziyet planı, çevredeki yapılar ile ilişkisinin daha net okunabilmesi amacıyla 1/200 ölçekli olarak hazırlanmıştır **(Şekil 5.19).**

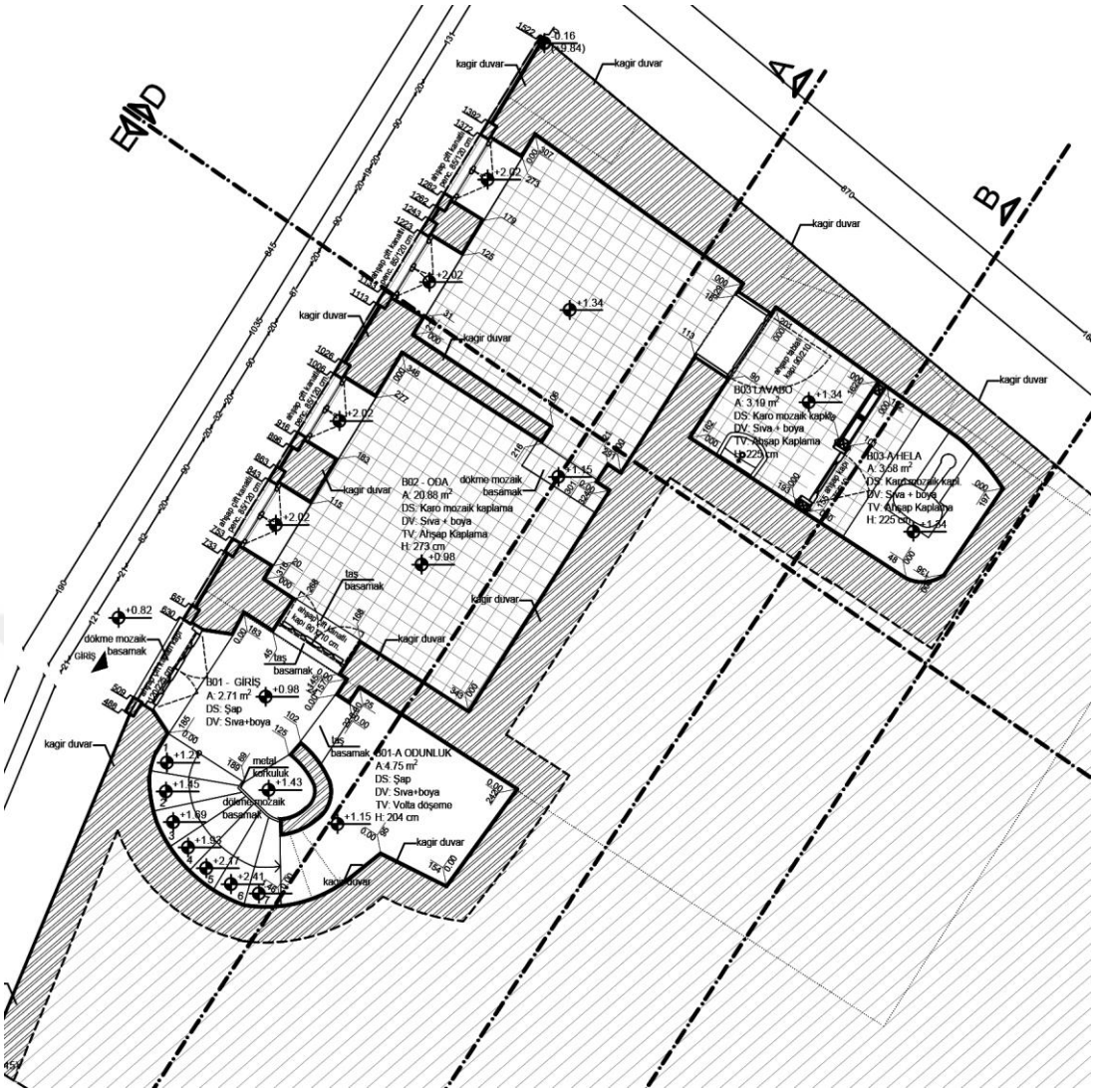
Şekil 5.19: Birinci Dönem Restitüsyon Önerisi- Vaziyet planı.

5.3.1.2 Plan Restitüsyonu

Birinci dönem restitüsyon önerisinde, çift kanatlı ahşap giriş kapısına Dönme Dolap Sokak üzerinden ulaşılmaktadır. Sokaktaki +0.81 (+10.81) kotundaki kaldırımdan, bir adet dökme mozaik basamak aracılığıyla +0.98 (+10.98) kotundaki, 120 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap giriş kapısına ulaşılmakta ve B01 Giriş mahaline geçilmektedir. Bu mahalden, on basamaklı dökme mozaik döner merdiven ile +3.36 (+13.36) kotundaki bahçeye erişilmektedir. Döner merdivenin altı, B01 A Kömürlük/Odunluk mahalidir. Söz konusu mahalin tavanı volta döşemedir.

B01 Giriş mahalinden basık kemerli çift kanatlı ahşap kapı ile B02 Oda mahaline geçilmektedir. B02 Oda mahali iki farklı kotta düzenlenmiştir. Müşterek duvar üzerinde yer alan duvar boşluğu, bu kotlar arasında geçişi sağlamaktadır. Bir adet dökme mozaik basamak ile seviyeler arası geçiş mümkündür. B02 Oda mahalinin döşeme kotu +0.98 (+10.98) olup tavan yüksekliği 273 cm'dir. Bu alandan geçilen ikinci alanın döşeme kotu +1.34 (+11.34) olup tavan yüksekliği ise 237 cm'dir. B02 Oda mahali, yapının ön cephesinde konumlanmakta olup Dönme Dolap Sokak'a bakmaktadır. Mekân içerisinde, her biri 85 cm genişliğinde ve 120 cm yüksekliğinde dört adet ahşap çift kanatlı pencere bulunmaktadır **(Şekil 5.20).**

B02 Oda Mahali'nden B03 Lavabo mahaline 90 cm genişlikte 210 cm yükseklikteki ahşap kapı ile geçilmektedir. B03 Lavabo mahalinden ahşap bir kapı ile B03 A Hela mahaline geçilmektedir **(Şekil 5.20).** B03 Lavabo ve B03 A Hela mahallerinin tavan yüksekliği 225 cm'dir. Bodrum kat mahallerinin tümünün döşemesi karo mozaik kaplamalıdır. Duvarları sıvalı ve boyalı, tavanları ise ahşap kaplamalıdır. **(Şekil 5.20).**

Şekil 5.20: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Bodrum kat planı.

Bodrum katta yer alan B01 Giriş mahalinden, on adet dökme mozaik basamaklı döner merdiven aracılığıyla yapının bahçesine ulaşılmaktadır. Zemin katta Z01 Sofa, Z01 A Pabuçluk, Z02 Oda, Z03 Mutfak, Z04 Hela, Z05 Oda, Z05 A Yüklük/Gusülhane ve Z06 Oda mahalleri bulunmaktadır. Yapıya güneybatı cephesinde yer alan 128 cm genişliğinde 250 cm yüksekliğinde tepe pencereli çift kanatlı ahşap kapı ile girilir. Kapının her iki yanında simetrik yerleştirilmiş 56 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler yer almaktadır. Kapı kanadı yüksekliği 250 cm olup kapının üzerinde yer alan tepe penceresi ile toplam yükseklik 280 cm'dir. Z01 A Pabuçluk mahali Z01 Sofa mahalinin içerisindedir ve iki mahal arasında 12 cm kot farkı bulunmaktadır. Mahalin döşemesi 20x20 cm ölçülerinde krem-pembe renk baklava desenli karosiman malzeme ile kaplıdır. Duvar eteklerinde 20x20 cm ölçülerinde karosiman süpürgelik yer almaktadır. Mahalin ahşap kaplamalı tavanı Z01

Sofa mahaliyle beraber kurgulanmıştır. Duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır. 3.00 m²'lik bir alana sahip olan mekânın tavanı ahşap kaplamalı çıtalı tavandır, mahal yüksekliği 342 cm'dir **(Şekil 5.21).**

Z01 A Pabuçluk mahalinden 12 cm kot farkı ile Z01 Sofa mahaline ulaşılır. Döşeme kotu +3.73 (+13.73) olan Z01 Sofa mahalindeki ahşap merdiveninin rıht yüksekliği 19.55 cm olup on sekiz basamaklıdır. Dikdörtgen biçimli merdiven evinin köşelerinde pahlar bulunmaktadır. Döner ahşap merdiveni sararak devam eden, yüksekliği 25-30 cm arasında değişkenlik gösteren süpürgelik bulunmaktadır. Z01 Sofa mahalinin ahşap merdiveninin yer aldığı kuzeydoğu duvarında bir adet 65 cm genişliğinde 80 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap pencere yer almaktadır **(Şekil 5.21).**

Z01 Sofa mahali; Z02 Oda, Z03 Mutfak, Z04 Hela, Z05 Oda ve Z06 Oda mahallerinin kapılarının bulunduğu geçiş alanıdır. Z01 Sofa mahalinin döşemesi karosiman kaplamalıdır ve tavanı ahşap kaplama üzerine çıtalıdır. Mahalin duvar eteklerinde de 20x20 cm ölçülerinde karosiman kaplama malzemesi bulunmaktadır. Zemindeki karosiman kaplamalar krem-pembe renk baklava desenlidir, mahalin ortasındaki on altı adet karosimanda bitkisel motifler yer almaktadır. Mahalin ahşap tavanın yüzeyi ahşap çıtalardan oluşturulan iç içe geçmiş çok kollu yıldız düzenlemeleriyle süslenmiştir. Duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır. 18.93 m²'lik bir alana sahip olan mekânın tavan yüksekliği 330 cm'dir **(Şekil 5.21).**

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahalinden 85 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde bir adet, 65 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde bir adet olmak üzere toplam iki adet ahşap kapı ile Z02 Oda mahaline geçilmektedir. 12 cm yüksekliğindeki ahşap eşik ile +3.84 (+13.84) kotundaki Z02 Oda mahaline ulaşılmaktadır. Mahalin güneybatı duvarında iki adet, güneydoğu duvarında bir adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Z02 Oda mahalinin ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edilen duvarları bağdadi sıvalı ve boyalı, tavan ve döşemeleri ahşap kaplamalıdır. Döşeme ile duvar birleşiminde 14 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik mevcuttur. Mahalin tavan göbeğinde ahşap çıtalardan yapılmış altı kollu yıldız motifi görülmektedir. Duvar ve tavanın birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır. Z02 Oda mahalinin tavan yüksekliği 317 cm'dir **(Şekil 5.21).**

Z01 Sofa mahalinden, 70 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde ahşap bir kapı ile Z03 Mutfak mahaline geçilmektedir. Z03 Mutfak mahalinin güneydoğu duvarında 87

cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Döşeme kotu +3.73 olan mahal korasiman kaplamalıdır. Duvarları sıvalı ve boyalı olup tavanı ahşap kaplamalı tavandır. Duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer alan mahalin tavan yüksekliği 330 cm'dir **(Şekil 5.21).**

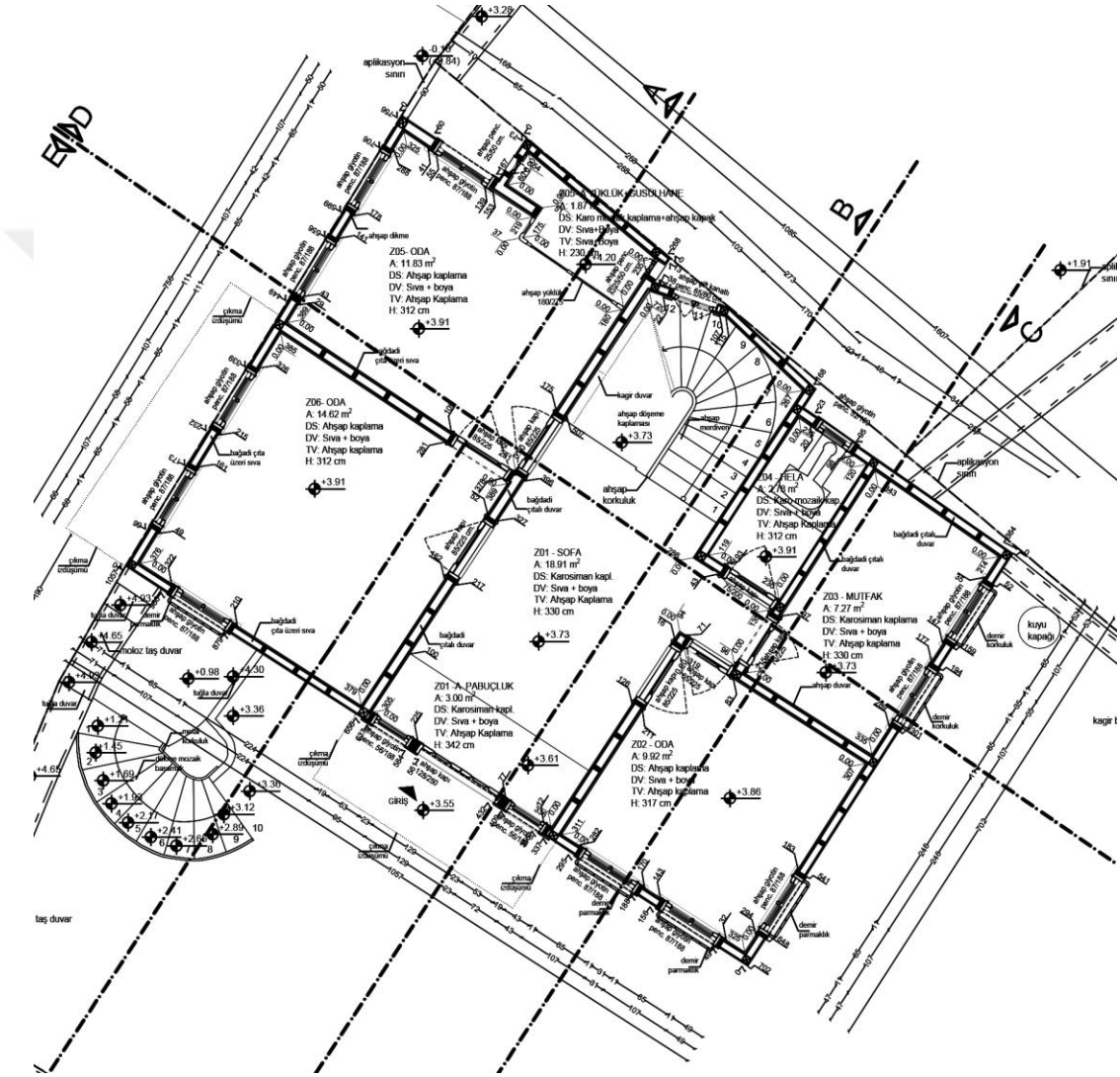
Döşeme kotu +3.73 (+13.73) olan Z01 Sofa mahalinden 18 cm'lik kot farkı ile döşeme kotu +3.91 (+13.91) olan Z04 Hela mahaline geçilmektedir. Mahalin kuzeydoğu duvarında bir adet 52 cm genişliğinde 100 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Mahalin duvarları sıvalı ve boyalı olup tavanı ahşap kaplamalı tavandır. Z04 Hela mahali tavan yüksekliği 312 cm'dir **(Şekil 5.21).**

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahallinden, 16 cm'lik kot farkı ile yükseltilmiş Z05 Oda mahaline 85 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde özgün ahşap kapı aracılığıyla geçilmektedir. Z05 Oda mahalinin döşeme kotu +3.90 (+13.90)'dır. Mahalin kuzeybatı duvarında iki adet, kuzeydoğu duvarında ise bir adet 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Z05 Oda mahalinden Z06 Oda mahaline doğrudan 85 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde özgün ahşap kapı ile geçilmektedir. Odanın kuzeydoğu köşesinde Z05 A Yüklük/Gusülhane mahali yer almaktadır. Z05 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır, döşeme ile duvar birleşiminde 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik ve duvar yüzeyinde ahşap silme bulunmaktadır. Mahalin tavan yüksekliği 312 cm'dir **(Şekil 5.21).**

Z05 Oda içerisinden Z05 A Yüklük/Gusülhane mahaline geçilmektedir. Ahşap yüklüğün toplam genişliği 180 cm, yüksekliği 275 cm'dir. Bu mahale, 156 cm genişliğinde ve 200 cm yüksekliğinde, döşemeden 28 cm yükseltilmiş ahşap çift kanatlı yüklük kapısı ile girilmektedir. Döşeme kotu +3.91 (+13.91) olan Z05 Oda'dan, döşeme kotu +4.20 (+14.20) olan Z05 A Yüklük/Gusülhane mahaline geçilmektedir. Z05 A Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeybatı ve güneydoğu duvarlarında, her biri 25 cm genişliğinde ve 50 cm yüksekliğinde ahşap vasistas pencere bulunmaktadır. Z05 A Yüklük/Gusülhane mahalinin döşemesi karo mozaik kaplamalı olup ahşap kapaklıdır. Tavanı bağdadi çıtalı olup üzeri sıvanmış ve boyanmıştır. Mahalin tavan yüksekliği 230 cm'dir **(Şekil 5.21).**

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahalinden 17 cm kot farkı bulunan Z06 Oda mahaline 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde ahşap kapı ile geçilmektedir.

Mahalin döşeme kotu +3.91 (+13.91)'dir. Z07 Oda mahalinin kuzeybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere, güneybatı duvarında ise bir adet aynı ölçülerde ahşap giyotin pencere mevcuttur. Döşeme ve duvar arasında 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik, duvar yüzeyinde ahşap silme bulunmaktadır. Z06 Oda mahali ahşap kaplamalı olup tavan yüksekliği 312 cm'dir **(Şekil 5.21).**

Şekil 5.21: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Zemin kat planı.

Birinci katta 101 Sofa, 102 Oda, 103 Oda, 104 Hela, 105 Oda, 105 A Yüklük/Gusülhane ve 106 Başoda mahalleri bulunmaktadır **(Şekil 5.22).**

101 Sofa mahali güneybatı yönünde çıkma yapmış olup kuzeydoğu duvarına yaslı bir şekilde ahşap merdiven yer almaktadır. Dikdörtgen biçimli merdiven evinin köşelerine pahlar yapılmış ve böylelikle niş kısımları oluşturulmuştur. Merdiven evinde, mahalin

kuzeydoğu duvarında 65 cm genişliğinde 155 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Döşeme kotu +7.25 (17.25) olan 101 Sofa mahalinden rıht yüksekliği 19.83 cm olan on sekiz basamaklı ahşap merdiven ile döşeme kotu +10.82 (+20.82) olan 201 Sofa mahaline erişilir**.** Mahalin çıkma yapan kuzeybatı ve güneydoğu duvarlarında 56 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Güneybatı duvarında ise iki adet 87 cm genişliğinde, 188 cm yüksekliğinde giyotin pencere yer almaktadır. 101 Sofa mahalinin döşemesi ahşap kaplamalı ve tavanı ahşap kaplama üzerine çıtalıdır. Döşeme kaplamaları 14 cm eninde olup kuzeydoğu-güneybatı doğrultusundadır. Döşeme ve duvar arasında bulunan 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik bulunmaktadır. Ahşap tavanda merkezde yer alan baklava deseni ve bu desenle bağlantılı bordür niteliği taşıyan kartuş düzenlemeleriyle tavan kompozisyonu yer almaktadır. Duvar ve tavanın birleşim yerinde ahşap koltuk silmesi mevcuttur. Mahal duvarları boyunca 82 cm yükseklikte başlayan ve 13 cm yüksekliğinde ahşap silme devam etmektedir. 101 Sofa mahalinden 102 Oda, 103 Oda, 104 Hela, 105 Oda ve 106 Başoda mahallerine ahşap kapılar ile geçiş yapılabilmektedir. 101 Sofa mahali tavan yükselliği 335 cm'dir **(Şekil 5.22).**

101 Sofa mahalinden 102 Oda mahaline 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir. 102 Oda mahalinin güneybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere, güneydoğu duvarında bir adet aynı ölçülerde özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. 102 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Döşeme ve duvar arasında 12 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik mevcuttur. Mahal duvarları boyunca 80 cm yükseklikte başlayan ve 13 cm yüksekliğinde ahşap silme devam etmektedir. Tavan kaplamaları ahşap olup özgündür. Ahşap tavanın merkezinde ahşap çıtalardan yapılmış sekiz kollu bir yıldız motifi bulunmaktadır. Duvardan tavana geçiş kısmında ahşap koltuk silmesi mevcuttur. Mahal tavan yüksekliği 335 cm'dir **(Şekil 5.22).**

101 Sofa mahalinden 103 Oda mahaline 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki ahşap kapı ile geçilmektedir. 103 Oda mahalinin güneydoğu duvarında iki adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. 103 Oda mahalinin tavanı ahşap kaplamalıdır. Duvardan tavana geçiş kısmında ahşap koltuk silmesi mevcuttur. Mahal tavan yüksekliği 335 cm'dir **(Şekil 5.22).**

101 Sofa mahalinden 104 Hela mahaline 75 cm genişliğinde 220 cm yüksekliğindeki ahşap kapı ile geçilmektedir. Mahalin kuzeydoğu duvarında bir adet 52 cm

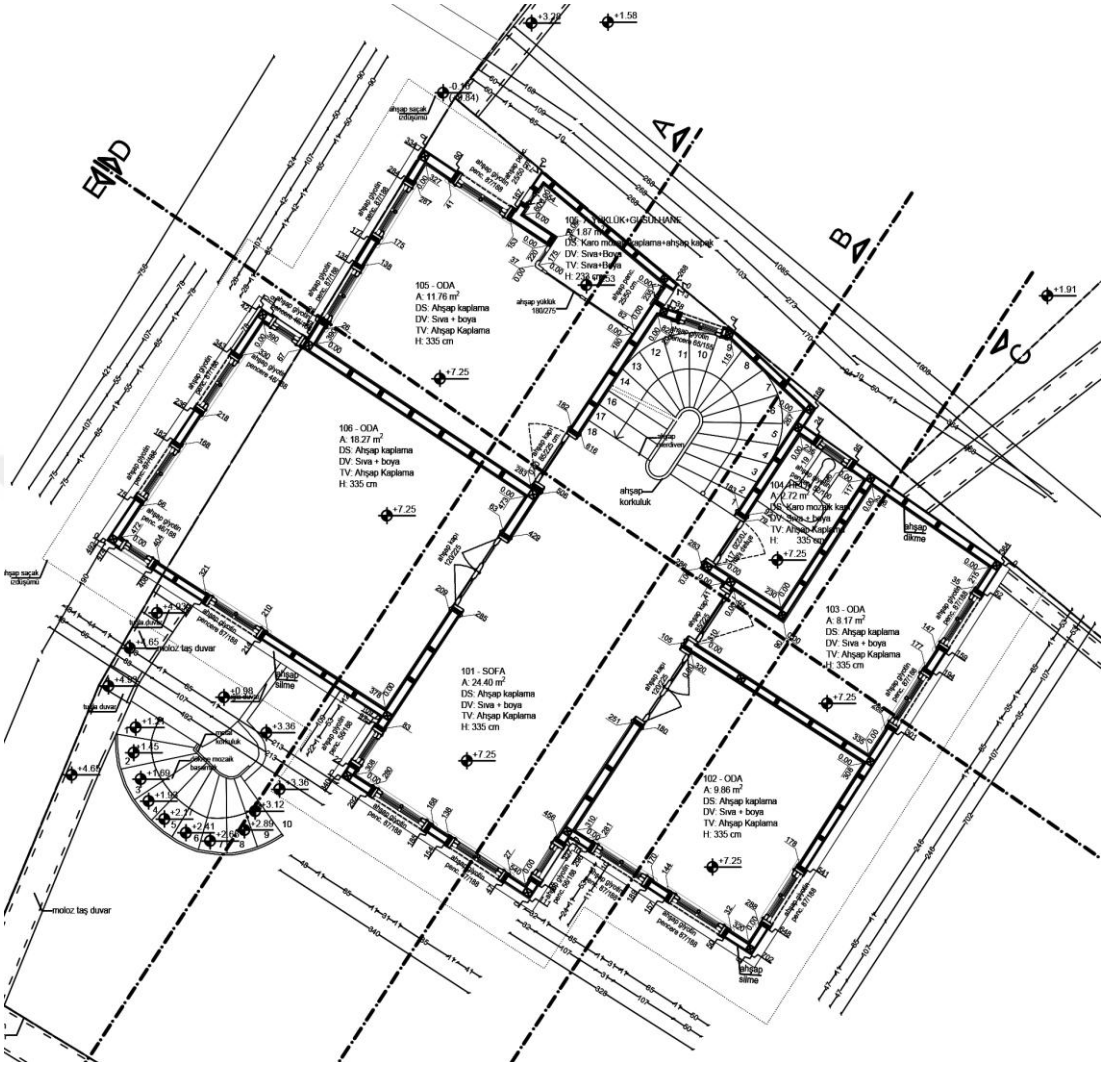
genişliğinde 100 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. 104 Hela mahalinin döşemesi karo mozaik kaplama olup duvarları sıvalı ve boyalıdır. 104 Hela mahalinin tavan yüksekliği 335 cm'dir **(Şekil 5.22).**

105 Oda mahaline 85 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğindeki ahşap kapı ile geçilmektedir. Mahalin kuzeybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere ve kuzeydoğu duvarında aynı ölçülerde bir adet pencere bulunmaktadır. Kuzeydoğu duvarındaki pencerenin sağında ahşap yüklük bulunmaktadır. 105 Oda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Duvar eteklerinde 13 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelik bulunmaktadır, mahalin duvarları sıvalı ve boyalıdır. Duvarlarda 82 cm yüksekliğinde başlayan ve 13 cm yüksekliğinde ahşap silme bulunmaktadır. 105 Oda mahalinin tavanı ahşap kaplamalı çıtalı tavandır, duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer almaktadır. Tavan, merkezde yer alan iki yatay dikdörtgen formun dört köşesinde kartuş düzenlemeleriyle bir kompozisyon biçiminde işlenmiştir. Mahalin tavan yüksekliği 335 cm'dir **(Şekil 5.22).**

105 Oda mahali içerisinden 105 A Yüklük/Gusülhane mahaline geçilmektedir. Ahşap yüklüğün toplam genişliği 180 cm ve yüksekliği 275 cm'dir. 105 A Yüklük/Gusülhane mahaline 156 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde 28 cm yükseltilmiş ahşap çift kanatlı yüklük kapısı ile girilmektedir. Mahalin kuzeybatı ve güneydoğu duvarında bir adet 25 cm genişliğinde 50 cm yüksekliğinde ahşap vasistas pencere bulunmaktadır. 105 A Yüklük/Gusülhane mahalinin döşemesi karo mozaik kaplamalı olup ahşap kapaklıdır. Tavanı bağdadi çıtalı olup sıvalı ve boyalıdır. Mahalin tavan yüksekliği 233 cm'dir **(Şekil 5.22).**

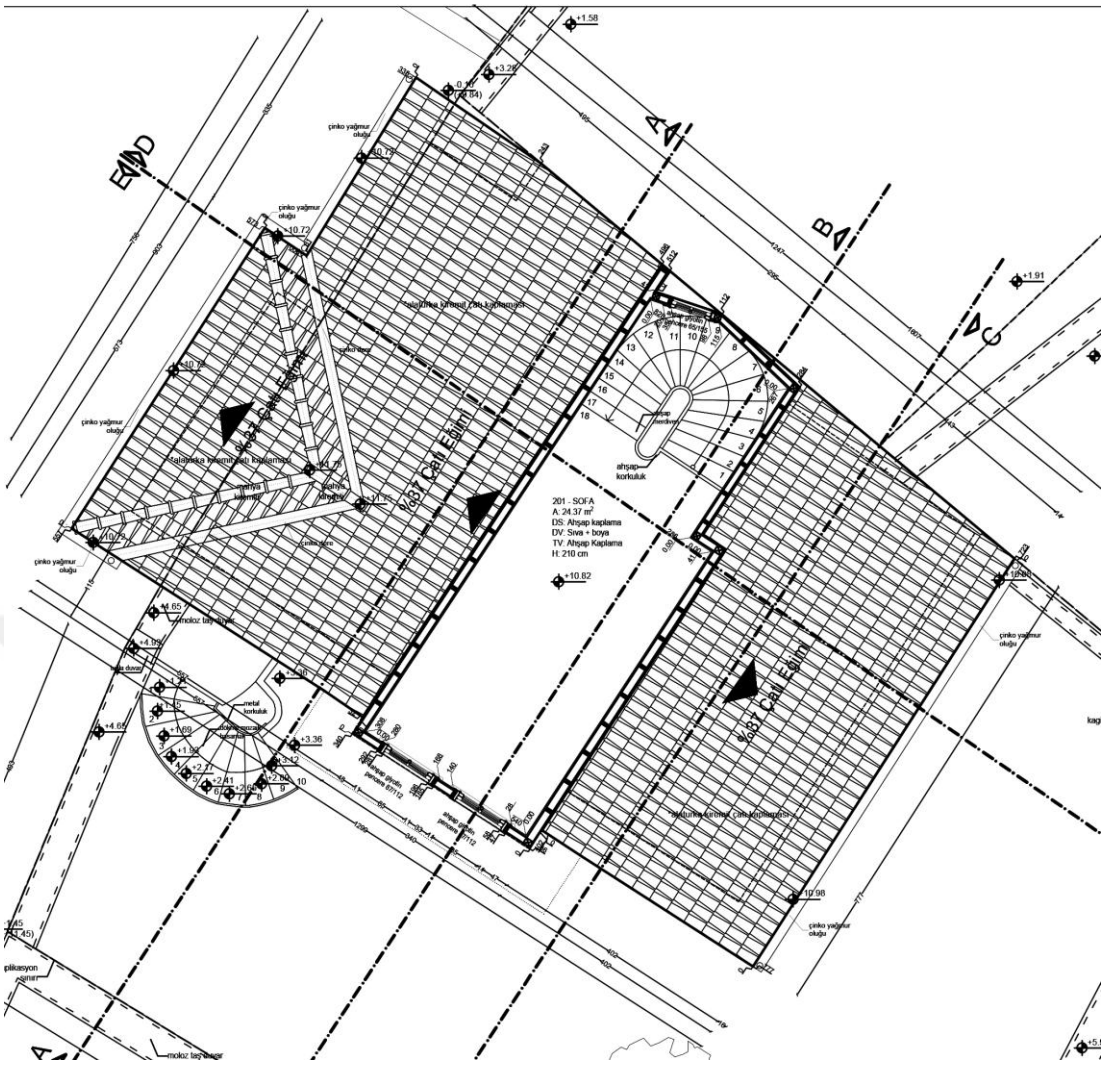
101 Sofa mahalinden 106 Başoda mahaline 120 cm genişliğinde 225 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap kapı ile girilmektedir. 106 Başoda mahali Dönme Dolap sokağa doğru çıkma yapmaktadır. Çıkma üzerinde, mahalin kuzeybatı duvarında 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere ve güneybatı duvarında aynı ölçülerde bir adet ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Cumbanın güneybatı duvarında bir adet 46 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere ve karşısındaki kuzeydoğu duvarında aynı ölçülerde özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. 106 Başoda mahalinin döşemesi ahşap kaplamalıdır. Duvar eteklerinde 13 cm yüksekliğindeki ahşap süpürgelik bulunmaktadır. Mahalin tavanı ahşap kaplamalı tavan olup süslemesi oldukça zengindir. Duvar ve tavan birleşiminde

geometrik formların tekrar edildiği koltuk silmesi mevcuttur. 106 Başoda mahalinin tavan yüksekliği 335 cm'dir **(Şekil 5.22).**

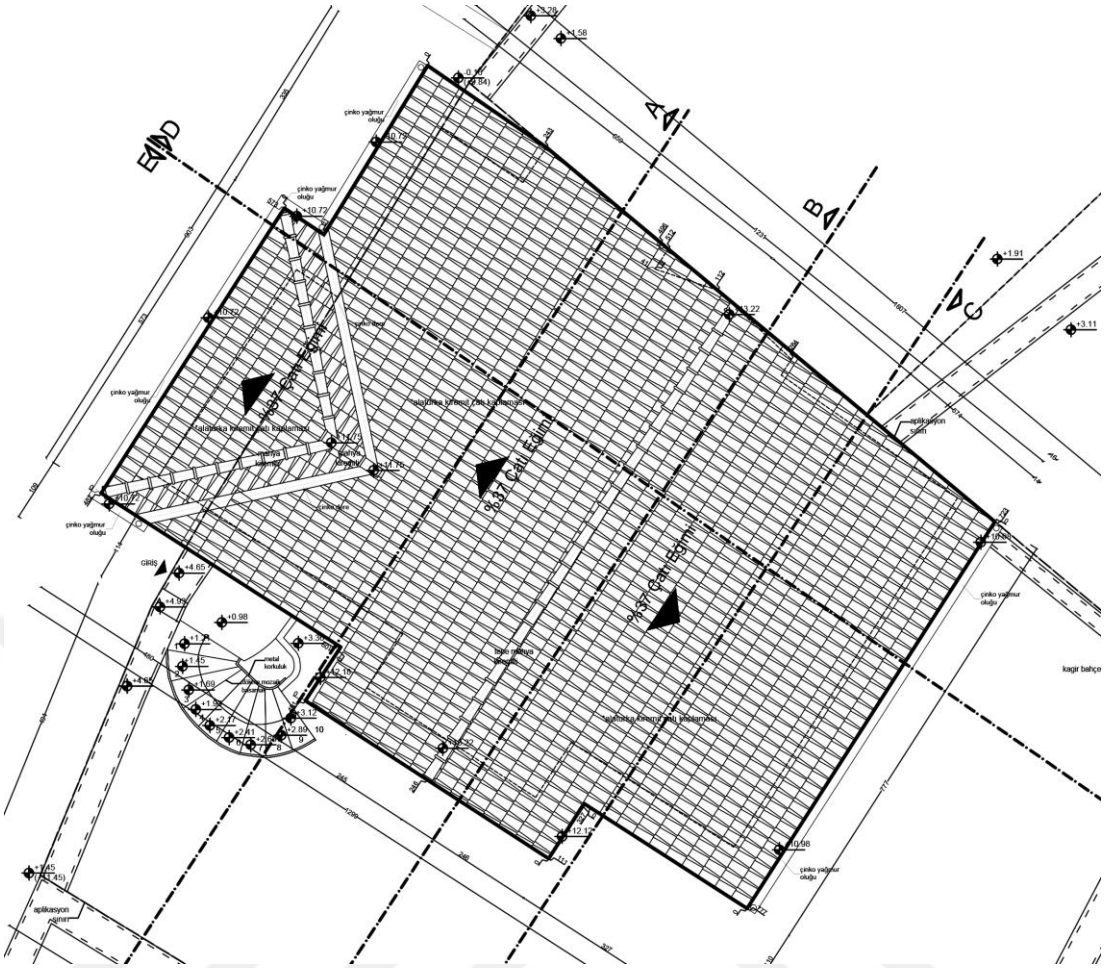
Şekil 5.22: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Birinci kat planı.

101 Sofa mahalinden ahşap merdiven ile 201 Sofa mahaline ulaşılır. Mahalin kuzeydoğu duvarında yaslı bir şekilde ahşap merdiven yer almaktadır. Dikdörtgen biçimli merdiven evinin köşelerine pahlar yapılmış, niş kısımları oluşturulmuştur. 201 Sofa mahalinin kuzeydoğu duvarında merdiveni aydınlatan bir adet 65 cm genişliğinde 155 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. 201 Sofa mahalinin güneybatı duvarı birinci kat hizası boyunca çıkma yapmakta ve cumba çatı katında da devam etmektedir. Bu duvarda iki adet 87 cm genişliğinde 112 cm yüksekliğinde özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır **(Şekil 5.23).**

Şekil 5.23: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı katı planı.

Yapının çatısı iki yöne eğimli beşik çatı şeklindedir. Dönme Dolap Sokak'a bakan cumba üzeri kırma çatılıdır. Yapının çatı eğimi yaklaşık %37 olup alaturka tipi kiremit ile kaplıdır. Özgün tepe mahya kotu+13.22 (+23.22) 'dir. Yapının cephelerinde ve alınlıklarında yer alan kelepçe izleri üzerinden, yağmur oluğu ve yağmur iniş borularının konumları restitüe edilmiştir **(Şekil 5.24).**

Şekil 5.24: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı planı.

5.3.1.3 Cephe Restitüsyonu

Kuzeybatı cephesinde, bodrum kat seviyesinde B02 Oda mahaline ait dört adet 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde ahşap çift kanatlı pencere bulunmaktadır. Basık tuğla kemer içinde konumlanan pencerelerin önlerinde demir parmaklıklar yer almaktadır. +3.59 kotu ile +3.72 kotu arasında yer alan tuğla hatıl örgüsünden itibaren, çatıya kadar olan bölümde yapının cephesi 14 cm genişliğinde ahşap lambalı cephe kaplamasıyla kaplanmıştır. Birinci kat ve ikinci kat arasında, +7.29 kotunda ahşap bir kat silmesi mevcuttur. Yapının zemin kat seviyesinde Z05 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde 188 cm ölçülerinde iki adet özgün giyotin pencere, Z06 Oda mahaline ait iki adet aynı ölçülerde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Z05 A Yüklük/ Gusülhane mahalinin kuzeybatı duvarında ise 25x50 cm ölçülerindeki ahşap vasistas pencere yer almaktadır. Birinci kat cephe düzeninde, 105 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet ahşap giyotin pencere mevcuttur. 105 A

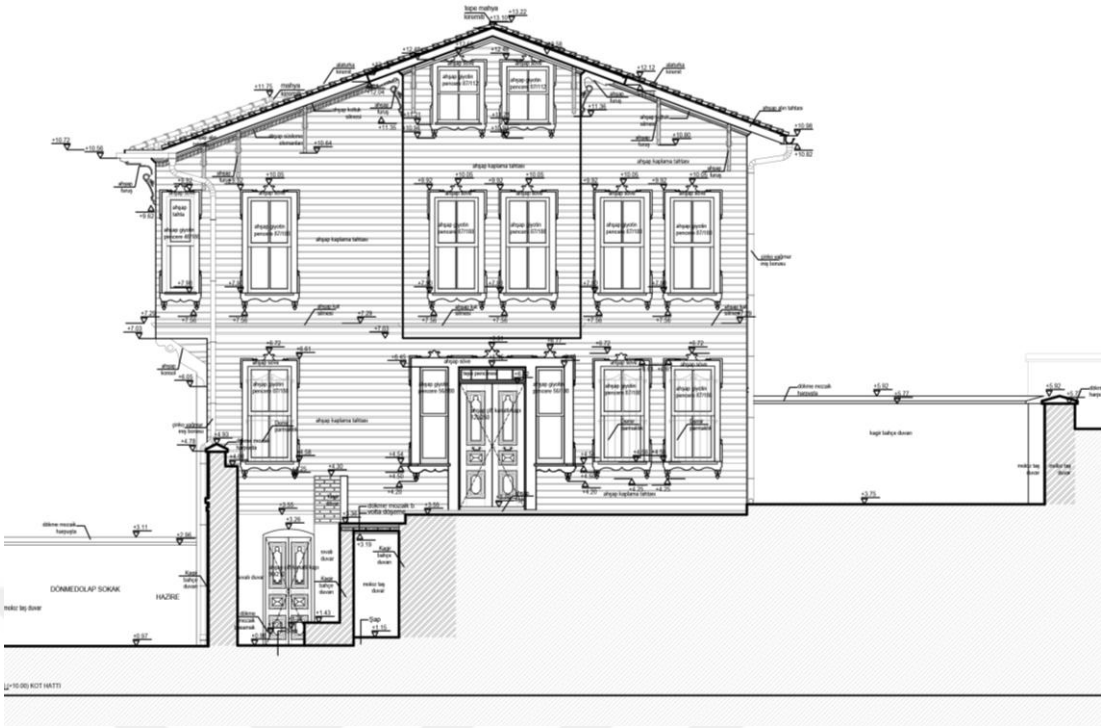
Yüklük/Gusülhane mahalinin kuzeybatı duvarında 25x50 cm ölçülerindeki ahşap vasistas pencere görülmektedir. 106 Başoda mahalindeki cumba üzerinde 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde iki adet ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Çıkma altında üç adet eğrisel forma sahip ahşap konsol bulunmaktadır. Aşağıya bakan yüzeylerinde desenler görülmektedir. Birinci katta yer alan 101 Sofa mahali ise güneybatı yönünde çıkma yapmaktadır. Cumba üzerinde 56 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. İkinci kat seviyesinde yer alan 201 Sofa mahalinin ahşap cephe kaplamaları kuzeybatı cephesinden görülmektedir. Yapının çatı kaplama malzemesi alaturka tipi kiremittir. 106 Başoda mahalinin üzeri kırma çatı şeklindedir **(Şekil 5.25).**

Şekil 5.25: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeybatı cephesi.

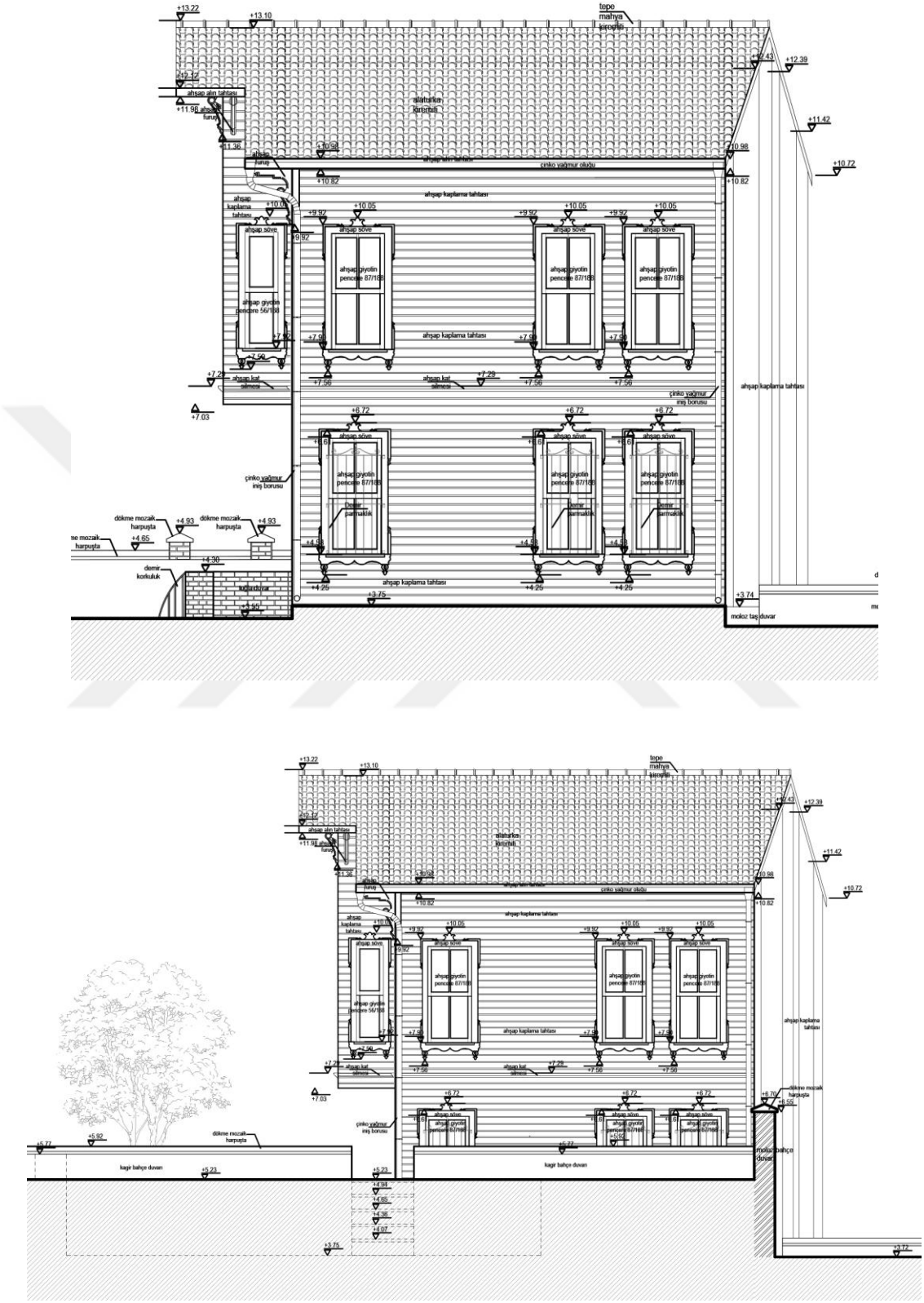
Güneybatı cephesinde bodrum kat seviyesinde B01 Giriş mahali içinde yer alan döner merdiven kesite, bodrum kat beden duvarları ise görünüşe girmektedir. Merdiven

altındaki B01 Kömürlük/Odunluk mahalinin tavanı volta döşemelidir. +3.62 kotuna kadar sıvalı ve boyalı olan bodrum kat beden duvarlarında 90 cm genişliğinde ve 210 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap kapı yer almaktadır. Bu kapı ile bodrum kata erişilmektedir. Yapının +3.62 kotundan itibaren çatıya kadar olan kısmı (zemin, birinci ve çatı katı) 14 cm genişliğindeki ahşap lambalı cephe kaplaması ile kaplanmıştır. Birinci kat ve ikinci kat arasında +7.29 kotunda ahşap kat silmesi mevcuttur. Zemin kat seviyesinde 128 cm genişliğinde ve 250 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap giriş kapısı bulumaktadır. Kapının üzerinde yer alan tepe penceresi ile birlikte toplam yüksekliği 280 cm'dir. Kapının her iki yanında simetrik olarak yerleştirilen 56 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencereler bulunmaktadır. Z06 Oda mahaline ait bir adet 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere, Z02 Oda mahali için ise aynı ölçülerde iki adet özgün ahşap giyotin pencere mevcuttur. Zemin kat seviyesindeki pencerelerin önlerinde demir parmaklık yer almaktadır. Birinci katta cephe düzeni değişmiş olup, 106 Başoda mahali Dönme Dolap Sokak yönünde, 101 Sofa mahali ise güneybatı cephesine doğru çıkma yapmaktadır. Cephede, 102 Oda mahaline ait 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde iki adet özgün ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. 106 Başoda mahalinin cumba duvarında 46 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir ahşap giyotin pencere; beden duvarında ise 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir adet özgün ahşap giyotin pencere yer almaktadır. 101 Sofa mahali çıkma yapan cumba duvarında iki adet 87 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Çatı katı seviyesinde yer alan 201 Sofa mahali, birinci kat hizası boyunca çıkma yapmakta ve cumba çatı katında devam etmektedir. 201 Sofa mahaline ait 87 cm genişliğinde 112 cm yüksekliğinde özgün ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Yapının çatısı alaturka tipi kiremitlerle örtülüdür. Geniş saçağın altında ahşap füruşlar yer almaktadır. Saçak altında ahşap koltuk silmesi ve ahşap süsleme elemanları görülmektedir. Koltuk silmesi duvar ile saçak birleşiminde yer almaktadır, altında ahşap süsleme elemanları tekrar etmektedir. Koltuk silmesi cephe boyunca devam ederken ahşap süslemeler sadece 106 Başoda mahali istikametinde bulunmakta, cumba üzerinde devam etmemektedir **(Şekil 5.26).**

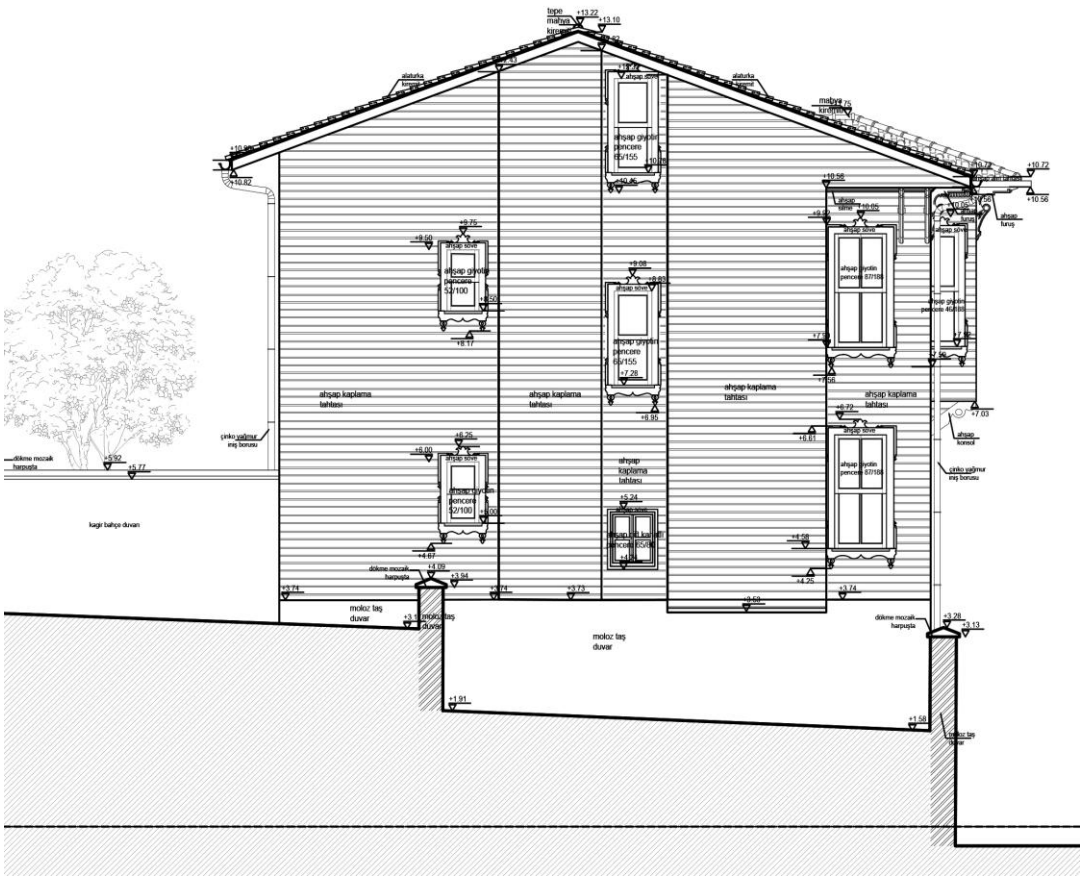
Şekil 5.26: Birinci dönem restitüsyon önerisi-Güneybatı cephesi.

Güneydoğu cephesinde yapının bodrum katı toprak altında kalmaktadır. +3.70 kotundan itibaren çatıya kadar olan kısım 14 cm genişliğindeki ahşap lambalı cephe kaplama tahtalarıyla kaplanmıştır. Birinci kat ile ikinci kat arasında +7.29 kotunda ahşap kat silmesi bulunmaktadır. Zemin kat seviyesinde, Z02 Oda mahaline ait iki adet ve Z03 Mutfak mahaline ait iki adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Birinci kat seviyesinde cephe düzeni değişmiş olup, 101 Sofa mahali güneybatı cephesine doğru çıkma yapmaktadır. Bu çıkma, çatı katındaki 201 Sofa mahali boyunca devam etmektedir. Çıkma yapan 101 Sofa mahali duvarında 56 cm genişliğinde ve 188 cm yüksekliğinde bir adet ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Birinci kat seviyesinde ise102 Oda mahaline ait bir adet, 103 Oda mahaline ait iki adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğindeki özgün ahşap giyotin pencere yer almaktadır. İkinci kat seviyesinde yer alan 201 Sofa mahalinin ahşap cephe kaplama tahtaları güneydoğu cephesinden görülmektedir. Yapının çatı kaplama malzemesi alaturka tipi kiremittir **(Şekil 5.27).**

Şekil 5.27: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Güneydoğu cepheleri.

Kuzeydoğu cephesinde, zemin kat seviyesinde Z05 Oda mahaline bir adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğine ahşap giyotin pencere, Z01 Sofa mahaline ait 65 cm genişliğinde 80 cm yüksekliğinde ahşap çift kanatlı pencere yer almaktadır. Z05 Hela mahaline ait 52 cm genişliğinde 100 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Birinci kat seviyesinde, 105 Oda mahaline ait bir adet 87 cm genişliğinde 188 cm yüksekliğine ahşap giyotin pencere, 101 Sofa mahaline ait 65 cm genişliğinde 155 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. 104 Hela mahaline ait 52 cm genişliğinde ve 100 cm yüksekliğinde bir ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. İkinci kat seviyesinde, 201 Sofa mahaline ait 65 cm genişliğinde ve 155 cm yüksekliğinde bir ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Çatının kaplama malzemesi alaturka tipi kiremittir. 106 Başoda mahalinin üzeri kırma çatı şeklindedir. Cephede 105 Oda mahali istikametindeki çatı saçağı altında ahşap füruşlar yer almaktadır; çatı saçağı yalnızca bu kısımda geniş tutulmuştur. Kuzeybatı cephesindeki saçak altından gelen ahşap koltuk silmesi, kuzeydoğu cephesinde yüklük mahaline kadar devam etmektedir **(Şekil 5.28).**

Şekil 5.28: Birinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeydoğu cephesi.

5.3.2. İkinci Dönem Restitüsyonu

Yapının İkinci Dönem restitüsyonu, en eski tarihli belgelerden biri olan 1931 tarihli Pervititch haritası ve 1933 yılı tarihli Tahrir Varakası belgesi doğrultusunda oluşturulmuştur. İkinci Dönem restitüsyon önerisi, yapının 1930'lu yıllardaki durumunu yansıtmaktadır.

5.3.2.1 Vaziyet Planı Restitüsyonu

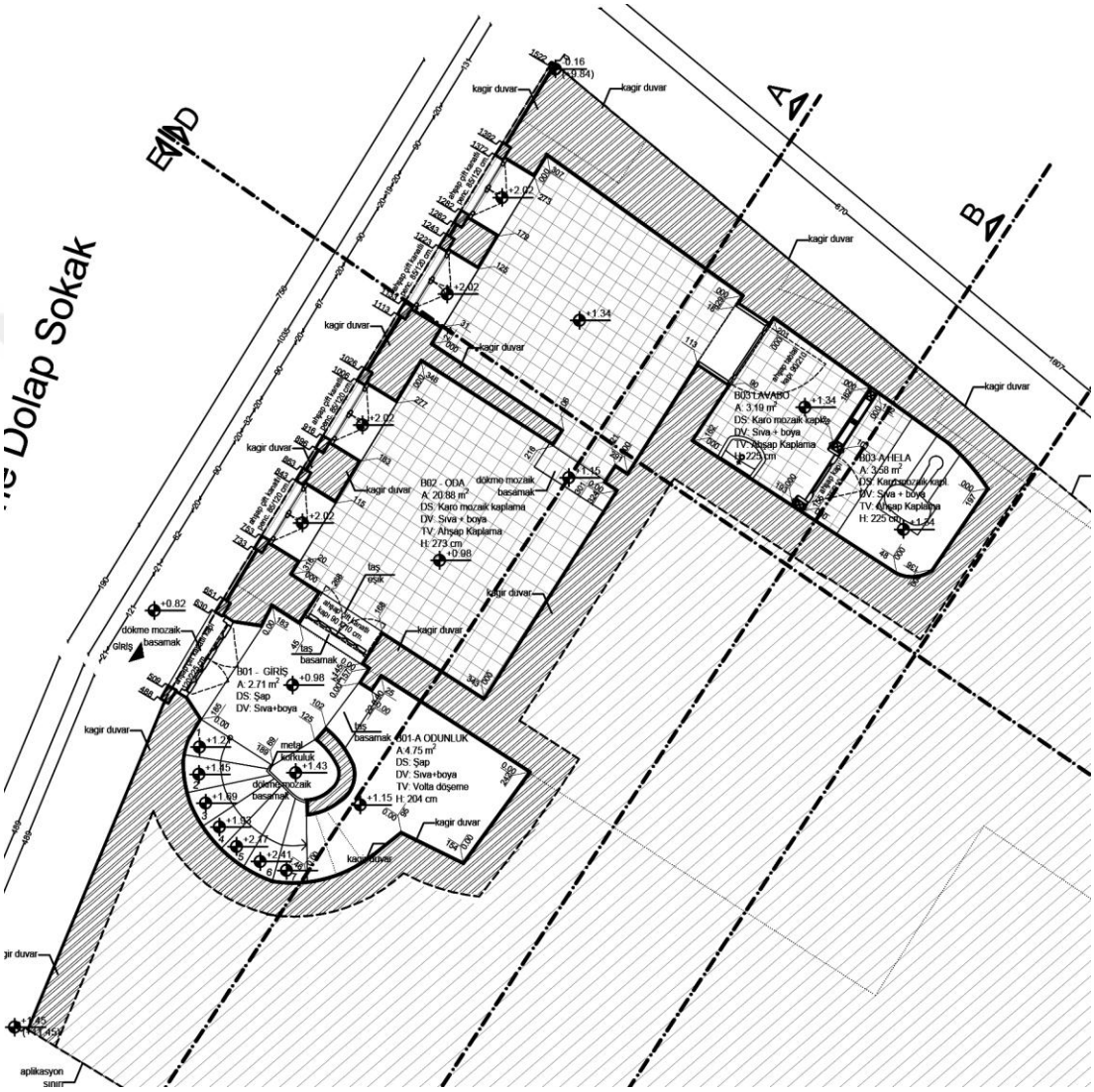
1931 yılı tarihli Pervititch haritası doğrultusunda yapının vaziyet planı 1/200 ölçekli olarak hazırlanmıştır **(Şekil 5.29).**

Şekil 5.29: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Vaziyet planı.

5.3.2.2 Plan Restitüsyonu

Yapının bodrum kat planı restitüsyonu, birinci dönem restitüsyonu ile aynıdır. Bodrum kat; B01 Giriş, B01 A Odunluk, B02 Oda, B03 Lavabo ve B03 A Hela mahalinden oluşmaktadır **(Şekil 5.30).**

Şekil 5.30: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Bodrum kat planı.

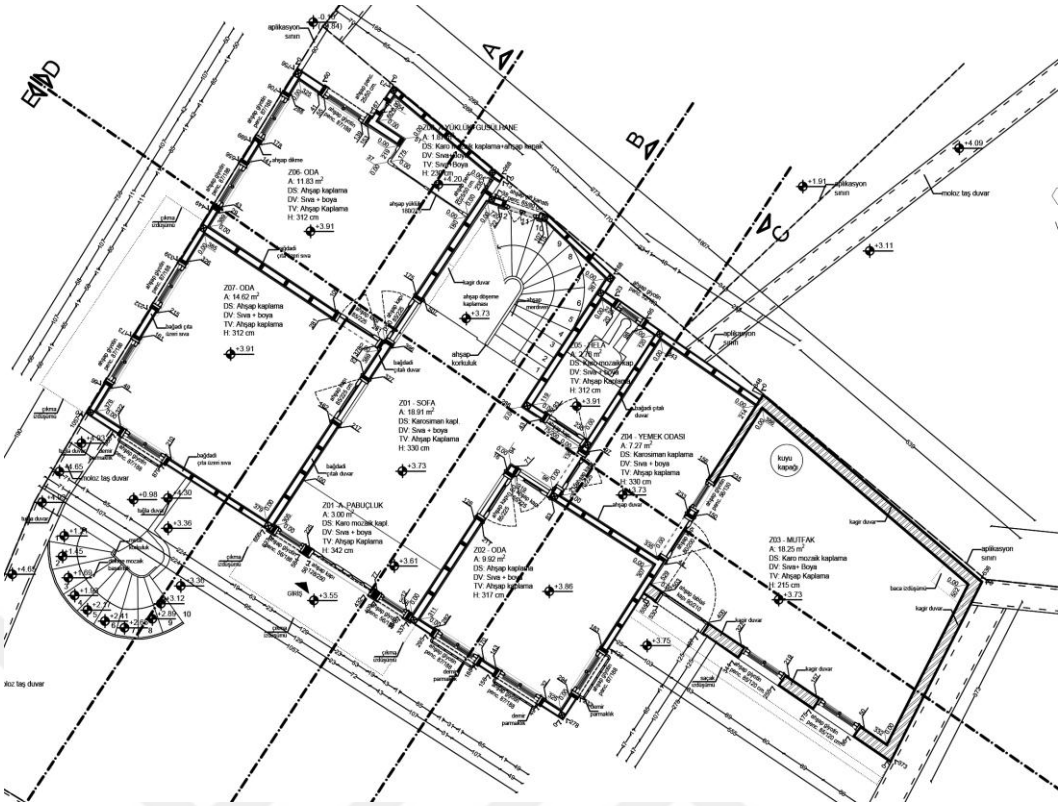
Zemin katta; Z01 Sofa, Z01 A Pabuçluk, Z02 Oda, Z03 Mutfak, Z04 Yemek Odası, Z05 Hela, Z06 Oda, Z06 A Yüklük ve Z07 Oda mahalleri bulunmaktadır. Z03 Mutfak ve Z04 Yemek Odası mahalleri haricindeki diğer mahaller, birinci dönem restitüsyon önerisindeki durumları ile aynıdır.

Z01 Sofa'dan Z02 Oda, Z04 Yemek Odası, Z05 Hela, Z06 Oda ve Z07 Oda mahallerine geçiş sağlanmaktadır. Döşeme kotu +3.73 (+13.73) olan Z01 Sofa

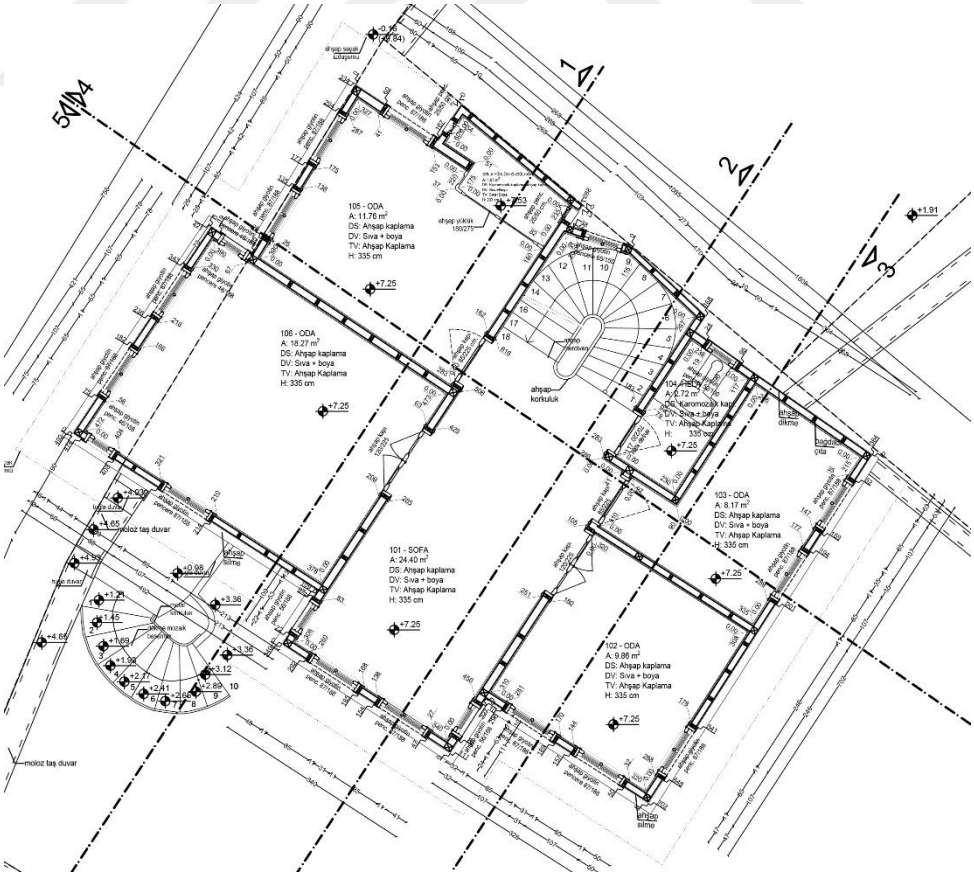
mahalinden Z04 Yemek Odası mahaline, buradan da Z03 Mutfak mahaline 80 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde ahşap bir kapı ile geçilmektedir. Z03 Mutfak ve Z04 Yemek Odası mahalinin ortak duvarında, kapının solunda 56 cm genişliğinde ve 130 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere bulunmaktadır. Z03 Mutfak mahalinin güneybatı duvarında 90 cm genişliğinde, 210 cm yüksekliğinde ahşap bir kapı ve iki adet 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır. Mahalin kuzey kısmında bir adet kuyu kapağı mevcuttur. Z03 Mutfak mahalinin döşemesi 20x20 cm ölçülerinde karo mozaik malzeme ile kaplıdır ve döşeme kotu +3.74 (+13.74)'dür. Mahalin duvarları sıvalı ve boyalıdır. Z03 Mutfak mahalinin tavanı ahşap kaplamalı olup mahal yüksekliği 215 cm'dir. Mahalin çatısı tek yöne eğimlidir. Çatı yaklaşık olarak %39 eğimlidir ve mahalin doğu kısmına denk gelen bir adet tuğla bacası bulunmaktadır. Çatının kaplama malzemesi marsilya tipi kiremittir **(Şekil 5.31).**

Döşeme kotu +3.74 (+13.74) olan Z01 Sofa mahalinden, 70 cm genişliğinde ve 225 cm yüksekliğinde ahşap bir kapı ile Z04 Yemek Odası mahaline geçilmektedir. Mahalin Z03 Mutfak mahali ile müşterek duvarında 56 cm genişliğinde 130 cm yüksekliğinde ahşap giyotin bir pencere ve 80 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde ahşap bir kapı yer almaktadır. Döşeme kotu +3.73 olan Z04 Yemek Odası mahali korasiman kaplamalıdır. Duvarları sıvalı ve boyalı olup tavanı ahşap kaplamalı tavandır. Duvar ve tavan birleşiminde ahşap koltuk silmesi yer alan mahalin tavan yüksekliği 330 cm'dir **(Şekil 5.31).**

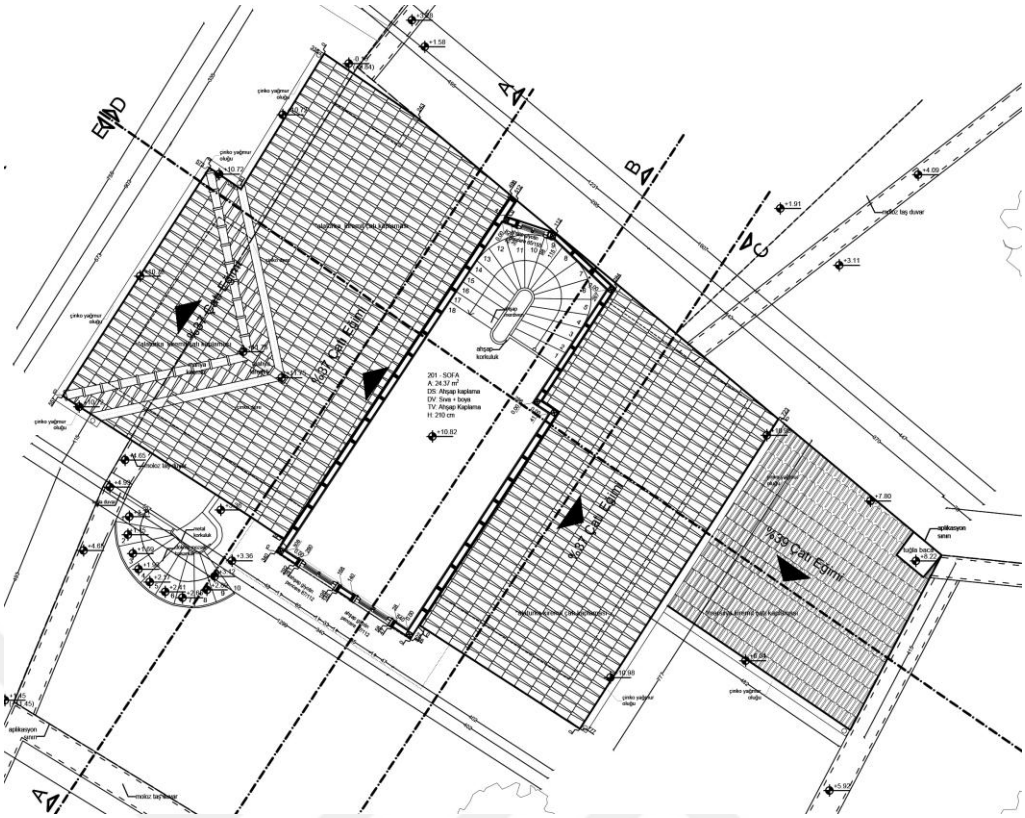
Yapının ikinci dönem restitüsyon önerisinde, birinci kat planı **(Şekil 5.32),** çatı katı planı **(Şekil 5.33)** ve çatı planı **(Şekil 5.34)** Birinci dönem restitüsyonu ile aynıdır. Bu sebeple bahsi geçen kat planlarına ilişkin açıklamaların tekrarlanmasına gerek duyulmamıştır.

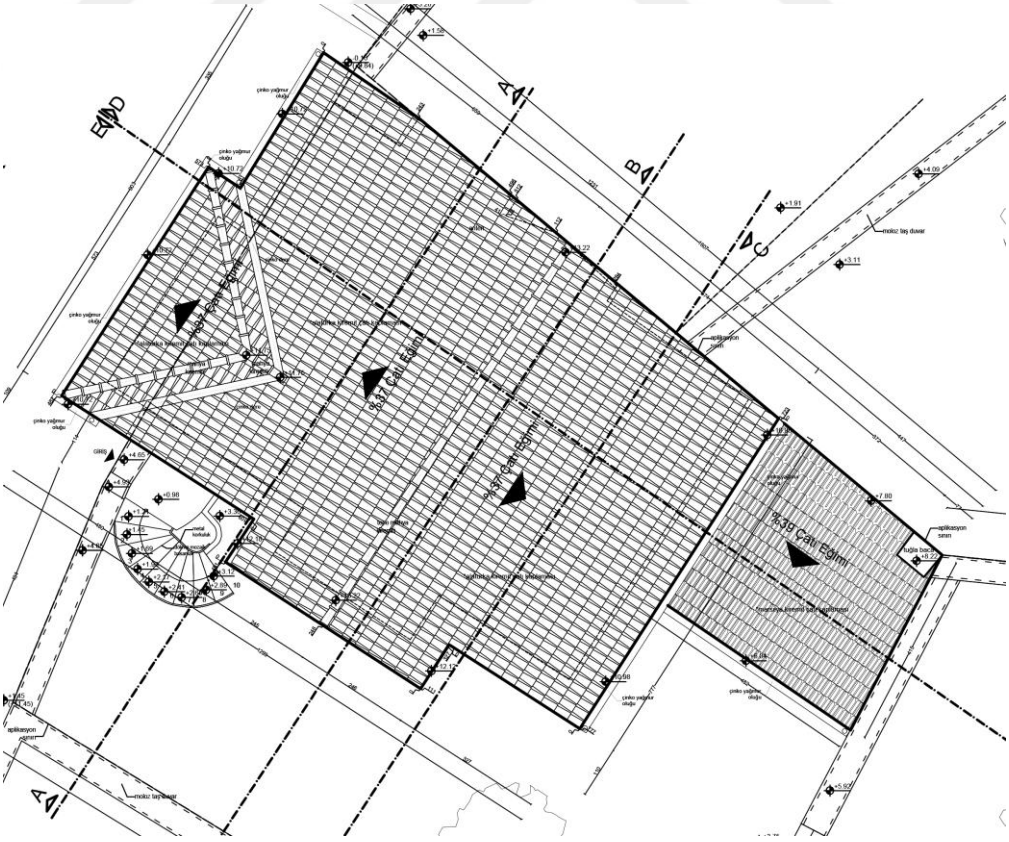
Şekil 5.31: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Zemin kat planı.

Şekil 5.32: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Birinci kat planı.

Şekil 5.33: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı katı planı.

Şekil 5.34: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Çatı planı.

5.3.2.3 Cephe Restitüsyonu

İkinci dönem restitüsyon önerisinde yapının kuzeybatı cephesi, birinci dönem restitüsyon önerisindeki şekli ile aynıdır **(Şekil 5.35).**

Şekil 5.35: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeybatı cephesi.

Yapının güneybatı cephesinde, birinci dönem restitüsyon önerisinden farklı olarak Z03 Mutfak mahali ve bu mahalin cephe düzeni görülmektedir. Mahale ait iki adet özgün ahşap giyotin pencere ve bir adet ahşap kapı yer almaktadır. Mahalin çatısı, Marsilya tipi kiremit ile kaplıdır **(Şekil 5.36).**

Kuzeydoğu cephesi restitüsyon önerisinde ahşap yapı, birinci dönem restitüsyon önerisindeki gibidir. Ek olarak, ahşap yapıya bitişik inşa edilen Z03 Mutfak mahalinin kagir sıvalı duvarları ve tuğla bacası görülmektedir **(Şekil 5.37).**

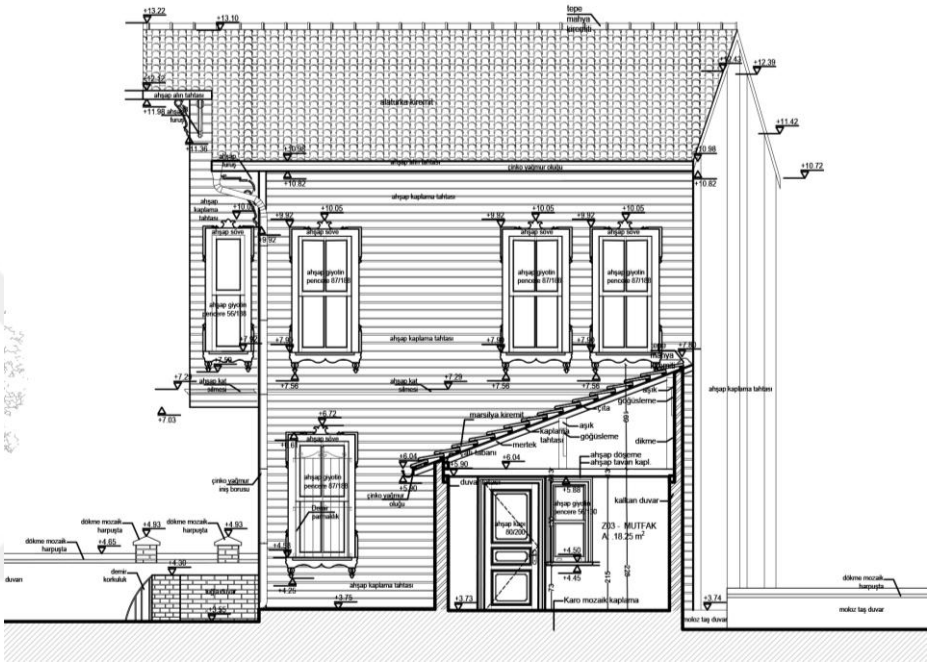

Şekil 5.36: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Güneybatı cephesi.

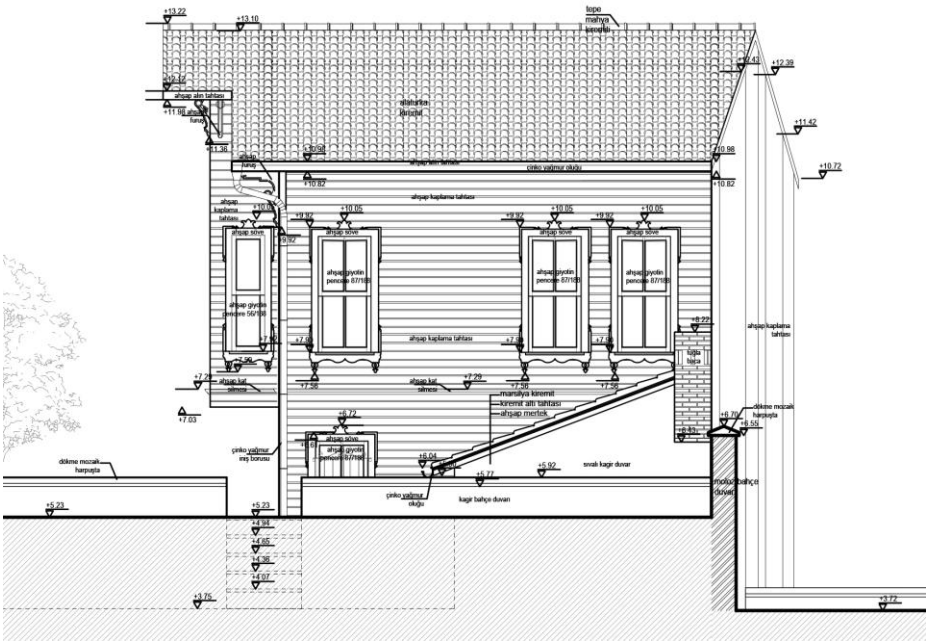

Şekil 5.37: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Kuzeydoğu cephesi.

Güneydoğu cephesi çalışmasında kesit yeri, Z03 Mutfak mahalinden ve yüksek kotta bulunan bahçeden geçecek şekilde belirlenmiştir. Z03 Mutfak mahalinde bir adet 80 cm genişliğinde 200 cm yüksekliğinde ahşap kapı ve bir adet 56 cm genişliğinde 130 cm yüksekliğinde ahşap giyotin pencere yer almaktadır **(Şekil 5.38).** Üst bahçe kotundan oluşturulan cephe çalışmasında, Z03 Mutfak mahalinin tuğla bacası ve bahçedeki moloz taş duvar görülmektedir **(Şekil 5.39).**

Şekil 5.38: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Güneydoğu cephesi I.

Şekil 5.39: İkinci dönem restitüsyon önerisi- Güneydoğu cephesi II.

6. RESTORASYON

Tez çalışması kapsamında incelenen sivil mimarlık örneği yapının bodrum katı yığma taşıyıcı sistemle diğer katları ise ahşap taşıyıcı sistemle inşa edilmiştir. Çocuk bakımı hakkında önemli eserler hazırlayan, 1936-1957 yılları arasında Ankara'da iki ayrı hastanede hizmet veren ve çocuk hastanesi kurulmasına öncülük eden Dr. Sami Ulus'un da bu yapıda doğup büyümesi yapıya ayrı bir değer katmaktadır. Restorasyon projesinde, yapının özgünlüğünü mümkün olduğunca koruma ve minimum müdahale yaklaşımı benimsenmiştir. Mevcut durumda kullanılmayan, terk edilmiş yapının geliştirilen müdahale önerileri ile yaşatılması ve kullanılabilir duruma getirilmesi çalışma ile hedeflenmiştir.

6.1. İşlev Kararları

Yapının restorasyon önerisi ve müdahale kararları, ikinci dönem restitüsyon önerisi doğrultusunda hazırlanmıştır. Bahçede yer alan nitelikli dönem eki kagir yapı korunacaktır. Bodrum kat, zemin kat ve birinci kat plan şeması özgün hali ile korunacaktır. Bodrum kat kısmi şekildedir, zemin kat izdüşümünün tamamını kapsamamaktadır. Bodrum kattan doğrudan diğer katlara erişim bulunmamaktadır. Sonuç olarak restorasyonda bodrum kat ayrı, zemin, birinci kat ve çatı katı ayrı olarak planlanmıştır. Bodrum kat, mülkiyet sahibi Salih Battalbaş'ın isteği doğrultusunda seyahat acentası ofisi olarak kullanılacaktır. Zemin, birinci kat ve çatı katının ise özgün işlevi olan konut işlevi ile yaşatılması uygun görülmüştür **(Şekil F.189).**

Kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda, parsel içerisinde tek bir araca hizmet verecek şekilde garaj düzenlemesi yapılmıştır. Yapının bahçesi sınırları içerisinde, toprak altında kalan alanda gerekli kazı çalışmaları gerçekleştirilerek betonarme taşıyıcı sistemle garaj inşa edilmesi öngörülmüştür. Garaja erişim, Dönme Dolap Sokak cephesinde yer alan moloz taş bahçe duvarına entegre edilecek katlanır garaj kapısı aracılığıyla sağlanacaktır. Ayrıca engelli ve yaşlı kullanıcıların yapıya erişimini kolaylaştırmak amacıyla garaj mahaline yapının bahçesine doğrudan ulaşımı sağlayan hidrolik asansör eklenmiştir. Bu düzenleme ile kullanıcıların araçlarını garaja

bıraktıktan sonra yapı bahçesine engelsiz ve güvenli bir şekilde ulaşmaları hedeflenmiştir **(Şekil F.186).**

Restorasyon önerisinde bodrum katın özgün plan şeması korunacaktır. Bodrum katta iki ayrı kottan oluşan ve Dönme Dolap Sokak'a bakan mahal, ofis olarak işlevlendirilecektir. Ofis mahalinden Lavabo mahaline, buradan da WC mahaline geçilecektir **(Şekil F.187).**

Restorasyon önerisi kapsamında yapının zemin katına ait özgün plan şemasının korunması esas alınmıştır. Ancak kullanım gereklilikleri doğrultusunda, zemin katta banyo mahalinin oluşturulması ihtiyacı doğmuştur. Bu kapsamda, sofa mahalinin devamında yer alan; WC ve mutfak mahalleri arasında konumlanan ve ikinci dönem restitüsyon önerisinde yemek odası mahali olarak değerlendirilen mekânın, alçıpan bölücü duvar ile düzenlenerek banyo mahali olarak kullanılması uygun görülmüştür. Ayrıca zemin katta, Z06 Çalışma Odası içerisinde yer alan Yüklük/Gusülhane mahali, tesisat hatları düzenlenerek WC işleviyle kullanılacaktır. Yapının ıslak hacim birimlerine vitrifiye elemanları eklenecektir **(Şekil F.188).**

Birinci katta, özgün plan şeması korunarak daha çok uyuma ve dinlenme birimleri olan yatak odalarının yer alması uygun görülmüştür. Salon ve yatak odası mahallerinin yer aldığı birinci katta banyo ihtiyacını karşılamak amacıyla, özgün işlevi helâ olan mahal banyoya dönüştürülmüştür. Mahale duşakabin ve vitrifiye elemanları eklenmiş, tesisat hattı yenilenmiştir **(Şekil F.189).**

Sadece sofa mahalinden oluşan çatı katı restorasyon önerisinde sofa, oda ve banyo mahallerinden oluşacak şekilde kullanıcı istekleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Mahalleri ayıran bölücü duvarlar, geri dönüştürülebilir bir malzeme olan alçıpan ile oluşturulmuştur. Banyo mahalinin döşemesi karo mozaik kaplama olacak şekilde düzenlenmiş, mahale duşakabin ve vitrifiye elemanları eklenmiş, tesisat hattı düzenlenmiştir **(Şekil F.190).**

6.2. Onarım ve Müdahale Kararları

Yapının koruma yaklaşımı Venedik Tüzüğü, ICOMOS'un 1999 yılında yayınladığı ''Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler'' ve 2017 yılından yayınlanan ''Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler'' bildirisi esas alınarak belirlenmiştir. Korumanın temel amacı kültür varlığının tarihi ve kültürel değerini koruyarak

özgünlüğünü açığa çıkartmaktır. Her müdahale; yapının mevcut durumu, hasarların ve yapısal bozulmanın nedenlerini araştıran ayrıntılı bir çalışma sonucunda ortaya konulan teşhise bağlı olarak geliştirilmelidir. Sorunlar mevcut koşul ve gereksinimlere göre, yapının estetik ve tarihi değerlerine saygı göstererek çözümlenmelidir. Ayıca bildirilerde müdahalelerin yapının özgünlüğüne zarar vermeyecekse yapının ilk işlevi sürdürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Uygulanacak müdahaleler; yapı veya sitin fiziksel ve strüktürel güvenliğini, kültürel önemini ve uzun süre dayanımını sağlamak için gereken en az düzeyde olmalı, geleneksel yöntemleri izlemeli, eğer teknik olarak mümkünse geri dönüşebilir olmalı, ilerde gerek olursa, yapılacak koruma işlemlerine zarar vermemeli veya engellememeli, yapının açığa çıkan ve içinde korunan özgün yapısal verilere daha sonar ulaşma olanağını engellememeli ve çevresel koşulları dikkate almalıdır **(ICOMOS, 2017).**

Yapı, günümüze özgünlüğünü büyük oranda koruyarak ulaşabilmiştir. Fakat yapının uzun yıllar boyunca kullanılmaması ve bakımsız kalması sonucunda ahşap taşıyıcı sisteminde ve ahşap mimari elemanlarında sorunlar oluşmuştur. Yapının kuzeydoğu cephesinin taşıyıcı duvarları, strüktürel olarak ağır hasarlı durumdadır. Kuzeydoğu cephesinin farklı doğrultulardaki duvarlardan oluşması rijitliği olumsuz yönde etkilemiştir. Aynı zamanda, kuzeydoğu cephesinin oturduğu zeminin özelliklerinden ve zaman içerisinde zemin oturmalarından kaynaklı olarak da hasar almış olabileceği düşünülmektedir. Kuzeydoğu cephesindeki ahşap taşıyıcı elemanlarda kesit kaybı, yıkılma ve tamamiyle yok olma görülmektedir. Cephedeki strüktürel hasar yapının ahşap döşeme ve duvarlarının kuzeydoğuya doğru aşağı yönde sehim yapmasına neden olmuştur.

Kuzeydoğu cephesindeki ahşap cephe kaplama tahtalarının birçoğu sökülmüş, açığa çıkan ahşap dikmeler ve bağdadi çıtalar dış hava koşullarına maruz kalmıştır. Dış ortam koşullarına maruz kalan taşıyıcı sistem elemanlarında yağmur, nem, sıcaklık farkları gibi çevresel etkilere bağlı olarak ve mantar, küf ve böcek tahribatı gibi etkenlere bağlı olarak biyolojik bozulmalar görülmektedir.

Plan şeması ve gabarisi ile özgün hali günümüze ulaşan yapının bazı mimari elemanlarında niteliksiz kullanıcı müdahaleleri/onarımları görülmektedir. Camları kırılan özgün giyotin pencerelere tahta ve kontraplak gibi niteliksiz malzemeler çakılmıştır. Bahçe içerisine birinci kata doğrudan ulaşımı sağlayan muhdes betonarme merdiven eklenmiş, cephedeki pencere kapıya dönüştürülmüştür. Birinci kat Hela

mahali döşemesi çağdaş seramik malzemeler ile kaplanmış, vitrifiye elemanları (lavabo) eklenmiştir. B02 Oda mahaline katların ayrı ayrı kullanılması isteği doğrultusunda tezgâh eklenmiş, mahalin giriş kapısı sonradan niteliksiz bir kapı ile değiştirilmiştir.

Özgünlüğü korunmuş mimari elemanlar, dönemine dair yapım tekniklerini yansıtması ve kültürel değerlerinin bulunması sebebi ile minimum müdahale yaklaşımı esas alınarak korunacaktır. Özgünlüğü korunmuş fakat çevresel etkenler/kullanıcı müdahaleleri ile bütünlüğü bozulan mimari elemanların özgün detay ve ölçülerine göre bütünlenmesi veya yeniden üretilmesi önerilmiştir.

Bodrum katın niteliksiz kapısı sökülecek, yerine ikinci dönem restitüsyon önerisinde belirtildiği gibi çift kanatlı ahşap kapı yeniden üretilerek yerleştirilecektir. Bodrum kattaki Lavabo ve WC mahalleri arasına ahşap duvar imalatı yapılacaktır. Lavabo ve WC mahallerinin müşterek ahşap duvarı üzerine yerleştirilecek kapı, mahalin işlevselliği açısından kuzeydoğu yönünde kaydırılacak ve restitüsyon önerisine göre kapı açılış yönü değiştirilecektir. Bunlara ek olarak bodrum kattaki yığma duvarlarda raspa çalışmaları yapılacak, duvarın strüktürel hasarları tespit edilecektir. Yığma duvarların mevcut durumuna göre müdahale yöntemi (sağlamlaştırma, güçlendirme) belirlenecektir. Strüktürel olarak riskli görüldüğü takdirde güçlendirme, riskli görülmediği takdirde lokal müdahaleler ile sağlamlaştırma yapılacaktır.

Yapının diğer katlarında gerçekleştirilecek çalışmalar için öncelikle ahşap yapının askıya alınması uygun görülmüştür. Zemin, birinci kat ve çatı katında ahşap taşıyıcı sistemini oluşturan mimari elemanlar (dikme, payanda, ara dikme, kuşak, ahşap döşeme kirişleri vb.) detaylı bir şekilde incelenecektir. Taşıyıcı sistemin durumunun tespit edilebilmesi için sıva ve boya katmanları, ahşap cephe kaplamaları, ahşap döşeme kaplamaları, ahşap tavan kaplamaları, çıtalar ve koltuk silmeleri numaralandırılarak sökülecektir. Böylelikle yapının ahşap taşıyıcı sistemi tamamıyla açığa çıkartılacak, hasarlar tespit edilebilecektir. Bazı mahallerin bağdadi çıtaları üzerinde bulunan çimento esaslı sıva, bağdadi çıtalara zarar vermeden el aletleri ile sökülecektir. Taşıyıcı sistemdeki hasarlı ahşap elemanlarının sağlam kalan kısımları korunacak, hasarlı kısımları yeni ahşap malzeme ile bütünlenecektir. Ahşap eleman büyük oranda hasarlı durumda ise tamamıyla yenilenmesi önerilmektedir. Bütünleme ve yenileme işlemlerinde kullanılacak yeni ahşaplar, mümkünse aynı cinsten değilse nem oranı benzer olmalıdır. Kuzeydoğu cephesini oluşturan ahşap taşıyıcı sistemin

elemanları yeniden üretilecektir. Kesit kaybına uğramış ve çürümüş ahşap döşeme kirişleri yeniden üretilecektir. Bağdadi çıtaların sehim yapmış ve kopmuş kısımları bütünlenecek veya yenilecektir. Tavan kaplama tahtalarından kullanılabilir olanları temizlenerek kullanılacak, kullanılamayacak durumda olanlar özgün ölçü ve detaya uygun olarak mümkünse aynı ahşaptan değilse nem oranı benzer ahşaptan yeniden üretilecektir **(Şekil F.174) (Şekil F.175) (Şekil F.176)** Ahşap merdivenler kısmi olarak yıkılmış haldedir. Özgün detay, ölçü ve boyutlarına göre mümkünse aynı ahşap cinsinden yeniden üretilecek ve montajı yapılacaktır. Yapının ahşap karkas sitemi sağlıklı hale getirildikten sonra cephe kaplamalarından kullanılabilecek durumda olanları sağlamlaştırılarak yeniden yerlerine yerleştirilecektir. Kuzeydoğu cephesi için özgün ölçü ve detayına uygun olarak mümkünse aynı ahşap malzemeden cephe kaplama tahtaları üretilecektir **(Şekil F.185).**

Zemin katta, alçıpan duvar ile oluşturulan Banyo mahalinin için gerekli sıhhi tesisat hatları çekilecektir. Banyo ve Mutfak mahalleri arasında bulunan müşterek duvardaki giyotin pencerenin camı, mahremiyeti sağlayacak nitelikte ve iç mekânı göstermeyecek şekilde seçilecektir **(Şekil F.170).**

Çatı taşıyıcı sistemini oluşturan ahşap mimari elemanlar, kuzeydoğu duvarının yıkılmasıyla çok fazla dış ortam koşullarına maruz kalmıştır. Çatının ahşap taşıyıcı sisteminin incelenmesi ve bu doğrultuda müdahale kararlarının alınması gerekmektedir. Öncelikle yapıya sonradan eklendiği tespit edilen marsilya tipi kiremitler sökülecektir. Sırası ile kiremit altı tahtası ve çıtası kaldırılacaktır. Taşıyıcı sistemi oluşturan mimari elemanlar kontrol edilecektir. Kesit kaybına uğramış, çürümüş ve kullanılmayacak durumda olan ahşap elemanlar duruma göre bütünlenecek veya yenilenecektir. Çatı konstrüksiyonu düzenlendikten sonra sırası ile kiremit altı tahtası, çıta ve alaturka kiremitler yerleştirilecektir.

6.2.1. Temizleme ve Eklerden Arındırma

Yapıda birçok niteliksiz kullanıcı müdahaleleri/onarımları ve muhdes ekler mevcuttur. Bahçe içerisinde yer alan birinci kata ulaşımı sağlayan betonarme merdiven muhdestir. Betonarme merdiven ve sahanlığın yapıya zarar vermeden sökülmesi gerekmektedir. Sonradan kullancılar tarafından değiştirilen bodrum kat giriş kapısı ve bodrum kat mahallerini ayıran muhdes ahşap kapı duvarlara zarar vermeden sökülecektir. Bodrum

katın döşemesinde moloz atıkları ve çeşitli birikintiler bulunmaktadır. Yapı içinde ve dışında; yıkılmış, hasar görmüş yapı elemanlarının oluşturduğu veya bakımsızlıktan kaynaklı birikmiş moloz yığınları ve atıklar temizlenecektir.

Zemin kat Z03 Mutfak mahali ile Z01 Sofa mahali arasındaki ahşap kapı da kullanıcılar tarafından sonradan değiştirilmiştir. Kapının duvarlara zarar vermeden sökülmesi önerilmektedir. Z03 Mutfak mahalinde, kuyu kapağı üzerinde bulunan muhdes bölücü duvar kaldırılacaktır. Mahal duvarlarında yer alan ve sonradan değiştirildiği tespit edilen çift kanatlı ahşap pencere sökülecektir. Z05 WC mahalinin döşemesinde bulunan, kullanıcılar tarafından bilinmeyen bir tarihte mahale eklenen 28 cm yüksekliğindeki şap malzeme döşemeye zarar vermeden sökülecektir. Z05 WC mahalinin ahşap kapısı, mahal döşeme kotunun yükselmesiyle sonradan değiştirilmiştir. Ahşap kapının kanat kısmı sökülecektir. Z06 Çalışma Odası mahalinin kuzeybatı duvarındaki özgün ahşap pencere kasaları içerisine yerleştirilen ahşap kapı kanadı ve PVC pencere sökülecektir. Aynı mahalin kuzeydoğu duvarı önüne eklenen çağdaş tuğla malzemeli muhdes duvar, ahşap duvara zarar vermeden sökülecektir. Zemin katın bazı duvarlarına ve Yüklük mahaline duvar kâğıdı, muşamba gibi malzemeler yapıştırılmış, bazı pencerelere tahta ve kontrplak gibi malzemeler çakılmıştır. Pencerelerdeki tahta, kontrplak gibi malzemeler ve duvar yüzeyindeki niteliksiz kaplamalar sökülecektir. Yapının ahşap silme, pencere söveleri, yüklük dolabı gibi bazı ahşap mimari elemanları boyanmıştır. Bu mimari elemanlara sonradan eklenen boyaların dikkatli bir şekilde sökülmesi önerilmektedir. Birinci katta ise 104 Banyo mahali döşemesindeki çağdaş seramik malzeme ve vitrifiye elemanı kaldırılacaktır.

Ahşap taşıyıcı sistem ile inşa edilen zemin ve birinci katın bazı bağdadi çıtalarının üzerinde çimento esaslı sıva bulunmaktadır. Yapıya daha sonradan eklenen çimento esaslı sıvalar kaldırılacak, özgün bağdadi sıva hazırlanarak bağdadi çıtalar üzerine uygulaması yapılacaktır.

Kuzeydoğu cephesini kaplayan ve yapının içine kadar uzanan sarmaşık tarzı bitkiler kabaca temizlenerek kimyasallarla kurutulacak ve daha sonrasında yapıdan uzaklaştırılacaktır.

Kuzeybatı cephesinde, yığma duvar üzerinde yer alan taş taklidi sıvada yüzey kirliliği bulunmaktadır. Yüzeydeki kirliliğin sebebi laboratuvar analizleri ile tespit edilecek,

çıkan sonuç doğrultusunda müdahale önerisi geliştirilecektir. Aynı zamanda kuzeybatı cephesi kaplama tahtaları üzerine çakılan paslanmış sokak tabelası kaldırılacaktır.

6.2.2. Sağlamlaştırma

6.2.2.1 Taşıyıcı Sistemin Sağlamlaştırılması

Yapının bodrum kat duvarları, zemin kattaki Z03 Mutfak mahali duvarları ve bahçe duvarları yığma taşıyıcı sistemle inşa edilmiştir. Sıvalı ve boyalı olan kagir duvarlarda raspa çalışması yapılarak hasar durumu tespit edilecektir. Kâgir duvarlarda derz boşalmaları görülürse, bu kısımlar özgün harç örneğine uygun olarak hazırlanan derz harcı ile doldurulacaktır. Derz onarımı için ilk olarak yüzey derzleri temizlenecek, temizlenen kısımlar su ile nemlendirilecektir. Açılan yüzey özgün derz harcı ile doldurulacaktır. Yığma duvardaki raspa çalışmaları sonucunda kılcal ve orta genişlikte çatlakların tespit edilmesi durumunda, çatlak yüzeyine enjeksiyon uygulaması yapılacaktır. Enjeksiyon uygulamasında ilk olarak çatlak görülen bölgede sıva raspası yapılarak çatlak yüzeyi temizlenecektir. Çatlak yüzeyinin sızdırmazlığının sağlanması için yüzeye hidrolik kireç esaslı harç sürülecektir. Belirli aralıklarla açılan deliklerden enjeksiyon işlemi yapılacaktır. Yapının duvarları sıvanın döküldüğü yerlerde dış etkenlere açık hale gelerek bozulmaya uğramıştır. Nem, hava koşulları, bakımsızlık gibi sebeplerle taşıyıcılık kapasitesi azalan, düşeyde sehim yapan, strüktürel çatlak bulunan bodrum katın taş duvarlarında, hasarlı kısımdaki taşlar yakın çevresiyle birlikte çürütülerek çıkarılacaktır. Kalan sağlam kısım su ile nemlendirilecek, duvar örgüsü özgün harç karışımı ve taş malzeme ile bütünlenecektir.

Yapının diğer katlarında, ahşap taşıyıcı sistemi oluşturan dikme, payanda, ara dikme, kuşak, döşeme kirişleri vb. gibi mimari elemanlar incelenecektir. Taşıyıcı sistemin durumunun belirlenebilmesi için sıva ve boya katmanları, ahşap cephe kaplamaları, ahşap döşeme kaplamaları, ahşap tavan kaplamaları, çıtalar ve koltuk silmeleri numaralandırılarak sökülecektir. Ahşap mimari elemanlarda organik metabolizmalardan kaynaklı oluşmuş boşluklar var ise uygun malzeme ile enjeksiyon tekniği ile doldurulacaktır. Yapının ahşap mimari elemanları emprenyelenecek, su, nem, zararlı organik canlılar ve yangınlara karşı dayanıklı hale getirilerek sağlamlaştırılacaktır.

6.2.2.2 Malzeme Sağlamlaştırılması

Pencerelerin demir parmaklıkları korozyona uğramıştır. Paslanmış demir parmaklıklar temizlenerek özel kimyasallarla korozyona karşı koruma sağlanacaktır.

Yapının ahşap elemanlarından (, ahşap cephe kaplamaları, ahşap döşeme kaplamaları, ahşap tavan kaplamaları, çıtalar ve koltuk silmeleri) kullanılabilir durumda olanları sağlamlaştırılacaktır. Ahşap elemanlara ve ahşap tavan kaplamalarına yüzeylerindeki kir, boya ve ciladan arındırılması için el ile zımparalama işlemi yapılacaktır. Ahşap mimari elemanlarda ve tavan kaplamalarında biyolojik bozulmalara bağlı boşluklar mevcut ise enjeksiyon yöntemi ile uygun malzemeyle doldurulacaktır. Yüzeyi tozdan ve talaşlardan arındırılan ahşap elemanlara, fırça ile ahşap sağlamlaştırma malzemesi sürülecektir. Daha sonra ikinci kat olarak su bazlı şeffaf ahşap boyası uygulanacaktır.

6.2.3. Bütünleme

Yapının taşıyıcı sistemini oluşturan ahşap dikme, ara dikme, payanda, kuşak ve döşeme kirişleri gibi ahşap mimari elemanlar detaylı bir biçimde incelenecektir. Ahşap taşıyıcı elemanlarının sağlam kalan kısımları korunacak, hasarlı kısımları kesilerek mümkünse aynı cins veya benzer nem oranına sahip yeni ahşap malzeme ile bütünlenecektir. Ahşap taşıyıcı sistemi oluşturan mimari elemanlar büyük oranda hasarlı ise tamamıyla yenilenmesi önerilmektedir.

Kuzeybatı ve kuzeydoğu cephesi kesişimindeki bodrum kat yığma duvarlarında ve tuğla kat silmesinde malzeme kaybı görülmektedir. Tuğla kat silmesi, mümkünse özgün tuğla ile değilse aynı ölçülerdeki tuğla ile bütünlenecektir. Bütünlenen bodrum kat duvarlarına, duvarın diğer kısımlarında da yer alan taş taklidi sıva uygulaması yapılacaktır.

Kat silmesi, saçaklar, alın tahtaları, kapı ve pencereler, döşeme kaplamaları, süpürgelikler, koltuk silmeleri, ahşap cephe kaplamaları gibi tüm ahşap mimari elemanlarda yaşanan kayıpların detaylara uygun olarak bütünlenmesi önerilmektedir. Ahşap mimari elemanların hasarlı kısımları kesilerek mümkünse aynı cins veya benzer nem oranına sahip yeni ahşap malzeme ile bütünlenecektir. Kapı kolları olmayan kapıların kolları, camları olmayan pencerelere cam takılacaktır.

Bazı mahallerin ahşap tavan göbeklerinde parça kaybı ve kopmalar mevcuttur, bütünlüğünü kaybetmiş durumdadır. Tavan göbeklerindeki bütünleme, günümüze ulaşan motifler dikkate alınarak bütünlenecektir.

Ahşap yüklüklerin tabla ve seren kısımlarında kısmi olarak parça kopmaları görülmektedir. Yüklük dolaplarının mümkünse aynı cins veya benzer nem oranına sahip yeni ahşap malzeme ile bütünlenmesi önerilmektedir.

6.2.4. Yenileme

Yapının ahşap taşıyıcı sistemini oluşturan dikme ve kirişlerin hasar durumları tespit edilecektir. Ahşap elemanların bütünlenemeyecek kadar hasarlı olanları yenilenecektir. Yenileme için kullanılacak ahşabın cinsi mümkünse özgün ahşap cinsi ile aynı olmalıdır. Özellikle kuzeydoğu cephesinin taşıyıcı sistemini oluşturan ahşap elemanlar yeniden üretilerek cephe tamamiyle yenilenecektir. Z06 Oda, 101 Sofa, 103 Oda, 104 Banyo, 105 Oda ve 105 A WC mahallerinin ve çatı katının tamamının ahşap döşeme kirişleri mevcut sehimden ötürü tamamen yenilenmelidir. Aynı zamanda statik açıdan kiriş ve dikme sayısının yetersiz olduğu sonucuna varılması durumunda, yeniden üretilecek ahşap kiriş ve dikmeler ile taşıyıcı sistem güçlendirilecektir. İç mekânda ahşap dikmeler üzerine bağdadi çıta, bağdadi sıva ve boya uygulaması yapılacaktır. Yapıdaki sehim sonucu etkilenen ve formunu kaybederek kullanılamayacak duruma gelen bağdadi çıtalar, özgün ölçü ve özelliklerine göre yeniden üretilecektir. Özgün örneğine göre bağdadi sıva imalatı yapılacak ve bağdadi çıtalar üzerine uygulanacaktır. Kuzeydoğu cephesindeki ahşap cephe kaplamalarının çoğu yok olmuş, günümüze ulaşanlar ise büyük oranda hasar almış durumdadır. Kaplama tahtalarının projede belirtildiği detayda ve mümkünse aynı cins ahşaptan üretilmesi ve montajının yapılması uygun görülmüştür.

103 Oda mahali döşeme kaplama tahtaları ağır hasarlı durumdadır. Özgün ölçü ve detayına uygun olarak mümkünse aynı cins ahşaptan yeniden üretilecektir.

Bodrum kat mahallerinin tümü için 20x20 cm ölçülerde karo mozaik kaplama malzemesi imalatı yapılacaktır. Kaplama malzemesinin türüne İkinci Dönem Restitüsyon Önerisi doğrultusunda karar verilmiştir.

Zemin kat Z05 WC ve birinci kat 104 Banyo mahali için 20x20 cm ölçülerde karo mozaik kaplama malzemesi imalatı yapılacaktır. Z06 A WC mahali ve 105 A WC

mahali duvar eteklerinde yer alan karo mozaik kaplamalar referans alınarak aynı ölçü ve desende yeniden üretimi yapılacaktır. Z01 Sofa mahali döşemesinde bulunan karosiman kaplama malzemeleri yer yer kırılmıştır. Kırılan karosiman kaplamaların aynı ölçü ve desende üretilerek özgün yerlerine yerleştirilecektir. Karosiman/karo mozaik kaplama uygulaması sırasında öncelikli olarak zemin yapışmayı engelleyici kir, toz vb. kalıntılardan arındırılacak ve yüzey nemlendirilecektir. Yüzey üzerine uygun yapıştırıcı malzeme uygulanarak belirtilen malzeme ile kaplama yapılacaktır.

Ahşap süpürgeliklerin çürüme, deformasyon veya parça kaybı gibi sebeplerle kullanılamayacak durumda olanları sökülecektir. Bazı mahallerin süpürgelikleri yok olmuştur. Emprenye edilmiş ahşaptan özgün detay ve ölçülerde yeniden üretilerek aynı yerlerine yerleştirilecektir.

Z03 Mutfak, Z04 Banyo, Z05 WC, 103 Oda ve 104 WC mahallerinin tavanlarındaki kaplamalarda kopmalar ve malzeme kayıpları görülmektedir. Bütünlüğünü kaybeden ahşap tavan kaplamaları el aletleri ile sökülecek, özgün tavan kaplama detayı ve ölçülerine uygun olarak emprenye edilmiş ahşaptan yeniden üretilecektir. Güneydoğu cephesinin ağır hasarlı durumdaki saçak altı kaplama tahtaları, özgün ölçü ve detaya uygun olarak yenilenecektir. Z06 A WC ve 105 A WC mahallerinin tavanlarındaki ahşap bağdadi çıtalar kısmi olarak günümüze ulaşabilmiştir. Özgün ölçülerine uygun olarak mümkünse aynı ahşap cinsinden bağdadi çıta üretilecek ve tavanlara montajı yapılacaktır.

Kâgir bahçe duvarlarının üzerine, dış hava koşullarına doğrudan maruz kalmaması için dökme mozaik harpuşta imalatı yapılacaktır.

Çürüme, parça kaybı, deformasyon gibi sebeplerle kullanılamayacak duruma gelen ahşap kapılar ve giyotin pencereler, sonradan değiştirilen ve özgün olmayan kapılar el aletleri ile sökülecektir. Özgün doğrama detayı ve ölçülerine uygun olarak emprenye edilmiş mümkünse aynı cins ahşaptan yeniden üretilecektir. Aynı zamanda günümüze ulaşamayan pencerelerin yeniden imalatı yapılacaktır. Z06 A WC ve 105 A WC mahali için 25x25 cm ölçülerinde ahşap vasisdas pencere imalatı yapılacak, projede belirtilen duvarlara montajı yapılacaktır. Z06 Çalışma Odası mahalinde yer alan muhdes pencereler sökülerek yerlerine özgün detay ve ölçülerine uygun olarak üretilen giyotin pencereler yerleştirilecektir. Z03 Muftak mahali için, 85 cm genişliğinde 120 cm yüksekliğinde iki adet ahşap giyotin pencere ve 90 cm genişliğinde 210 cm

yüksekliğinde ahşap kapı üretilecektir. Kuzeydoğu cephesinde yer alan pencerelerin tümü, taşıyıcı sistemin ağır hasar almasından ötürü bütünlüğünü kaybetmiştir. Bu cephede yer alan pencereler restorasyon projesinde belirtilen ölçü ve detaya uygun olarak mümkünse özgün ahşap cinsi ile yeniden üretilecektir.

Çatıdaki ahşap mimari elemanların hasar durumları incelenecektir. Ahşap elemanların sağlam kalan kısımları korunacak, hasarlı kısımları kesilerek mümkünse aynı cins ahşap malzeme ile bütünlenecektir. Ahşap mimari eleman büyük oranda hasarlı ise tamamıyla yenilenmesi önerilmektedir. Kullanılabilecek durumda olan ahşap elemanlar ile çatı sistemi tamamen yenilenecektir. Çatı, özgün kaplama malzemesi olan alaturka kiremit ile kaplanacaktır.

Yapının çatı bitimlerine; ahşap alın tahtası, çinko yağmur oluğu imalatı, yağmur iniş borusu ve yağmur oluğunun üzerine yaprak tutucu imalatı yapılacaktır. Saçak altındaki koltuk silmesi de kuzeybatı ve güneybatı cephesinde mevcut iken diğer cephelerde kısmi olarak yok olmuştur. Koltuk silmesinin altında kalan ahşap süslemeler ise yer yer kopmuş ve yok olmuştur. Ahşap süslemelerdeki eksik parçalar özgün süslemelerin formu gözetilerek yeniden yapılacaktır. Cephelerdeki ahşap kat silmesi de kopmuş ve bütünlüğünü kaybetmiştir. Özgün detayı baz alınarak mümkünse aynı cins ahşap malzeme ile yeniden üretilerek aynı yere montajı yapılacaktır.

Yapının katlar arası düşey sirkülasyonunu sağlayan ahşap merdiveni kısmi olarak çökmüş durumdadır. Restorasyon projesinde belirtilen ölçü ve detaya göre mümkünse aynı cins ahşap malzeme ile merdiven imalatı yapılacaktır. Günümüze ulaşamayan ahşap korkuluk ve küpeşte için tipoloji çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Restorasyon projelerinde belirtilen ölçü ve detaya göre küpeşte ve korkuluk imalatı yapılarak ahşap merdivenin yeniden imalatı tamamlanacaktır.

Kuzeybatı cephesinde, B02 Ofis mahaline ait pencerenin demir parmaklıklarının söküldüğü görülmektedir. Diğer pencere önlerinde yer alan özgün demir parmaklık referans alınarak aynı ölçü ve detayda demir parmaklık üretilecektir.

6.2.5. Çağdaş Ek

Kullanıcı ihtiyaçları ve mimari gereklilikler doğrultusunda, yapının tarihî ve kültürel değerlerine müdahale etmeyen, özgün taşıyıcı sisteme temas etmeyen ve gerektiğinde sökülebilir nitelikte olan alçıpan bölücü duvarlar önerilmiştir.

Zemin katta Z01 Sofa mahali ile bağlantılı olan karosiman kaplı mahal, alçıpan bölücü duvar ile ayrılarak Z04 Banyo mahali olarak düzenlenmiştir. Mevcut durumda yalnızca Sofa mahalinden oluşan çatı katı ise, alçıpan bölücü duvarlar ile fonksiyonel olarak yeniden düzenlenerek Banyo ve Oda mahallerine ayrılmıştır.

Yapı kullanıcıları tarafından Ahmediye Mahallesi'nde mevcut otopark yetersizliği gerekçe gösterilerek, parsel sınırları içerisinde bir araç kapasiteli garaj yapılması talep edilmiştir. Bu doğrultuda, Dönme Solap Sokak kotuna göre üst kotta yer alan bahçe alanı içerisinde, toprak altında kalan ve doğrudan sokak üzerinden erişim sağlanabilen bir garaj mahali tasarlanmıştır. Moloz taş bahçe duvarına entegre edilen katlanır tip garaj kapısı ile erişimi sağlanan ve tamamı toprak altında kalan garaj mahali, özgün yapıya temas etmeyecek şekilde betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilecektir. Ayrıca engelli ve yaşlı kullanıcıların yapıya erişimini kolaylaştırmak amacıyla, garaj mahali ile yapı bahçesi arasında doğrudan bağlantı sağlayan hidrolik tip asansör önerilmiştir. Söz konusu düzenleme ile kullanıcıların araçlarını garajda bıraktıktan sonra bahçe ve yapı mekânlarına engelsiz erişim sağlamaları amaçlanmıştır.

Yapının bahçesinin restorasyon önerisine uygun olarak düzenlenmesi ve peyzaj çalışmasının yapılması önerilmektedir. Mevcut ağaçların bakımı yapılarak korunması sağlanmalıdır.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üsküdar, konumu ve coğrafi önemi ile İstanbul'un fethinden itibaren birçok anıtsal esere ev sahipliği yapmıştır. Odak noktaları olarak belirlenen anıtsal yapılar çevresinde mahalle dokuları gelişmiş, konutların inşa edileceği yerler belirlenmiştir. Bu bağlamda Üsküdar, İstanbul'un fethinden itibaren yüzyıllar boyunca Türk sivil mimarisinin çeşitli örneklerini barındırmıştır. Tarihi ve mimari kimliği ile anıtsal ve sivil mimarlık örneklere ev sahipliği yapan Üsküdar'ın sivil mimarlık örneklerinden az bir kısmı günümüze ulaşabilmiştir.

Tez konusu sivil mimarlık örneği yapı, İstanbul ili, Üsküdar ilçesi, Ahmediye Mahallesi, Dönme Dolap Sokak, 274 Ada 16 parselde yer almaktadır. Yapının mülkiyeti Battalbaş ailesine aittir. Bodrum katı taş ve tuğla malzemeden yığma tekniği ile inşa edilen yapının zemin, birinci ve çatı katı ahşap taşıyıcı sistemle oluşturulmuştur. Bahçe içerisinde yer alan nitelikli dönem eki yapı, yığma yapım tekniği ile inşa edilmiş olup malzemesi tuğladır. Tez çalışması kapsamında incelenen yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 08.01.1971 tarihli 5684 karar numaralı toplantısında korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş, aynı kurulun 12.06.1976 tarih ve 9176 sayılı kararı ile koruma grubu II olarak belirlenmiştir. Yapım tarihi kesin olarak bilinmemeyen yapının 19.yüzyıl sonu-20.yüzyıl başlarında inşa edildiği tahmin edilmektedir.

Yapının mevcut durumu detaylı bir şekilde incelenerek belgelenmiştir. Faro marka lazer cihazı yapının orfototoları oluşturulmuş, Drone ile yapının çatı fotoğrafları çekilmiştir. Kat planlarını oluşturan mahaller malzeme ve hasar bilgileri ile beraber açıklanmıştır. Analitik rölöve çalışmaları ile yapıda kullanılan malzemeler, hasarlar ve bozulmalar açıklanmıştır. Yapıdaki hasarların sebepleri sorgulanarak müdahale kararları oluşturulmuştur. Yapının kronolik analizi yapılarak nitelikli dönem ekleri, muhdes ekler/kullanıcı müdahale ve onarımları belirlenmiştir. Kronolojik analiz ile yapıdan uzaklaştırılması gereken elemanlar belirlenmiştir.

Yapının genel anlamda plan özelliklerini ve cephe karakterini koruyarak günümüze ulaştığı söylenebilir. Özgün yapı elemanları da genel anlamda korunmuştur. Kullanıcılar tarafından bazı doğramalar onarımlar esnasında niteliksiz elemanlar ile

değiştirilmiştir. Ek olarak yapının uzun bir süredir kullanılmaması ve bakımsız kalması, yapının hem taşıyıcı sisteminin hem de mimari elemanlarının hasar almasına sebep olmuştur. Dolayısıyla yapının en önemli koruma sorunu, terk edilmiş olması ve bakımsız kalmasıdır. Özellikle kuzeydoğu cephesinin ahşap taşıyıcı sistemi ağır hasarlı durumdadır. Kuzeydoğu cephesindeki ahşap kaplama tahtalarının büyük bir kısmı yok olmuş, ahşap taşıyıcı sistemi oluşturan dikme, payanda ve kuşak gibi elemanlar açığa çıkmıştır. Dış ortam koşullarına maruz kalan taşıyıcı sistem elemanlarında yağmur, nem, sıcaklık farkları gibi çevresel etkilere bağlı olarak ve mantar, küf ve böcek tahribatı gibi etkenlere bağlı olarak biyolojik bozulmalar görülmektedir. Taşıyıcı sistemi oluşturan elemanlarda oluşan hasarlar sonucu, duvar ve döşeme birleşimi zayıflamış ve zarar görmüştür. Kuzeydoğu duvarının kısmi olarak yıkılması sonucunda, bu mahallerin döşemeleri tek taraftan mesnetli (konsol) bir eleman haline dönüşmüştür. Bu da döşemelerin kuzeydoğu yönünde aşağı doğru sehim yapmasına sebep olmuştur. Çatı seviyesindeki kalkan duvarların yıkılması sonucunda içeri giren yağmur suyu ahşap yapı elemanlarında hasarlara ve bu hasarların büyümesine sebep olmuştur. Kuzeydoğu cephesi duvarlarının ve bu cepheye bağlı olan mahallerin döşeme sisteminin yenilenmesi, yapının diğer cephelerindeki özgün detayların korunması, mevcut yapı elemanlarının sağlamlaştırılarak veya bütünlenerek korunması uygun görülmüştür.

Yapı için geliştirilen müdahalelerin uygulanmasından önce, yıkılma tehlikesine karşı önlemlerin alınması ve yapının askıya alınması uygun görülmüştür. Yapı, geçici bir çatı strüktürü ile dış hava koşullarından korunmalıdır. Bodrum kattaki kâgir beden duvarlarında raspa çalışmaları yapılacak, gerekli güçlendirme veya sağlamlaştırma müdahaleleri yapılacaktır. Zemin katta ise ahşap duvarlarda raspa çalışmaları yapılacak, tavan ve döşeme tahtaları numaralandırılarak sökülecektir. Döşeme ve duvarlardaki taşıyıcı sistemi oluşturan ahşap elemanlar bütünlenebilecek durumda ise mümkünse aynı cins ahşap malzeme ile bütünlenecek, değilse aynı cins ahşap malzeme ile yenilenecektir. Müdahale analizi paftalarında da belirtildiği gibi kuzeydoğu cephesi duvarlarının tamamı ve bu cepheye bağlı olan mahallerin döşemelerinin ahşap elemanları yenilenecektir. Aynı işlemler birinci kat ve çatı katında da uygulanacaktır. Çatıda ahşap taşıyıcı elemanlar kontrol edilecek, bütünlenebilecek durumda olanlar aynı cins ahşap malzeme ile bütünlenecektir. Kullanılabilecek durumda olan ahşaplar ile çatının taşıyıcı sistemi tamamen

yenilenecektir. Yağmur olukları ve yağmur iniş boruları yeniden üretilerek projede belirtilen yerlere montajı yapılacak, çatı özgün kaplama malzemesi olan alaturka kiremitler ile kaplanacaktır. Günümüze ulaşamayan veya ulaşabilen fakat bütünlenemeyecek kadar ağır hasarlı durumda olan ahşap kapı ve pencereler özgün detay ve ölçülerine göre yeniden üretilecektir.

Genel olarak yapı elemanları kullanılabilecek durumda ise bütünleme, yüzey temizliği, sağlamlaştırma gibi müdahaleler önerilmiştir. Kullanılamayacak kadar hasar almış ve deforme olmuş yapı elemanlarına ise yenileme müdahalesi geliştirilmiştir. Ahşap mimari elemanlarda organik metabolizmalardan kaynaklı oluşmuş boşluklar var ise uygun malzeme ile enjeksiyon tekniği ile doldurulacaktır. Yapının ahşap mimari elemanları emprenyelenecek, su, nem, zararlı organik canlılar ve yangınlara karşı dayanıklı hale getirilerek sağlamlaştırılacaktır. Yenilenecek ahşap elemanların mümkünse aynı ahşap cinsi ile değilse nem oranı benzer ahşap ile yenilenmesine dikkat edilmelidir.

Yapının özgün işlevi ile yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmiştir. Restorasyon çalışması ile özgün plan şeması ve cephe düzeni korunmuştur. İç mekanda, mimari gereklilikler ve kullanıcı isteği doğrultusunda gerekli mahal bölümlendirmeleri yapılmıştır. Ahmediye Mahallesi'nde mevcut otopark yetersizliği sonucunda, parsel sınırları içerisinde bir araç kapasiteli garaj yapılmıştır. Moloz taş bahçe duvarına entegre edilen katlanır tip garaj kapısı ile erişimi sağlanan ve tamamı toprak altında kalan garaj mahali, özgün yapıya temas etmeyecek şekilde betonarme taşıyıcı sistemle inşa edilmiştir. Ayrıca engelli ve yaşlı kullanıcıların yapıya erişimini kolaylaştırmak amacıyla, garaj mahaline doğrudan bahçeye ulaşımı sağlayan hidrolik tip asansör eklenmiştir.

Sonuç olarak, tez kapsamında ele alınan sivil mimarlık örneği yapı; inşa edildiği dönemin sosyo-ekonomik yapısını, mimari özelliklerini ve sanat anlayışını yansıtan önemli bir tarihî ve kültürel belge niteliği taşımaktadır. Yapının günümüzde strüktürel durumunun kritik seviyede olması, özgün mimari detaylarının büyük ölçüde korunmuş olmasına rağmen, yapının korunmasına yönelik müdahalelerin aciliyetini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, yapının özgünlüğünü ve bütünlüğünü koruyacak nitelikte restorasyon çalışmalarının gecikmeksizin başlatılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Akbıyık G., (2018), "Boğaziçi Sahil Şeridinde Bulunan Sivil Mimarlık Örneği Yapıların Özgünlük Durumları Üzerine Analitik Bir İnceleme: Beylerbeyi ve Çengelköy", Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.

Alman Mavileri Haritası (Deutsch Syindikat für Staebaliche Arbeiten), Üsküdar Paftaları, İBB Atatürk Kitaplığı Dijital Haritalar Arşivi.

Aras L., (1991), "Üsküdar Doğancılarda Bir Paşa Konağı Restorasyon Projesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Aycan E., (2024), "Üsküdar İlçesi'nin Gelişimi ve Mekânsal Analizi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Ayvansarâyî H., Ali Sâtı Efendi, Süleyman Besim Efendi, (2001), "Hadîkatü'l-Cevâmi: İstanbul camileri ve diğer dinî-sivil mimarî yapılar", (A. N. Galitekin, Çev.), İşaret Yayınları.

Ayverdi E. H., (1958), "Fatih Devri Sonlarında İstanbul Mahalleleri, Şehrin İskanı ve Nüfusu", Vakıflar Umum Müdürlüğü Neşriyatı.

Bilgili B., Şimşek N., (2016), "XIX. Yüzyıl Kamu Yapılarının Üsküdar Mahallelerine Etkisi: Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bir Okuma", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IX c3, 391-410, İstanbul, 11-13 Kasım.

Bostan H., (2018), "Üsküdar'ın Sınırları ve Demografisi (XV-XIX. Yüzyıl)", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu X c1, 117-158, İstanbul, 19-21 Ekim.

Canca G. E., (2008), "Üsküdar Ahmediye Külliyesi ve Lale Devri Mimarisi İçinde Bir Değerlendirme", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VI c1, 191-202, İstanbul, 6-9 Kasım.

Coşkun S., (2019), "Üsküdar Ahmediye Külliyesi ve Lale Devri Mimarisi İçindeki Yeri", Art-Sanat, 12, 163–192.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri.

Çelebi E., Zilli D. M., (2006). "Evliya Çelebi Seyahatnamesi. Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 304 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu", Yapı Kredi Yayınları.

Demirarslan D., (2004), "Mekan Tasarımı Açısından Mimar Sinan Eserlerinin Üsküdar'ın Gelişimindeki Etkisi", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu II c1, 327-338, İstanbul, 12-14 Mart.

Denel S., (1982), "Batılılaşma sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri", ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

Ekimci B. G., (2011), "Üsküdar'ın Vakıf Eser Kültür Mirası ve Korunması İçin Öneriler", Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Eldem S. H., (1954), "Türk Evi Plan Tipleri", İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.

Eldem S. H., (1968), "Türk Evi Osmanlı Dönemi cI", İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.

Eldem S. H., (2021), "Yapı", Birsen Yayınevi, İstanbul.

Ertuğrul A., (2006), "Üsküdar Kentsel Dönüşümünde Batılı Etkilerle Oluşan Üç Semt Kuzguncuk, Bağlarbaşı, Selimiye" Uluslararası Üsküdar Sempozyumu IV c1, 57-72, İstanbul, 3-5 Kasım.

Ertuğrul A., (2011), "XIX. Yüzyıl İstanbul Kentsel Dönüşümü'nde Üsküdar ve Koruma Sorunları", Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Eyice S., (2003), "Fetihten Önceki Üsküdar", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu I c1, 17-20, İstanbul, 23-25 Mayıs.

Günay R., (2002), "Geleneksel Ahşap Yapılar Sorunları ve Önerileri", Birsen Yayınevi, İstanbul.

Güneş A., (2003), "16. ve 17. Yüzyıllarda Üsküdar'ın Mahalleleri ve Nüfusu", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu I c1, 42-56, İstanbul, 23-25 Mayıs.

Haskan M. N., (2001), "Yüzyıllar Boyunca Üsküdar c1", Üsküdar Belediyesi.

ICOMOS, (2017), "Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler."

Işıldar M. E., (2018), "Üsküdar Hafız Ali Paşa Sokağı 78 Parselde Yer Alan Konağın Koruma Projesi", Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

İstanbul Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi.

İşli N., (2001), "Karacaahmet Mezarlığı", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 27, 375-377, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Karagöz Ş., (2008), "Marmaray-Üsküdar Kazılarında Ortaya Çıkarılan Antik Khrysopolis Kenti", Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.

Kauffer F., (1786), "Plan de la ville de Constantinople".

Koca Y. N., (2014), "Khrysopolis, Scutari, Eskidar, Usgüdâr: Tarihî Haritalarda Üsküdar", Uluslararası Üsküdar Sempozyumu VIII c1, 43-63, İstanbul, 21-23 Kasım.

Konyalı İ. H., (1976), "Abideleri ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi c1" Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları.

Kumbaracılar İ., (1937), “Türk Mimarları”, Arkitekt, 2, 60.

Kurtuluş İ., (2003), “Dünden Bugüne Bağlarbaşı, Altunizade ve Kısıklı’daki Kültür Mirasımız”, Uluslararası Üsküdar Sempozyumu I c1, 382-407, İstanbul, 23-25 Mayıs.

Mazlum D., (1994), “Üsküdar”, İçinde: A. Batur, B. Aksoy, B. Tanman, E. Işın, N. Akbayar, N. Sakaoğlu, S.Koz, O. Baydar, Y. Yusufoğlu, “Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c7”, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.

Müller-Wiener W., (2001), “İstanbul’un Tarihsel Topoğrafyası”, Yapı Kredi Yayınları.

Öz T., (1997), “İstanbul Camileri c2”, Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özkan D., (2004), “Üsküdar Şevket Kurukahveci Evi Restorasyon Projesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Özgül İ., (2015), “Üsküdar'ın Kentsel-Mekânsal Dönüşümü Bağlamında Rum Mehmed Paşa Camisi’nin Koruma Sorunları”, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi.

Pervititch J., (1931), “Belediye, Paşa Kapısı, Tavaşi Hasan Ağa Mahallesi”.

Pervititch J., (1931), “Plan d’assurances Kefçe Dede Mirahor Ahmet Çelebi”.

Raymond C., (1922), “Nouveau Plan de Stamboul (Echelle 1:10000)”.

Salih Battalbaş Arşivi.

Stolpe C., (1882), “Plan von Constantinopel”.

Talat A., (2008), “Sanayi-i İnşaiye ve Mimariyeden Doğramacılık, Marangoz ve Silicilik İmalâtına Aid Mebâhis”, İstanbul Büyükşehir Belediyesi KİPTAŞ.

Tanman B., (1990), “İstanbul Tekkelerinin Mimari ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Uçarkuş Ö., (2017), “Anıt Eserlerin Restorasyon Proje ve Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar”, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Ünal E., (2017), “Beş Kuşak Bir Ahşap Ev, Üsküdarlı Ulus Ailesi”, Kadıköy Life Dergisi, 74, 64-66.

Varol N., (2023), “Üsküdar Kentsel Sit Potansiyelinin Kültürel Rota Bağlamında Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gebze Teknik Üniversitesi.

Yüksel İ. A., (1993), “Ahmediye Külliyesi”, İçinde: A. Batur, B. Aksoy, B. Tanman, E. Işın, N. Akbayar, N. Sakaoğlu, S.Koz, O. Baydar, Y. Yusufoğlu, “Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c1”, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.

Web 1, (2025), https://cbs.uskudar.bel.tr/eharita/#/, (Erişim Tarihi: 18.10.2025).

Web 2, (2025), https://sehirharitasiapi.ibb.gov.tr/, (Erişim Tarihi: 05.11.2025).

ÖZGEÇMİŞ

Büşra Resuloğlu, 2015 yılında Karabük Üniversitesi Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Mimarlık bölümünden mezun olmuştur. Çeşitli mimarlık ve restorasyon ofislerinde çalışma fırsatı bulan Büşra Resuloğlu 2022 yılı itibariyle Gebze Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir.

TEZ ÇALIŞMASI KAPSAMINDA YAPILAN YAYINLAR

Resuloğlu B., Aydın E.Ö., (2025), "Üsküdar Ahmediye Mahallesi 274 Ada 6 Parseldeki Sivil Mimarlık Örneği Yapının Genel Mimari Özellikleri", GTÜ 9. Lisansüstü Araştırmalar Sempozyumu, Kocaeli, Türkiye, 26-27 Mayıs.(Sözlü sunum olarak gerçekleştirilmiştir.)

EKLER

Ek-A: CD İçerikleri